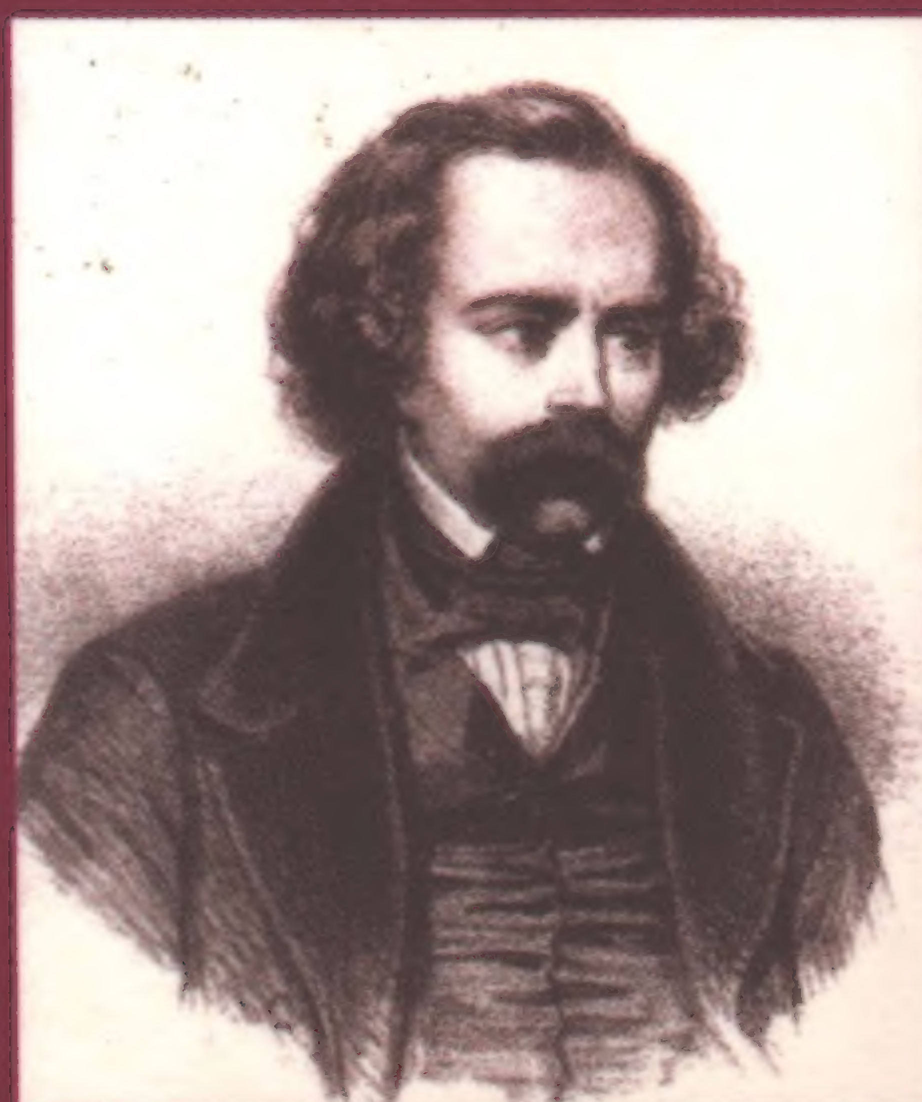

Frédéric de Soulié (1800-1847) a fost la fel de celebru, în anii 1840, ca Balzac, Dumas şi Eugène Sue. Dar, contrar anumitor autori care, după un purgatoriu mai mult sau mai puţin lung, au fost reeditaţi şi studiaţi după merit, Soulié, în mod ciudat, a rămas în umbră.
A reapărut în anii 1860, datorită interesului renăscut pentru romanul-foileton şi literatura populară.

ISBN (10) 973-21-0788-X
ISBN (13) 978-973-21-0788-1
ISBN (10) 973-21-0787-1
ISBN (13) 978-973-21-0787-4

Biblioteca Pentru Toţi

serie nouă
38
(1568)
***

FREDERIC SOULIÉ memoriile diavolului

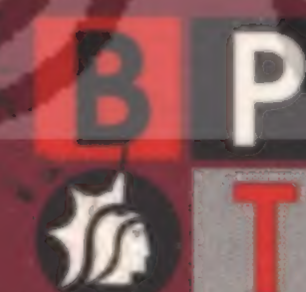
FREDERIC SOULIÉ

memoriile diavolului

***
o scenă cu şuani

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SOULIÉ, FRÉDÉRIC
Memoriile diavolului / Frédéric Soulié ; trad.: Teodora Popa Mazilu. - Bucureşti : Editura Minerva, 2006
4 vol.
ISBN (10) 973-21-0788-X ; ISBN (13) 978-973-21-0788-1
Vol. 3. -ISBN (10) 973-21-0787-1; ISBN (13) 978-973-21-0787-4

I. Popa-Mazilu, Teodora (trad.)

821.133.1-31=135.1

Noua serie a colecţiei „Biblioteca pentru toţi"
apare datorită cooperării dintre
Ministerul Culturii şi Cultelor,
Uniunea Scriitorilor din România,
MEGApress holdings S.A.

MINERVA S.A.
Redacţia şi sediul social:
Bd. Metalurgiei nr. 32-44, cod 041833, sector 4, Bucureşti
O.P. 82 – C.P. 38
Tel.: (021) 461.08.08, 461.08.10; Fax: (021) 461.08.09
www.edituraminerva.ro

Tipărit la *MEGApress holdings S.A.*

FRÉDÉRIC SOULIÉ

memoriile diavolului

•

volumul III – o scenă cu şuani

Traducere de
TEODORA POPA-MAZILU

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 2006
EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

Coperta colecţiei: Cristina Dumitrescu
Ilustraţia copertei: Sir Thomas Lawrence,
Margareta, Contesă de Blessington (detaliu)

Textul ediţiei de faţă este reprodus
după FRÉDÉRIC SOULIÉ, *Les mémoires du Diable*,
Roman, vol. II, Éditions Michel Lévy, Paris, 1856

Redactori: Dan-Sorin Manea, Iuliana Voicu
Tehnoredactare computerizată: Liviu Perţea,
Cristina Dumitrescu

I

O scenă cu şuani

Trebuia să fugă din acea casă de nebuni, aşa că Luizzi îl urmă pe diavol. Atâta vreme cât străbătură clădirea imensă, totul merse cât se poate de bine; uşile şi zidurile se deschideau în faţa diavolului, înlesnindu-le drumul, şi Luizzi se strecură cu uşurinţă odată cu el. Dar de îndată ce se văzură afară, la drum deschis, baronului îi fu din ce în ce mai greu să se ţină după călăuza lui. Noaptea era neagră ca smoala şi un vânt puternic ce sufla în rafale îi arunca baronului în faţă şuvoaiele unei ploi reci ca gheaţa, care părea că n-are de gând să se mai oprească. Drumul, desfundat din pricina ploii, se acoperise cu un strat gros de noroi alunecos, care i se lipea baronului de picioare, încât cu greu îşi mai putea smulge încălţările din el. Cât despre jupânul diavol, acesta mergea tot atât de iute şi de uşor, pe acel drum nesigur, ca şi cum ar fi mers pe

cărbuni încinşi, caldarâmul obişnuit al imperiului său. Se oprea tăcut, ori de câte ori Armand se împotmolea înjurând ca un birjar, şi aştepta cu răbdare până ce baronul izbutea să-şi smulgă câte-o gheată din noroi şi s-o încalţe din nou. În acel moment, se aflau pe un drum îngust, mărginit pe amândouă laturile de nişte maluri înalte de pământ pe care creşteau nişte hăţişuri de nestrăbătut. Din când în când, stejari bătrâni sau ulmi seculari se ridicau din mijlocul hăţişurilor, întinzându-şi ramurile uriaşe deasupra acelui drum îngust, până peste hăţişurile de pe celălalt mal. Întocmai ca o oaste de călăreţi ce galopa prin aer, vântul trecea printre crengile acelor copaci şi prin hăţişuri, urlând, vâjâind, vuind, ducând cu el un nor de frunze ce se asemuiau în noapte cu fâlfâitul de aripi al unor păsări. Apoi, dintr-odată, ca şi cum acele escadroane zburătoare ar fi întâlnit altele şi mai puternice, păreau că se zdrobesc; le auzeai retrăgându-se şi revenind în rafale mai slabe, parcă hohotind de plâns. Frunzele, luate mai înainte de adevărate vârtejuri, acum cădeau, ici şi colo, pe pământul ud, aidoma unor păsări rătăcite de stol şi ucise de gloanţele unor puşti nevăzute. Apoi, timp de o clipă, înceta brusc orice vaiet, nemaiauzindu-se decât murmurul ploii căzând pe frunze, ţipătul unei cucuvele sau cântecul îndepărtat al vreunui cocoş. Pe urmă, vântul reîncepea, venind, ducându-se, vuind, mugind,

izbind în trunchiurile arborilor în rafale scurte sau în şuierături ascuţite. Nu era una dintre acele furtuni superbe, când fulgerele brăzdează cerul şi care vorbesc parcă, în mod majestuos, prin tunete şi trăsnete ce-ţi seamănă în suflet un fel de groază sacră, dar plină de admiraţie, furtuna la care ai curajul să te expui cu capul gol, dorind parcă să te laşi spălat de ploaia binefăcătoare şi curată. Nu. Era una dintre acele furtuni care-ţi umplu trupul de frig şi inima de tristeţe, una dintre acele furtuni în timpul căreia închizi cu grijă fereastra şi uşa, sprijinindu-te cu cotul de vatra în care arde un foc zdravăn, sau vârându-te în pat şi acoperindu-te cu ce ai mai gros, ca să-ţi ţină cald.

În vremea asta, Luizzi mergea de zor după diavol şi avea atâtea probleme cu drumul, încât nu-i mai ardea să-i pună întrebări călăuzei sale. Numai că, pe măsură ce înaintau, piedicile deveneau din ce în ce mai mari, fapt care-l determină – la un moment dat – pe baron să strige plin de nerăbdare:

– Cred că ăsta-i drumul care duce spre iad.

– Drumul spre iad, stăpâne, e uşor şi curat! Prin mijloc, e o şosea frumoasă pentru cei care vin cu trăsurile, iar pe margini, trotuare pavate pentru cei care vin pe jos. E umbrit de arbori cu frunzişul proaspăt şi încărcat de flori. E străjuit de tei bătrâni şi de case frumoase, de crâşme vesele, de restaurante elegante, de jocuri de ruletă adăpostite în locuinţe princiare, unde

găseşti o droaie de femei uşoare îmbrăcate la fel ca şi cele cinstite. Se mănâncă, se bea, se doarme; te joci cu sănătatea, cu viaţa şi cu averea ta, în orice clipă şi în orice loc. Drumul spre iad, stăpâne, e la fel cum va fi şi Bulevardul Italienilor într-o bună zi.

– Atunci, ăsta pe care mergem acum e probabil Drumul Virtuţii, zise baronul, rânjind.

– Tot ce se poate.

– În cazul ăsta, e cam aspru şi neplăcut.

– Ai şi obosit? îl întrebă diavolul. Şi nu eşti totuşi un ţânc nemâncat şi aproape despuiat, cum sunt copiii din ţinutul ăsta; nu eşti nici vreun bătrân orb, aplecat peste cârja lui; nu eşti nici fată tânără, plăpândă şi palidă şi nu urci pe drumul ăsta ca să te duci să ajuţi vreun nenorocit pe care nu-l cunoşti; eşti un bărbat în deplină putere şi mergi pe acest drum ca să te salvezi pe tine însuţi, să-ţi recapeţi libertatea şi averea.

– Amin! răspunse Luizzi; dar mă îndoiesc foarte tare că ar mai exista şi alte fiinţe umane, în afară de mine, care să se plimbe la o asemenea oră şi pe o asemenea vreme. Doar dacă nu cumva e vorba de hoţi, dar acei domni nu sunt, după câte ştiu eu, nici copii, nici bătrâni orbi şi nici tinere palide şi plăpânde.

– La capătul acestui drum, în locul unde se întretaie cu mai multe poteci, ai să întâlneşti copilul, bătrânul şi fata. Cere-le un adăpost pentru noaptea asta.

– Sub ce pretext?

– Le vei spune că eşti un călător care s-a rătăcit.

– Oamenii aceia nu mă vor crede: fiindcă nu e deloc firesc ca un bărbat distins să se afle în toiul nopţii, rătăcind pe jos, pe potecile astea pierdute. Mă vor lua drept un tâlhar.

– Nu crezi că pot exista atâtea lucruri care să-l deosebească pe bogătaşul ce călătoreşte cu berlina, de hoţul care se strecoară noaptea pe poteci lăturalnice? Poate că omul cinstit merge pe jos din economie, poate că e sărac, nefericit ...

– Dar, dacă mă întreabă cum mă cheamă, cum îşi vor explica faptul că baronul de Luizzi apare într-un astfel de „echipaj" în ţinutul lor?

– Dacă ai să le spui că eşti baronul de Luizzi, te vor lua drept un nebun scăpat de la ospiciul pe care abia l-am părăsit, căci numele tău trebuie să fie cunoscut şi prin împrejurimi. Ia-ţi alt nume şi o profesie oarecare şi aranjează în aşa fel încât să ieşi din încurcătură.

– Deci, mă părăseşti aici?

– Ce ţi-am făgăduit? Să-ţi redau libertatea; poftim, eşti liber. Averea? Îţi vei regăsi la Paris renta de două sute de mii de livre. Bancherul tău, spre deosebire de mulţi alţii, a profitat de Revoluţia din Iulie, pentru a-ţi restabili afacerile, iar pretenţiile lui Rigot asupra proprietăţilor tale au fost respinse de către justiţie ca nefondate.

– Mi-ai făgăduit să-mi redai şi buna reputaţie ...

– Ai fost achitat de Curtea cu Juri. Toată lumea a depus mărturie în favoarea ta, declarând că erai nebun de multă vreme. Şi cum notarul s-a făcut bine, nimeni n-a mai răscolit povestea.

– Aşa că reintru în societate ca un fel de ocnaş eliberat.

– Te înşeli, stăpâne, crima pe care ai săvârşit-o face parte dintre cele pe care societatea le iartă uşor.

– De ce?

– Pentru că nu are niciun motiv aparent. Dacă ai fi încercat să ucizi un om ca să-i iei banii, nevasta sau numele, ai fi fost un ticălos. Dar fiindcă ai încercat să-l omori din ură sau din răzbunare, te-au socotit lovit de o monomanie, de un fel de sminteală pentru care ştiinţa are o sumedenie de argumente irezistibile, care te-au făcut deosebit de interesant. De altfel, în toiul marilor tulburări care au zguduit Franţa, povestea ta a trecut complet neobservată. Majoritatea oamenilor care te cunosc n-au aflat nimic, iar societatea schimbându-se, vei fi un om cu totul nou în lumea în care vei intra.

– La ce distanţă mă aflu de Paris?

– La optzeci de leghe.

– Şi ce ţinut e ăsta?

– Aici e ţinutul Bretagne.

– Cum voi ajunge la Paris fără bani?

– Asta nu mai e treaba mea.

– Dar trebuie să existe vreun mijloc ca să mi-i pot procura.

– Există trei: să împrumuţi, să furi sau să-i câştigi; alege! În ce mă priveşte, eu mi-am ţinut făgăduiala. Adio!

Şi cum tocmai ajunseseră la o răscruce, diavolul dispăru, iar Luizzi se trezi doar la câţiva paşi de un mic grup de persoane care tocmai se pregătea să treacă prin faţa lui.

– Cine-i acolo? strigă o voce puternică.

– Vai! zise Luizzi, sunt un biet călător care a fost buzunărit de câţiva tâlhari. M-au târât într-un tufiş şi mi-au luat toţi banii şi actele; tot încercând să găsesc drumul ce ducea de la Laval la Vitré, m-am rătăcit.

Nici nu sfârşi Luizzi de vorbit şi un băiat de vreo doisprezece ani, care-i dăduse ocol cercetându-l cu grijă, zise cu un glas uşor dispreţuitor:

– E un domn, bunicule!

– Uită-te bine la el, Matthieu, spuse bătrânul.

Şi imediat se auzi glasul unei femei, care spuse cu blândeţe:

– Şi ce anume vrei, sărmane om?

– Un pat pentru noaptea asta, dacă acest lucru nu vă deranjează prea tare.

– Nu ne va deranja, domnule, fiindcă noi nu dormim la noapte. Şi, cu o persoană în plus sau în minus

în jurul focului, n-o să degere nimeni. Vino, domnule; ţine-te după noi. Cred că abia aştepţi să te încălzeşti.

– Bunicule, suntem la doi paşi de casă, eu mă duc înainte, să le spun că venim împreună cu sora Angélique şi cu un domn străin. Acum n-are cum să se mai rătăcească; s-o ia împreună cu voi drept înainte.

– Foarte bine, zise bătrânul, luând-o pe poteca spre care-l îndreptase nepotul său, să ne grăbim!

Luizzi se miră de uşurinţa cu care orbul îi acceptase povestea. Dar se miră şi mai mult, când bătrânul vorbi despre aventura imaginară a baronului ca despre ceva foarte firesc.

– Cei care te-au atacat erau mulţi?

– Vreo doisprezece, zise Luizzi, care, în vanitatea lui, spori cât putu numărul atacatorilor.

– Şi n-ai zărit printre ei pe unul slab şi înalt, cu o piele de căprioară în spinare şi cu o bonetă roşie pe cap?

– Ba da, zise Luizzi, cred că am zărit un om îmbrăcat cam cum spui dumneata.

– Eram aproape sigur, zise orbul. Era ceata lui Bertrand. Oh, dacă nu mi-aş fi pierdut vederea, bătrânul ticălos n-ar mai fi cutezat să se întoarcă prin locurile astea. Ştie că trag fără greş, sau mai curând că trăgeam fără greş odinioară.

– Dar, zise sora Angélique, care mergea alături de bătrân, Bertrand ăsta n-a fost pe vremuri prietenul dumitale?

– Ba da! Ba da! De pe vremea Republicii, când l-am găsit aproape mort în landa Crois-Bataille; dar pe vremea aceea nu era un tâlhar de drumul mare, care să despoaie călătorii şi să le ia banii. Căci tâlharii ăia ţi-au luat tot, nu-i aşa, domnule?

– Tot! Absolut tot! răspunse baronul.

– Totuşi, zise sora de caritate, mai adineauri soldaţii au luptat cu curaj împotriva atacatorilor ...

– Da, într-adevăr ... Aşa e ... spuse bătrânul.

– Atunci s-a refugiat la dumneata ofiţerul care a fost rănit, nu-i aşa?

– Ba nu s-a refugiat deloc. A fost rănit în hăţişul din faţa ogrăzii mele. Şi cum a fost primul la atac, atunci când soldaţii lui s-au retras, el a rămas ultimul. Când ne-am întors acasă, l-am găsit zăcând şi l-am luat la noi. Fiul meu Jacques l-a adus pe doctor, iar eu am venit împreună cu nepotu-meu Matthieu, după dumneata.

Între timp, bătrânul Bruno, sora Angélique şi Luizzi ajunseră la un loc îngrădit de bariere, cum sunt acelea ce se pun în locurile interzise din pădurile regale. De fiecare parte se afla câte o mică trecere. După ce păşiră dincolo de bariere, Luizzi văzu, cu oarecare nelinişte, doi dulăi zdraveni care-l mirosiră curioşi; ceva mai încolo, zări un şir de clădiri inegale,

neavând decât parter. O uşă larg deschisă lăsa să se vadă o parte din interiorul casei, ce părea puternic luminat; în prag apărură mai multe persoane.

– Dumneata eşti, tată? strigă un glas puternic, în vreme ce vântul şi ploaia îşi sporiră forţele.

– Eu sunt, Jacques, zise bătrânul.

Imediat, cei din uşă se dădură la o parte. Bătrânul intră primul şi-şi scoase de pe el mantia de piele de capră pe care o purta şi pe care nepotul său o luă şi o atârnă într-un cui aflat lângă sobă, unde alte câteva mantii asemănătoare erau de-acum aproape uscate. Jacques se aşezase în colţul acelui cămin uriaş, cu un picior sprijinit de grilajul lui, dincolo de care ardeau nişte enormi butuci de stejar, cu cotul sprijinit pe genunchi şi cu bărbia în mână. Urmări atent felul în care Matthieu îşi conduse şi-şi aşeză bunicul lângă foc, apoi se întoarse către sora de caritate, căreia o slugă tocmai îi lua mantia mare şi neagră.

– Femeia mea e acolo, arătă el cu degetul către o uşă, împreună cu bolnavul. Intră, vezi reţeta pe care a lăsat-o doctorul şi pe care a zis să ţi-o arătăm. Dacă n-ai nimic grabnic de făcut, vino şi te usucă un pic lângă foc, fiindcă afară e o vreme îngrozitoare.

Sora intră în odaia pe care i-o arătase Jacques. Acesta, întorcându-se către baron, adăugă:

– Aşază-te, domnule, şi încălzeşte-te! Nu ţi-au lăsat nici măcar mantia, ca să te aperi de ploaie? întrebă el

văzându-l pe baron ud leoarcă, cu hainele şiroind de apă. Nu poţi rămâne aşa, fiindcă te paşte o răceală zdravănă. Nevastă, strigă el, du lenjerie şi haine uscate în odaia rănitului şi pofteşte-l acolo, câteva minute, pe domnul, ca să se schimbe! Te rog să ne ierţi, domnule, dar nu avem decât aceste două camere şi facem şi noi ce putem.

Luizzi tocmai se pregătea să-i mulţumească ţăranului, când acesta spuse pe un ton iritat:

– Cine a lăsat uşa deschisă? Crezi că avem nevoie de gloanţe care să ne ajungă până aici, lângă vatră? Închide uşa şi trage zăvorul!

– Tată, zise Matthieu, eu am lăsat-o! Câinii sunt în curte şi nu vor îngădui nimănui să se apropie.

– Bine, zise Jacques, îmblânzindu-se. Apoi spuse printre dinţi: Nu de cei pe care nu-i cunosc câinii mă tem eu, ci de cei care mi-au păşit adesea pragul ca prieteni.

– Ai dreptate, zise bătrânul. După câte mi-a zis domnul de aici, cred că banda lui Bertrand l-a atacat.

– Îl cunoşti pe Bertrand ăsta? întrebă Jacques.

– Nu, zise Luizzi, dar după cum mi l-a descris tatăl dumitale ... un bărbat înalt ...

– Sunt o mulţime de oameni pe aici la fel de înalţi ca Bertrand ... Dacă nu l-ai văzut ...

– Păi, era întuneric beznă, când mi-a oprit trăsura, zise Luizzi.

– Trăsura dumitale? Unde asta? întrebă mirat Jacques.

– Pe drumul dintre Vitré şi Laval, zise Luizzi, care începu să regrete că rostise cuvântul trăsură.

– Dar dumneata de unde veneai?

– De la Vitré, răspunse Luizzi, din ce în ce mai încurcat.

– Şi ce s-a întâmplat cu caii şi cu vizitiul care conducea trăsura?

– Îţi mărturisesc că habar n-am, răspunse baronul.

– Băiete, zise stăpânul casei unui rândaş care dregea o furcă într-unul din colţurile acelei săli vaste, ia dă tu o fugă până la popasul de poştă şi află ce-i cu trăsura aceea poprită. Cam cât a trecut de atunci?

– Cam ... două ore, zise năucit baronul.

– Două ore! repetă Jacques. Mi se pare cam ciudat! Rostind aceste cuvinte, aruncă o privire bănuitoare spre Luizzi; dar chiar în aceeaşi clipă, Marianne, soţia lui Jacques, apăru spunând:

– Totul e gata pregătit în odaia de alături pentru domnul!

Jacques îi făcu semn baronului să intre alături, urmărindu-l atent cu privirea. Tocmai când Armand se pregătea să treacă pragul odăii de alături se întâlni cu infirmiera, care dădea să iasă. Trăsăturile tinerei i se părură cunoscute; acelaşi lucru i se păru şi fetei, văzându-l, fiindcă se opri şi scoase o exclamaţie de

uimire; dar fiecare trecu mai departe, fără ca cineva dintre cei de faţă să fi observat ceva. Luizzi se trezi într-o cameră mult mai mică decât prima. Unul din colţuri era ocupat de un pat mare cu coloane şi cu draperii din serj verde, bine trase, în aşa fel încât lumina răspândită de o lampă mică, cu picior, să nu ajungă până la rănit. Luizzi văzu pe un scaun hainele uscate, de schimb. Se îmbrăcă repede cu ele, tot încercând să-şi aducă aminte când şi unde o mai văzuse pe tânăra infirmieră. Dar acea amintire, care la început i se păruse atât de clară, se înceţoşă încet, în capul lui, încât până la urmă ajunse la concluzia că probabil fata semăna cu vreo persoană pe care o cunoscuse. Apoi, profitând de acel prim moment de singurătate, Luizzi se gândi la situaţia sa. Recunoscu în sinea lui că, datorită înclinaţiei sale către grandoare, îl luase gura pe dinainte şi pomenise despre trăsură; că, datorită faptului că avea obiceiul să spună mereu: „slugile mele“, „banii mei“, „trăsura mea“, făcuse ca presupusa lui aventură să fie cam greu de explicat. Într-adevăr, o trăsură nu dispare aşa, cu una, cu două, fără să lase nicio urmă. Apoi se gândea cum să iasă din încurcătură, când iată că-i trecu brusc prin minte să stea de vorbă cu ofiţerul rănit şi să se pună sub protecţia sa. „Dacă e un bărbat tânăr, îşi zise Luizzi, se va lăsa mai uşor convins că am fost închis fără motiv, într-un ospiciu, şi poate că mă va ajuta să ajung la

Paris." Ca să vadă dacă-şi poate face speranţe, trase puţin de colţul draperiei, dar cum nu putu distinge chipul bolnavului, ascuns în umbră, luă lampa ca să-l poată cerceta mai bine, când iată că-l văzu pe Jacques în pragul uşii întredeschise.

– Eşti cam curios, domnule, zise el.

Luizzi, surprins asupra faptului, vrând să dea dovadă de prezenţă de spirit, răspunse cu o nepăsare cât se poate de firească:

– Am şi eu câţiva prieteni în regimentele aflate în garnizoană în acest ţinut. M-am temut ca nu cumva tocmai unul dintre ei să fi fost rănit şi am vrut să fiu sigur.

– Ar fi fost de-ajuns să ne întrebi cum îl cheamă!

– Îi ştii numele?

– Sigur că da.

– Şi cum îl cheamă?

– Eu zic să-mi spui mai întâi cum se numesc prietenii dumitale.

Baronul aruncă două, trei nume la întâmplare, la care ţăranul răspunse tăios:

– Nu e vorba despre niciunul dintre ei. După care adăugă destul de înfipt: Pofteşte la masă, domnule!

Luizzi dădu curs invitaţiei şi intră din nou în sala cea mare. În lipsa lui, fuseseră puse tacâmurile pe masa cea lungă, ce ocupa aproape tot mijlocul sălii. La unul din capetele mesei, se afla un scaun pentru

stăpânul casei; restul mesenilor şedeau de o parte şi de alta a mesei, pe două bănci lungi de lemn. Se mai aflau, în afară de persoanele despre care am vorbit, două servitoare şi trei argaţi. Toată mâncarea consta dintr-un castron mare cu varză şi din nişte plăcinte de grâu cu hrişcă. Ici şi colo, erau puse pe masă ulcioare mici pline cu cidru, din care fiecare putea să bea cât dorea. Numai Jacques avea în faţa lui o sticlă cu vin. Dar el nu bău, ci îi turnă un pahar doar tatălui său şi infirmierei, care refuză.

– Bea, bea, îi zise el, vinul îţi va da putere să petreci o noapte albă!

– Sunt obişnuită să veghez, zise ea, dar nu sunt obişnuită să beau vin; cred că ai face mai bine să-i oferi un pahar oaspetelui, care nu-i obişnuit să bea cidru.

Jacques păru cam nemulţumit de sfatul tinerei călugăriţe; totuşi nu cuteză s-o arate pe faţă şi-i întinse sticla lui Luizzi, care refuză şi el, spunând că nu-i era nici foame, nici sete; apoi adăugă:

– V-am cerut doar un culcuş pentru câteva ore şi, de îndată ce se va lumina de ziuă, veţi scăpa de mine.

– Cum doreşti; dar te anunţ că nu-ţi pot oferi niciun fel de pat.

– Nu-i nimic ... Am să aştept să se lumineze de ziuă, stând de vorbă cu sora Angélique, dacă, bineînţeles, va binevoi să-mi îngăduie acest lucru.

Sora făcu semn că e de acord şi-şi plecă ochii, pe care în tot timpul mesei şi-i ţinuse aţintiţi asupra baronului. Luizzi o cercetase şi el cu aceeaşi atenţie. Şi, fără a-şi putea aduce aminte de acel obraz frumos şi pur al tinerei aflate în faţa sa, era totuşi nevoit a recunoaşte că-i stârnea nişte amintiri care – deşi confuze – îl tulburau foarte mult. Între timp, masa se isprăvise. Cum în jurul ei se înstăpânise o tăcere deplină, începu să se audă vântul care zgâlţâia cu putere ferestrele şi uşa. Toată lumea părea îngrijorată şi încurcată, când sora Angélique îi zise lui Jacques:

– Văd că doctorul spune că rănitul are nevoie de comprese cu apă de fântână, cât mai rece cu putinţă, care să-i potolească durerile. Dacă aş putea avea nişte apă rece, de fântână, ar fi grozav.

– Jean, zise fermierul, du-te şi scoate o găleată cu apă!

Băiatul ieşi şi Luizzi observă că cel pe care Jacques îl trimisese la popasul de poştă încă nu se întorsese. Prevedea o nouă încurcătură, când Jacques, ridicându-se, zise destul de prost dispus:

– Hai, un ultim efort pentru însănătoşirea bolnavului, după care, cei ce trebuie să doarmă în noaptea asta să se ducă la culcare.

Fiecare îşi dădu cidrul pe gât, grăbindu-se să isprăvească ce mai rămăsese pe masă, când iată că în

uşa pe care Jean o lăsase întredeschisă se ivi un bărbat care zise:

– Sper că n-aveţi inima să beţi fără mine!

Nici n-apucă noul sosit să rostească bine aceste vorbe, că toată lumea se ridică brusc în picioare, iar bătrânul orb strigă, înşfăcând un cuţit de pe masă:

– Bertrand! Ăsta-i pungaşul de Bertrand!

Jacques îl apucă pe taică-său de mână, în vreme ce toate celelalte persoane, în picioare şi nemişcate în jurul mesei, păreau cuprinse de o groază cumplită. Marianne, nevasta lui Jacques, îşi acoperi bărbatul cu trupul ei, dar acesta, dând-o cu blândeţe la o parte, zise pe un ton rece noului venit:

– Dacă ţi-e sete, avem aici destul cidru şi pentru tine.

– Şi vin de asemenea, după câte văd, zise Bertrand, înaintând ca să apuce sticla.

Era un bărbat deosebit de înalt; pletele lungi şi roşii, amestecate cu şuviţe albe, îi cădeau până pe umeri; purta şi el aceeaşi piele de capră pe care o poartă de obicei toţi ţăranii din Maine şi din Bretagne. Era înarmat cu o puşcă cu două ţevi, de o oarecare valoare, şi cu un cuţit de vânătoare frumos împodobit. Toţi se priveau şi aşteptau într-o stare de nelinişte cumplită ceea ce avea să urmeze, când iată că Jacques, punând mâna pe sticla pe care Bertrand tocmai se pregătea s-o înhaţe, zise:

– Când e vorba să dau ceva, îmi place să ofer eu, nu să mi se ia cu de-a sila!

– Cum vrei, zise Bertrand, fără să pară iritat de acea rezistenţă.

Luă un ulcior cu cidru şi-l goli dintr-o răsuflare. Abia isprăvi de băut, şi la uşă se auzi deodată o mare hărmălaie.

– Ce se întâmplă acolo? întrebă Jacques.

– Sunt eu, zise Jean de afară, sunt eu, Jean ...

– A adus apa rece pentru rănit, zise sora Angélique, lasă-l pe băiat să intre.

– A, făcu Bertrand pe un ton sumbru, deci aici era ofiţerul! Daţi-i drumul băiatului şi păziţi bine uşa!

Băiatul intră şi puse găleata cu apă într-un colţ.

– Închide bine uşa, îi porunci stăpânul său.

Argatul şovăi.

– Lasă uşa deschisă, zise Bertrand; oamenii mei vor vedea focul din cămin şi se vor bucura; aproape imediat doi oameni se aşezară de o parte şi de alta a uşii, cu trupul pe jumătate înăuntru şi pe jumătate afară şi cu puştile în mână.

– Toată lumea e la postul ei? întrebă Bertrand.

– Da, răspunse una dintre santinele.

– Bine, zise şeful, apropiindu-se de uşă şi scrutând întunericul de afară.

Jacques îl urmărea atent, iar Marianne urmărea şi mai atentă fiecare mişcare a soţului ei.

– Şi acum, zise Jacques, vrei să-mi spui ce doreşti?

Bertrand se aşeză într-un colţ, lângă sobă; Jacques făcu semn soţiei sale, copiilor şi servitorilor să se ducă în fundul încăperii, iar el rămase în picioare, în celălalt colţ al sălii, alături de tatăl său. Călugăriţa şi Luizzi se aşezară între Jacques şi Bertrand, ca un fel de conciliatori dezinteresaţi într-o problemă care nu-i privea, dar care urma să se discute de faţă cu ei. Cu capul plecat, Bertrand se prefăcea că se joacă, oarecum încurcat, cu banduliera puştii, părând că nu cutează să vorbească. Nu se auzeau decât ploaia şi vântul care izbea din toate părţile în pereţii şi-n acoperişul casei.

– Aştept, zise Jacques, după un moment de tăcere.

– Ai adăpostit în casa ta un ofiţer rănit? zise Bertrand brusc, încântat că în sfârşit spusese ce avea de spus.

– Da.

– Va trebui să ni-l dai nouă.

– Dar e rănit, strigă călugăriţa infirmieră. Asta ar însemna să-l ucizi.

– Chiar dacă ar fi să se simtă mai bine decât mine şi tot nu ţi l-aş da! zise Jacques.

– Ascultă Jacques, replică Bertrand, eu am venit aici ca prieten şi am venit să-ţi cer cu vorbă bună, ceea ce pot să-ţi iau cu forţa!

– E adevărat, zise Jacques. Poţi să ne ucizi pe toţi, pe mine, pe tata, pe copii şi pe nevasta mea; poţi să ne asasinezi, dacă aşa ai tu chef; poţi ...

– Ştii bine că nu voi face aşa ceva, Jacques!

– Ba ai s-o faci, răspunse fermierul, pentru că nu ţi-l voi da pe ofiţer şi pentru că, dacă ţii neapărat să-l ai, va trebui să treci peste cadavrul meu ca să ajungi la el.

– Te-ai schimbat mult, Jacques, zise cu răceală Bertrand, dacă te expui astfel pentru un om pe care nu-l cunoşti!

– Mă expun, pentru că rănitul, indiferent cine ar fi el, republican sau regalist, se află sub acoperişul casei mele şi nu pot îngădui nimănui să se atingă de el, după cum n-aş îngădui să se atingă de tata, de nevastă-mea sau de copiii mei ...

– Ascultă-mă, Jacques ... Azi-dimineaţă, jandarmii au pus mâna pe Georges şi l-au dus la închisoarea din Angers. Avem nevoie de un prizonier pe care să-l dăm în locul lui Georges; dacă ni-l dai pe omul ăsta ...

– Îl veţi lua mâine dimineaţă, zise Jacques.

– Bine, îl vom lăsa deocamdată aici, fiindcă ştim unde să-l găsim, când vom avea nevoie de el.

– Poate că-l veţi găsi mort, zise sora Angélique.

– Tot ce se poate, răspunse Bertrand; în cazul ăsta o să avem un duşman mai puţin. Dar atâta vreme cât trăieşte, trebuie să ne servească la ceva. L-am putea schimba cu Georges. Hai să-l vedem. Unde e?

Bertrand se ridică şi se îndreptă spre camera vecină. Sora Angélique se aşeză în faţa uşii.

– Nu intra! Cea mai mică emoţie poate să-l dea gata! strigă ea pe un ton rugător.

– Bertrand! spuse cu glas puternic bătrânul orb, m-ai întrebat, acum câtăva vreme, de ce fiul meu n-a luat puşca să lupte alături de voi, împotriva Republicii; pentru că nu l-am lăsat eu să lupte alături de nişte hoţi şi de nişte ucigaşi care apără un rege-fantomă!

– Asta o spui pentru mine? întrebă Bertrand.

– Sigur că pentru tine, zise bătrânul, înaintând spre Bertrand.

– O să-ţi răspund imediat, zise acesta. Dar, mai întâi, trebuie să-l văd pe ofiţer. Iartă-mă, soră, se adresă el tinerei Angélique, nu mă obliga să uzez de forţă. Dacă vreau să trec, voi trece.

– Cutează şi fă-o! strigă Angélique, lipindu-se cu spatele de uşă.

Bertrand nu cuteză să se atingă totuşi de călugăriţă, aşa că se duse şi se aşeză la locul lui, scrâşnind din dinţi.

– Ai isprăvit cu comedia? întrebă Jacques.

– Imediat, dacă ţii atât de mult, strigă el, sărind în sus.

Şi, ridicându-şi puşca, îl ochi pe Jacques. Numai că Matthieu – când şuanul se îndreptase spre odaia bolnavului – se strecurase, prin spatele tatălui său, şi

luase puşca acestuia, ascunsă într-un colţ. I-o dădu tatălui său iar el, năpustindu-se spre Bertrand, îi apucă ţeava puştii şi i-o lăsă în jos. Totul nu durase decât o clipă.

– La primul om de afară care cutează să facă un pas în odaie, Bertrand va fi mort! zise Jacques.

Urmă un cumplit moment de tăcere, în timpul căruia nu se auziră decât rafalele puternice ale vântului şi ploaia biciuind acoperişul şi zidurile. Apoi, brusc, răsună o împuşcătură şi puşca lui Jacques îi căzu de pe umăr, izbită de un glonţ. Trăsese unul dintre şuanii de afară, care-şi strecurase puşca printre cele două santinele de la uşă.

– Cine a tras? strigă bătrânul Bruno.

– Un şuan, zise Jacques.

Dar auzind-o pe Marianne ţipând, înţelese că fiul său fusese rănit. Înşfăcând cuţitul de pe masă, se îndreptă către Bertrand, strigându-l şi căutându-l. Toţi se dădeau speriaţi la o parte din calea lui. Ajunse astfel până la fiul său, pe care-l apucă furios de braţ.

– Stai, tată, că sunt eu, Jacques! Stai liniştit, altfel ăştia ne omoară pe toţi!

– Eşti rănit?

– La braţ. Braţul pe care mi-l ţii; stai liniştit că mă doare!

Orbul se dădu înapoi, scoţând un strigăt, şi lăsă să-i cadă cuţitul. Bertrand împinse arma cu piciorul şi zise:

– Tu ai vrut-o, Jacques!

– Ucigaş şi hoţ! strigă bătrânul.

– Nici una, nici alta, zise Bertrand. Dacă Jacques n-ar fi înşfăcat puşca, nu s-ar fi întâmplat nimic. A vrut să vorbească, i s-a răspuns.

– Tâlharule, care-i prazi pe oamenii cinstiţi! zise moş Bruno, în ochii căruia hoţia era aproape mai de condamnat decât crima.

– Mai mult ca sigur, zise Bertrand, că omul ăsta – şi-l arătă pe Luizzi – s-a plâns că l-am jefuit. Ei bine, îţi jur că, dacă a fost jefuit de oameni de-ai noştri, aceştia vor fi aspru pedepsiţi, în aşa fel încât străinul ăsta să nu-şi închipuie că suntem tâlhari de drumul mare!

În vremea asta, Marianne şi Angélique îi tăiaseră vesta lui Jacques şi-i îngrijeau braţul. În timp ce-i spălau rana, Bertrand se aşeză la locul lui. Focul era pe sfârşite, flacăra lămpii, tremurând din pricina vântului care intra pe uşa întredeschisă, trăgea să moară şi ea şi abia dacă mai lumina acea dezolantă scenă.

Bertrand luă cuvântul, adresându-se lui Luizzi:

– În ce loc ai fost oprit, domnule?

– N-aş putea să-ţi spun, zise încurcat baronul, care simţea cum îl părăseşte tot mai mult curajul, în prezenţa atâtor noi şi necunoscute primejdii care-l pândeau.

– Mă rog, zise Bertrand, cam la ce distanţă te aflai de Vitré?

– Dormeam în trăsura mea, aşa că n-aş putea să-ţi spun ...

– Nu tremura astfel, zise şuanul, nu-ţi reproşăm nimic; ce ţi-au luat?

– Păi, zise baronul bâlbâindu-se, actele, banii ...

– Ce fel de acte? Câţi bani aveai la dumneata?

– Aveam un paşaport, nişte scrisori ...

– Şi câţi bani?

– Câţi bani? Uite că nu mai ştiu.

– Cum? Nu ştii câţi bani aveai în buzunar?

– Cred că vreo două mii de franci ...

– În aur sau argint?

– În aur, zise baronul repede, încercând să-şi ascundă tulburarea.

– Şi cu ce fel de trăsură călătoreai?

– Într-o trăsură de poştă.

– Trăsurile de poştă sunt de nenumărate feluri ...

– Era ... Da, era o caleaşcă.

– Aha! Şi aveai, desigur, cufere, valize cu haine ...

– Sigur, zise baronul.

– Şi în cufere ce anume aveai?

– Ei, făcu baronul cu nerăbdare, ce se pune într-un cufăr: lenjerie, haine ...

– Îţi făgăduiesc că totul îţi va fi înapoiat până la ultimul lucru, în afară de arme dacă ai avut. Dar nu mi-ai spus cum te cheamă?

– Cum mă cheamă ... Ei bine, nu pot ... nu vreau să-ţi spun cum mă cheamă!

– O să vedem în paşaport, zise Bertrand, dacă ai avut într-adevăr un paşaport.

– Eu socot, zise baronul, care-şi dădu, în sfârşit, seama în ce încurcătură intrase cu minciuna lui, eu socot că numele meu n-are nicio importanţă. Nu vă mai cer nici banii, nici trăsura. Tot ce vreau e să mă lăsaţi să plec de aici!

Chiar în clipa când sfârşi aceste cuvinte, intră în odaie argatul pe care Jacques îl trimisese la staţia de poştă.

– Ei, cum e? întrebă Jacques.

– Păi, zise argatul, cei de la staţia de poştă mi-au spus că n-au văzut trecând nicio trăsură dinspre Vitré de mai bine de două zile.

– Eram aproape sigur, zise Bertrand. Luaţi-mi-l pe pungaşul ăsta, legaţi-mi-l zdravăn de mâini şi de picioare şi azvârliţi-l în mijlocul bălţii celei mari!

– Pe mine? strigă Luizzi, dându-se îndărăt din faţa celor trei sau patru ţărani înarmaţi, care năvăliră pe uşă. Pe mine? Şi de ce, mă rog?

– Pentru că aşa îi tratăm noi pe spioni!

– Dar eu nu sunt spion! Sunt complet străin de locul ăsta!

– Bun. Atunci cine eşti?

– Ei bine, sunt ... Sunt baronul de Luizzi.

– Baronul de Luizzi! repetă călugăriţa. Şi apropiindu-se de Armand, şi privindu-l drept în faţă, îi spuse:

– Eşti baronul de Luizzi?

– Da, Armand de Luizzi.

– Într-adevăr, zise călugăriţa, cercetându-l atent. Da, el este ...

– Dar cine eşti dumneata, soră, care pari a mă cunoaşte? Ai intrat vreodată în casa din care am ieşit?

– Eu nu ştiu din ce casă ai ieşit, răspunse Angélique. Dar în ce mă priveşte ... eu sunt ... Dar poate că după zece ani m-ai uitat ... Trebuie să-ţi vorbesc, Armand, deşi te-am regăsit prea târziu ...

În vreme ce baronul, salvat de această intervenţie neaşteptată, se străduia să-şi aducă aminte unde mai văzuse acel chip, Bertrand înaintă şi o întrebă pe Angélique:

– Deci, îl cunoşti pe omul ăsta?

– Da.

– Răspunzi de el?

– Da.

– Atunci să rămână. Iar noi hai s-o ştergem că ne-apucă ziua aici!

– Şi ofiţerul? Ofiţerul? strigară ţăranii rămaşi afară.

– Brancarda e pregătită, nu? Duceţi-vă şi-l luaţi şi încercaţi să-i faceţi cât mai puţin rău!

Bruno se ridică de pe scaun şi zise:

– Astăzi, tu eşti mai tare, Bertrand. Dar va veni şi rândul meu!

– Stai la locul tău, îi zise şuanul, şi nu le da ideea să-ţi ardă casa şi să-ţi prade hambarul. Am făcut tot ce-am putut, ca să te scutesc de o asemenea nenorocire!

Înconjurat de soţia şi de servitorii săi, Jacques nu zise nimic. Şi în vreme ce ai casei se strângeau în fundul odăii, Luizzi şi călugăriţa se traseră mai la o parte ca să facă loc tărgii să treacă. Angélique îl privi pe rănit şi, dându-se un pas înapoi, strigă speriată:

– Henri ...

Rănitul întoarse capul, scoase un strigăt şi recăzu pe pernă, murmurând cu voce stinsă:

– Caroline ... Caroline ...

Ţăranii care cărau targa se opriră. Dar la un gest al lui Bertrand o luară din loc, în vreme ce călugăriţa infirmieră se adăposti la pieptul lui Luizzi, strigând:

– Oh, frate! Dragul meu frate!

II

O intrigă la mânăstire

– Caroline! Caroline! zise Luizzi, surprins, ca şi cum numele fetei pe care o avea în faţa lui nu i-ar fi iscat decât o amintire vagă … Caroline! repetă el, fără să dea atenţie cuvântului „frate“ pe care-l rostise fata, socotind că acesta era apelativul obişnuit cu care călugăriţele se adresau semenilor lor.

– Cum! strigă Angélique, îndurerată, chiar nu-ţi aduci aminte de mine?

Apoi se opri, privind în jurul ei, şi Jacques, care văzu acea mişcare, se grăbi să spună:

– Dacă ai de vorbit ceva în particular cu acest domn, du-te în odaia de alături; veţi fi singuri şi sper să nu vă tulbure nimeni, deocamdată.

Călugăriţa îi mulţumi lui Jacques printr-un gest afectuos şi trecu prima în odaia de alături, murmurând:

– Doamne, Dumnezeule, ce lucru ciudat!

Luizzi o urmă şi închise uşa. Apoi se apropie de Angélique şi-i zise:

– Caroline! Da, acest nume mi-e cunoscut. Dar mi s-au întâmplat atâtea lucruri de când l-am auzit rostit, încât …

Infirmiera călugăriţă îşi scoase coafa[1] albă care-i umbrea chipul şi zise:

– Priveşte-mă, Armand, priveşte-mă cu atenţie! Nu semăn cu o persoană pe care ai cunoscut-o bine?

– Ba da, zise Armand, cercetându-i cu atenţie faţa. Dar amintirea care mă tulbură e foarte ciudată; aş zice că e dublă. Mi se pare că te-am mai văzut odată, mult mai tânără decât eşti acum, adică aproape un copil, dar, în acelaşi timp, şi mult mai în vârstă …

– Ai dreptate, Armand, căci îţi aduci aminte totodată şi de fetiţa pe care ai văzut-o la Toulouse, dar şi de nobila femeie – doamna Dilois – biata mea soră care mi-a ţinut loc de mamă şi cu care se spune că semăn ca două picături de apă …

– O, Caroline, surioară! strigă Luizzi. Sărmană copilă, tocmai aici trebuie să te regăsesc?

– Vai, zise Caroline, după ce Sophie a fost obligată să părăsească oraşul Toulouse …

– Din pricina mea, zise baronul.

[1] Bonetă purtată de anumite ordine de călugăriţe.

– Ei bine, Armand, începând de atunci, am avut multe de îndurat …

– Iar acum, după ce ea a murit … zise Armand.

– A murit! strigă biata Caroline.

– Da, a murit, sub numele de Laura de Farkley, şi tot din pricina mea, răspunse Armand; căci se pare că tuturor celor ce m-au iubit, apropierea mea le-a fost fatală.

– Cum? Cum asta, Doamne? întrebă Caroline.

– Nu pot … Nu trebuie să-ţi spun! Dar cu tine, Caroline, ce s-a întâmplat în aceşti zece ani? Cum te-ai descurcat?

– Am dus acea viaţă tristă şi dureroasă a tuturor copiilor săraci şi fără familie.

– Trebuie să-mi vorbeşti despre amărăciunile tale, Caroline, fiindcă vreau să dreg tot răul pe care l-am făcut …

– Îţi datorez acest lucru, Armand, şi am să ţi-l spun. Să mă ierte Cel-de-Sus şi tu de asemenea, că-ţi voi vorbi despre greşeli pentru care am fost crunt pedepsită, despre unele sentimente pe care penitenţele încă nu le-au putut şterge şi pe care Domnul le lasă probabil să dăinuie în mine, ca să fiu veşnic chinuită din pricina lor!

– Vorbeşte, Caroline, vorbeşte, voi fi îngăduitor! Soarta, care i-a hărăzit răului pe toţi cei din familia noastră, mă tem că apasă şi asupra ta în aceeaşi măsură

ca şi asupra mea. Dar tu n-ai fost nici bogată, n-ai avut nici un nume ales şi nici pe cineva care să te ocrotească, aşa că nu voi putea decât să-ţi plâng de milă.

Luizzi îi oferi surorii sale un scaun, se aşeză şi el alături, întristat la gândul că va auzi istorisindu-i-se o viaţă vinovată şi plină de rătăciri. Tânăra îşi adună un moment gândurile, apoi începu astfel:

– Ştii de ce a fost obligată Sophie să părăsească oraşul Toulouse. Totuşi, în disperarea ei, n-a uitat-o pe sărmana copilă pe care o adoptase. A depus, pe numele meu, şaizeci de mii de franci la domnul Barnet, notarul ei şi al tău, după câte ştiu, sumă ce trebuia să-mi fie remisă la majorat. O parte din venitul acestor bani a slujit la plata cheltuielilor mele de întreţinere şi de învăţătură, iar cealaltă parte a fost adăugată de domnul Barnet la capital; acum câteva zile am primit o scrisoare de la acest om de treabă, prin care mă anunţa că averea mea se ridică astăzi la aproape optzeci de mii de franci şi că ea constituie o zestre destul de mare ca să pot găsi un soţ onorabil, dacă mă hotărăsc să mă reîntorc la viaţa lumească; fiindcă încă n-am depus jurământul …

– Şi pe care trag nădejde că nici n-ai să-l depui …

– Ba îl voi depune în curând, dragă Armand, răspunse Caroline. Cunosc lumea şi ştiu câtă duplicitate se ascunde în ea.

– Unde ai trăit, biata mea soră, de-ai putut să-ţi faci o asemenea părere despre oameni?

– Din ziua în care sărmana mea soră a părăsit oraşul Toulouse şi până în clipa de faţă, am trăit la mânăstire.

– Şi mai pretinzi că ai cunoaşte lumea!

– Destul, ca să nu vreau s-o cunosc şi mai mult, răspunse Caroline, oftând adânc şi lăsând să-i cadă câteva lacrimi din frumoşii ei ochi albaştri.

– Spune-mi, domnul Barnet a îndeplinit dorinţa nefericitei Sophie, atunci când te-a dus la mânăstire?

– Notarul a făcut cum a socotit că e mai bine. Poate că-ţi aduci aminte cât era de acră şi de aspră nevasta lui Barnet. După două săptămâni petrecute în casa ei, am acceptat – ca pe o binefacere – propunerea pe care mi-a făcut-o tutorele meu, de a mă da internă la pensionul mânăstirii Charité. Un motiv în plus, pe care domnul Barnet n-a vrut să mi-l explice niciodată, păru de asemenea să-l fi determinat să facă acest pas, fiindcă n-am să uit vorbele ciudate pe care mi le-a spus cu acest prilej: „Eşti fata unui Luizzi, mi-a zis el, deşi n-ai dreptul să porţi acest nume. Lumea le-a fost fatală tuturor membrilor acestei familii; se pare că-i

urmăreşte o soartă implacabilă. Intră într-o mânăstire, fata mea! Şi poate că Domnul te va îndemna să rămâi acolo, până când te va chema la el. Numai acolo poţi găsi un adăpost sigur împotriva sorţii care i-a lovit pe toţi cei din neamul tău!“

Caroline se opri şi Luizzi căzu pe gânduri.

– Ţi-a spus Barnet aşa ceva? întrebă el după un moment de tăcere.

– Mi-a spus, Armand, mi-a spus, şi poate că ai să-mi explici tu ce-i cu această fatalitate care apasă asupra noastră.

– Ştiu despre ce e vorba, dar nu-ţi pot explica nimic; mi-e interzis! Totuşi, trebuie să ştii că e vorba de ceva cumplit şi foarte puternic, din moment ce nu te-a cruţat nici în lăcaşul Domnului, unde spui că ai păcătuit şi ai fost nefericită. Dar vorbeşte, Caroline, vorbeşte … Te ascult …

– Eram încă o copiliţă – îşi continuă Caroline povestirea – când am intrat în pensionul acelei mânăstiri. Am trăit acolo, veselă şi fericită, până la şaisprezece ani, poate un pic cam răsfăţată de călugăriţe, dacă e să te iei după spusele colegelor mele. Căci, ziceau ele, călugăriţele nădăjduiau să mă determine să rămân în mânăstire, ca să poată pune mâna pe modesta avere pe care o aveam, avere ce li se părea probabil foarte mare, lor, care făcuseră legământ de sărăcie.

– Tot ce se poate, zise baronul.

– Nu cred, Armand, zise Caroline cu o candidă expresie de încredere. N-au făcut niciodată nicio aluzie care să mă facă să bănuiesc că ar râvni la banii mei.

Baronul îşi zise că asta putea fi o dovadă de abilitate. Dar nu mai spuse nimic, mai întâi ca să n-o mai întrerupă din povestit pe Caroline şi apoi ca să n-o decepţioneze asupra persoanelor alături de care se hotărâse să-şi petreacă viaţa de acum încolo. Caroline continuă:

– Primele mele necazuri au început imediat după ce-am împlinit şaisprezece ani. Până la acea vârstă trăisem în cele mai bune relaţii cu colegele mele de pension. Crescuserăm laolaltă, eram toate de aceeaşi vârstă, aveam gusturi asemănătoare, ne preocupau aceleaşi lucruri, învăţam împreună şi ne ocupam împreună de o sumedenie de lucruri pe care trebuie să le ştie femeile, într-o gospodărie. Un singur necaz îmi tulbura, din când în când, dulcea mea nepăsare. Existau anumite zile în care colegele mele aveau voie să plece din mânăstire, pentru a se duce să-şi vadă familiile. În acele zile, se invitau unele la altele, ca să se cunoască mai bine. Apoi, când se întorceau, le povesteau celorlalte cum se distraseră. Eu n-am primit niciodată o astfel de invitaţie. Am întrebat-o pe stareţă, care mi-a răspuns că familiile colegelor mele

necunoscându-mă, nu mă puteau invita. Totuşi, o dată, când m-am dus la domnul Barnet, am invitat-o acolo pe cea mai bună prietenă a mea; mi-a făgăduit că vine, dar nu s-a ţinut de cuvânt. Când am întrebat-o, a doua zi, de ce n-a venit, mi-a răspuns scurt: „Nu m-a lăsat mama!“ Stareţa a încercat din nou să mă consoleze, dar de data asta mi-am dat seama că ceva nu e în ordine cu mine. M-am însingurat din ce în ce mai mult, mai ales că, una câte una, toate colegele mele au părăsit pensionul. Le-au luat locul altele care, bineînţeles, nu mai erau de vârsta mea. Am încercat totuşi să fiu cât mai copilăroasă, să mă pot apropia de ele, ca să nu rămân singură. Dar şi aceste fete, când împlineau cincisprezece sau şaisprezece ani, plecau acasă; aşa m-am trezit singură cuc, întocmai ca un unchiaş a cărui viaţă prelungindu-se peste măsură, vede murindu-i toate neamurile şi toţi prietenii. Atunci am cerut şi am obţinut favoarea de a deveni novice. Tot în acea epocă, a intrat la mânăstire şi Juliette.

– Cine mai e şi Juliette asta? întrebă Luizzi.

– Juliette, răspunse Caroline, a fost – după Sophie – singura mea prietenă pe lumea asta.

– Era din Toulouse?

– Nu ştiu. Ştiu doar că era fiica unei sărmane văduve, doamna Gelis, care avea o mică mercerie unde închiria şi cărţi. Dar veniturile ei erau atât de

modeste, încât, neputând nădăjdui ceva mai ca lumea pentru fiica ei, o sfătui să se călugărească. Căci doamna Gelis şi fiica ei erau de neam mare, aşa că Juliette preferă sărăcia din mânăstire, decât să se mărite cu cine ştie ce bărbat grosolan, care ar fi umilit-o tot timpul. Se pare totuşi că această hotărâre o costase enorm. Căci, atunci când a intrat la mânăstire, era tristă, palidă şi atât de suferindă, încât, nu peste mult timp, am simţit pentru ea un viu interes. Nădăjduiam să devenim prietene. E adevărat că mai existau şi alte novice de vârsta mea; dar, trebuie să spun cinstit, cele care deveniseră infirmiere erau majoritatea fete de la ţară, inculte şi necioplite, cu care nu puteai schimba o vorbă, iar cele care urmau să devină profesoare adoptaseră un ton atât de doctoral şi o ţinută atât de înţepată, încât, dacă le întrebai ceva, nici măcar nu se mai deranjau să deschidă gura. Juliette a fost prietena pe care mi-o doream. Nu era decât cu doi ani mai mare ca mine, deşi când a venit era atât de slabă şi de palidă, încât părea cu mult mai în vârstă. Prima oară mi-a displăcut, sau mai curând m-a speriat. Avea ochii mici, dar atât de pătrunzători, încât privirea lor părea că-ţi scormoneşte până în adâncul sufletului. Părul, de un auriu aproape roşu, o făcea să aibă un aer cu totul deosebit. Era înaltă şi slabă, iar mişcările îi erau atât de lente şi de molatice,

încât părea că toată viaţa i se concentrase în văpăile ochilor şi toată graţia în surâsul plin de blândeţe sau de sarcasm, după toane, ceea ce mi s-a părut destul de bizar. La început, relaţiile dintre noi au fost destul de reci. Dar, nu peste mult timp, am început să ne înţelegem din ce în ce mai bine, iar după ce şi-a povestit fiecare viaţa sa, am jurat să fim cele mai sincere şi devotate prietene.

Datorită acestei prietenii am redevenit încrezătoare şi liniştită, iar ea şi-a recăpătat sănătatea. Totuşi, a venit şi ziua în care m-am îndoit că m-ar fi iubit atât de tare pe cât susţinea. Primise o scrisoare de la mama ei şi am văzut-o plângând toată ziua. În zadar am întrebat-o care era pricina lacrimilor sale; ea a refuzat cu încăpăţânare să-mi spună. Făcându-se, în sfârşit, seară, în timp ce ne plimbam amândouă prin grădină, am rugat-o cu atâta insistenţă, încât a sfârşit prin a-mi spune:

– De ce ţii să-ţi împărtăşesc un necaz, căruia nici eu, nici tu nu-i putem veni de hac? Fiindcă cea lovită a fost biata mea mamă!

– Bine, dar ce s-a întâmplat?

– N-ai să înţelegi nimic, mi-a spus ea, tu care n-ai trăit niciodată dincolo de zidurile acestei mânăstiri. Mama a fost victima ticăloşiei unui negustor, s-a pus chezaşă pentru el ….

– Deci, e vorba de o scrisoare de schimb, i-am spus.

Juliette m-a privit cu atâta uimire, încât, cu toată amărăciunea mea, nu m-am putut abţine să nu râd.

– Cine te-a învăţat aceste cuvinte? mi-a zis ea.

– Ai uitat că, înainte de a intra aici, am locuit la doamna Dilois şi că, deşi eram un copil, îmi aveam locul meu în birourile magazinului pe care-l conducea mama mea adoptivă?

– Da, da, zise Luizzi, întrerupând povestirea Carolinei, îmi amintesc de acea copilă frumoasă, aşezată în dosul unui birou mare şi scriind cu un aer atât de concentrat facturile pe care i le dicta Charles.

– Sărmanul Charles, răspunse Caroline, a murit şi el.

– Da, da, şi el. Bietul meu frate, răspunse baronul, copleşit de acea dureroasă amintire, fiindcă toate nenorocirile despre care venea vorba, erau opera lui. Dar, imediat, ca şi cum ar fi vrut să uite de acest lucru, adăugă: Continuă, Caroline, continuă!

Fata reluă:

– Era într-adevăr o scrisoare de schimb, pe care acea bună doamnă Gelis nu putea s-o achite şi pentru rambursarea căreia se vedea ameninţată să vadă cum i se iau şi i se vând mărfurile. Cred că era vorba de o mie două sute de franci.

– Cum, am strigat, nu puteai să-mi spui acest lucru? Dar îţi puteam da eu banii ăştia!

– Nu cer pomană, iar mama nici atât, mi-a răspuns Juliette cu o mândrie care mi se păru jignitoare, dar pe care i-am iertat-o aproape imediat.

– Dacă nu vrei să-ţi dau aceşti bani, pot să ţi-i împrumut …

– Oh, cât îţi sunt de recunoscătoare, strigă ea. Apoi se opri şi reluă: Dar, nu! Dacă s-ar afla acest lucru în mânăstire, Dumnezeu ştie ce s-ar spune! S-ar pretinde că te-am rugat, că am cerşit, că am abuzat de prietenia ta … Nu … nu …

– Şi din pricina câtorva cuvinte răutăcioase refuzi să-ţi salvezi mama?

– Biata, buna mea mamă! strigă Juliette, izbucnind în lacrimi. Din păcate, n-am nimic, nimic, nici cea mai mică resursă, nicio bijuterie, nimic ce să-i pot trimite!

– Dar eu am bani, i-am spus Juliettei.

– Nu, răspunse ea, stareţa m-ar pedepsi cu cruzime, dacă am să accept acest serviciu, spunând că te-am escrocat.

– Nu va afla nimic, i-am spus.

– Şi cum ai să faci?

– Asta mă priveşte, tu doar să fii de acord …

Juliette ezită încă multă vreme. Dar, până la urmă, mândria ei fu învinsă şi sfârşi prin a accepta. I-am scris imediat domnului Barnet, rugându-l să vină să mă

vadă. De îndată ce am rămas singuri în vorbitor, i-am spus dintr-o răsuflare:

– Domnule Barnet, îmi trebuie o mie două sute de franci.

– Ei, Doamne, şi ce să faci cu ei? strigă el, uluit.

– Îmi trebuie o mie două sute de franci, i-am spus; dumneata ai grijă de averea mea, iar eu îţi cer această sumă.

– Dar măcar să ştiu cărui scop îi e destinată. Căci dacă stareţa ţi-a sugerat să-mi ceri o asemenea sumă, nu vreau să devin complice la o astfel de escrocherie.

– Dimpotrivă, i-am spus, stareţa nu trebuie să ştie nimic!

– Păi bine, dar lucrul ăsta e şi mai grav. Şi mai mult ca sigur că n-am să-ţi dau o asemenea sumă, fără să ştiu despre ce e vorba.

– E vorba, i-am spus, să salvez o sărmană femeie pe care vor s-o ruineze.

Şi imediat i-am povestit nenorocirea mamei Juliettei. Domnul Barnet reflectă mult timp, apoi îmi răspunse:

– Tot ce se poate! Nu vreau să te refuz. Am să-ţi aduc banii.

– Nu aici, i-am răspuns; şi pentru ca să fii sigur că nu te mint, trimite-i banii direct doamnei Gelis, la Auterive.

– Caroline, îmi spuse atunci afectuos domnul Barnet, nu m-am gândit nicio secundă că mă minţi; mi-a fost teamă însă ca nu cumva să te înşele careva.

– Ah! domnule ...

– Acum nu mai cred acest lucru. Voi trimite banii chiar în seara asta şi vei fi mulţumită de mine.

I-am mulţumit acelui om minunat, ca şi cum m-ar fi salvat pe mine însămi, şi am alergat să-i duc vestea cea bună Juliettei. Ea mi-a spus câteva cuvinte care au dezvăluit toată delicateţea şi toată mândria acelui suflet.

– Eşti într-adevăr fericită, mi-a zis, ascunzându-şi lacrimile, fiindcă poţi face bine celor pe care-i iubeşti!

– Orice ai fi făcut, Caroline, zise baronul, iată o faptă care va compensa greşelile făptuite. Căci e bine să-ţi începi viaţa cu o binefacere.

– Vai, acea binefacere a fost totuşi sursa tuturor nenorocirilor mele. Binefacerea în care domnul Barnet părea să spere ... Ei bine, acea binefacere m-a pierdut!

– Cum, murmură Luizzi cu voce joasă, peste tot şi întotdeauna răul este preţul sau consecinţa binelui? Dar ia spune-mi, Caroline, cum de-a putut acea faptă să fie sursa necazurilor tale?

– Iată cum ... Ceea ce ţi-am povestit s-a petrecut în luna august. Către sfârşitul lui septembrie, doamna Gelis a venit la Toulouse şi ne-a făcut o vizită la mânăstire.

Felul în care acea minunată şi nefericită femeie mi-a mulţumit m-a făcut să mă simt foarte încurcată. Nu găsea cuvinte prin care să mai mulţumească celei care-i salvase onoarea şi viaţa. „Căci, îmi spuse ea într-un moment de exaltare, eram hotărâtă să mor!“ „Iar eu n-aş fi putut trăi fără tine, mamă!“ strigă Juliette, aruncându-se în braţele mamei sale.

Spectacolul acestei iubiri reciproce îmi făcu rău. Mi-am dat seama, mai bine ca niciodată, cât de singură eram pe lume; cred că aş fi preferat sărăcia şi nefericirea acelei fete care avea o mamă, fericirii şi banilor care o salvaseră. Printre dovezile ei de recunoştinţă, doamna Gelis mi-a făcut o propunere care m-a bucurat enorm.

– Am venit s-o iau câteva zile acasă pe fata mea, mi-a spus ea. N-ai vrea să ne faci cinstea s-o însoţeşti? Vino, te vom primi ca pe îngerul nostru salvator. Nu ne refuza! Asta ar însemna să mă simt umilită, să am impresia că-mi reproşezi binele pe care mi l-ai făcut, făcându-mă să roşesc.

– N-am câtuşi de puţin această intenţie, doamnă, i-am spus şi primesc cu bucurie, dacă maica stareţă îmi va îngădui să vă însoţesc.

– Va fi de-ajuns s-o rogi.

Am alergat la stareţă, care, la început, m-a refuzat cu o răceală pe care nu i-o mai văzusem niciodată în

privire. Acea asprime m-a înfuriat şi nu m-am putut abţine să nu-i spun că, în felul acesta, nu prea mă ajuta să suport şederea în mânăstire. Mi-a vorbit atunci cu o severitate care mi-a arătat cât de nelalocul ei fusese acea ieşire. Mirată eu însămi de cutezanţa mea, am schimbat tonul şi am rugat-o să-mi acorde ca pe o favoare ceea ce-i ceream.

– Vai, i-am spus, este pentru prima oară când eu, o sărmană orfană, găsesc pe cineva care vrea să mă primească.

Lacrimile mele părură s-o mişte pe stareţă mai mult decât m-am aşteptat, după felul cum mă primise, aşa că sfârşi prin a-mi răspunde:

– Du-te, Angélique (la începutul noviciatului meu luasem acest nume), du-te, îmi zise ea; aş fi dorit ca să-ţi petreci cele opt zile în cu totul altă familie decât la doamna Gelis; dar, din moment ce doreşti atât de mult acest lucru, du-te, eu te las! Vreau să-ţi dovedesc că vei găsi întotdeauna aici indulgenţă, pentru greşelile şi graba ta de a-ţi satisface dorinţele.

„Iată, îşi spuse Luizzi, o condescendenţă pe care n-o pot explica decât numai cei şaizeci de mii de franci ai surorii mele!“ Dar îşi păstră acest gând pentru el, ca să n-o mai întrerupă din povestire pe Caroline, care continuă astfel:

– A doua zi am plecat spre Auterive, într-o trăsură descoperită pe care doamna Gelis a închiriat-o pentru acea scurtă călătorie. Nu-ţi pot spune, Armand, ce senzaţii dureroase m-au încercat în timpul acelei călătorii. N-ai să le înţelegi decât dacă vei fi trăit ani în şir între zidurile unei mânăstiri, într-un loc căruia îi cunoşteai toate odăile, toate colţişoarele, pe dinafară, unde toate lucrurile decurg zilnic în acelaşi fel, încât o piatră ce se desprinde dintr-un zid sau o dală care se sparge pe un coridor constituie adevărate evenimente şi îndelungi subiecte de discuţie. N-ai să ştii niciodată, frate, cât de triste sunt acele plimbări în interiorul unei curţi împrejmuite de ziduri, ai cărei arbori îi cunoşti şi răscunoşti, ale cărei alei le-ai bătut de mii de ori, ale cărei flori le-ai numărat şi răsnumărat şi în care nu cobori, curioasă, decât a doua zi după o furtună, ca să vezi dacă nu există crengi rupte, flori smulse, o stricăciune de reparat, care le va dărui fetelor închise acolo o zi sau două de preocupări noi şi neobişnuite.

În ziua aceea, vedeam ceva nou, care nu se mai mărginea la vechiul zid al mânăstirii, acoperit cu iederă. Mergeam pe un drum care nu se mai isprăvea la o poartă dublată de un grilaj ce nu se deschidea niciodată. Nu mai vedeam în fiecare clipă chipuri austere trecând pe lângă mine în tăcere, cu ochii lăsaţi în jos. Nu mai auzeam acele voci veşnic monotone; de-a lungul drumului, vedeam oameni îndrăzneţi mergând repede şi vorbind tare despre ce aveau de gând să facă; fete tinere şi sprintene râzând între ele şi oprindu-se din veselia lor doar când zăreau straiele noastre de călugăriţe, salutându-ne pline de umilinţă, ca şi cum, în faţa noastră, orice bucurie trebuia să înceteze. Dar nici n-apucam bine să trecem, că fetele şi începeau să cânte şi să sporovăiască vesele. Pe de altă parte, ne încrucişam cu trăsuri pline cu doamne elegante şi, cum era vremea culesului viilor, vedeam trecând numeroase grupuri de bărbaţi, femei şi copii cu coşuri în mâini. Catârii şi caii, cu hârdaiele pline cu struguri, se îndreptau către teascuri şi se înapoiau cu hârdaiele goale sau încărcate cu copii care gesticulau şi cântau, strigând la trecători, din înălţimea acelui car ambulant. Pretutindeni era o activitate, o viaţă care m-a surprins şi m-a încântat. Priveam şi ascultam; totul mi se părea nou: casele roşii care mărgineau drumul, aleile lungi ce duceau la marile castele, clopotniţele îndepărtate care ne arătau unde erau sate; voiam să văd şi să ştiu tot ce se petrecea în jurul meu: admiram carele uriaşe trase de zece cai; îi urmăream cu privirea pe cerşetorii cocoţaţi pe măgari; totul mă uluia, de la Pirineii înalţi şi albaştri, cu creste de zăpadă, pe care-i vedeam în depărtare, şi până la şanţurile pline cu apă de pe marginea drumului; de la ulmii imenşi, trăind

în libertate, sub care se adăposteau colibele ciobanilor, şi până la rugii de mure de pe marginea potecilor, unde copiii culegeau murele coapte.

Seara, am ajuns la Auterive, la doamna Gelis. Nu avea o casă mare şi frumoasă, cum fusese cea a doamnei Dilois. Dar nu era nici o chilie strâmtă şi sărăcăcioasă, ca a mea, încuiată cu cheia şi prin a cărei uşă simţi cum se strecoară vântul şi frigul care te îngheaţă. În vatră, ardea un foc straşnic. Servitoarea ne-a servit o supă bine pregătită, iar noi puteam râde în voie, puteam vorbi tare, ne puteam desface pânza albă care ne acoperea capul şi gâtul, fără să fim sever admonestate sau ameninţate că vom fi puse în genunchi în mijlocul unui refectoriu. În seara aceea, am fost foarte fericite. Am împărţit camera cu Juliette şi am avut răgazul să discutăm, fără a mai fi despărţite de clopotul care suna la o oră numită invariabil ora odihnei, ca şi cum odihna ar putea fi comandată, aşa cum ai comanda nu ştiu ce altă treabă.

Atunci am săvârşit prima mea greşeală. I-am vorbit Juliettei cu atâta entuziasm despre călătoria noastră, încât ea a surâs, ascultându-mă.

– Ce-ai spune, mi-a răspuns ea, după ce m-a lăsat să-mi trec în revistă toate amintirile, ce-ai spune dacă ai vedea serbarea de Sainte-Gabelle, care va avea loc mâine?

– O serbare?

– Da, cea mai frumoasă serbare din împrejurimi.

– Şi nu putem merge şi noi?

– Cu veşmintele noastre de călugăriţe? N-ar fi câtuşi de puţin convenabil.

– Ai dreptate!

– Ţi-e mai mare necazul să te duci şi doar să priveşti jocurile şi dansurile unde toate mamele îşi duc fetele; straiele noastre însă prea bat la ochi şi nu ne-ar avantaja câtuşi de puţin!

– Păi de ce?

– Pentru că nu poţi fi frumoasă cu un văl de pânză în jurul gâtului şi al capului şi cu părul strâns cu o panglică. Uite, tu, de pildă, dacă ai avea pletele aranjate, ai fi o dulceaţă, cea mai frumoasă fată din toată serbarea!

– Nu-ţi bate joc de mine, Juliette!

– Îţi spun adevărul: ai faţa albă şi ochii atât de dulci!

Caroline se opri un moment şi-i spuse fratelui său, coborându-şi privirile:

– Îţi repet toate acele nebunii, pentru că vreau să cunoşti întreg adevărul. De altfel, Juliette îmi vorbea aşa pentru că mă iubea atât, încât mă lăuda tot timpul.

– Cred, zise Luizzi, dar continuă Caroline, continuă ...

– În timp ce Juliette îmi spunea toate astea, continuă tânăra soră, îmi scoase vălul, panglica, îmi desfăcu pletele, care-mi căzură pe umerii goi; Juliette se opri un moment, mă contemplă cu un aer aproape supărat şi-mi spuse încet:

– Da, într-adevăr, eşti frumoasă, poate chiar prea frumoasă! Dar, aproape imediat, păru să alunge acel gând supărător şi-mi spuse cu veselie: Vei fi nemaipomenit de frumoasă cu părul împletit astfel, zise ea, aranjându-mi cozile în aşa fel încât să-mi încadreze faţa. Şi dacă-ţi vei pune una dintre sărăcăcioasele mele rochii, pe care eu nu le voi mai purta, sunt sigură că vei avea o talie încântătore. Vrei să încercăm?

– Mai întâi, lasă-mă să mă uit în oglindă ca să văd cum îmi stă cu pieptănătura asta!

– Nu, nu; ai să te uiţi când ai să fii îmbrăcată. Sunt sigură că nici n-ai să te recunoşti.

Şi, fără să-mi lase răgazul să răspund, îmi scoase toate hainele mele greoaie, mă îmbrăcă cu o rochie de mătase şi-mi puse pe umeri un şal brodat; mă pieptănă, mă împodobi cum se pricepu mai bine, apoi mă conduse în faţa unei oglinzi mari şi-mi spuse:

– Poftim, acum priveşte-te!

Avea dreptate, nu m-am recunoscut şi am strigat:

– Sunt, într-adevăr, eu?

– Dacă ai să apari astfel la serbare, replică Juliette, ai să suceşti capul tuturor dansatorilor.

– Numai că eu nu voi dansa, i-am răspuns, râzând de entuziasmul ei.

– Tu? Dar se dansează întotdeauna de minune cu o talie frumoasă ca a ta; şi apoi e atât de uşor să dansezi aşa cum se dansează astăzi … E suficient să păstrezi ritmul! Şi, în timp ce rostea aceste cuvinte, începu să cânte o arie şi să danseze cu o graţie desăvârşită, în ciuda greoaielor veşminte de novice.

– Tu, am strigat, tu vei fi cea mai frumoasă, îmbrăcată altfel! Hai, ia-ţi înapoi rochia!

– Oh, mai am şi altele, mi-a spus ea. Stai să vezi! Vom face un bal în două persoane!

Şi cu o rapiditate miraculoasă îşi aruncă hainele de novice şi îmbrăcă o rochie care lăsa să i se vadă gâtul şi umerii. Nu poţi să-ţi închipui cât era de încântătoare astfel, suplă şi uşoară, cu pletele căzându-i în lungi inele, de-a lungul obrajilor.

– Uite, zise ea, cambrându-şi frumoasa talie, să mergi astfel; presupune că un tânăr frumos trece pe lângă tine şi te salută; dacă nu-l cunoşti, îţi întorci, uite aşa, privirea, cu un aer rece; dacă e o simplă cunoştinţă, îl saluţi, înclinându-te uşor; dacă e un prieten, îi faci un semn uşor din cap şi din mână …

Şi Juliette făcea tot ceea ce spunea cu o uşurinţă şi cu o graţie care mă încântară. Apoi îmi spuse:

– Hai să încercăm ...

Şi, în timp ce încercam, ea striga:

– Dar eşti fermecătoare! Parcă nici n-ai făcut altceva toată viaţa ta! Într-adevăr! Uite, dacă vrei, punem rămăşag că în două, trei lecţii vei dansa la fel de bine ca şi mine!

– O, nu pun niciun rămăşag, i-am zis.

– Asta o s-o mai vedem noi! răspunse ea. Hai să începem! Fă şi tu ce vezi că fac eu!

Ne-am aşezat una în faţa celeilalte, iar ea a început să cânte şi să danseze. Apoi am început să dansez şi eu alături de ea şi, fără voia mea, am început să simt o plăcere deosebită, căci Juliette părea fericită şi mândră să mă vadă atât de frumoasă. Mi-o repeta în fiecare moment, spunându-mi într-una:

– Dacă stareţa sau domnul Barnet te-ar întâlni la serbare, nu te-ar mai recunoaşte!

– Nici pe tine.

– Va fi atât de amuzant, spuse ea; negustori de toate felurile, dansuri pe sub copaci, jocuri şi apoi ce lume! Toate femeile frumoase de prin împrejurimi, cu fetele şi cu bărbaţii lor. Tineri din întreg ţinutul, veniţi călare sau în caleaşcă şi care apoi se plimbă prin mulţime, făcând complimente celor mai frumoase fete,

invitându-le la dans şi privindu-le cu ochi drăgăstoşi. Dacă ai vrea să mergi, ţi se va face o asemenea curte, încât vor turba de furie toate acele mici mironosiţe care n-au vrut să te invite la ele.

– Da, i-am răspuns cu tristeţe, numai că asta e o distracţie care nouă nu ne este îngăduită.

– Adevărat, replică Juliette, ai dreptate, mai bine să dormim, decât să ne mai gândim la toate astea acum, când nu mai putem decât să le regretăm.

Ne-am scos rochiile cele frumoase şi ne-am culcat. Dar, multă vreme, n-am făcut altceva decât să mă gândesc la dans, la muzică, la tinerii frumoşi, la serbare, la distracţie. Mi se spusese că eram frumoasă, că eram plăcută, că puteam fi iubită. La mânăstire nu mi se întâmplase niciodată să am un somn atât de agitat. A doua zi, când m-am trezit, eram singură în cameră. Când am vrut să mă îmbrac, nu mi-am mai găsit hainele de novice. Singurul veşmânt, aflat pe un scaun, era rochia cu care fusesem îmbrăcată în ajun. Am strigat-o pe Juliette, dar ea se afla la parter în micul magazin al mamei sale şi n-avea cum să mă audă. M-am îmbrăcat cât am putut de frumos şi am coborât. Intrând năucită în magazin, am dat nas în nas cu un tânăr care-i adusese nişte cărţi doamnei Gelis. M-am simţit atât de ruşinată, încât am fugit în cămăruţa din spatele magazinului. Juliette, îmbrăcată în veşmântul ei de novice, a venit după mine.

– Ce-ai făcut cu hainele mele?

– Sunt în camera ta!

– Nu le-am găsit!

Juliette începu să râdă şi răspunse:

– Niciodată nu cauţi cu tragere de inimă ceea ce nu vrei să găseşti!

– Dar îţi jur că …

– Chiar semăn cu maica stareţă? întrebă Juliette. Nu jura şi nu minţi; avantajul libertăţii e de a ne salva de un cusur cumplit: ipocrizia. Când nu faci din cele mai neînsemnate fleacuri nişte greşeli, nu-i nevoie să minţi, ca să le ascunzi. Ai văzut că eşti mult mai frumoasă îmbrăcată astfel, ai vrut să rămâi frumoasă, aşa că nu e nicio crimă.

– Îmi pare rău, Juliette, că mă bănuieşti pe nedrept. Vino sus cu mine şi ai să vezi cu ochii tăi!

– Imediat, răspunse Juliette, doar să-i dau mai întâi domnului Henri cărţile pe care mi le cere!

Juliette m-a lăsat singură, iar eu m-am dus în odaia mea. Am căutat peste tot, dar nu mi-am găsit hainele. Am aşteptat-o pe Juliete să vină şi să-mi explice acea dispariţie ciudată. Şi, neavând ce face – iartă-mă, frate, că-ţi mărturisesc asemenea copilării –, am început să mă privesc în oglindă şi să imit pozele, surâsurile şi privirile Juliettei, când iată că aceasta intră şi mă surprinse scălâmbăindu-mă astfel.

– Foarte bine, zise ea, foarte bine! Dacă domnul Henri te-ar fi văzut astfel, probabil că te-ar fi găsit şi mai frumoasă.

M-am simţit atât de încurcată, încât mi-a venit să plâng.

– Ia hai, zise Juliette, râzând, să-ţi căutăm hainele! Căci vreau să te îmbraci cu ele. Fiindcă, vezi, sunt prea urâtă alături de tine, cu jupoanele mele scorţoase şi negre şi înfăşurată în vălurile astea albe. La urma urmei, sunt chiar geloasă!

– Eşti nebună, i-am spus, sărutând-o.

Am întors toată camera cu susul în jos, dar n-am găsit nimic. Tocmai când Juliette începuse să se impacieteze, sosi doamna Gelis şi ne spuse ce se întâmplase. Se pare că servitoarea vărsase o lampă peste hainele mele, vrând să le cureţe, iar doamna Gelis le luase şi le dusese la un om care scotea petele. Chiar intenţionase s-o dea afară pe servitoare, fiindcă nu voise să spună adevărul, dar Juliette o rugase pe maică-sa s-o ierte.

Şi iată-mă din nou singură cu prietena mea.

– Hai, zise ea cu bunătate şi cu veselie, îţi spun eu că vei fi cea mai frumoasă. Dar, mai întâi, să dăm o raită prin oraş. Eu o să am aerul unei matroane severe, căreia i s-a încredinţat o tânără din pension. Toţi se vor uita la tine, iar eu voi zice cu seriozitate: „Lasă-ţi ochii în jos, domnişoară!“

– Dar dacă eu ies astfel îmbrăcată, n-ai putea să faci şi tu la fel ca mine? i-am spus cu glas rugător.

– O, nu, răspunse ea; dacă se află în mânăstire, voi fi aspru pedepsită! Tu, tu eşti bogată … pe tine te vor ierta, dar pe mine …

– Dar suntem la o mie de leghe de Toulouse; nimeni nu va şti nimic!

– Nu îndrăznesc! Nu, nu îndrăznesc …

Atât m-am rugat de ea, încât, până la urmă, a consimţit. La rându-i, şi-a pus şi ea o rochie; era încântătoare îmbrăcată astfel. Talia flexibilă apărea în toată frumuseţea ei. Flăcările din priviri, surâsul fermecător însufleţeau un chip cu totul nou, încadrat de plete lungi, buclate. Rochia decoltată lăsa să i se vadă supleţea şi albeaţa gâtului, în jurul căruia îşi pusese o panglică îngustă de catifea. Mă lăudase degeaba, fiindcă era cu mult mai frumoasă decât mine. Când am fost gata, am ieşit să ne plimbăm. Ne-am întâlnit cu o mulţime de persoane, toate îndreptându-se spre Sainte-Gabelle. Mulţi se opriră ca s-o întrebe pe Juliette: „Nu vii la serbare împreună cu această domnişoară frumoasă?“ sau: „Ne vom vedea la Sainte-Gabelle, nu?“ Juliette le răspundea încurcată: „Nu ştiu … nu cred …“ Atunci am întrebat-o de ce nu le spunea cinstit că nu ne puteam duce.

– Nu îndrăznesc, răspunse ea.

– Şi de ce, mă rog?

– Oh, pentru că aici nu domnesc aceleaşi idei ca la mânăstire! Dacă le-aş fi spus cinstit că nişte călugăriţe serioase nu pot lua parte la astfel de distracţii, mi-ar fi râs în nas şi mi-ar fi spus că sunt o evlavioasă ridicolă. Asta ar fi însemnat de fapt că blamăm toate fetele tinere care se vor duce împreună cu mamele lor la serbare, cu atât mai mult cu cât e vorba de o distracţie onestă, care nu ne este interzisă decât nouă.

– Chiar toate distracţiile ne sunt interzise? am oftat eu.

– Oh, făcu Juliette pe un ton indiferent, mă interesează prea puţin astfel de serbări. Le cunosc, sunt sătulă de ele; nu-mi pare rău decât pentru tine, care n-ai fost niciodată la o astfel de serbare! Da, continuă ea surâzând şi privindu-mă cu duioşie, îţi înţeleg perfect curiozitatea. De altfel, e atât de amuzantă o serbare la ţară … Mă rog, dacă aş avea curajul …

– M-ai duce, nu-i aşa?

– Singură? strigă Juliette. Asta nu se poate! Dar o voi ruga pe mama să ne însoţească.

– Pe mama ta? Păi atunci cine ar mai avea ceva de zis, dacă vom merge însoţite de mama ta?

– Nimeni! Şi totuşi … nu ştiu dacă am să am curajul s-o rog aşa ceva … Nu vrei să-i spui tu?

– Eu n-am curaj nici cât tine.

– Ba da, zise ea, roag-o!

– Nu pot ... În situaţia mea, o asemenea cerere ar părea poate cam deplasată. Femeia se va simţi obligată să-mi îndeplinească dorinţa ...

Juliette păru jignită de aceste cuvinte. Totuşi, după un moment de ezitare, îmi răspunse:

– Nu-mi închipuiam că poţi avea asemenea scrupule; de altfel, cunoşti atât de puţin lumea, încât puteam să-mi dau seama că nu poţi gândi altfel. Dar, te rog să mă crezi, ai da dovadă de o mare delicateţe, dacă ai oferi cuiva ocazia să-şi arate recunoştinţa pentru o binefacere pe care i-ai făcut-o cândva şi despre care nu vrei să vorbeşti.

– Oh, dacă aşa stau lucrurile, am s-o rog pe mama ta să ne ducă la serbare.

– Iar eu îţi voi mulţumi în locul mamei, fiindcă vei fi tot atât de bună şi cu ea, cât ai fost cu mine.

De îndată ce ne-am întors acasă la doamna Gelis, fiica ei s-a dus să-i spună că doream să-i vorbesc. Cum au rămas cam multă vreme închise în odaie, m-am temut ca Juliette să nu-i fi vorbit mamei sale despre rugămintea pe care aveam de gând să i-o adresez şi aceasta să mă refuze. Dar de îndată ce i-am vorbit doamnei Gelis despre acest lucru, ea a acceptat cu o grabă care mi-a dovedit că mă înşelasem. Acea femeie de treabă a fost atât de fericită de a-mi putea satisface

dorinţa, încât mi-am dat imediat seama că Juliette avusese dreptate când îmi spusese că dacă îi faci cuiva un serviciu, dă-i posibilitatea să se revanşeze, cerându-i şi tu unul.

Baronul îşi asculta cu mirare sora. Acea tânără, care pretindea că are o atât de tristă experienţă de viaţă, vorbea cu o atât de naivă bună-credinţă, încât nu se putu abţine să nu surâdă, auzind-o. Dar, hotărât să n-o lase pe Caroline să-i vadă sentimentele pe care i le inspirase povestirea ei, tăcu mâlc. Tânăra se opri şi, în acea clipă de tăcere, se auziră gemetele triste ale furtunii în jurul casei. Acel murmur lung şi sumbru al ploii, însoţit de jelaniile vântului, păru să-l întristeze pe Luizzi, mai înainte de a afla ceea ce dorea să afle. O rugă totuşi pe Caroline să continue.

– Ne-am dus la serbare, zise ea. O, ce zi plăcută şi frumoasă! Ştii, frate, una din acele zile de toamnă din sudul nostru, aproape tot atât de frumoasă ca şi o zi de primăvară. Nu e vorba de natura năvalnică din cel dintâi anotimp al anului, care-şi rupe învelişurile şi ţâşneşte în nuanţe de verde peste tot; nu, e vorba de natura moleşită şi ostenită, care pare să se dezbrace ca să se culce. Nu e vorba de adierile vântului călduţ de mai, care poartă pe aripile sale miresmele de liliac şi caprifoi, ci e vorba de acel aer, cald încă şi plăcut, de septembrie, impregnat de parfumul eterat care se

ridică din trifoiul uscat, din miriştile îngălbenite, din fructele coapte, din frunzele care încep să pice din copaci; nu e vorba de sângele care clocoteşte, de pieptul care se umflă, de inima care ar vrea să strige şi să plângă fără motiv, ci e vorba de un suflet obosit, de regretul după un trecut care s-a dus, de amintirea unui vis ce nu s-a împlinit, de ochii care ţi se umplu de lacrimi, fără să fii îndurerat. Nu pot să-ţi spun ce farmec suav mă cuprinsese, văzând acea viaţă care-mi era necunoscută. Dacă aş fi fost singură, m-aş fi aşezat sub un copac, aş fi privit şi aş fi ascultat, căci, pe măsură ce mă apropiam de locul serbării, deveneam tot mai tristă. Toţi cei care treceau pe lângă noi erau atât de veseli! Se strigau unul pe altul şi se grăbeau să ajungă ... Fiindcă era ultima serbare din acel an şi urma să vină iarna, iar ei nu aveau să se mai vadă decât în primăvară. Aceasta era prima serbare la care luam parte şi avea să fie şi ultima din viaţa mea. Căci iarna mea nu se va sfârşi decât odată cu moartea, iar de primăvară cred că nu voi avea parte decât în ceruri.

Din ochii Carolinei căzură lacrimi şi Luizzi îi zise:

– Plângi, surioară? Hai, alungă-ţi gândurile negre şi nădăjduieşte ...

– Aşa mi-a zis şi Juliette, văzându-mă că plâng, căci am plâns şi atunci, aşa cum am plâns acum şi nu-ţi pot explica de ce am simţit brusc un fel de ameţeală.

M-a apucat o mânie de nespus împotriva soartei mele: toţi acei oameni care treceau, unii în grupuri destul de numeroase, îşi strigau cu glas tare fraţii, mamele, copiii. Alţii, treceau perechi, perechi şi pe buzele lor se citeau cuvinte ce nu se auzeau. Zgomotul îndepărtat şi continuu al orchestrelor, strigătele vesele ale dansatorilor, toată acea mişcare, acea viaţă, acel tumult mă năuciră, mă îmbătară şi, nu ştiu din ce pornire neaşteptată, eu, care cu o clipă mai înainte mă îndreptam atât de gânditoare şi de tristă către acea serbare, am zorit-o pe Juliette, spunându-i: „Vino, vino, hai să dansăm! Hai, o dată, măcar o singură dată!“ A fost întocmai ca acea ameţeală care-l apucă pe călătorul ce stă pe marginea unui torent şi care se aruncă în el ca să gonească odată cu valurile care trec, trec, trec, fără încetare.

Ajunserăm; mă uitam la nenumăratele dansuri la care râvneam; la bijuteriile şi la podoabele cu care mă găteam în gând; aş fi vrut să fiu şi eu una dintre acele ţărăncuţe ce-şi disputau un capăt de panglică sau o bucată de dantelă; aş fi vrut să mă aşez la masa întinsă pe iarbă la umbra unui sicomor. Aş fi vrut să mă prind în horă şi să cânt, laolaltă cu fetele tinere, cântece din munţii noştri, în care e vorba despre frumuseţea ciobăniţelor şi despre dragostea vânătorilor care le întâlnesc în cale. Apoi am intrat în sala de dans. Nici

nu ne-am aşezat bine că am şi fost invitate. L-am revăzut pe Henri, tânărul pe care-l zărisem dimineaţa în magazinul doamnei Gelis; dansa cu Juliette. Un alt tânăr m-a luat de mână şi m-a poftit la dans. Nu ştiam să dansez, dar, fără voia mea, îl imitam cu uşurinţă şi intuiam ceea ce avea de gând să facă. Tinerii din jur începură a mă privi cu atenţie: auzeam spunându-se că sunt frumoasă şi mă simţeam într-al nouălea cer. Eram veselă, vanitoasă, năucită şi nu mă mai miram de nimic. Parcă-mi pierdusem minţile. Eu, călugăriţa, care făcusem legământ de sărăcie şi de singurătate, priveam cu îndrăzneală în ochii înflăcăraţi ai tinerilor şi sufletul meu plutea de fericire în faţa triumfului vanităţii. Apoi, când contradansul s-a sfârşit, Henri s-a apropiat de mine şi m-a invitat să dansez. Încă nu-mi revenisem în fire după emoţia primului meu dans. Orchestra începu să cânte, dar de data asta era vorba de altceva, nu mai era acelaşi dans. Henri mă apucă de talie şi începu să se învârtească împreună cu mine. La început am fost atât de surprinsă, încât m-am lăsat dusă ca de un vârtej, închizând ochii; dar, încet-încet, paşii mei începură a se potrivi din ce în ce mai bine cu muzica. Ai fi zis că o armonie mult mai puternică decât cea a orchestrei, îmi dicta măsura. Am deschis ochii, ca să văd unde mă aflam. Nu pot să-ţi spun ce

senzaţie am avut; mi se părea că plutesc într-un cerc uriaş, cu o repeziciune înfricoşătoare. Zeci de chipuri treceau în goană pe lângă mine. Un aer fierbinte mi se strecura în piept şi-mi simţeam fustele zburând în jurul meu, ca şi cum ar fi fost biciuite de un vânt ciudat. Părul îmi flutura, acoperindu-mi faţa şi uneori ochii, aşa încât întrezăream privirile celorlalţi ca pe nişte mici fulgere ce se aprindeau şi se stingeau întruna. Îmi pusesem o mână pe umărul lui Henri, în vreme ce, cu totul corpul, mă sprijineam de braţul lui puternic. Inima îmi bătea nebuneşte, pieptul îmi zvâcnea, îmi simţeam buzele fremătând, iar ochii mi se voalară, până în clipa în care i-am întâlnit pe cei ai lui Henri; îi simţeam obrazul aproape de obrazul meu, răsuflarea lui îmi ardea fruntea, privirea lui o căuta pe a mea. Atunci m-am simţit ca vrăjită: ai fi spus că răsuflarea lui mă făcea să plutesc. Am înţeles că mă legase de el ceva nevăzut. Nu-i mai simţeam braţul care mă susţinea. Aveam impresia că mă întorceam după privirea lui şi că, pentru a ne despărţi, trebuia să se rupă ceva în noi. Mi-era frică şi frig; inima mi se strânse, mi se puse o ceaţă pe ochi şi am leşinat în braţele lui.

Când mi-am venit în fire, mă aflam alături de doamna Gelis, care spunea: „Nu e bine să valsezi atâta, cu o copilă care nu e obişnuită cu aşa ceva!“

Să valsez? Deci valsasem! Nu ştiam despre acest dans decât numele lui, proscris la mânăstire. Era un sacrilegiu să rosteşti cuvântul „vals“. M-am ghemuit lângă doamna Gelis, ca un copil care a făptuit o greşeală şi care caută adăpost lângă mama sa. Dar doamna Gelis mă avertiză, cu răceală, să-mi stăpânesc emoţia. Simţind că nimeni nu mă proteja, am început să plâng. Am devenit, astfel, obiectul unei curiozităţi care m-a făcut să mă ruşinez. Mi-a fost ciudă pe mine, am ridicat capul şi am privit, plină de curaj, în faţa mea. Am văzut că cei care erau obişnuiţi, dansau cu plăcere acel dans şi m-am întristat. Dar, în curând, tristeţea mi s-a preschimbat într-o dulce melancolie şi nu m-am mai gândit la mine. Am refuzat să dansez, însă îi priveam pe ceilalţi dansând şi mai ales valsând. Dar când Juliette mă înlocui, în braţele lui Henri, am simţit o nelinişte ciudată; aproape că eram geloasă, când vedeam cu câtă uşurinţă şi uitare de sine dansa, încât li se păru tuturor nespus de seducătoare şi mai ales lui Henri, care rămăsese pironit cu ochii în ochii strălucitori ai Juliettei; când fata veni lângă mine, emana din ea atâta bucurie şi triumf, încât am simţit că mă înăbuş. M-am întristat imediat. Am uitat de serbare, de dans şi m-am gândit la tine, frate.

– La mine? strigă Luizzi.

– Da, la tine, Armand. La tine, cu care aş fi vrut să vorbesc, aşa cum vorbesc astăzi. La tine, căruia aş fi vrut să-i spun: „Scoate-mă din mânăstire, din mormântul acela, smulge-mă din disperare şi du-mă ...“ N-aş fi ştiut să-ţi spun unde să mă duci ... Dar îmi dădeam seama că mă alungaseră dintr-o viaţă ale cărei prime tresăriri tocmai începusem să le simt; şi, fără s-o cunosc prea bine, uram închisoarea care avea să mă despartă pentru totdeauna de această viaţă.

Între timp, se înnoptase. Henri se oferi să ne conducă. Îi dădu braţul doamnei Gelis, iar eu cu Juliette mergeam în spatele lor. Nu m-am putut abţine să nu fiu rece faţă de ea. Fie că ea nu ghici acel sentiment pe care până şi mie îmi era greu să-l înţeleg, fie că prietenia ei atât de devotată o făcu să-mi ierte nedreptele capricii, cred că n-a fost niciodată atât de afectuoasă şi de bună cu mine ca atunci.

– Ei bine, zise ea, ţi-am prezis-o: succesul tău a fost deplin.

– Îl las celor care l-au meritat până la sfârşit, i-am răspuns.

– Nu, nu, spuse ea, râzând; tu ai făcut întocmai ca eroii din romanele cavalereşti, care intră în arenă ca să ia chiar de la început premiul cuvenit celui mai viteaz şi care apoi privesc cu dispreţ încăierarea celorlalţi.

– Nu prea cred că mă pot lăuda cu o astfel de victorie!

– Şi totuşi, învinsul se află în faţa ta!

– Cine anume?

– Sărmanul domn Henri Donezau, care ar da nu ştiu cât ca să mergem noi înaintea lui, fie măcar şi pentru a zări prin întuneric conturul frumoasei zâne care l-a fermecat.

– Taci, Juliette, i-am strigat, simţind cum inima mi se umflă şi e gata să-mi plesnească, parcă ar fi turnat cineva în ea o speranţă mult prea mare ca s-o poată cuprinde. Taci! Te înşeli!

– Copilă ce eşti, uiţi că eu n-am trăit toată viaţa într-o mânăstire, că am văzut bărbaţi iubind … că poate şi eu am iubit la rându-mi şi că nu mă înşel? Henri te iubeşte. E una dintre acele pasiuni năprasnice, care se aprind întocmai ca fulgerul de pe cer …

– Şi care se sting tot atât de repede ca şi el, nu-i aşa?

– Nu, dar care se abat asupra unei inimi ca trăsnetul asupra unei colibe liniştite şi care o devorează până o preschimbă în cenuşă.

Tonul Juliettei, cuvintele pe care le rostise mă surprinseră şi mă tulburară.

– Ai trecut şi tu cumva prin toate astea, de-mi vorbeşti cu atâta ardoare?

– Îţi trebuie mai mult decât o singură experienţă, pentru a dezlega astfel de taine, zise Juliette. Şi apoi, nu uita că până nu demult am trăit lângă mama şi că plictiseala m-a împins deseori să citesc şi eu unele dintre cărţile pe care le tot auzeam lăudate zilnic.

– Şi ele te-au lămurit ce înseamnă dragostea?

– Nu, răspunse ea, niciuna din ele nu descrie cu fidelitate ceea ce se petrece într-o inimă care începe să iubească, fiindcă emoţiile dragostei sunt numeroase şi diverse. Cărţile îţi dezvăluie însă, uneori, ceea ce simţi; fiindcă dragostea, vezi tu, nu se naşte, ci doar se trezeşte; Cel-de-Sus a ascuns-o în străfundurile inimii noastre, alături de imaginea Lui, la fel de veşnică şi de puternică, întocmai ca şi El.

– Oh, frate, cât de dulce sunau aceste cuvinte în urechile mele! N-am răspuns nimic, fiindcă mi-era frică să răspund. Dar, când am ajuns acasă, am simţit nevoia să rămân singură. Am regretat mica mea chilie, unde aş fi putut să veghez şi să visez, fără să mă deranjeze nimeni.

A doua zi, mi-am aruncat privirea pe cărţile din biblioteca doamnei Gelis, ca şi cum aş fi vrut să ghicesc care dintre ele mi-ar fi putut spune ce simţeam. N-am cutezat să-i cer o carte nici Juliettei, care-şi reluase aerul ei indiferent sau resemnat, nici doamnei Gelis, pentru care toate acele comori ale spiritului şi ale inimii n-aveau altă valoare, decât banii pe care-i lua pe ele.

Luizzi tremură, gândindu-se ce carte ar fi putut să cadă în mâna Carolinei. Fiindcă începuse a bănui că, fie din uşurinţă, fie din corupţie, acea Juliette se străduia să piardă o inimă neştiutoare. Dar se linişti şi crezu chiar că o învinuise pe nedrept pe prietena surorii sale, când Caroline îi spuse, coborându-şi glasul, că era vorba de volumul *Paul şi Virginia*. Luizzi răsuflă uşurat şi zise, surâzând:

– Şi l-ai citit?

– Da, şi mi-am dat seama că Juliette nu mă minţise, că dragostea nu se dezvăluie inimii mereu, prin aceleaşi impresii, dar că ea singură ne dăruieşte toate acele emoţii atât de deosebite care n-au decât un singur nume. Am recunoscut că, odată trezită, îţi umple tot sufletul, fie că ţi-l năpădeşte pe loc, fie că poate creşte cu anii. Am citit acea carte, apoi am mai citit şi altele. Mă trezeam în toiul nopţii, când Juliette dormea profund, şi devoram acele cărţi la lumina chioară a unei lămpi de noapte; îmi simţeam trupul îngheţat, dar nu mă puteam smulge din vraja acelor emoţii necunoscute, de care eram atât de însetată. Am citit astfel o tragedie de Shakespeare – *Romeo şi Julietta* – unde cei doi tineri s-au iubit de la prima privire pe care şi-au aruncat-o unul altuia, aşa cum îl iubeam eu pe Henri. Apoi am citit *Noua Eloiză*.

– *Noua Eloiză!* făcu Luizzi.

– Da, răspunse Caroline, am citit-o de la prima pagină – în care se spune că aceea care o va citi va fi o fată pierdută – şi până la ultima pagină. Apoi, când Henri venea seara, căci venea în fiecare seară, îl priveam cum vorbea în şoaptă cu Juliette, căci ştiam că vorbea despre mine, apoi ea îmi povestea cum el nu cuteza să-mi vorbească despre dragostea pe care mi-o purta; cum doar cât mă vedea şi-i pierea glasul; că n-ar fi cutezat, pentru nimic în lume, nici să mă privească, nici să-mi vorbească. Văzând că şi el simţea exact ceea ce simţeam şi eu, mi-am dat seama că mă iubea la fel cum îl iubeam şi eu.

Dar iată că ziua despărţirii începu a se apropia tot mai mult. N-aş putea spune c-o vedeam cu groază sosind; nu, totul era pentru mine doar o experienţă; sentimentul care mă frământa nu era nici destul de întins, nici destul de profund; acea dragoste, care-mi stătea pe buze s-o mărturisesc, îmi era interzisă. Prezenţa lui Henri, care făcea să mi se strângă inima de mâhnire, începuse a mă tulbura tot mai mult. Cred că mutul care nu poate striga „ajutor“, atunci când simte că piere, şi înotătorul care se îneacă exact când ajunge la mal, fiindcă nu-l mai ţin puterile, trebuie să simtă exact ceea ce simţeam eu în fiecare seară, când Henri se apropia de mine şi-mi vorbea cu o constrângere la fel de penibilă ca şi a mea. Pentru a ieşi din această luptă cumplită, mă gândeam la singurătatea

mânăstirii, când, chiar în dimineaţa plecării, am găsit într-o carte pe care o citeam, o scrisoare care-mi era adresată. N-am citit-o, fiindcă ghicisem că era de la el şi voiam să i-o înapoiez. Dar Henri nu apăru şi Juliette nu avu curajul să i-o dea mamei sale ca să i-o înapoieze.

– N-ai decât să-l dispreţuieşti, îmi spuse Juliette, dar nu poţi fi atât de rea, încât să-i dai scrisoarea înapoi. Asta ar însemna, pur şi simplu, cruzime. Ar însemna să-l împingi la cine ştie ce act necugetat. Va fi de-ajuns să nu-i răspunzi!

– Şi nu i-ai răspuns? întrebă Luizzi.

– Vai, răspunse Caroline, ca să nu-i fi răspuns, ar fi trebuit să nu citesc acea scrisoare. Dar nu ştiu cum s-a făcut că, dimineaţa, când mi-am pus veşmintele de călugăriţă, neştiind ce să fac cu scrisoarea, am ascuns-o sub văl, luând-o cu mine. Astfel, am ajuns la Toulouse aproape hotărâtă să nu citesc acea scrisoare; dar un lucru ciudat m-a făcut să-mi pierd tot curajul. Când am reapărut în mânăstire, toată lumea s-a mirat de chipul meu schimbat, fiecare a început să vorbească, şi încă cu atâta milă, despre paloarea mea şi despre aerul meu suferind, încât nu m-am mai îndoit despre puterea dragostei care dăduse peste cap, atât de repede, principiile unei vieţi liniştite şi senine. Şi asta, numai fiindcă purtam în mine un rău care mă devora, un rău în faţa căruia îmi

era cu neputinţă să rezist şi care aproape că mă ucidea. Când s-a înnoptat, m-am închis în chilia mea şi am citit scrisoarea.

– Şi i-ai răspuns? întrebă Luizzi.

– Ai să citeşti, frate, şi scrisoarea aceea, şi pe toate celelalte. Ai să le citeşti, de asemenea, şi pe cele pe care i le-am trimis eu!

– Le ai pe toate? întrebă Luizzi.

– Iată-le, astea sunt toate, zise Caroline, înmânându-i un pacheţel vârât într-un săculeţ de mătase. Ele îţi vor arăta ce anume m-a silit să-i răspund lui Henri şi cum propriile mele scrisori au revenit în mâinile mele. Le-am păstrat nu ca pe o nădejde, ci ca pe o remuşcare: fiindcă ele îmi amintesc zilnic cât am fost de vinovată şi de nefericită.

Luizzi luă scrisorile şi tocmai se pregătea să le citească, dar fata îl opri, spunându-i:

– Le vei citi peste o clipă, când eu nu voi mai fi aici. Mă duc lângă patul celui rănit; vreau să mă rog Domnului să-mi ierte dragostea care mi-a pârjolit inima şi care, aşa cum mi-am dat seama mai adineauri, încă nu s-a stins.

Şi iată ce citi Armand.

Scrisoarea lui Henri Donezau către Caroline

„Iartă-mă că am cutezat să-ţi scriu, eu care n-am cutezat să-ţi vorbesc. Vai! Când mă aflam în faţa dumitale, eram atât de tulburat şi tremuram atât de tare,

încât niciodată nu m-am simţit în stare să-ţi adresez un cuvânt pe care asprimea dumitale să nu-l fi respins. Chiar în acest moment, când îmi închipui că această scrisoare se află în mâna dumitale şi că poate o vei azvârli cu dispreţ sau poate o vei citi cu indignare, şovăi, fiindcă-mi dau seama că n-aş putea suporta nici mânia şi nici dispreţul dumitale. Mă opresc şi tremur; şi totuşi, pe de altă parte, n-am curajul de a accepta toată viaţa disperarea de a fi încercat să-ţi scriu. Te iubesc, Caroline! Aceste cuvinte, pe care n-ar fi trebuit să ţi le scriu şi care probabil că te vor supăra, mi-au scăpat ca un strigăt de durere pe care nu mi-l pot înăbuşi. Mai curajos faţă de prietena dumitale, am cutezat să-i vorbesc despre dragostea pe care ţi-o port şi care poate că dumitale ţi se va părea o ofensă. Dar, din nenorocire, încercând să-mi smulgă din suflet orice nădejde, această dragoste a crescut şi mai mult. Juliette mi-a spus cât eşti de izolată de lume; mi-a spus cu ce curaj şi cu câtă resemnare suporţi această părăsire. Mi-a vorbit despre generoasa dumitale bunătate. Mă gândesc că mila care te-a îndemnat să-i vii în ajutor doamnei Gelis poate că va vibra şi la durerea unui nefericit. Nu toate durerile se datorează lipsurilor şi-l vei ierta pe cel care te iubeşte, după cum bunul Dumnezeu îl iartă pe cel care suferă. Dar cine-mi va spune dacă nu cumva te-am jignit? Trebuie neapărat să ştiu acest lucru. Or, pentru asta, am absolută nevoie de

un cuvânt din partea dumitale! Ori aflu adevărul, ori prefer să mor! Da, ştiu că, dacă aş fi avut puterea să tac, aş fi păstrat toată viaţa, în străfundurile sufletului meu, deznădejdea unei iubiri despre care n-ai fi ştiut niciodată nimic. Acum însă, dacă am apucat să vorbesc, trebuie să ştiu dacă mă socoţi sau nu vinovat. Asta o voi afla din tăcerea dumitale. Dacă, de azi în opt zile, nu voi primi nicio scrisoare în care să mi se spună că nu mi-am atras mânia şi dispreţul celei pe care o privesc ca pe un înger coborât pe pământ, nu vei mai auzi niciodată vorbindu-se despre mine, căci mormântul e mut şi disperarea îşi găseşte întotdeauna un adăpost în el împotriva oricărui dispreţ.

Henri Donezau"

Când Luizzi isprăvi de citit scrisoarea, simţi că-l umflă râsul, fiindcă i se păru prostesc de ridicolă. Acel tânăr care, încă de la început, vorbea despre mormânt ca despre un adăpost în care ar fi fost gata să se vâre, ca şi cum s-ar fi vârât sub o umbrelă în caz de ploaie, acel tânăr i se păru un seducător amărât, cu singura condiţie să nu fi fost într-adevăr îndrăgostit. Căci baronul nostru ştia că frazele umflate şi imaginaţia care o ia razna aparţin de obicei iubirii adevărate; apoi se gândi că dacă seducţia se apucase să imite limbajul iubirii adevărate, chiar în ceea ce avea ea jignitor, atunci ajunsese cât se poate de elevată. Pe urmă îşi

aminti că acea scrisoare nu fusese adresată unei femei din lumea mare, obişnuită să admire sănătatea înfloritoare a tuturor celor care ameninţaseră că se vor omorî din pricina ei; că acea scrisoare era adresată unei tinere închise într-o mânăstire, care nu cunoştea lumea, care nu ştia să lupte împotriva minciunii şi a cărei imaginaţie era uşor de înflăcărat. Aşa că trecu la cea de-a doua scrisoare. Dar observă că uitase să citească *post-scriptum*-ul scrisorii lui Henri, în care acesta spunea: „L-am cumpărat pe grădinarul mânăstirii; aşa că-i poţi încredinţa orice, fiindcă-mi va transmite".

După acest paragraf, baronul fredonă în sinea lui *Copilul îndrăgit de dame, Visitandines* etc.; apoi, scoţând un oftat din adâncul rărunchilor, cu gândul la ceea ce avea să afle, reluă lectura scrisorilor.

Caroline către Henri

„De ce te-aş dispreţui, domnule? N-am dreptul să privesc ca pe o greşeală un sentiment care, în lume, duce la legături legitime. Dacă, în situaţia în care mă aflu, expresia te miră, înseamnă că nu ţi s-a spus totul despre mine, că eu am renunţat la tot ceea ce e lumesc şi că m-am încredinţat Domnului. Te iert deci şi dacă această iertare nu-ţi ajunge, pentru a-ţi da puterea să trăieşti, află că durerile nu-şi găsesc sălaş numai în lume şi că în liniştea unei mânăstiri se pot ascunde altele şi mai cumplite.

Caroline"

Henri către Caroline

„Caroline, am primit scrisoarea dumitale. Da, eşti o sfântă, fiindcă ţi-a fost milă de un smintit! Şi totuşi suferi! Oare şi îngerii plâng? Oh, tocmai dumneata, care cu un cuvânt mi-ai risipit disperarea din suflet şi mi l-ai liniştit, tocmai dumneata nu poţi fi consolată! Caroline, nu ştiu ce dureri te frământă; dar dacă stă în puterea cuiva ca să ţi le aline, nu uita că există pe pământ cineva care nu trăieşte şi nu va trăi decât pentru dumneata. Iartă-mi bănuiala smintită, dar când mă gândesc că legământul pe care va trebui să-l rosteşti în curând poate că ţi-e impus de tirania tutorelui dumitale sau de cea a persoanelor care te înconjoară, te rog să mă crezi că aş fi oricând gata să te eliberez. Poate că am cam luat-o razna, dar nu mă pot obişnui cu ideea că atâta graţie şi frumuseţe pot fi îngropate într-o mânăstire. Fiindcă numai disperarea şi remuşcarea se ascund în asemenea locuri obscure; dacă virtutea se refugiază într-un astfel de loc, nu poate străluci în toată splendoarea sa; ea nu-şi atinge nobilul ţel de a-i călăuzi pe cei slabi şi de a-i aduce pe cei rătăciţi pe drumul cel drept. Şi tocmai dumneata, Caroline, care inspiri atâta dragoste prin frumuseţea dumitale, tocmai dumneata să trăieşti necunoscută de toţi, în afară de mine, indiferentă faţă de toţi, în afară de mine; nu, acest lucru nu-i cu putinţă. Există, trebuie să existe cineva de sub a cărui putere n-ai curajul să te sustragi, cineva care-ţi impune acest groaznic sacrificiu.

Oh, dacă aşa stau lucrurile, o voi afla şi, dacă nu mă înşel, vai de cel sau de cei care cutează să te supună. Îl cunosc pe tutorele care dispune de soarta dumitale. Am să-l văd şi am să-l întreb. Oh, acum nu mai e vorba de durerea mea care mă sfâşie, ci de a dumitale. Mi-ai scris că suferi, aşa că am dreptul să acţionez asupra dumitale. Am dreptul să te protejez şi poate chiar să te salvez. Acum, viaţa mea are un scop … Sunt fericit şi mândru de acest lucru!

Henri"

– Hm! Hm! făcu Luizzi, după ce citi această scrisoare. Iată un tânăr care o ia cam repede şi aproape că mi-e şi frică să citesc răspunsul bietei mele surori, care trebuie să aibă una din acele inimi cum au de obicei călugăriţele, care, dornice de dragostea Domnului, iau foc de la prima scânteie de dragoste omenească ce cade peste ele.

Tot făcând astfel de reflecţii, Luizzi citi şi *post-scriptum*-ul scrisorii lui Henri; era însă destul de insignifiant. „Sub învelişul plicului, spunea el, vei găsi o scrisoare a doamnei de Gelis către fiica sa. Te rog să i-o dai, ca să nu mai treacă prin mâna maicii stareţe."

Luizzi trecu mai departe şi citi răspunsul Carolinei.

Caroline către Henri

„Dacă-ţi scriu din nou, domnule, dacă săvârşesc o nouă greşeală, o fac doar ca s-o repar pe cea pe care

am făptuit-o răspunzându-ţi. Sunt liberă, domnule, şi voi depune nesilită de nimeni jurământul de călugăriţă. Aşa că renunţă, te rog, la toate demersurile care te-ar putea face să crezi că nu mă simt fericită cu soarta care mă aşteaptă. Niciodată n-am tras nădejde la o alta şi nici nu mi-am dorit alta.

Sora Angélique"

„*P.S.* Vei găsi alături răspunsul Juliettei trimis mamei sale."

– Iată un răspuns cât se poate de limpede, zise Luizzi. Sunt curios să văd ce răspunde domnul Henri la această despărţire oficială.

Henri către Caroline

„Domnişoară,

Citeşte scrisoarea asta! Ea nu e a unui smintit care, într-un moment de bucurie şi de speranţă, şi-a pierdut mintea, mai mult decât şi-ar fi pierdut-o din disperare. Este scrisoarea unui om de onoare, care-ţi cere dreptul să se justifice. Aşa că binevoieşte şi ascultă-mă. Îţi cunosc tot atât de bine ca şi dumneata, viaţa şi situaţia socială. Ştiu că n-ai familie, n-ai prieteni şi că nu aştepţi de la nimeni nici sfaturi, nici protecţie. Dacă în astfel de împrejurări ai fi renunţat la lume la o vârstă mai coaptă, aş fi înţeles că ai căutat la mânăstire un refugiu care să-ţi asigure izolarea la care nu voiai să

renunţi. Dar, dusă încă de mică în acel loc şi încredinţată unor persoane direct interesate să te determine să te călugăreşti, pentru a pune mâna pe banii dumitale, sunt aproape convins că ai fost ameninţată, poate chiar şi pedepsită, ca să te hotărăşti să te călugăreşti. Pot să am această bănuială, din moment ce eşti singură pe lume, când văd cum o întreagă familie, cu toată autoritatea ei, nu poate determina pe una din copile să se călugărească şi când văd lacrimile unei mame care nu-şi mai poate smulge copila din ghearele lacome ale acestor călugăriţe care, invocând pretinse vocaţii divine, abia aşteaptă să înşface banii fetelor naive. Ceea ce e adevărat pentru atâtea altele, de ce n-ar fi adevărat şi pentru dumneata? Eu unul sunt convins că am dreptate, şi ştii de când? De când mi-ai scris că în liniştea mânăstirii se ascund dureri şi mai crude. Sau poate că n-am interpretat cum trebuie spusele dumitale. Atunci înseamnă că eşti fericită şi-mi cer scuze. Iar tot ceea ce doresc eu este să fii fericită, deşi, te rog să mă ierţi, nu pot pricepe o astfel de fericire. Vreau să-ţi spun doar atât, Caroline: n-ai mamă, n-ai familie. Dar dacă ai avea un soţ, ai găsi în el o întreagă familie. Viaţa devine cu totul alta, prin dragostea pe care ţi-ar purta-o acel soţ, prin bucuria dumitale, prin fericirea pe care ai răspândi-o în jur. Viitorul ar fi şi mai frumos, căci într-o zi ar apărea copiii, care ţi-ar cere toată dragostea sacră de mamă şi ţi-ar înapoia

dragostea lor plină de supunere şi de respect. Abia atunci femeia va iubi şi va fi cu adevărat iubită. Domnul a lăsat, într-adevăr, fericirea pe pământ, dar ea nu constă decât în ceea ce ţi-am spus eu. Din păcate, dumneata n-ai să înţelegi sau n-ai să vrei să înţelegi farmecul încântător care există într-o astfel de căsnicie, unde cele două suflete se contopesc, trăind tot timpul bucuria de a fi împreună, de a se duce la serbări, la distracţii, de a vedea şi de a primi oameni, de a se duce la ţară ca să se odihnească, sau de a ieşi seara îmbrăcaţi elegant, la teatru, sau la Operă, sau, pur şi simplu, de a rămâne acasă, în faţa căminului, înconjuraţi de copiii şi de prietenii lor dragi, împărtăşindu-şi gândurile şi simţindu-se fericiţi cu dragostea lor, care de mult nu mai e un secret pentru nimeni. Ah, în toate aceste lucruri există o fericire fără margini, la care inima aspiră fără voia ei. Dar, pentru a visa la astfel de lucruri, trebuie să iubeşti, or, dumneata nu iubeşti. Dumneata eşti fericită acolo unde eşti! Deci adio, Caroline, adio! N-ai să mai auzi vorbindu-se despre mine! Cerul şi-a trimis îngerii pe pământ pentru a semăna disperarea şi moartea!

Henri"

Luizzi făcu o strâmbătură. Scrisoarea lui Henri i se păru nespus de ridicolă din punct de vedere al amorului, dar foarte sănătoasă ca judecată. La urma urmei,

o tânără fată, frumoasă, spirituală, distinsă i se păru şi lui că ar avea ceva mult mai bun de făcut, decât să devină călugăriţă. Se grăbi deci să deschidă scrisoarea următoare, pentru a citi răspunsul Carolinei, dar găsi tot o scrisoare a lui Henri, trimisă cu o lună în urma celei pe care abia o citise.

Henri către Caroline

„Acum zece zile, grădinarul mânăstirii mi-a trimis o scrisoare sigilată, pe adresa mea. Am deschis-o, tremurând de bucurie, năpădit de o speranţă smintită. Dar scrisoarea conţinea răspunsul Juliettei la scrisoarea mamei sale, scrisoare pe care o pusesem în plicul dumitale. Cred că-ţi dai seama cât de cumplită mi-a fost decepţia. Ca un cer albastru care se întunecă dintr-odată, lăsându-te în întuneric. Când durerea mi s-a mai potolit, i-am trimis doamnei Gelis scrisoarea Juliettei. Dar, imediat după asta, mi s-a părut că acea scrisoare îmi aparţinea, pentru că fusese atinsă de degetele dumitale. Cred că dacă aş mai fi avut-o în mână, aş fi rupt plicul şi aş fi citit-o, să văd dacă nu spune ceva despre dumneata. Nerăbdător să aflu amănunte, m-am îmbrăcat şi m-am dus până la Auterive, la doamna Gelis, pe care am întrebat-o ce mai face fiica ei. „E fericită“, mi-a zis. Nu cutezam să aduc vorba despre dumneata. În sfârşit, când ţi-am rostit tremurând numele, ea mi-a spus doar atât: „Fiica mea mi-a scris că domnişoara Caroline este foarte

schimbată şi că-şi petrece nopţile plângând şi zilele rugându-se!“. Am repetat de câteva ori, în sinea mea, această frază şi am plecat ca un năuc. Am alergat până la mânăstire, dar, când am vrut să bat în poartă, mi-am dat seama că între noi există nişte ziduri de netrecut. Oh, acele ziduri pe care le-aş fi sfărâmat cu fruntea, dacă aş fi ştiut că te pot salva! Am rătăcit toată noaptea prin preajma locului unde plângeai şi unde poate că sufereai. Apoi m-am îndepărtat, furios de neputinţa mea. Oh, Caroline, ascultă-mă şi pe mine: suferi, plângi, dar în fond eşti disperată din cauza situaţiei dumitale. De ce n-ai curajul să-ţi încredinţezi soarta unui om care a ştiut întotdeauna ce înseamnă onoarea şi care te va scoate din mânăstire? Apoi nu vei mai auzi de mine! Sau poate că mă înşel, poate că acea disperare care te frământă ţi se trage din aceeaşi pricină ca şi a mea? Dacă iubeşti pe cineva şi eşti despărţită de cel care ţi-e drag? Ei bine, Caroline, chiar dacă ar fi aşa, ai curajul şi spune-mi! Spune-mi cine e şi jur că-l voi iubi ca pe fratele meu! Mă voi duce să-l caut, îl voi găsi, voi învinge obstacolele, vă voi apropia, apoi mă voi îndepărta. Când vă voi şti fericiţi, n-o să vă mai împiedicaţi de mine. Voi fugi cât mai departe de voi, fiindcă, fără să vreau, îl voi urî pe cel care te va face fericită. Ai încredere în mine, Caroline! Dragostea e şi ea un fel de credinţă şi îşi are martirii ei. Aştept, gândeşte-te că aştept, că, dacă nu primesc un

răspuns de la tine, nu voi mai ţine seama de nimic! Fie-ţi milă de mine, fie-ţi milă de noi, Caroline.

Henri"

Când isprăvi de citit această scrisoare, Luizzi se scărpină după ureche.

– Asta, zise el, e o dragoste specific meridională. Gasconade la superlativ, sau m-am prostit eu! Şi totuşi, jurnalele sunt pline de poveşti cu sinucideri din dragoste, cu crime din dragoste, cu atrocităţi din dragoste. Henri ăsta nu e altul decât locotenentul rănit pe care l-au luat mai adineauri tâlharii de aici şi despre care moş Bruno zicea că ar fi un soldat viteaz. Dacă e aşa, ar trebui să fie şi un om cinstit. Zău dacă mai pricep ceva. Dar hai să continuăm lectura.

Caroline către Henri

„De ce-mi mai scrii, domnule? De ce mă persecuţi în deznădejdea mea? Toate presupunerile dumitale sunt false. Nu, nu iubesc pe nimeni! Ce s-ar întâmpla cu mine, Dumnezeule, dacă aş iubi?

Caroline"

Henri către Caroline

„Aveam dreptate, Caroline, dumneata iubeşti. Ultimul cuvânt din scrisoarea dumitale te-a dat de gol! Acum, îngăduie-i prietenului căruia i-ai mărturisit acest

lucru să-ţi răspundă cât mai rece la întrebarea pe care ţi-ai pus-o. Ce s-ar întâmpla cu dumneata, zici, dacă ai iubi? Deci, nu ştii că eşti liberă, iar situaţia dumitale de un atât de crud abandon îţi dă posibilitatea să fii stăpână pe soarta dumitale? La vârsta pe care o ai, Caroline, tutorele dumitale e obligat să-ţi dea socoteală, până la ultimul bănuţ, de averea dumitale. În curând vei putea, fără să mai ai nevoie de consimţământul cuiva, să dispui cum vrei de viaţa dumitale. Călugăriţele care conduc acea mânăstire ştiu acest lucru şi vor proceda în aşa fel, încât să te determine să rămâi acolo, ca să poată pune mâna pe bani. Dacă pleci, vei deveni soţia onorată şi îndrăgită a celui care te iubeşte, mama care să răspândească în jurul ei dragostea, întocmai ca soarele sub căldura căruia se deschid fragezii boboci ai florilor. Vei deveni stăpâna absolută a unei inimi care-ţi va fi sclavă; vei deveni bucuria şi onoarea unei noi familii, model de graţie, obiectul admiraţiei tuturor. Iată soarta care te aşteaptă, dacă ai curajul să ţi-o făureşti singură. Dar tremur la gândul că te-am făcut să întrevezi fericirea şi că poate ţi-am sporit, fără să vreau, deznădejdea şi nefericirea. Spune-mi, din moment ce nu cutezi să te dărui celui pe care l-ai ales, să fie chiar un bărbat atât de nedemn de dumneata? Sau poate că nu te iubeşte? Aceste două presupuneri sunt de-a dreptul smintite. Inima dumitale nu-mi îngăduie s-o cred pe prima, a mea nu-mi îngăduie s-o cred pe a doua. Atunci ce anume te face să suferi atât? Ce taină îmi ascunzi? Oh, spune-mi-o, Caroline! Te iubesc prea mult, aşa că pot

îndura orice lovitură, chiar şi faptul că iubeşti pe un altul; sunt gata să te ajut să te măriţi cu el şi să te salvez, chiar dacă pentru asta ar trebui să mor …

Henri"

– Pe legea mea, zise Luizzi, ăsta ori e tâmpit sadea, ori e de o dibăcie care mă sperie! Sau băiatul ăsta nu ghiceşte nimic, sau dimpotrivă, vrea să afle totul în amănunt. Ia să vedem ce-i răspunde biata mea soră.

Caroline către Henri

„Henri, salvează-mă!"

Henri către Caroline

„Mă iubeşti … Pe mine … Mă iubeşti, Caroline … Oh, lasă-mă să-ţi cad la picioare! Lasă-mă să-ţi mulţumesc şi să te ador! Oh, aş vrea să-ţi spun ce fericire fără margini m-a copleşit, când am aflat acest lucru! Am închis ochii, mă clătinam, am crezut că mor … Apoi am căzut în genunchi, strigându-te din toate puterile: «Caroline!» Tu, care ţi-ai încredinţat inima mie, vei fi fericită, ţi-o jur! Căci fericirea ta va fi însăşi viaţa mea, inima inimii mele care va înceta să mai bată în faţa unei singure lacrimi ale tale! Astăzi nu-ţi pot spune mai mult. Încă nu mi-am venit în fire. În acest moment plâng … Tremur, mă îndoiesc, mi-e frică … Oare să fie adevărat că mă iubeşti?

Henri"

Caroline către Henri

„Da, Henri, te iubesc, te iubesc pentru că ţi-a fost milă de sărmana fată izolată şi tristă, te iubesc pentru nobila bunătate a sufletului dumitale …"

Începând cu aceste două scrisori, restul nu mai era decât o corespondenţă amoroasă, unde Caroline şi Henri îşi destăinuiau sentimentele. Confidenţele naive ale celei dintâi, visele ambiţioase ale celui de-al doilea, speranţe, dorinţe, tot ceea ce ţine de dragoste: izvorul bogat ce pare inepuizabil, dar care începe să sece chiar din ziua în care începi să sorbi din el. Printre toate acele gânduri ce părea că plutesc pe undeva, prin cer, mai întâlneai şi câte unele foarte pământeşti. Henri începuse prin a-i arăta Carolinei care-i erau drepturile. Apoi începu a-i vorbi despre măsurile pe care trebuia să le ia, în vederea unei răpiri sau a unei fugi. După aceea, urma o scrisoare într-adevăr admirabilă a lui Henri, în care îi mărturisea Carolinei cât era de sărac şi un răspuns al Carolinei care-l făcu pe Luizzi să i se umple ochii de lacrimi. Fata îi cerea – într-un mod atât de naiv – iertare lui Henri, că era mai bogată decât el, încât baronul fu cât pe-aci să creadă în sentimentele de vodevil ale tânărului. Apoi, admiră cu câtă iscusinţă – acest lucru odată stabilit – Caroline nu mai aduse vorba despre el. Fata cuteză să-i ceară domnului Barnet socoteala banilor ei şi să-l

roage să-i trimită doamnei Gelis sumele reprezentând dobânzile veniturilor sale, de îndată ce avea să împlinească vârsta de optsprezece ani. În sfârşit, din scrisoare în scrisoare, din bilet în bilet, Luizzi ajunse şi la momentul în care totul fusese pregătit pentru fugă. Henri trebuia să vină s-o aştepte pe Caroline la una din porţile pe care grădinarul trebuia s-o lase deschisă. Luizzi crezu că, în sfârşit, ajunsese la deznodământ. Îi mai rămăsese de citit doar un bileţel care nu conţinea decât aceste cuvinte: „M-ai înşelat într-un mod nedemn. Îţi trimit îndărăt toate scrisorile, nu mai vreau să am nimic de la dumneata, care să-mi amintească până la ce punct am fost gata să-mi pierd minţile".

Încurcat, Luizzi reflectă multă vreme asupra acestui ciudat deznodământ. Apoi o chemă pe sora sa şi, privind-o cu milă plină de curiozitate, o întrebă:

– Şi începând din ziua în care ai primit acest bilet, n-ai mai aflat nimic?

– Nimic.

– Nu l-ai mai revăzut pe Henri?

– Din ziua în care am părăsit Auterive, astăzi e prima oară când l-am văzut.

– Nu ştii cine te-a putut calomnia în ochii lui?

– Habar n-am.

– Dar Juliette?

– Ea! Oh, nu! Ea nu! Nu l-a mai revăzut nici ea! Şi apoi Juliette nu ne cunoştea planurile. Căci, din clipa când m-am socotit vinovată, n-am mai avut curajul să-i spun ceva. Simţeam că nu mai aveam puterea să roşesc, văzând la acea fată atâta resemnare şi virtute. Nu voiam s-o fac complicea greşelii mele, căci îmi era mult prea bună prietenă ca să mă trădeze şi conştiinţa ei ar fi avut de suferit din pricina acestei slăbiciuni. De altfel, ai văzut şi singur câtă discreţie îmi recomanda Henri.

– Dar cum se face că te afli aici?

– În seara în care trebuia să fug cu Henri, mi-am părăsit chilia, am ieşit în curte şi am început să străbat, tremurând, grădina. Noaptea era întunecoasă. Întreaga mânăstire era cufundată în somn. Cu chiu, cu vai, am ajuns la poarta deschisă. „Ei, cum e?" i-am zis grădinarului. „Domnul Henri a venit, mi-a zis el, dar a dispărut imediat, după ce mi-a înmânat acest pachet şi acest bileţel!" M-am gândit că cine ştie ce piedică neprevăzută îl făcuse să-şi întârzie planul. L-am întrebat pe grădinar dacă Henri avea să mai revină în acea noapte. Dar Henri nu-i spusese nimic în acest sens. Aş fi vrut să citesc biletul, ca să aflu ce se întâmplase. Dar n-aveam destulă lumină nici măcar în chilia mea. Aşa că m-am dus în capela ce se afla foarte aproape de poarta grădinii.

M-am furişat înăuntru şi acolo, la lumina unei lumânări care ardea lângă moaştele Sfântului Anton, am citit acele cuvinte groaznice care mi-au zdrobit în

aşa hal inima, încât am căzut leşinată. Când mi-am revenit, mă aflam jos, pe dalele capelei. M-am trezit ca dintr-un vis urât, neînţelegând de ce mă aflam acolo, neputând să-mi aduc aminte ce mi se întâmplase. În sfârşit, când am început să judec, când mi-am amintit ce se întâmplase, m-a cuprins o disperare atât de crâncenă, încât, dacă nu m-aş fi aflat în acel loc sacru, mi-aş fi zdrobit ţeasta de dalele de piatră, aşa cum mi se zdrobise şi inima. M-am înapoiat în chilia mea, clătinându-mă; mi-am petrecut restul nopţii într-o disperare mută, în care nu mă puteam hotărî dacă să mai trăiesc sau să mor. Între timp, ivindu-se zorii, lumina mi-a arătat – dacă pot spune astfel – ce cale să urmez. De îndată ce am văzut acea chilie în care iubisem, suferisem şi nădăjduisem atâta, nu m-am mai simţit în stare să locuiesc mai departe în ea. După câteva zile, am obţinut de la maica stareţă să mă trimită într-una din casele centrale ale surorilor de caritate. Trebuia să-mi termin noviciatul la Evron. M-am dus singură într-acolo, luând cu mine doar taina şi disperarea mea. Timp de şase luni, cât am stat acolo, mi-am petrecut viaţa îndeplinind cele mai aspre treburi, detaşată la spitalul din Vitré, stând tot timpul la căpătâiul bolnavilor, trăgând nădejde că, văzând durerea celorlalţi, voi uita de mistuitoarea mea durere. Dar în zadar râvneam la acele suferinţe ale trupului care le veniseră de hac atâtor oameni. Am venit deci aici să-mi îndeplinesc îndatoririle de călugăriţă, când

iată că l-am văzut pe cel care mi-a distrus viaţa. Căci nu mai trăiesc decât cu trupul, Armand, şi nu mai sper în nimic.

– Speră, Caroline, zise cu însufleţire Luizzi. Fiindcă în toată povestea asta e o maşinaţie căreia îi voi da eu de capăt!

– Ce vrei să faci, Armand?

– Să-l văd pe Henri şi să-l întreb ce s-a întâmplat.

– Vai, poate că nu mai e vreme pentru aşa ceva ...

– Tocmai asta vreau să văd şi eu!

Şi Armand intră în odaia unde încă veghea bătrânul Bruno.

– Domnule Bruno, zise baronul, e cineva pe aici care m-ar putea conduce în locul unde se ascunde tâlharul de Bertrand?

– Odinioară te-aş fi putut conduce eu, răspunse moş Bruno; cunosc toate vizuinele şuanilor; n-a existat una pe care să n-o fi ştiut odinioară. Acum însă, de când am orbit, nu le mai pot dibui chiar atât de uşor.

Baronul nu se putu abţine să nu surâdă de ciudata pretenţie a bătrânului.

– N-aş putea totuşi găsi pe cineva care să mă călăuzească într-acolo? L-aş răsplăti cu largheţe.

– Hm! făcu orbul. Matthieu, deşi e încă un băieţaş, cunoaşte drumurile, cu ochii închişi. Dacă-i spun locul unde trebuie să fie Bertrand la această oră, te va duce drept acolo. Dar asta ar însemna să vă expuneţi, şi unul

şi celălalt, la vreo împuşcătură. V-aţi putea duce doar dacă v-ar însoţi cineva de încredere.

– Dacă ne-ai însoţi tu, Caroline? zise Luizzi, întorcându-se către sora sa.

– Eu, răspunse ea roşind, eu? Păru să şovăie un moment, apoi sfârşi prin a spune, bâlbâindu-se:

– Ce putere pot avea eu asupra acestor oameni? Ai văzut că n-am putut face nimic pentru Henri, când am încercat să-l salvez din mâinile lor.

– E adevărat, zise Bruno, dar ai văzut că un cuvânt de-al dumitale l-a salvat pe domnul, pe care văd că-l cunoşti.

– N-are importanţă, răspunse Caroline. Armand, te rog să renunţi la acest plan; nu vreau să te expui la cine ştie ce pericol cumplit, pentru a obţine o explicaţie care poate că nu va însemna decât o nouă durere pentru mine.

– Nu uita, răspunse Luizzi, că e vorba de onoarea şi poate chiar de fericirea ta.

– Chiar aşa? zise moş Bruno, ridicându-se. În cazul ăsta, merg şi eu! Am să vă însoţesc, iar micul Matthieu ne va conduce.

– Nici pomeneală! Asta înseamnă să te expui la pericolul care te-a ameninţat mai adineauri!

– Nu, e o treabă cu totul diferită. Între mine şi Bertrand există nişte taine care-l obligă să fie prudent.

– Numai că asta văd că nu l-a scutit pe fiul dumitale de violenţe, zise Caroline.

– Nu l-a lovit Bertrand! Soră Angélique, nu te rog să-mi spui decât un lucru, dumneata care eşti atât de bună şi de miloasă cu toţi … E adevărat că fericirea dumitale depinde de întâlnirea acestui domn cu banda lui Bertrand şi cu prizonierul ei?

Caroline încă mai şovăia. Apoi răspunse lăsându-şi ochii în jos:

– Nu mă pot opune dorinţei fratelui meu şi dacă el ţine cu tot dinadinsul să-l vadă pe Henri …

– Da, surioară, ţin şi vreau neapărat să-l văd. Gândeşte-te şi la faptul că Henri se află, complet lipsit de apărare, în mâna unor oameni care-l pot face să plătească cu viaţa curajul pe care l-a arătat faţă de ei. E vorba să-l salvăm şi pe el.

– Salvează-l, Armand, şi Domnul să te apere!

– Când putem pleca? întrebă Luizzi.

– Cu cât mai repede, cu atât mai bine, răspunse Bruno; doar cât să-l trezesc pe Matthieu şi să-l pun să se îmbrace …

– Ascultaţi, zise o voce care se auzi din patul cel mare aşezat într-unul din colţurile acelei odăi mari.

Luizzi şi Caroline se apropiară de pat şi-l văzură pe Jacques care se ridicase în capul oaselor.

– Ascultaţi, continuă el, îi las pe tata şi pe fiul meu să plece, numai fiindcă e vorba de onoarea sorei

Angélique. Când biata mea fetiță care doarme aici, lângă mine, a fost gata să moară de vărsat, sora Angélique a îngrijit-o, fără să se teamă că se molipsește. Și-a pierdut zile și nopți alături de patul copilului și nu s-a lăsat până nu l-a salvat. Pentru că mi-a redat viața acestei fetițe, acum pot risca și eu una pentru ea. Matthieu va merge deci cu dumneavoastră. Cât despre dumneata, tată, știi mai bine ce ai de făcut și eu nu mă pot opune dorinței dumitale. Pe dumneata, domnule, te rog să-ți dai cuvântul de onoare că vei păstra doar pentru dumneata tot ceea ce vei vedea și vei auzi. Te rog să juri în fața Domnului că nu vei divulga ascunzișul lui Bertrand, iar dacă șefii trupelor care vor ocupa în curând ținutul vor afla că ai ajuns până în locul unde se ascund șuanii, n-ai să le dai niciun fel de informație care i-ar putea duce într-acolo.

– Îți dau cuvântul meu, zise baronul, deși mă miră că mi-l ceri tocmai dumneata, care ai fost victima acelor ticăloși!

– Asta-i o socoteală între mine și Bertrand, zise Jacques. Va trebui să mi-o plătească cu sângele lui și să mi-o plătească mie și nu altcuiva! Acum duceți-vă și vă vedeți de treabă! Când va sosi vremea, îmi voi vedea și eu de treburile mele!

După câteva clipe, micul Matthieu era gata îmbrăcat. Au convenit ca sora Angélique să rămână pe loc, așa că baronul plecă însoțit de copilandru și de

bătrânul orb. Atâta vreme cât a mai ținut întunericul – care și așa era pe sfârșite – cei trei au mers fără să scoată un cuvânt. Pășeau pe niște drumuri desfundate și pline de gropi, mărginite de hățișuri dese. De îndată ce începu să se lumineze de ziuă, începură a se întâlni cu țăranii care se duceau să-și muncească pământul. Apoi mișcarea deveni mai activă, drumurile se umplură de căruțe și mai ales de niște care foarte grele, la care erau înhămați câte trei perechi de boi sau câte patru cai. Starea deplorabilă a drumurilor necesita forțe considerabile, ca să poți transporta chiar și cele mai neînsemnate încărcături. Căci era un adevărat chin să smulgi carele acelea uriașe din noroi. Pe de altă parte, țăranii își făceau o chestiune de orgoliu ca să înhame la acele care cât mai mulți cai și boi, chiar dacă nu aveau de dus la târg decât câțiva saci de grâu.

Preocupat de ceea ce avea de făcut, Luizzi privea toate aceste lucruri, fără să le dea prea multă atenție. Nu observă aspectul ciudat al țăranilor care conduceau acele care, țărani înfășurați în pieile lor de capră și pe cap cu câte o pălărie mare, roșie, de sub care le atârnau pletele lungi și drepte. Cu picioarele goale în saboți, cu niște pantaloni doar până la genunchi și despicați în părți, îngânau cu toții un cântec monoton dar plăcut, care nu izbutise însă să-l smulgă pe baron din

reflecţiile sale. Totuşi, Luizzi a rămas uimit de felul cum vorbeau cu bătrânul Bruno:

– Ei, ce mai e pe la voi? Jacques o să mai bolească mult cu umărul lui? Rana e grea?

Întâmplarea petrecută în colibă în urmă doar cu trei sau patru ceasuri ajunsese să fie cunoscută de toată lumea. Toţi se interesau, dar nimeni nici nu lăuda, nici nu blama purtarea lui Jacques şi nici pe cea a şuanilor. Luizzi îşi manifestă uimirea faţă de Bruno, pentru faptul că se aflase atât de repede despre rănirea fiului său.

– Păi nu-i nimic de mirare, răspunse unchiaşul. Cred că jumătate din cei cu care ne-am întâlnit fac parte din bandă. Acum, după ce-au dat lovitura, cei mai mulţi s-au retras în vizuină şi jandarmii n-au decât să-i caute cât or vrea.

– Aşa că-l vom găsi pe Bertrand acasă, zise Luizzi.

– Oh, nu, el e cunoscut ca un cal breaz, aşa că nu se duce decât foarte rar pe acasă şi numai după ce se întunecă bine. Îl vom găsi în La Grande Lande, împreună cu alţi câţiva care, ca şi el, sunt obligaţi să se ascundă tot timpul.

– Deci, replică baronul, crezi că ne-am întâlnit cu unii dintre tâlharii care v-au atacat astă-noapte?

– Mai mult ca sigur, zise Bruno, ba am vorbit chiar şi cu cel care l-a rănit pe Jacques. L-ai văzut pe unul scurt şi îndesat, care mi-a zis: „Să nădăjduim că se va vindeca repede“?

– Nu-i ăla, bunicule, zise Matthieu; eu ştiu cine a fost!

– Şi i-ai spus tatălui tău? întrebă Bruno, fără să se mire de secretul pe care-l păstrase copilul.

– I-o voi spune mai întâi, cu sabotul meu, fiului lui Petit-homme, de îndată ce mă voi întâlni cu el pe imaş.

– Aha! Deci, Petit-homme a fost? zise bătrânul cu răceală. De multă vreme, Jacques ar fi trebuit să se ferească de el! Tu, ţâncule, bagă şi tu de seamă ce faci cu Louis! E cu doi ani mai mare ca tine! Arde-i una peste ochi, e locul cel mai sigur!

– Fii liniştit, bunicule, nu-i prima oară când primeşte câte o scatoalcă de la mine!

Fără să se neliniştească deloc de ceea ce i s-ar fi putut întâmpla nepotului său în urma încăierării cu Louis, bătrânul se opri şi începu să adulmece aerul.

– Cred că suntem foarte aproape de La Grande Lande, zise el.

– Aşa e, bunicule, spuse şi Matthieu.

– Atunci, caută în stânga o mică potecă în tufişurile de grozamă; Bertrand trebuie să fie în gaura aia din Vieux-Pont …

Băiatul găsi imediat poteca şi Luizzi – care văzu întinzându-se în faţa lui o landă de mai mult de o leghe în diametru – întrebă dacă drumul pe care-l aveau de parcurs era tot atât de lung.

– Vom merge până aproape de mijlocul landei, zise Bruno.

– Cum, întrebă Luizzi, tâlharii se ascund într-un asemenea loc descoperit?

– Priveşte, domnule, şi vei vedea în faţa dumitale, un pic mai spre stânga, o mică ridicătură de pământ: la picioarele acelei mici coline se află Vieux-Pont. O santinelă, plasată în vârf şi ascunsă în tufişurile de grozamă, ţine sub observaţie toată landa. În momentul în care eu vorbesc cu dumneata, Bertrand ştie că trei persoane se îndreaptă către adăpostul lui. Ne aşteaptă, fiindcă nu suntem decât trei. Dacă i s-ar fi semnalat un corp de armată, ar fi luat-o la sănătoasa şi s-ar fi refugiat în partea opusă.

– Dar dacă ar fi venit din mai multe părţi deodată?

– N-au decât să vină şi din zece părţi deodată; prea puţin îi pasă! Are la dispoziţie douăzeci de poteci, pe unde poate ieşi din landă. Tâlharii se risipesc şi încep să-i vâneze pe soldaţi ca pe iepuri. E foarte greu să te lupţi cu şuanii aici, prin hăţişurile astea! Nu există decât un singur mijloc, ca să le poţi veni de hac …

– Care?

– Să le iei ostatici femeile şi copiii şi să-i duci la oraş, fără să le faci niciun rău. Ei, atunci să-i vezi pe pungaşii ăştia cât se lasă de repede prinşi, când nu mai au nici casă şi nici pat! Toată povestea asta nu ţine nici opt zile; îşi aduc în galop puştile şi muniţiile ca să-şi ia

îndărăt familiile; şi, odată dezarmaţi, n-au încotro şi stau liniştiţi! Moş Bruno se opri brusc şi spuse repede: Ascultaţi! Aţi auzit un strigăt ca al bufniţei? Înseamnă că ne-au recunoscut!

Continuară să meargă şi Luizzi observă că acea landă, care la prima vedere i se păruse netedă ca în palmă, era străbătută, în toate sensurile, de şanţuri adânci, de ravene săpate de ploi şi acoperită din loc în loc de tufişuri de grozamă, care n-avea niciunul mai puţin de cinci-şase picioare înălţime. În momentul în care tocmai ieşeau dintr-unul din acele încâlcite hăţişuri, îl văzură pe Bertrand, în picioare, în faţa lor, care le strigă:

– Încotro aţi pornit-o?

– Am pornit unde vezi c-am ajuns, îi răspunse moş Bruno; căci tu eşti cel pe care-l căutăm!

– Ei, fiindcă m-aţi găsit, spuneţi ce vreţi de la mine!

– Păi, o să-ţi explice domnul ăsta, fiindcă e o treabă care-l priveşte pe el.

– Ei drăcie, făcu Bertrand; în loc să zică mersi că a scăpat datorită sorei Angélique şi că nu i-am făcut vânt în fundul mlaştinii, mai vine şi după mine!

– Păi, pentru sora Angélique am venit aici, zise Luizzi.

– Ca să-l salvezi pe ofiţer? întrebă Bertrand, întunecându-se.

– Ca să-l salvez pe ofiţer.

– Sora Angélique să facă bine şi să nu se amestece în afacerile mele, răspunse mânios Bertrand. De altfel, cu atât mai rău pentru dumneata că te-ai amestecat în toată povestea asta! Cu atât mai rău pentru tine, Bruno, că te-ai amestecat şi tu! Ai făcut o mare greşeală că i-ai arătat străinului ăstuia drumul către groapa din Vieux-Pont. Asta înseamnă trădare şi tu ştii cum se plăteşte trădarea!

– Motivul care l-a adus aici pe omul ăsta, zise liniştit Bruno, n-are nicio legătură cu treburile voastre. Motivul o priveşte numai pe sora Angélique. Spune-i, domnule, despre ce anume e vorba.

Luizzi tocmai se pregătea să deschidă gura, când Bertrand zise:

– Pentru că aţi vrut să vedeţi groapa din Vieux-Pont, păi haideţi s-o vedeţi; şi fiindcă sunteţi atât de curioşi, am să vă duc pe un drum pe care niciunul din voi nu-l cunoaşte!

Bertrand o porni imediat la drum, apucând-o printr-un fel de şanţ pe jumătate plin cu apă. Cum Luizzi şovăia să-l urmeze, Bruno îi şopti:

– Acum nu mai putem da îndărăt. Şi în stânga, şi în dreapta noastră să ştii că sunt tâlharii lui Bertrand şi s-ar putea să fie şi în spatele nostru câţiva, care ne vor ciurui spinarea dacă nu mergem înainte.

Luizzi se hotărî deci să meargă şi, după zece minute, ajunseră în fundul unei văgăuni, ale cărei margini

fuseseră unite odinioară printr-un fel de pod cu două arcade, dintre care doar una mai rămăsese întreagă şi sub care cincisprezece sau douăzeci de bărbaţi erau adunaţi în jurul unui foc pe care-l aprinseseră. Abia dacă se uitară la Bruno şi la nepotul său. În schimb, se holbară cu toţii la Luizzi, şoptind între ei:

– Ăsta-i spionul din noaptea trecută …

Acest apelativ i se păru de rău augur lui Luizzi. Totuşi, nu se hotărî încă să facă vreun demers, până ce n-ar fi fost sigur că nu-l păştea niciun pericol; aşa că se prefăcu a nu vedea mutrele încruntate ale tâlharilor. Observă totuşi că Matthieu se apropiase de unul dintre ţărani, care şedea mai la o parte, şi că-l întrebase pe un ton plin de voioşie:

– Bună ziua, nene Petit-homme! Ce mai face Louis?

– Face şi el ce poate, răspunsese Petit-homme.

– Deci eşti şi tu aici, Petit-homme, zise Bruno pe un ton amical.

– Da, moş Bruno. Trag nădejde că la voi acasă totul e bine, nu-i aşa?

– Nu-i rău, nu-i rău …

Nici copilul, nici bătrânul nu arătară nici cea mai mică emoţie, vorbind cu cel care trăsese în Jacques, tatăl lui Matthieu şi fiul lui Bruno. Pe de altă parte, Luizzi nu văzu nimic care să-l facă să creadă că Henri s-ar fi aflat în acel loc. Aşteptă deci ca Bertrand să înceapă să-l

întrebe. Acesta se aşeză pe o piatră mare, îşi sprijini mâinile pe genunchi şi zise, aplecându-se către foc:

– Ce anume doreşti de la mine, domnule?

– Mă tem, zise Luizzi, că dumneata n-ai să fii de acord cu ceea ce vreau eu, adică să-l văd pe prizonier.

– Ce anume vrei să-i spui?

– Ăsta e un secret între el şi mine!

Bertrand îşi înălţă capul şi se uită surprins la Luizzi. Apoi, întinzându-şi mâinile către foc, spuse unuia dintre oamenii săi:

– Du-te şi adu-l pe rănit!

După câteva clipe îşi făcu apariţia şi Henri, pe care Luizzi îl putu cerceta pe îndelete acum. Era un tânăr de cel mult douăzeci şi cinci de ani, cu nişte forme herculeene, cu un cap mic, cu o frunte îngustă şi cu un ten care trebuie să fi fost trandafiriu, înainte de a fi fost năpădit de barba neagră ce-i crescuse în timpul bolii.

– Puteţi discuta împreună, zise Bertrand. Nu vă jenaţi! Aveţi timp berechet!

– Ai venit aici, domnule, ca să-mi răscumperi libertatea?

– Nu, răspunse baronul. Vin în numele unei persoane care te-a recunoscut acasă la Jacques.

– În numele domnişoarei Caroline, căreia i se spune sora Angélique, care are două nume de botez şi niciunul de familie, zise cu grosolănie Henri; ce mai vrea de la mine?

– Nimic, domnule, zise Luizzi, revoltat de atâta bădărănie. Dar am dreptul şi doresc să-mi dai o explicaţie …

Ofiţerul privi în jurul lui, cu un aer nepăsător, şi replică:

– O explicaţie, aici? Locul nu e prea comod; şi apoi am un braţ în eşarfă; dar, mă rog, n-are nicio importanţă! Dacă ţăranoii ăştia ne fac rost de două ţepuşe ceva mai ascuţite, sunt omul dumitale!

– Sper că nu presupui că aş putea da dovadă de atâta josnicie, încât să mă bat cu un om în situaţia dumitale, zise Luizzi pe un ton trufaş, de mare senior.

– În cazul ăsta, n-am nicio altă explicaţie de dat! răspunse Henri, întorcându-i spatele.

Luizzi rămase cu gura căscată de uimire, auzind tonul pe care vorbise şi văzând felul în care se comportase acel Henri, despre care îşi închipuise că era frumos ca un înger şi melancolic ca o fecioară. Răspunsul lui Henri i se păruse atât de brutal baronului, încât nici nu ştiu ce să-i răspundă. Şi poate că l-ar fi lăsat să plece fără să-i mai spună nimic, dacă acesta nu s-ar fi întors şi nu i-ar fi spus pe un ton insultător:

– Aş avea şi eu o rugăminte: n-ai vrea să-mi faci plăcerea şi să-mi spui cu ce drept vii şi te amesteci în treburile mele?

– Din păcate, dragă domnule, zise baronul cu trufie, treburile dumitale sunt şi ale mele! Şi asta,

fiindcă eu sunt baronul Armand de Luizzi, iar Caroline este sora mea!

Auzind acest lucru, Henri încremeni; şi când Luizzi adăugă: „Ştiu totul, domnule!“, locotenentul izbucni într-o avalanşă de înjurături, strigând printre altele:

– Ei bine, dacă ştiţi tot, e foarte bine! Duceţi-vă şi denunţaţi-mă şefilor mei, să mă degradeze, să mă izgonească din regiment! Acuma, totul mi-e indiferent! De ieri, tot timpul sunt ameninţat cu moartea, aşa că nu-mi mai pasă de nimic! Ba chiar aş fi bucuros să se termine totul cât mai repede!

Luizzi îşi închipui că febra pe care i-o provoca rana îl făcuse pe tânăr s-o cam ia razna. Măgulit, de altfel, de impresia pe care le făcuseră asupra lui Henri numele şi titlul său, Luizzi îi răspunse cu blândeţe:

– Ascultă, domnule, cred că autoritatea militară nu e deloc dispusă să pedepsească o greşeală ca a dumitale, mai ales când ea poate fi reparată.

– Eh! Cum mama dracului credeţi că aş putea s-o repar, când eu n-am decât solda mea de o mie două sute de franci! răspunse Henri, ridicând din umeri.

Luizzi, care voia cu orice preţ să ducă la bun sfârşit sarcina pe care şi-o asumase, puse şi acest răspuns tot pe seama febrei şi spuse plin de însufleţire:

– Faptul că n-ai avere nu constituie o piedică. E adevărat că averea personală a surorii mele e destul de

mică; dar eu pot s-o sporesc în aşa măsură, încât să satisfacă toate exigenţele unei situaţii onorabile.

Inteligenţa cam adormită a ofiţerului păru că începe să se trezească încet. Şi ca un om greu de cap, care se străduieşte să priceapă ceea ce i se spune, bâlbâi:

– Caroline era şi aşa o partidă destul de bună … Cu atât mai bine pentru ea, dacă vreţi s-o faceţi bogată … Poate că aş fi făcut o treabă bună dacă m-aş fi însurat cu ea … dacă n-aş fi plecat urechea la …

– La nişte calomnii josnice, completă Luizzi.

– Eu nu spun că domnişoara Caroline ar fi făcut ceva vrednic de mustrare, răspunse Henri, bombănind printre dinţi.

– Dar poate că, pe moment, ai crezut acest lucru şi acel moment a fost suficient, pentru a distruge şi fericirea ei, şi pe a dumitale; dar lucrurile mai pot fi îndreptate. Caroline n-a depus încă jurământul de călugărire, fata continuă să te iubească şi, dacă socoţi că ai fost indus în eroare, îndreaptă-ţi greşeala, cerându-i mâna!

Ca să facă această propunere, Luizzi luase o poziţie de erou de roman, cu o mână înfiptă în şold, cu cealaltă întinsă către Henri, şi vorbind pe un ton atât de teatral, încât nu-i mai lipsea decât o mantie spaniolă şi o spadă lungă din secolul al XV-lea, pentru a fi cel mai grozav actor dramatic. Văzând mutra năucită a lui Henri, continuă pe acelaşi ton:

– Am venit în mod loial la dumneata, domnule! Spune-mi, eşti liber?

– Liber să mă însor? întrebă Henri. Da, dacă voi putea pleca de aici!

– În acest caz, ce să-i spun Carolinei?

– Pe legea mea că sunt gata să mă însor cu ea, zise din nou Henri, în ai cărui ochi se citea o ciudată surpriză şi parcă un fel de rătăcire.

– Îţi mulţumesc în numele ei, cumnate, zise baronul, continuând s-o facă pe cavalerul. Apoi, îndulcindu-şi vocea până ce aceasta căpătă un ton patern, printr-o abilă tranziţie continuă: Cine te-a putut da peste cap în aşa hal, încât să-i scrii Carolinei un asemenea bilet?

Henri luă biletul şi-l citi. Rămase tăcut, cufundat parcă în gândurile sale.

– Ei, ai putea să-mi spui şi mie cine a fost autorul acestei calomnii?

– Oh, zise Henri, privind întruna biletul, nu pot şi nici nu trebuie să spun cine e persoana …

– Te înţeleg, zise Luizzi, dar tare mă tem că acea Juliette să nu …

Henri tresări, dar răspunse imediat:

– Nu, pe onoarea mea, niciodată Juliette nu mi-a spus un cuvânt împotriva bunei reputaţii a Carolinei.

– Atunci, cine ţi-a spus?

– Nu mai insistaţi, domnule de Luizzi, nu-i cunoaşteţi pe cei care m-au înşelat …

– Cum doreşti! Respect scrupulele dumitale. Ceea ce trebuie să ne preocupe acum este să găsim mijlocul de a te elibera de aici. Lasă-mă să mă ocup eu de această treabă, adăugă baronul cu un aer încântat de superioritatea sa. Voi încerca să-i conving pe ţărănoii ăştia!

– Încercaţi, zise Henri, dar fiţi atât de bun şi daţi-mi înapoi scrisorile …

– Îţi vor aminti imediat de frumoasele dumitale sentimente, îi spuse pe un ton încântător baronul, întinzându-i lui Henri pachetul cu scrisori. Acesta începu a le citi cu o atenţie care-l făcu pe Luizzi să zâmbească. Apoi baronul înaintă spre Bertrand.

– În sfârşit, bine că s-a terminat, îi spuse acesta baronului. Bruno mi-a explicat cum stau lucrurile. Se pare că sora Angélique e chiar sora dumitale. Cu atât mai bine pentru dumneata, căci e aproape o sfântă. Şi fiindcă nu mai ai ce face aici, du-te! Cu cât pleci mai repede, cu atât e mai bine pentru toată lumea!

– Păi tocmai asta e, că nu pot să plec singur! Bruno nu ţi-a spus tot. Sunt într-adevăr fratele sorei Angélique, aşa cum îi spui dumneata. Dar ofiţerul pe care-l ţineţi captiv i-a fost multă vreme logodnic. Nişte nenorociri i-au obligat să se despartă, iar astăzi, când s-au văzut din nou, vreau să-i fac fericiţi, căsătorindu-i.

– Să măriţi o călugăriţă? strigă Bertrand uluit.

– Încă nu-i călugăriţă, încă n-a depus jurământul de renunţare la cele lumeşti!

Un murmur surd trecu printre ţărani.

– Tăceţi! strigă Bertrand. Asta nu-i treaba noastră! Şi ca să ţi-o dovedesc, domnule, îi spuse el lui Luizzi, îţi voi spune din capul locului că ofiţerul şi călugăriţa se vor putea căsători când vor vrea, de îndată ce ai lui ni-l vor da îndărăt pe Georges al nostru. Schimb contra schimb!

– Deci, nu vrei să mi-l dai?

Bertrand se uită cu gura căscată la Luizzi.

– Şi de ce, mă rog, ţi l-aş da?

– Pentru că e vorba de onoarea unei femei, de fericirea celei despre care ai spus mai adineauri că e o sfântă.

– Grozavă sfântă, zise Bertand, care e curtată de ofiţeri!

– Uiţi cui vorbeşti! îi spuse Luizzi.

– Dumneata uiţi! strigă Bertrand, înaintând către Luizzi, cu patul puştii în aer; ce ştiu eu cine eşti? Te-am lăsat să te apropii numai fiindcă te însoţea moş Bruno, căruia îi provocasem un necaz în familie. Îţi sunt dator cu ceva dumitale? Nu! Aşa că te sfătuiesc s-o iei din loc! Îndepărtează-te, până nu mă răzgândesc şi cât mai sunt încă dispus să te las să pleci! Şi nu mă mai plictisi cu aerele dumitale de mare senior de Paris, pricepi?

Tocmai când Luizzi se pregătea să dea o replică nelalocul ei, Bruno interveni şi spuse:

– Hai, Bertrand, nu fi rău! Domnul ăsta are dreptate.

– Nu te amesteca în afacerea asta, Bruno, zise Bertrand. Şi aşa te-ai amestecat cam mult!

– Am să mă amestec atât cât am să am eu chef, Bertrand, înţelegi? replică orbul, pe un ton iritat. Crezi că mă sperii de vocea ta groasă? Te-am simţit tremurând şi te-am auzit milogindu-te, dragă Bertrand!

– Taci, zise acesta, întorcându-şi privirea încrâncenată către orb, taci! Să nu te trezeşti cu cine ştie ce nenorocire pe cap!

– Şi dacă nu vreau să tac? Şi dacă am chef să-ţi spun în faţă tot ce-ai făcut? Te rog să nu mă obligi să deschid gura!

– Am să te împiedic, zise Bertrand, trăgând cocoşul puştii.

– Să nu te atingi de bătrân! strigară ceilalţi tâlhari. Şi aşa e de ajuns ce i-ai făcut lui Jacques.

Şeful se opri, lăsându-şi puşca în jos; Bruno îi spuse pe un ton poruncitor:

– Vino încoace, Bertrand, vino încoace …

Bertrand se supuse şi-l urmă pe bătrân, la câţiva paşi de Luizzi. Şuanii se retraseră dincolo de arcul podului. Dar elipsa boltei slujind de bun conducător de sunete,

baronul auzi totul, cuvânt cu cuvânt, ca şi cum ar fi fost alături de Bruno. Unchiaşul îi zise lui Bertrand:

– Ai uitat de atacul de la Andouillé? Ai uitat că Balatru, şeful nostru, a fost ucis cu un glonţ tras între umeri, în timp ce mergea în faţa noastră? Nu eram decât eu alături de tine, aşa că numai eu ştiu cine a tras acel glonţ! Vrei s-o spun cu glas tare?

– Balatru ne trădase, zise Bertrand, plecând capul.

– Fleacuri! Erai iubitul nevestei lui Balatru şi după asta te-ai şi însurat cu ea, ăsta-i adevărul!

– Ei bine, şi ce-i cu asta? strigă Bertrand roşu de mânie.

– Păi ce să fie ... Când te-am ameninţat că te denunţ şefilor, ai căzut în genunchi la picioarele mele şi mi-ai spus: „Nu mă trăda! Dacă ai să-mi ceri vreodată viaţa sau moartea unui om, îl voi salva sau îl voi ucide, după cum îţi va fi vrerea!“

– Îmi ceri viaţa acestui ofiţer?

– Da, întâi viaţa lui, apoi altceva. Să ştii că Petit-homme a tras asupra lui Jacques.

– Cine ţi-a spus?

– Te mai îndoieşti că nu e el? L-a văzut Matthieu cu ochii lui.

– Da, ai dreptate, el a tras.

– Uite, vezi, n-aş vrea s-o ia şi el de la capăt! Ştii că a iubit-o pe Marianne ... Şi că a încercat şi el noaptea trecută să facă ce-ai făcut şi tu odinioară!

– Bine, zise Bertrand, răspund eu de el! De altfel, e un om în care eu n-am niciun pic de încredere. Ceea ce-mi ceri e un fleac ... În privinţa ofiţerului însă, nu pot face nimic!

– Ba, dacă vrei, poţi ...

În vreme ce se pregăteau să continue, se auzi un zgomot uşor deasupra văgăunii şi un ţăran coborî, strecurându-se printre rugii de mure, spunând încet:

– Hei, băieţi! Iată-i şi pe soldaţii cu pantaloni roşii!

– Unde sunt? întrebă Bertrand.

– La marginea pădurii mari.

– Bine, spuse şeful, mai staţi un pic, apoi urcaţi mai sus! Pe urmă, întorcându-se către Bruno, adăugă: Cum dracu crezi că le pot propune acest lucru celorlalţi?

Nu-şi isprăvi bine fraza că se ivi o a doua iscoadă:

– Păzea! Vin republicanii!

– Din ce parte?

– Dinspre mlaştina cea mare.

– Urcaţi şi aşteptaţi, zise Bertrand.

– Iată o ocazie bună; trimite-ţi oamenii şi lasă-l pe ofiţer aici, cu noi.

– Am să văd dacă acest lucru e cu putinţă, zise Bertrand, cu glas liniştit. Apoi se îndepărtă câţiva paşi, aruncând o privire ameninţătoare către bătrân.

Luizzi se apropie de Henri, care-i zise:

– Iată un ajutor care se pare că ne soseşte la ţanc!

– Mă cam îndoiesc, răspunse Luizzi. Apoi se apropie de Bruno şi-i strecură aceste cuvinte: Bagă de seamă! Mi-e frică de trădare!

Imediat apăru şi Bertrand; părea foarte agitat.

– Am fost vânduţi, spuse el. Sunt mai bine de trei mii de militari, care vin din toate părţile.

Şuanii se apropiară de Bertrand şi cuvântul: „Vânduţi!", „Vânduţi!" începu a circula printre cei cincisprezece ori douăzeci de oameni.

– Vânduţi şi pierduţi! zise Bertrand. Înaintează în cerc, răscolind toată landa, întocmai ca nişte vânători care vor să scoată vânatul din vizuină!

– Sunt sigur că moş Bruno ne-a denunţat, strigă Petit-homme, în vreme ce Bertrand se uita atent la bătrân, să vadă cum reacţionează la o asemenea învinuire.

– Dacă v-aş fi denunţat, zise bătrânul, înălţând din umeri, credeţi că aş mai fi venit încoace?

– Aşa e! Are dreptate!

– Mie mi se pare că vă speriaţi cam repede, zise Bruno. Cum adică, să nu fiţi voi în stare să vă strecuraţi printr-un cordon chiar şi de-o sută de soldaţi? Ce dracu, nu cunoaşteţi poteca aceea care ...

– Cunosc toate potecile, zise Bertrand, întrerupându-l pe Bruno. Dar, după felul cum ne-au înconjurat, frică mi-e dacă trei sau patru dintre noi nu vor fi arestaţi sau poate chiar ucişi. Totuşi mai există un mijloc de a-i salva pe toţi, fără să se întâmple nimic nimănui.

Cunoşti vizuina unde ai fost ascuns, i se adresă el lui Henri. E destul de mare, încât să ne poată adăposti pe toţi. Ai să-i laşi pe soldaţi să vină până aici, apoi ai să le declari că noi am părăsit cu toţii landa, de mai bine de două ceasuri. Căutările vor înceta în partea asta, iar noi vom rămâne liniştiţi în vizuină.

– Fie, zise Bruno, îţi făgăduiesc că aşa voi face!

– Şi eu îţi făgăduiesc acelaşi lucru, zise baronul.

– Eu însă nu-i pot trăda pe ai mei, zise Henri.

– Dumneata, zise Bertrand, n-ai să-mi stai în cale, fiindcă, îţi dau cuvântul meu, nu vei vorbi!

– Ce vrei să faci? întrebă Bruno.

– Ne va urma de bunăvoie şi nu va scoate un sunet, fiindcă-l vom lega fedeleş; sau va rămâne aici, ceea ce va însemna un cadavru în plus în landă.

– Nu uita că ţi-am cerut viaţa acestui ofiţer, zise Bruno.

– Ca să ne vândă pe toţi?

– Salvează-te, băiete, zise baronul şi jură pe onoarea dumitale de ofiţer că n-ai să dezvălui locul unde se vor ascunde oamenii aceştia.

– Mi-e cu neputinţă, răspunse Henri.

– În cazul ăsta, zise Bertrand, scoţându-şi cuţitul de vânătoare de la brâu, ia-o înainte şi nu scoate o vorbă!

– N-ai decât să mă ucizi, dacă vrei, dar nu voi face un pas.

– Fă cum ţi se spune, zise Bertrand, dându-se câţiva paşi înapoi, ca să se asigure că lovitura nu va da greş.

– Dacă vei săvârşi o asemenea crimă, strigă Luizzi, îmi retrag cuvântul.

– Ei bine, vei avea şi dumneata aceeaşi soartă!

– Soldaţii strâng din ce în ce rândurile şi se apropie! spuseră încet câţiva ţărani cocoţaţi pe arcada podului.

– Hai, hotărâţi-vă! strigă Bertrand.

– Un moment, zise Luizzi. Dacă vom rămâne numai noi singuri aici, militarii care vin şi care nu ne cunosc nu vor crede nimic din ce le vom îndruga noi şi-şi vor continua cercetările.

– Aşa e! Are dreptate! se strigă din mai multe părţi.

– În vreme ce, dacă unul dintre ofiţerii lor le va spune că aţi plecat de câteva ceasuri, îl vor crede imediat şi nu se vor îndoi de cuvântul lui.

– Aici cam ai dreptate, zise Bertrand, dar vezi că trebuie să fie de acord şi încăpăţânatul ăsta!

– Consimte, Henri, zise baronul.

– Iată-i că vin, zise unul dintre ţăranii care făceau de santinelă în vârful colinei.

– Gata, zise Bertrand, aruncându-şi puşca, pentru a se putea sluji mai bine de cuţitul lui de vânătoare; unu, doi … juri să le spui că am dat bir cu fugiţii încă de azi-dimineaţă, sau nu?

Henri încă mai şovăia.

– Pe legea mea, cu atât mai rău pentru el, zise Bruno ridicând din umeri.

– Nu vrei? zise Bertrand. Atunci cu bine, flăcăule!

Şi ridică imediat cuţitul de vânătoare. Henri păli şi se trase îndărăt.

– Jur pe onoarea mea de ofiţer, zise el cu voce schimbată, să nu scot o vorbă despre tot ceea ce veţi face!

– Nu aşa! zise Bertrand. Trebuie să le spui că ne-am cărăbănit de mult. Hai, nu mai fă atâtea fasoane, ce dracu! Pielea dumitale a devenit mult prea palidă de câteva clipe, ca să nu-mi dau seama cât de mult ţii la ea!

– Vin … Vin … şopti o voce din hăţiş.

– Hai să isprăvim, zise Bertrand, ridicând cuţitul.

– Ei bine, zise Henri, îţi dau cuvântul meu de militar că voi declara tot ce pofteşti!

– Fie! zise Bertrand.

Luizzi fu încântat de hotărârea lui Henri, deşi ea i se păru cam tardivă.

– Gândeşte-te, zise Bertrand, că dacă nu-ţi ţii cuvântul, îi trecem pe Bruno şi pe toţi ai lui – bărbaţi, femei şi copii – prin foc şi sabie!

Apoi Bertrand făcu semn oamenilor săi să-l urmeze. O vreme, îl văzură îndreptându-se către văgăuna de unde fusese adus Henri; dar când îl pierdură din vedere, se făcu nevăzut, împreună cu oamenii lui, în hăţişuri.

Înainte de a se fi îndepărtat, Luizzi îl văzu însă pe Bertrand cum i-l arată cu degetul, lui Petit-homme, pe bătrânul Bruno. Luizzi îi spuse lui Bruno ceea ce văzuse, iar acesta păru să mediteze o vreme asupra celor aflate.

– Diavolul ... Diavolul ... zise el, clătinând din cap.

– E şi vina dumitale, bunicule, zise furios micul Matthieu; de ce te-ai apucat să-i spui lui Bertrand că ştiam că Petit-homme a tras în tata?

– Ai dreptate, nepoate, rău am făcut! Dar cui i-a putut trece prin minte acest lucru?

– I-ai făcut un reproş amarnic, zise Luizzi încet, şi n-o să ţi-o ierte!

– Ai auzit ce i-am spus? întrebă Bruno.

Luizzi răspunse afirmativ.

Bruno păru să şovăie un moment, apoi brusc, zise cu glas foarte puternic:

– Avem un mijloc şi mai bun de a-i salva pe şuani, dacă o ştergem de aici! Să le ieşim înainte soldaţilor şi să nu-i mai lăsăm să se apropie, spunându-le că toată banda a şters-o de mult de aici!

– Ai dreptate, zise Henri; s-o luăm pe drumul cel mai scurt!

O apucară pe o potecă mărginită de două rânduri de hăţişuri. La început merseră destul de repede. Dar iată că Bruno se opri dintr-odată şi păru să asculte atent. Dar nu auziră decât strigătele îndepărtate ale soldaţilor care se

înştiinţau unii pe alţii de locul unde se găseau. Bruno îşi reluă mersul. Dar, după cincizeci de paşi, se opri din nou.

– Suntem urmăriţi, v-o spun în mod sigur! Matthieu, tu nu auzi nimic?

– Ba da, zise Matthieu; în stânga, între rugii de mure. Mă duc să văd cine e ...

– Rămâi aici, copile, îi zise bătrânul.

Dar băiatul nu-l ascultă şi dispăru repede în hăţiş. Luizzi şi Henri îi urmăriră drumul, după felul cum se aplecau crengile, pe care le îndoia, înaintând. După treizeci de paşi, mişcarea deveni mult mai însufleţită, ca şi cum ar fi avut loc o luptă. Apoi crengile continuară să se mişte, ca şi cum Matthieu ar fi pornit mai departe; pe urmă totul se linişti brusc.

– Nepoate! Matthieu! Vino încoace, afurisitule! strigă speriat bătrânul.

Dar nu-i răspunse nimeni. O frică ciudată puse stăpânire pe Luizzi, care porni în urmărirea copilului. Henri îl urmă şi se opri la zece paşi de Bruno, care continua să-şi strige nepotul.

– Ţâncul ăsta e dat dracului, zise locotenentul.

Tocmai când Luizzi se pregătea să-i mărturisească lui Henri temerile sale, auziră o răbufnire surdă şi un răcnet înfricoşător. Se întoarseră şi-l văzură pe bătrânul Bruno prăvălindu-se ca secerat, ucis de o lovitură de bâtă, dată pe la spate, care-i sfărâmase ţeasta. Henri şi Luizzi se uitară speriaţi unul la altul,

apoi aruncară în jur o privire îngrozită. Totul era liniştit, nicio creangă nu se mişca şi nu mai auziră nimic altceva, decât răcnetele soldaţilor care se strigau unii pe alţii, din ce în ce mai aproape. Deşi Luizzi era un bărbat destul de curajos, iar Henri soldat, paloarea răspândită pe chipurile lor arăta groaza profundă de care erau stăpâniţi. Luizzi încercă să articuleze câteva cuvinte, dar buzele abia i se mişcară şi niciun sunet nu-i ieşi din gâtlej, ca şi cum ar fi trebuit să treacă peste o piedică de neînvins. Şedeau unul în faţa celuilalt, nemişcaţi, îngheţaţi. Auzind un zgomot uşor, se reîntoarseră brusc şi se aşezară spate în spate, ca şi cum ar fi trebuit să facă faţă unui pericol ce-i ameninţa. Rămaseră astfel mai bine de un minut şi abia atunci băgară de seamă că acel zgomot uşor venise dinspre sărmanul Bruno, care-şi dăduse sufletul. Totuşi, după o vreme, nemaiputând îndura acea nemişcare plină de groază, începură să strige după ajutor şi să-şi fluture batistele pe deasupra tufişurilor; în câteva clipe ei fură înconjuraţi de soldaţi. Luizzi îi povesti unui căpitan tristele evenimente al căror martor fusese. În timp ce el povestea, soldaţii aduseră şi trupul micului Matthieu. Urma unor degete grosolane în jurul gâtului bietului copil, dovedi că fusese apucat şi strâns de o mână extrem de puternică.

Strigătele lui Luizzi şi ale lui Henri, chemându-i pe soldaţi în locul unde zăcea trupul sărmanului Bruno,

rupseră cercul care se strângea încet în jurul ruinelor vechiului pod, iar soldaţii se văzură nevoiţi a recunoaşte că bandiţii, profitând de dezordinea pe care o crease în rândurile lor acel îngrozitor atentat premeditat, se strecuraseră printre hăţişuri şi ieşiseră din landă, căci nu mai găsiră nici urmă de ei în grota pe care le-o arătară soldaţilor şi care le slujise mai înainte tâlharilor drept adăpost.

Cum Luizzi trebuia să se întâlnească la Jacques cu sora lui, Caroline, fu rugat să ducă el acelei nefericite familii vestea morţii bătrânului Bruno şi a micului Matthieu. Vestea bună pe care i-o aducea Carolinei pălise aproape cu totul, în faţa cumplitei îndatoriri pe care o avea de îndeplinit. Porni deci, tremurând, la drum, îndreptându-se către casa fermierului, în vreme ce Henri, cu care-şi dăduse întâlnire la Vitré, plecase mai departe cu soldaţii. Înainte de a intra în casă, baronul zăbovi o clipă la uşă. Din casă nu răzbătea niciun zgomot. Se hotărî să intre. Toată lumea era adunată în sala cea mare. Jacques aşezat în faţa focului, soţia lui plângând cu capul sprijinit pe genunchii bărbatului ei, servitorii vârâţi prin colţuri şi privindu-se îngroziţi, copilaşii înghesuiţi între picioarele lui Jacques şi braţele măicuţei lor. Caroline stătea în picioare, alături de ei. Când Luizzi apăru, Jacques se ridică.

– Ştim tot, domnule, îi spuse el.

– Cine v-a putut aduce atât de repede vestea?

– Un prieten, Petit-homme, care a trecut pe aici ...

– Petit-homme! strigă baronul; dar el e cel care a tras ieri în dumneata, el e cel căruia Bertrand – şi jur că am văzut acest lucru cu ochii mei – i-a făcut semn să-l omoare pe tatăl dumitale!

– Petit-homme! repetă Jacques, aruncând o privire cumplită către soţia sa, în vreme ce aceasta, trăgându-se înapoi, păru săgetată de acea înfricoşătoare privire. Niciun cuvânt nu mai fu rostit, nici dintr-o parte, nici din cealaltă. Jacques îşi şterse fruntea cu dosul mâinii, căci în câteva clipe se făcuse lac de sudoare. Apoi rosti cu voce calmă:

– Soră Angélique, ţi-ai găsit logodnicul. Mărită-te cu el, dacă e singurul om pe care l-ai iubit. Nu mai ai nimic de făcut aici. Te du cu bine!

– N-aş vrea să vă părăsesc în toiul necazului.

Jacques nu răspunse, dar, încruntându-se uşor, îi arătă, din ochi, călugăriţei uşa. Ea plecă imediat, însoţită de fratele ei.

III

Concluzie

De îndată ce Luizzi şi Caroline se îndepărtară de acea casă a dezolării, baronul începu a-i istorisi surorii sale întâlnirea lui cu Henri; dar i-o povesti ca omul care voia cu orice preţ să-şi atingă ţelul propus, adică trecând sub tăcere răspunsurile ciudate ale locotenentului, în momentul în care începuse a discuta cu el. Nu-i vorbi surorii sale despre mutra cam prostănacă şi rezervată a tânărului, ci dimpotrivă, îi povesti despre mirarea şi bucuria lui Henri în asemenea termeni, încât Caroline roşi de fericire. Totuşi, cum ea insista vrând să ştie cine anume o calomniase în ochii iubitului ei, neştiind ce să inventeze, aruncă toată vina în spinarea unei persoane care se afla mult prea departe pentru ca sora lui să-i poată verifica spusele: soţia notarului Barnet, acea fiinţă acră care vorbea de rău pe toată lumea şi care, cu acul cârpea găurile din ciorapii

bărbatului ei, iar cu limba, mai ascuţită decât un ac, făcea găuri în reputaţia celor din jur. Doamna Barnet deveni deci răspunzătoare de nişte calomnii care-l determinaseră pe Henri să se comporte aşa cum se comportase.

Caroline se lăsă foarte uşor convinsă de fratele ei. Apoi discutară amândoi despre măsurile ce trebuiau luate, pentru ca fata să părăsească mânăstirea. Pentru a evita împotrivirile ce puteau dura vreme îndelungată, Luizzi o convinse pe fată să se ducă de îndată la Laval. Totuşi, un obstacol îi opri şi pe unul, şi pe celălalt: lipsa de bani. Luizzi îşi spuse că lui Henri i-ar fi fost foarte uşor să înlăture, pe moment, acel obstacol. Se duse deci la Vitré împreună cu sora sa, ceru o cameră într-unul din hanurile mai acătării din oraş, o lăsă pe Caroline acolo, iar el se duse după Henri, pe care îl găsi sculat din pat, în ciuda rănii sale, şi scriind o scrisoare. Când Luizzi îi spuse ofiţerului despre ce anume era vorba, acesta se simţi foarte încurcat, bâlbâi câteva scuze destul de puţin plauzibile, apoi spuse clar că un ofiţer nu putea face economii din modestul lui salariu. Baronul – căruia cu renta lui de două sute de mii de livre i se păru cu neputinţă ca un om cunoscut să nu-şi poată procura imediat câteva mii de franci – îi propuse lui Henri, cum era şi firesc, să-i împrumute de la camarazii săi sau de la ofiţerul plătitor de solde al regimentului. Dar Henri îl

făcu să priceapă, cu o mutră foarte acră, că nu putea apela la portofelul altor ofiţeri care erau tot atât de săraci ca şi el. Apoi încheie, adăugând:

– Dacă ne-am fi aflat la Paris, n-aş fi fost atât de stingherit ... V-aş fi putut da pe loc banii necesari cu care să puteţi părăsi ţinutul ăsta blestemat, chiar dacă ar fi trebuit să-mi pun epoleţii mei amanet; dar în gaura asta blestemată nu există nici măcar un Munte-de-Pietate. Au dreptate oamenii să spună că Bretagne e un ţinut de sălbatici!

Baronului i se păru ciudat că Muntele-de-Pietate era pentru Henri o culme a civilizaţiei. Asta nu înseamnă că nu s-a simţit din cale-afară de neliniştit, neştiind cum va ieşi din situaţia încurcată în care se afla. Acum era cât se poate de clar pentru baron că Henri nu numai că nu avea niciun ban, dar nu îndrăznea să mai apeleze la punga colegilor săi, pentru că, mai mult ca sigur, era dator vândut. Discuţia cu ofiţerul făcuse asupra baronului o impresie mai mult decât defavorabilă, deşi se strădui să-i găsească unele circumstanţe atenuante. În timp ce se întorcea la hanul unde o lăsase pe sora sa, cufundat în tot felul de gânduri, Luizzi fu smuls din reveria sa de un strigăt de surpriză, scos de o voce uimită. Luizzi îşi ridică privirea şi văzu un călător care tocmai coborâse dintr-o diligenţă; omul era notarul Barnet.

– Ei drăcie, strigă Luizzi, cerul te-a scos în calea mea!

– Ia te uită! Domnul baron! Unde naiba v-aţi ascuns vreme de un an şi jumătate? V-am scris de douăzeci de ori, dar toate scrisorile mi s-au întors înapoi.

– Am făcut o călătorie în străinătate, răspunse baronul uşor încurcat. Dar dumneata cu ce treabă ai venit în ţinutul ăsta?

– Cu o treabă foarte importantă, din punct de vedere bănesc, şi cu una mai puţin importantă, de ordin afectiv. În prima, e vorba de un proces de care depinde averea unuia dintre clienţii mei, mai bine de un milion şi jumătate, pe legea mea! E o afacere foarte serioasă, un testament fals care-l va priva pe marchizul de Bridely de o rentă de şaizeci de mii de livre.

– Marchizul de Bridely, zise Luizzi; mi se pare că-l cunosc. Nu e vorba de cel de-al treilea fiu al bătrânului marchiz, o secătură ...

– Nu, nu, zise Barnet încet, cu un aer confidenţial. Ăla a murit! E vorba de fiul lui, care a fost recunoscut ca fiu legitim ...

– Domnul Gustave! strigă baronul. Dar şi ăsta e un alt intrigant ...

– Da, dar drepturile lui sunt de necontestat, spuse notarul, şi de îndată ce un om se află în drepturile sale, vedeţi, domnule baron, e demn de respect, chiar dacă

e vorba de un pungaş. De altfel, domnul de Bridely a arătat, cu acest prilej, că e un om care ştie ce vrea! Şi cum eu am fost cel care a descoperit faptul că avea dreptul la moştenire, mi-a încredinţat mie întreaga afacere, spunându-mi că, dacă reuşesc să-l îmbogăţesc, voi primi drept răsplată o sută de mii de franci.

– Merită osteneala să faci două sute de leghe, zise baronul de Luizzi.

– Şi totuşi, poate că nădejdea de a pune mâna pe o asemenea sumă nu m-ar fi determinat să părăsesc oraşul Toulouse, dacă n-ar fi trebuit să mă întâlnesc, în acest ţinut, cu o persoană care vă interesează şi pe dumneavoastră, domnule baron.

– Caroline? întrebă baronul de Luizzi.

– Aţi văzut-o?

– Da, am văzut-o. Într-adevăr e aici!

– Hai, hai, urcaţi în trăsură! strigă surugiul.

– Nu te opreşti la Vitré? îl întrebă Luizzi pe Barnet, care se îndrepta spre diligenţă.

– Procesul Bridely se judecă mâine la Rennes; voi ajunge abia diseară şi voi fi silit să petrec noaptea cu avocatul care s-a angajat să ne pledeze cauza, pentru a-i furniza piesele cele mai importante pe care i le-am adus.

– Dar Caroline? întrebă Luizzi.

– Am să-i scriu şi am s-o văd când mă înapoiez. I se apropie ziua majoratului şi trebuie să-i dau

socoteală de averea ei. Sunt încântat că veţi fi de faţă, ca să vedeţi şi dumneavoastră cum i-am fructificat banii, deşi regret enorm că toţi aceşti bani vor intra în beneficiul mânăstirii.

– Nici pomeneală, răspunde Luizzi; Caroline se mărită.

– Da? se miră notarul, punând piciorul pe scara trăsurii; şi cu cine?

– Cu un militar, un oarecare Henri Donezau.

Barnet îşi încruntă sprâncenele.

– Parcă am mai auzit acest nume ...

– Gata! În trăsură, domnilor! strigă surugiul. Hai, domnule, n-ai mai rămas decât dumneata! Şi aşa avem două ore întârziere, pe care nu le mai putem recupera!

– Cu bine, domnule baron! strigă notarul. Daţi-mi adresa dumneavoastră de aici ...

– Mâine plec. Mă reîntorc la Paris.

– Bun! Am să trec să vă văd la Paris, căci avem de discutat o mulţime de treburi şi de pus la punct chestiuni serioase.

– Un moment, zise Luizzi; printr-o întâmplare ciudată care ar dura prea mult să ţi-o povestesc acum, am fost prins de şuani, despuiat şi prădat de tot ce-aveam ... Mă aflu aici ...

– ... Fără bani, zise Barnet. Drace, ce încurcătură! Nici eu n-am luat decât atât cât am socotit că o să-mi

trebuiască pentru călătoria asta, căci ştiam că urma să trec printr-un ţinut aflat în plin război civil ... Tot ce pot să vă dau, e o scrisoare de schimb către un bancher din Rennes. Vă puteţi repezi până acolo, doar dacă nu preferaţi să vi-i trimit eu. Veţi avea banii cel mai târziu mâine la prânz ...

– Prefer varianta asta, zise Luizzi, căruia nu-i convenea să se ducă la un bancher care ar fi început să-l tragă de limbă despre împrejurările în care ajunsese acolo şi care poate că i-ar mai fi cerut şi paşaportul, ca să fie sigur de identitatea sa.

Cu aceste cuvinte, Luizzi şi Barnet se despărţiră şi baronul se înapoie la han ca să se întâlnească cu sora sa.

Aceasta nu avea veşti chiar atât de bune. Una din surorile de la mânăstire, aflând ce se petrecuse la Jacques şi nevăzând-o pe Caroline întorcându-se, venise după ea la han, ca s-o întrebe ce se întâmplase. Auzind de hotărârea Carolinei, furioasa călugăriţă o ameninţă că o va denunţa autorităţilor; şi deşi n-avea niciun temei să facă acest lucru, ameninţarea o speriase cumplit pe biata fată. Luizzi fu şi mai tulburat, când auzi acest lucru, fiindcă, în cazul în care ar fi trebuit să apară în faţa unui magistrat oarecare, nu avea niciun mijloc de a dovedi nici cine era, nici ce drepturi avea asupra Carolinei. Se hotărî deci să părăsească locul, de îndată ce va putea. De-abia luase

această hotărâre, că şi primi un bilet de la Henri, care-i scria că, în urma rănii, îi revenise febra şi că-i era cu neputinţă să vină să-i ceară iertare Carolinei. Luizzi se grăbi să dea o fugă până la el şi văzu că, într-adevăr, era bolnav. Se înţeleseră că Luizzi va pleca imediat la Paris, că între timp va obţine aprobarea ministrului de război, va publica strigările la biserică şi că, de îndată ce rana i se va vindeca, va veni şi el în capitală. Toate aceste planuri reuşiră, începând cu plecarea lui Luizzi. A doua zi primi banii făgăduiţi de Barnet, iar peste trei zile era la Paris. Imediat după ce sosi, se ocupă intens ca s-o obişnuiască puţin pe Caroline cu lumea în care intrase. După aceea urmă cumpărarea mobilelor, a stofelor de rochii, a podoabelor; pe urmă o duse la spectacole, unde se întâlni cu mulţi dintre vechii săi prieteni, care-l primiră ca pe o persoană care făcuse o călătorie în Anglia sau în Italia şi care nu se neliniştiseră câtuşi de puţin din pricina absenţei sale. Pe unii dintre ei îi prezentă surorii sale şi, în câteva zile, loja de la Operă a lui Luizzi deveni locul de întâlnire al tinerilor celor mai eleganţi, care-i cereau baronului îngăduinţa de a veni să-şi prezinte omagiile frumoasei Caroline.

Totul mergea conform planului şi dorinţelor baronului. Tocmai îi expediase lui Henri aprobarea

ministrului de război, de a veni la Paris; acesta îi răspunsese că rana i se închisese şi că foarte curând va porni la drum, când, într-o dimineaţă, în timp ce baronul era singur cu sora sa, un servitor veni să-l anunţe că o tânără doamnă dorea să-i vorbească surorii sale. Caroline nu cunoştea nicio femeie la Paris, Luizzi nu voise s-o prezinte nicăieri înainte de căsătorie, neştiind sub ce nume s-o anunţe. Aşa că amândoi rămaseră foarte miraţi de acea vizită; Caroline întrebă cum se numea persoana care se prezentase. Servitorul se întoarse şi spuse:

– Domnişoara se numeşte Juliette Gelis.

Auzind acest nume, Caroline scoase un strigăt de uimire şi se năpusti spre anticameră, unde căzu în braţele Juliettei, cu bucuria unei prietene încrezătoare care-şi regăseşte amica cea mai dragă. Apoi o trase repede în salon şi o prezentă fratelui ei. În timp ce ea îl saluta cu ochii plecaţi, Luizzi o privi plin de curiozitate. Constată că portretul pe care i-l făcuse Caroline era cât se poate de fidel. Dar ceea ce scăpase neştiutoarei Caroline, remarcă acum el, şi anume acel aer de moliciune, plină totuşi de o înflăcărare ce emana din toate trăsăturile uşor ofilite ale domnişoarei Gelis; acea supleţe cu totul deosebită a trupului înalt şi subţire, ce părea că se aseamănă cu unduirile unui şarpe când vrea să-şi prindă prada sau cu mlădierile

unei baiadere îndrăgostite, când își copleșește iubitul cu mângâierile sale. Totuși, Luizzi nu stărui prea mult asupra acestor gânduri și se hotărî s-o asculte cu atenție pe acea Juliette, ca s-o poată aprecia după alte criterii, decât după chip și după trup. După prima explozie de bucurie a celor două prietene, după sărutările și îmbrățișările de rigoare, ajunseră în sfârșit și la explicații. Luizzi povesti întâlnirea lui cu sora sa Caroline, apoi întâlnirea cu Henri Donezau; în timp ce istorisea, se uita atent să vadă ce impresie produceau vorbele lui asupra Juliettei. Fata îl asculta pe baron cu surâsul pe buze, cu dulci înclinări din cap ce păreau să aprobe fericirea pe care prietena ei o datora hazardului. Când veni vorba despre Henri, Juliette se întoarse spre Caroline, îi întinse mâna și-i spuse pe un ton în care părea să vibreze ecoul bucuriei Carolinei:

– Deci, vei fi fericită! Da, fericită, fiindcă Henri te iubea foarte mult! Și e un tânăr cu suflet nobil. Apoi, întorcându-se spre Luizzi, continuă cu o grație încântătoare: Vă mulțumesc pentru ea, domnule! E sora dumneavoastră, dar eu știu mai bine cât de mult merită fericirea pe care i-o dăruiți. Făcând-o fericită, plătiți datoriile altora!

O lacrimă străluci în ochii Juliettei, o lacrimă argintie în care se reflecta strălucirea unui suflet recunoscător, care, neputând face nimic pentru cea pe

care o iubea, mulțumea celui ce avea posibilitatea s-o răsplătească.

Toate îndoielile, toate bănuielile lui Luizzi se șterseră în fața unui devotament atât de mare, în fața unei afecțiuni atât de sincere și se pregăti să asculte cu interes povestirea pe care Juliette se pregătea, la rugămintea Carolinei, să i-o istorisească acesteia.

– Din păcate, mie nu mi s-a întâmplat mai nimic. După ce-ai plecat din mânăstire, m-am trezit izolată, fiindcă tu erai singura mea prietenă, și persecutată tot timpul, fiindcă nu mai avea cine să mă protejeze. Curajul care mă susținuse sau mai bine-zis prietenia care mă susținuse, acea putere pe care credeam că o am în mine, dar pe care o aveai, de fapt, tu, mă părăsiră brusc. Priveam cu groază viitorul care mi se pregătea, și neputința de a scăpa de el făcea să-mi crească și mai mult disperarea. Nu cutezam să-i mărturisesc nimic mamei, care poate că ar fi acceptat să aibă grijă de mine, dar pe care eu nu voiam s-o împovărez și să-i sporesc sărăcia. Totuși, ea ghicise durerea mea și se învinuia că mă determinase să mă călugăresc. Atunci ți-a trimis scrisoarea aceea în care îți spunea că reușise să strângă banii necesari și era în măsură să-ți plătească datoria. Juliette se opri, dar Caroline îi spuse:

– Fratele meu știe tot.

Juliette continuă:

– Dar şi scrisoarea ei, şi scrisorile mele rămaseră fără răspuns.

– Probabil că stareţa din Toulouse le-a rupt şi pe ale dumitale, şi scrisoarea doamnei Gelis, zise baronul.

Juliette îşi plecă ochii şi răspunse încet:

– Nu acuz pe nimeni de o asemenea infamie, cu toate că tratamentul pe care l-am îndurat ar trebui să mă facă să cred că acele femei „pioase“ sunt în stare de orice.

– Spune-mi, zise Caroline nerăbdătoare, ce anume te-a adus la Paris?

– O faptă rea, pe care vin să ţi-o mărturisesc, zise Juliette, dar o faptă rea care poate fi îndreptată. În momentul în care mă părăsise curajul, un bătrân prieten al mamei, care locuieşte la Paris, i-a scris propunându-i să achiziţioneze un cabinet de lectură asemănător oarecum cu cel din Toulouse. Era o afacere ispititoare şi, cu bani lichizi, puteai să-l cumperi doar cu o treime din valoarea lui reală. Caroline şi dumneavoastră, domnule, nu ştiţi ce înseamnă sărăcia, nu ştiţi ce fericită poate fi o mamă căreia i se oferă posibilitatea de a-şi smulge fata dintr-o viaţă de mizerie, de a trăi alături de ea şi de a-i face un viitor.

Juliette se opri, ca şi cum s-ar fi sufocat din pricina mărturisirii pe care trebuise s-o facă; apoi continuă cu glas încet:

– N-o acuzaţi pe mama! N-o acuzaţi, fiindcă a îndrăznit să dispună de banii pe care trebuia să ţi-i înapoieze, cumpărând cu ei acel cabinet de lectură şi instalându-se, împreună cu mine, la Paris. Dar am pus la loc banii, reluă cu o voce însufleţită Juliette, care până atunci vorbise aproape în şoaptă. Am strâns banii şi ţi i-am adus. De opt zile, de când am aflat că eşti la Paris, uite că mă tot pregătesc să vin să te văd. Acum am sosit, cu fruntea sus, ca să-ţi spun cât te iubesc şi cât sunt de fericită că te revăd.

Spunând acestea, Juliette făcu un gest ca şi cum ar fi vrut să caute ceva în buzunarul rochiei.

– Ce faci? strigă Caroline. Nu vreau banii, poate că eşti strâmtorată ... Nu, Juliette, nu! Vrei să fie cadoul meu de nuntă pe care-l fac nu ţie, ci bunei tale mame?

– Primeşte, domnişoară, zise Luizzi înduioşat de nobilele sentimente ale Juliettei şi de dărnicia surorii sale.

Juliette protestă o vreme, apoi sfârşi prin a accepta. Luizzi îşi zise că ar trebui să le lase singure, socotind în sinea lui că probabil aveau o mulţime de lucruri să-şi spună, cum au mai toate fetele tinere, lucruri pe care mai mult ca sigur că nu îndrăzneau să le discute de faţă cu el, aşa că se ridică şi ieşi din salon.

Începând din acea zi, Juliette veni zilnic să-i ţină companie Carolinei, însoţind-o la spectacole şi la

plimbare. Tinerei logodnice îi plăcea să-şi împodobească prietena, făcându-i – pentru a spune astfel – onorurile, cu o naivitate care-l făcea pe Luizzi să surâdă, mai ales când Caroline îi spunea amicei sale:

– Oh, te voi mărita eu, îţi voi găsi o partidă grozavă!

Dar oricât s-ar fi străduit, Caroline nu putu niciodată obţine şi pentru Juliette aceleaşi priviri pline de admiraţie şi aceleaşi omagii, de care ea se bucura fără să le caute. Cum Caroline începu a se mira din pricina acestui lucru, Juliette îi răspunse:

– Ce vrei, drăguţa mea? Eu sunt săracă, n-am bani!

Cât despre Luizzi, încântat de a fi găsit o companie atât de plăcută pentru sora sa, încerca – prin mii de mici atenţii – s-o facă pe Juliette să uite că n-are avere.

Şi astfel trecu o lună. Totul era gata pentru căsătoria Carolinei; fără să-şi dea seama, Luizzi se obişnuise atât de mult cu prezenţa Juliettei, încât, când nu venea, se plictisea cumplit şi abia aştepta s-o vadă. Încuraja cât putea prietenia dintre cele două fete şi le făcea la amândouă daruri cu nemiluita; în inocenţa ei, Caroline îşi închipuia că Armand, după ce-o copleşise cu toată generozitatea pe ea, sora lui, acum făcea uz de aceeaşi generozitate şi faţă de singura şi cea mai bună prietenă a ei. Cât despre Juliette, se prefăcea că nu observă niciuna din acele atenţii; păstră faţă de Luizzi un ton de modestă încredere, care lui îi spunea mult

mai mult decât faptul că se prefăcea a nu-i observa atenţiile. Fără să fie îndrăgostit de tânără, Luizzi se simţea totuşi puternic atras de ea. Părea că Juliette avea, de fapt, două firi, care acţionau în mod egal asupra lui. Privirea, surâsul, fiinţa ei emanau un farmec, o voluptate care-l tulburau cumplit pe Luizzi; felul de a vorbi, sentimentele, ţinuta dovedeau o atât de deplină puritate, încât baronul nu cuteza să-şi plece urechea la dorinţele care-l tulburau. De altfel, nu avea nicio ocazie s-o găsească pe Juliette singură, aşa că baronul se lăsă în voia unui sentiment pe care nu şi-l putea lămuri nici el prea bine faţă de acea fată. Nici nu i-ar fi trecut măcar prin cap că s-ar putea însura cu ea, iar gândul de a şi-o face amantă îi repugnă cu desăvârşire, mai întâi, din respect faţă de sora sa, căreia nu-i putea dezonora prietena, şi apoi pentru că se gândi că o astfel de seducere era mult sub demnitatea lui, pentru ca să nu-i fie într-adevăr ruşine de o asemenea faptă. Totuşi, nu putea s-o vadă şi să nu se simtă îmbătat de un fel de mireasmă de dragoste, care parcă plutea în jurul ei. Atunci o privea nu cu acel dulce extaz al iubirii sacre ce pare să topească, sub razele sale, forma umană a celei iubite, pentru a ajunge la sufletul ei şi a i-l îmbrăţişa la nesfârşit; dimpotrivă, o privea dezbrăcând-o cu ochii, analizându-i liniile capricioase şi suple ale umerilor sau ale picioarelor delicate,

văzând-o, în mintea lui, goală ca o bacantă, cu pletele roşcate răspândite în jurul ei, sărutându-l pătimaş cu buzele ei pline şi mereu umede, auzind-o cum ţipă de plăcere, simţind acel trup subţire şi elastic împletindu-se ca o iederă în jurul său şi vibrând întocmai ca struna unei harfe. Dar era de-ajuns ca Juliette să rostească un cuvânt, şi imediat Luizzi îşi reproşa dorinţele smintite şi visele înflăcărate în care i se împotmolea imaginaţia.

Între timp, pregătirile pentru nuntă se isprăviseră; Luizzi aranjase pentru sora sa şi pentru Henri apartamentul care se afla chiar deasupra apartamentului său şi alături de care se afla o odaie ce-i fusese rezervată Juliettei. Contractul, pregătit dinainte, fusese completat aşa cum dorise Caroline. Dându-i o zestre de cinci sute de mii de franci, Luizzi se plecă în faţa nobilei susceptibilităţi a Carolinei. Ea nu vru ca în faţa persoanelor care asistau la semnarea contractului, nici chiar faţă de notar, ea nu vru, zic, să se vadă că Henri era sărac lipit pământului, aşa că în contract fusese stipulat că viitorul soţ aducea o avere de două sute cincizeci de mii de franci, iar Caroline o zestre egală cu averea lui. Henri sosi chiar în dimineaţa semnării contractului; căsătoria urma să aibă loc a doua zi. Armand şi Juliette erau de faţă, când Henri intră în salonul unde se afla Caroline. Baronul nu se putu abţine să nu remarce aerul stângaci şi încurcat cu care locotenentul

se apropie de logodnica lui. Nedreptatea pe care i-o făcuse Henri era o scuză pentru a-şi motiva stinghereala şi Luizzi îşi zise că prezenţa lui şi a Juliettei nu făcuseră decât să-l inhibe şi mai mult. Atunci îi spuse Juliettei că dorea s-o consulte în legătură cu o achiziţie pe care o făcuse de curând şi pe care nu voia să i-o arate decât ei, fiind vorba de o surpriză pentru viitorii soţi. Juliette nu păru se înţeleagă dedesubtul şi rămase alături de Caroline care, cu ochii plecaţi, răspundea, bâlbâindu-se, la întrebările cam incoerente ale lui Henri. Juliette îi privea atât de atentă, încât baronul fu destul de mirat. Totuşi, văzându-i pe Henri şi pe sora sa din ce în ce mai tulburaţi, Armand îşi reînnoi invitaţia. De data asta, Juliette se ridică brusc şi spuse uşor emoţionată:

– Da, aveţi dreptate, vreau să văd şi eu ce anume aţi cumpărat; dar numai ca să admir, deoarece ştiu că tot ceea ce dăruiţi este de cel mai bun gust şi deosebit de scump şi că o femeie nu-şi poate manifesta vreo dorinţă pe care dumneavoastră să nu puteţi şi să nu vă pricepeţi să i-o satisfaceţi, cu cea mai mare grabă. Spun asta în faţa viitorului dumneavoastră cumnat, pentru ca să ştie cum a fost răsfăţată Caroline în ceea ce priveşte atenţiile şi delicateţea.

Baronul descoperi în acele cuvinte un fel de lecţie, care i se păru cam ciudată; ieşi împreună cu Juliette, pe

care Henri o urmări cu o privire aproape furioasă; încurcată şi tremurând, Caroline păru să implore ajutorul fratelui ei. Abia ieşiră cei doi că Juliette îi şi spuse lui Armand:

– Ei bine, domnule, haideţi să vedem acel cadou secret pe care i l-aţi destinat Carolinei!

– La drept vorbind, zise baronul, cadoul nu merită osteneala; e vorba de un serviciu de argintărie pentru casa tinerilor căsătoriţi. Dar adevăratul cadou pe care cred că li l-am făcut, a fost faptul că i-am lăsat singuri. Vor putea, în sfârşit, să vorbească despre dragostea lor, după pofta inimii.

Luizzi o conduse pe Juliette într-un mic budoar care făcea parte din apartamentul lui şi-i oferi un scaun, dar ea nu se aşeză, ci repetă, cu un aer distrat, ultimele cuvinte ale lui Luizzi: „Vor putea, în sfârşit, să vorbească despre dragostea lor, după pofta inimii!"

– Socoţi că ar exista o mai bună ocupaţie pentru doi iubiţi care nu s-au văzut de atâta vreme?

La început, Juliette nu răspunse nimic, părând preocupată de un gând care o neliniştea. Apoi sfârşi prin a spune:

– În seara asta se semnează contractul, nu-i aşa? Iar mâine se vor căsători. Deci, trebuie lăsaţi cu dragostea lor …

După aceste cuvinte, Juliette păru să fie în apele ei. Se aşeză pe divanul care se afla în fundul budoarului şi, aplecându-se înainte, pe perne, îşi sprijini în aşa fel capul, încât să poată privi tavanul. Stând astfel, linia unduitoare a trupului suplu şi elansat i se contura într-un mod desăvârşit. Rochia întinsă pe şold i-l scotea şi mai bine în evidenţă şi, cum se trăsese puţin în sus, îi descoperea şi gamba subţire, cochetă, îndrăzneaţă. Niciodată Luizzi n-o văzuse pe Juliette într-o asemenea uitare de sine şi farmecul provocator pe care-l degaja acea fată se unea cu atracţia acelei poze voluptuoase. Luizzi se simţi brusc cuprins de dorinţa de a o poseda. Chiar în acel moment îşi aminti de întâmplarea din diligenţă şi de clipa de slăbiciune a doamnei Buré, dar mai ales de delirul cu care i se dăruise marchiza du Val şi nădăjdui să poată repurta o victorie tot atât de rapidă. Se aşeză deci alături de Juliette şi, repetând ultimele cuvinte pe care le rostise fata, îi spuse:

– Cei doi tineri vorbesc despre dragostea lor, deci sunt fericiţi.

Juliette îi răspunse cu un surâs aproape dispreţuitor şi tot cu ochii în tavan:

– Să fie …

– Şi dumneata nu invidiezi acea fericire?

Juliette se ridică brusc şi aruncă asupra baronului o privire plină de surprindere. Îl văzu mai întâi pe

Armand care tremura de dorinţă. O nouă mirare se zugrăvi pe obrazul fetei şi ochii ei, fixaţi o clipă în ochii baronului, părură că vor să pătrundă până în străfundurile inimii sale. Spuse încet, cu un glas din care încă răzbătea surpriza:

– Şi tocmai dumneata mă întrebi dacă le invidiez fericirea?

– Da, replică baronul pe un ton pătimaş. Nu te-ai gândit niciodată cât de plăcut e să-ţi spună cineva: „Te iubesc“?

Juliette lăsă să-i scape o lungă exclamaţie, întocmai ca cineva care s-a lămurit asupra unui lucru, fiindcă descoperise în sfârşit taina de care se îndoise atâta vreme.

– Ah! zise ea. Dar acel „ah“ nu conţinea nici mânie, nici ruşine, fiindcă un surâs imperceptibil de bucurie şi de triumf pluti pe buzele sale. Lăsându-şi brusc privirea în jos, îşi reluă privirea rece şi rezervată.

Luizzi continuă:

– Nu mi-ai răspuns. Oare să nu mă fi înţeles?

– Poate mai bine decât crezi, zise Juliette.

– Şi care e răspunsul dumitale?

– Sunt obligată să-ţi dau un răspuns, să-ţi împărtăşesc tainele inimii mele?

– Unui prieten i le poţi împărtăşi.

– În dragoste, numai bărbaţii au prieteni. O femeie nu trebuie să-şi spună decât ei însăşi ceea ce simte în dragoste, sau celui care o face să simtă dragostea.

– Văd că ştii multe lucruri despre tainele dragostei.

– Mult mai multe decât crezi …

– Ah! strigă baronul, aş fi încântat să te aud dezvăluindu-mi-le.

– Tot ce se poate, domnule baron, replică Juliette, dacă asta te-ar amuza un moment. Cred însă că n-ai vrea să-ţi satisfaci această dorinţă, silindu-mă să tulbur nişte amintiri care nu-mi îngăduie să fiu fericită, decât dacă le las să zacă în adâncul inimii mele.

– Deci, ai iubit, nu-i aşa? întrebă Luizzi.

– Da, răspunse Juliette, cu oarecare efort.

– Şi ai fost iubită?

– Am fost trădată, răspunse cu tristeţe fata.

Luizzi era acum departe de ispita senzuală pe care o simţise mai înainte. Dar, odată angajat în acea discuţie sentimentală, socoti că era de datoria lui s-o continue, aşa că spuse, dând tonului său o notă de fineţe:

– Poate … un infidel …

Juliette încruntă uşor din sprâncene şi răspunse:

– Nu, domnule baron; cel care n-a iubit niciodată nu este un infidel, în sensul larg al cuvântului; iar în sensul pe care i-l dai dumneata, să ştii că cel căruia nu i-ai oferit nimic, nu poate fi un infidel.

– Iartă-mă, spuse Luizzi, dar mi-ai spus că ai fost trădată.

– Da! Trădată cum n-a mai fost nicio altă femeie în viaţa ei! Închipuie-ţi o fată sărmană, care avea o prietenă bună, singura în care credea pe lumea asta şi care prietenă îşi închipuia că e iubită de un tânăr pe care-l întâlnise întâmplător; închipuie-ţi că tânărul consimţi să întreţină acea eroare prin toate mijloacele posibile, că o urmări cu perseverenţă şi că-i scrise cu multă pasiune, şi mai închipuie-ţi, domnule baron, că după ce obţinu de la acea biată fată mărturisirea că-l iubeşte o părăsi fără niciun motiv ... căci comedia fusese jucată, el nu mai avea nevoie de ea, pentru a-i servi drept paravan în relaţiile lui cu prietena nefericitei şi naivei tinere.

– Da, într-adevăr, e cumplit, zise Luizzi; dar chiar a avut loc o astfel de crimă?

– Da, răspunse Juliette cu o expresie ciudată, iar amănuntele acestei trădări te vor mira foarte mult. Dar trebuie să înţelegi că mi-ar fi mult prea greu să vorbesc.

– Fără îndoială, zise Luizzi, care întrezări o ieşire pentru a scăpa de acele confidenţe sentimentale, abia acum înţeleg dureroasa dumitale mirare, când te-am întrebat dacă nu eşti invidioasă pe cei doi îndrăgostiţi aflaţi alături de noi.

Juliette surâse şi se trase îndărăt, reluându-şi acea poziţie seducătoare, în care se complăcea atât de mult, încât aproape că te făcea să bănuieşti că nici nu-şi dădea seama cât putea fi de provocatoare. Îşi îndreptă privirea pătrunzătoare asupra baronului şi nenumărate expresii, una mai diversă ca alta, se perindară pe chipul ei doar în câteva secunde. Apoi toată acea agitaţie se potoli, pentru a face loc unei contemplări îndelungi şi înflăcărate, care-l tulbură pe Armand şi-l făcu să simtă din nou acea dorinţă aprinsă care-l chinuise mai înainte. Se apropie de Juliette şi o strânse uşor la piept. Tânăra rămase nemişcată şi nu-şi plecă ochii.

– Juliette, murmură Luizzi, spune-mi: pentru o iubire trădată vei renunţa la dragoste pentru totdeauna?

– Şi la ce mi-ar servi să mai iubesc? întrebă Juliette pe un ton sau uşor emoţionat, sau ironic.

– Dragostea are în ea ceva ameţitor, şi dintre toate femeile pe care le-am întâlnit, niciuna nu m-a făcut să simt atât de puternic acest lucru, aşa cum m-ai făcut dumneata.

Juliette nu roşi, dar păru ofensată. Apoi, liniştindu-se şi privindu-l pe Luizzi cu o veselie pe care se străduia să şi-o ascundă, îi zise, muşcându-şi uşor buzele pline şi fremătătoare:

– Şi „acel ceva ameţitor“ vrei să mă faci să-l simt şi eu?

– Da, Juliette, vreau! zise Luizzi, apropiindu-se şi mai mult de ea, ameţit de mireasma pe care o răspândea fata. Apoi o apucă de o mână, pe care Juliette nu şi-o retrase.

– S-ar putea ca pentru dumneata dragostea să aibă într-adevăr ceva ameţitor, răspunse fosta călugăriţă. În ce mă priveşte, dragostea nu mi-a adus decât necazuri.

– Are şi clipele ei de fericire, zise Luizzi, strecurându-şi braţul în jurul taliei Juliettei, care se cambră ca un arc întins, din pricina efortului pe care-l făcu pentru a rezista, sprijinindu-şi şoldul de trupul lui Luizzi şi trăgându-şi îndărăt sânii care-i fremătau şi chipul schimbat.

– Crede-mă, Juliette, toată viaţa se rezumă la dragoste, zise baronul cu glas pătimaş; şi tot în dragoste afli şi uitarea tuturor necazurilor ...

– Nu te înţeleg, răspunse Juliette, tremurând.

– Oh, nu simţi, zise baronul, apucând-o brusc în braţe, nu simţi ce bucurie te cuprinde, când auzi bătând o altă inimă alături de a ta?

Şi baronul, lăsându-se în voia simţurilor, sărută cu patimă buzele fierbinţi şi întredeschise ale Juliettei; simţi cum întreg trupul fetei vibrează, îi văzu ochii cum i se înceţoşează uşor sub pleoapele pe jumătate

coborâte; apucă deci şi mai strâns acel trup suplu care i se lăsase uşor în braţe şi, hotărât să profite de acea clipă de abandon care le pierde de obicei pe femei, să îndepărteze cu forţa ultimele piedici întâlnite în nemişcarea Juliettei, când iată că aceasta, întocmai ca un şarpe pe care-l ţii sub picior, se ridică brusc, îl respinse pe Armand şi-i strigă cu voce schimbată, clănţănind din dinţi şi tremurând din tot trupul:

– Nu, nu, nu şi iar nu! vorbind ca şi cum s-ar fi adresat mai mult ei decât baronului.

Încurcat, Armand îşi căută cuvintele; dar ea nu-i lăsă vreme nici să continue, nici să se scuze. Cu glas întretăiat, îi spuse:

– Să ne reîntoarcem la sora dumitale!

Apoi părăsi budoarul şi intră brusc în salonul unde se aflau Henri şi Caroline. Locotenentul se aşezase alături de logodnica lui, care se trase înapoi, speriată, de îndată ce auzi uşa. Ruşinată şi tulburată, Caroline îşi lăsase ochii în jos. Baronului i se păru din cale-afară de ciudată privirea pe care i-o aruncă Juliette surorii sale şi care părea a-i spune: „Şi aici la fel ca şi în budoar!“

IV

Urmările unei glume

Chiar în aceeaşi clipă sosiră câteva persoane, iar printre ele Luizzi fu mirat să audă anunţându-se şi numele domnului marchiz de Bridely. În momentul în care baronul se duse să-l salute cu o răceală ce trebuia să-l avertizeze pe fostul Elleviou de prea puţina plăcere pe care vizita lui i-o prilejuise gazdei sale, valetul îi întinse lui Armand o scrisoare foarte urgentă, care aştepta răspuns imediat. Luizzi o luă, dar chiar în aceeaşi clipă marchizul îi întinse şi el un bilet, spunându-i:

– … Iată alt bilet urgent, ce mi s-a spus, domnule, să vi-l dau într-un moment …

Luizzi, grăbit cum era să scape de prezenţa marchizului, luă biletul şi-l citi primul. Apoi, după ce-l citi, întrebă cu glas tare:

– Cum, domnul Barnet e aici?

Dacă Luizzi nu s-ar fi aflat într-un colţ al salonului împreună cu domnul Gustave, ar fi remarcat efectul bizar pe care-l produsese acea întrebare asupra celor ce-o auziseră.

Juliette şi Henri schimbară, tremurând, o privire rapidă. Dar marchizul se grăbi să răspundă:

– Am venit împreună acum o oră, iar eu m-am grăbit să alerg încoace. Dar biletul domnului Barnet nu-i singurul pe care l-aţi primit … Vă las să vă citiţi corespondenţa.

Şi frumosul Gustave înaintă, cu o uşurinţă plină de îngâmfare, către persoanele rămase în celălalt colţ al salonului. Baronul trebuie să fi fost mult prea absorbit de citirea scrisorii pe care i-o adusese Pierre, din moment ce nu auzi strigătul de surpriză al marchizului, când îi văzu pe Henri şi pe Juliette. Caroline însă îl auzi, dar Henri, apropiindu-se repede de Gustave, îl trase într-un alt colţ al salonului şi-i spuse câteva cuvinte. Gustave nu mai avu vreme să-i răspundă, fiindcă Luizzi, apropiindu-se de el, îi spuse pe un ton plin de impertinenţă:

– Scrisoarea asta te priveşte, domnule!

– Pe mine? făcu Gustave, pe un ton foarte puţin respectuos.

– Pe dumneata, replică Luizzi, cu o mânie plină de dispreţ. Şi trebuie să am imediat o explicaţie cu dumneata, aşa că binevoieşte şi urmează-mă!

– Imediat, imediat, zise Gustave, pe care atitudinea plină de dispreţ a baronului nu-l descumpăni câtuşi de puţin.

Trecură în budoarul unde mai înainte avusese loc scena dintre Juliette şi Luizzi, şi Gustave îi zise baronului, măsurându-l din cap până în picioare:

– Ce s-a întâmplat, domnule baron?

– S-a întâmplat domnule, că eşti un ... Se opri, apoi reluă: Mi-e silă să mă slujesc de unele cuvinte; dar ai să le găseşti în acest bilet, cu care sunt întru totul de acord.

Gustave luă biletul şi citi cele ce urmează:

„Domnule,

Am prezentat, fără să ştiu, doamnei de Marignon un intrigant şi un om de nimic. Acest om fără onoare şi acest intrigant eşti dumneata; ea mi-a iertat greşeala. Dar dumneata i-ai prezentat, în deplină cunoştinţă de cauză, un alt intrigant de teapa dumitale: acest om este un pretins marchiz de Bridely şi treaba asta nu ţi-o pot ierta. Dar cum a circulat zvonul că eşti nebun, am să ţi-l trimit pe doctorul meu; dacă dimpotrivă, eşti întreg la cap, într-un ceas îţi voi trimite martorii mei.

Cosmes de Mareuilles"

Marchizul păstră un moment de tăcere, în timp ce baronul îl privea iritat. În sfârşit, tânărul Elleviou îi

înapoie biletul lui Luizzi, spunându-i, zâmbind dispreţuitor:

– Împărtăşiţi chiar toate sentimentele din acest bilet?

– Da, domnule, răspunse furios baronul.

– Atât în ceea ce vă priveşte, cât şi în ceea ce mă priveşte? întrebă Gustave, legănându-se.

– Domnule, strigă baronul, care în furia lui uitase că scrisoarea lui de Mareuilles era şi mai jignitoare pentru el, domnule, atâta insolenţă merită o lecţie!

– Vreţi două dueluri în loc de unul, domnule baron? întrebă Gustave, cu sânge rece. Mă rog, cum doriţi.

– Eu nu mă bat cu oameni de teapa dumitale, eu îi pun pe goană cu bastonul!

Gustave păli de mânie. Dar se abţinu şi răspunse:

– Un moment, vă rog. Vă veţi bate, domnule baron. Şi fiindcă tot suntem singuri, să dăm cărţile pe faţă. Ştiaţi foarte bine cine eram, când mi-aţi dat acea recomandare către doamna de Marignon. V-am slujit ca unealtă de răzbunare, unealtă pe care acum vreţi s-o aruncaţi din salon în stradă. Dar nu se va întâmpla astfel, dragă domnule baron! Am un titlu mai nobil ca al dumitale. Am o avere tot atât de mare, căci am câştigat procesul ca moştenitor legitim al marchizului de Bridely; astăzi sunt, prin hotărâre judecătorească, marchiz de Bridely şi nu voi suporta, te rog să mă crezi, nişte aere pe care nu le-am putut suferi nici când eram

actorul Gustave, fiul din flori al lui Aimé-Zéphirin Ganguernet şi al femeii Marie-Anne Gargablou, fostă domnişoară Libert.

Spunând aceste cuvinte, cu voce scăzută dar fermă, Gustave se apropiase de Luizzi, privindu-l amenințător.

– Toate astea nu mă vor face să uit, îi răspunse cu răceală baronul, că-ți datorezi titlul şi averea unei pungăşii josnice.

– Pungăşie josnică pe care ai găsit-o foarte nostimă, atunci când te-ai slujit de ea.

– În sfârşit, domnule, ce vrei?

– Să stăm de vorbă. În împrejurarea de față, conflictul nostru e acelaşi, n-avem cum să-l despărțim. Domnul de Mareuilles nu trebuie să mai repete nepedepsit asemenea acuzații împotriva dumitale şi a mea. Ori mă voi bate eu cu el – şi-ți jur că voi şti să-l determin să se bată – şi dumneata vei fi martorul meu în acest duel, ori te vei bate dumneata cu el şi-ți voi fi eu martor.

– Refuz.

– Bagă de seamă, zise Gustave, cu sângele rece al unui om pentru care un duel era un fleac, bagă de seamă: dacă mă refuzi ca martor, îi voi spune lui de Mareuilles că ai săvârşit într-adevăr acea faptă urâtă pe care ți-o reproşează: dacă mă accepți, va fi convins de loialitatea dumitale; înseamnă că te-ai purtat ca un prieten, fapt care astăzi e un adevăr legal şi incontestabil, înseamnă că m-ai crezut într-adevăr ceea ce sunt, adică marchizul de Bridely.

Luizzi reflectă, apoi spuse brusc:

– Poate că ai avea dreptate dacă n-ai uita că a fost vorba de o escrocherie care-l dezonorează la fel de tare pe actualul şi legalul marchiz de Bridely, ca şi pe fostul actor Gustave.

– Hai, hai, făcu Gustave, nu mai fă atâta caz de o escrocherie măruntă, tocmai dumneata care ai fost dat drept nebun, pentru că ai vrut să ucizi un om!

– Cum? Ştiai? strigă Luizzi speriat.

– Domnul Niquet a fost notarul familiei care a pledat împotriva mea!

– Şi domnul Barnet?

– Dragă domnule baron, cu mine s-a întâmplat un lucru extraordinar. E o poveste foarte ciudată, jur pe viața mea!

– Şi socoți că nu e cazul să fiu curios?

– Ba da. Îți datorez un secret …

Luizzi reflectă un moment, apoi zise:

– Accept propunerea dumitale, dar cu o condiție: să mă bat eu primul cu de Mareuilles.

– E dreptul dumitale.

– Deci, îmi trebuie un alt martor, din moment ce te vei bate şi dumneata.

– De ce nu-l iei pe Henri Donezau? Mi se pare că l-am văzut mai adineauri în salonul dumitale.

– Îl cunoşti? întrebă Luizzi. Ah, înţeleg, l-ai văzut probabil la Toulouse, când erai cu Ganguernet.

– Chiar aşa, zise Gustave.

– Nu pot, răspunse Luizzi; se însoară mâine cu sora mea.

– Cu sora dumitale? strigă marchizul, cu o uimire pe care baronul o tălmăci altfel.

– Cu sora mea, da, dragă domnule marchiz, sora mea e fata tatălui meu, aşa cum şi dumneata eşti fiul lui Ganguernet.

– Şi i-o dai lui Henri? întrebă uluit Gustave. La urma urmei, adăugă el, în situaţia ei, neavând nici nume, nici familie …

– Nu mai există de vânzare taţi marchizi! zise Luizzi, şocat de impertinenţa lui Gustave.

Acesta începu să râdă şi spuse cu o superbă îngâmfare:

– Nu-i aşa că-mi joc bine rolul?

– Pe mine m-ai putea scuti, zise baronul. Mai ales că avem cu totul altceva de făcut! Trebuie să mă duc până la un prieten … Aş vrea ca sora mea şi Henri să nu afle ce s-a întâmplat. Vrei să intri o clipă în salon? Din moment ce-l cunoşti pe Henri, explică-i poziţia dumitale socială.

– Oh! Pentru asta am ticluit o poveste straşnică, o poveste cu un copil pierdut!

– Foarte bine. Spune-le că scrisoarea domnului Barnet m-a obligat să plec imediat. Îi vei primi pe martorii lui de Mareuilles. Dă-le întâlnire mâine dimineaţă la şapte. Căsătoria va avea loc la ora zece, la primărie şi la unsprezece, la biserică; dacă nu voi sosi până atunci, vei trimite o scrisoare surorii mele, prin care o vei ruga să-mi scuze lipsa şi să se mărite şi fără mine.

– Perfect, zise marchizul.

Luizzi îi scrise un cuvânt lui Cosmes de Mareuilles şi ieşi. Imediat Gustave reintră în salon. Henri îl luă de braţ şi ieşi împreună cu el, sub pretext că vrea să-i arate noul apartament pe care i-l pregătise baronul. Cei doi le lăsară pe Juliette şi pe Caroline singure.

Totul se petrecu aşa cum prevăzuse Luizzi: martorii lui de Mareuilles veniră la ora fixată şi duelul rămase să aibă loc a doua zi dimineaţă. Când baronul se întoarse acasă, notarul său sosise de mult şi ora citirii contractului fusese simţitor depăşită. Juliette, Gustave şi cei interesaţi erau singurii prezenţi, Luizzi vrând s-o cruţe pe sora lui de a mai auzi şi alţii dureroasele cuvinte: „din tată şi mamă necunoscuţi“. Henri, căruia Luizzi îi înmânase suma ce-i fusese recunoscută că i-ar aparţine prin contract, îi dădu şi soţiei sale un portofel conţinând aceeaşi sumă, având în vedere că – după cum se ştie – contractul de căsătorie ţine loc de chitanţă.

Henri se miră de o astfel de precauţie şi-şi manifestă nedumerirea faţă de Luizzi.

– Afacerile se fac întotdeauna cu dichis, zise baronul, surâzând cu graţie. Am motivele mele, pe care ţi le voi spune mâine, cel puţin aşa sper, şi care mă obligă să fiu foarte riguros.

Juliette, Gustave şi Henri se priviră pe furiş şi tot restul serii, de altfel destul de înaintată, trecu fără ca baronul, preocupat de duelul de a doua zi, să observe tristeţea şi neliniştea care puseseră stăpânire pe Caroline.

A doua zi, la şase jumătate dimineaţa, sosiră martorii. Luizzi îi înmână lui Gustave scrisoarea pe care acesta trebuia să i-o dea lui Henri, în cazul unei nenorociri, după care toţi trei se îndreptară către pădurea din Vincennes.

Între nişte oameni hotărâţi să se bată, preliminariile unui duel nu sunt prea lungi. Totuşi, acesta necesită unele explicaţii care-l întârziară o vreme.

– Credeam, zise domnul de Mareuilles, cu îngâmfarea sa obişnuită, credeam că domnul baron de Luizzi, care vine, desigur, aici, pentru a-şi reabilita onoarea, va fi însoţit de martori onorabili.

Gustave vru să ia cuvântul, dar Luizzi i-o luă înainte şi-i răspunse cu o trufie care-l potoli pe de Mareuilles:

– A trebuit să vin mult prea repede aici ca să-mi reabilitez onoarea, domnule, pentru a mai avea timp să

alerg şi după martori, deşi cei pe care i-am adus sunt foarte onorabili; am dat însă fuga încoace, ca să pedepsesc îngâmfarea unui prost şi insolenţa unui bădăran.

– Iar eu voi continua lecţia, domnule! zise Gustave. Eu, marchizul de Bridely, îţi voi face onoarea de a mă bate cu dumneata, domnule de Mareuilles, ginerele doamnei Olivia de Marignon, fata femeii Béru, cea care a ţinut odinioară o casă publică de jocuri de noroc şi de femei uşoare.

Cosmes, care auzise câte ceva despre trecutul doamnei de Marignon, păli la această apostrofare şi strigă cu furie:

– Ticălosule!

– Hai, hai, nu te înfuria aşa, micul meu de Mareuilles, îi zise Gustave; vin din Bretagne, unde mi s-a vorbit de dumneata!

Cosmes se tulbură în mod vizibil şi-i spuse unuia dintre martorii săi, un tânăr cu o încântătoare figură de copil, palidă şi dulce:

– Hai, du Bergh, să isprăvim odată!

– O, făcu Luizzi, cu un zâmbet ironic, tânărul ăsta e domnul du Bergh? Sunt încântat să-l văd, dar ar fi putut lipsi de la acest duel!

– Ce vreţi să spuneţi? întrebă tânărul, cu o voce dulce ca de flaut.

– Haideţi, domnilor, nu ne-am adunat aici pentru mulţumiri, zise Cosmes; unde sunt spadele?

– Iată-le, zise cel de-al doilea martor al lui Luizzi.

Cum terenul pe care se aflau nu fu socotit convenabil, trebuiră să intre în pădure, pentru a găsi un altul. După o jumătate de oră de mers, găsiră, în sfârşit, un loc satisfăcător. Li se înmânară spadele celor doi adversari, care începură a se bate cu o înverşunare ce le dovedea nu numai curajul şi îndemânarea, ci şi desăvârşita cunoaştere a mânuirii spadei. Totuşi, Cosmes, mai rapid în mişcări din pricina furiei pe care i-o provocaseră cuvintele lui Gustave, îl răni primul pe Luizzi. Se opri imediat şi-i zise baronului:

– Domnule, eşti rănit!

– N-am băgat de seamă, replică baronul, atacându-l pe de Mareuilles, însă acesta îl obligă pe Luizzi să se tot dea înapoi, până ce ajunse într-un mic imaş plantat cu lucernă.

Cosmes se opri din nou şi zise plin de dispreţ:

– Domnule, vreau să te ucid, nu să te măcelăresc! Să renunţăm, adăugă el, surâzând batjocoritor.

– Glumeşti, domnule, zise Luizzi; hai să vedem care dintre noi va rămâne în picioare!

– Încântător! zise de Mareuilles, parând uşor şi rănindu-l pentru a treia oară pe baron, la braţ.

Dar chiar în aceeaşi clipă baronul îi dădu o lovitură de sabie atât de puternică, încât îi străpunse umărul.

– În sfârşit, strigă triumfător Gustave, văzându-l pe de Mareuilles prăbuşindu-se.

Aproape imediat, Luizzi, al cărui sânge curgea din belşug din cele trei răni ale sale şi pe care numai mânia îl mai susţinuse, fu cuprins de slăbiciune şi căzu alături de adversarul său. Văzându-i pe cei doi oameni leşinaţi, martorii săriră imediat să-i ajute. Luizzi îşi reveni primul şi, după ce se asigură că de Mareuilles mai respira, părăsi terenul şi se urcă în trăsură.

– Vrei să te întorci acasă? îl întrebă Gustave.

– Nu; sora mea s-ar speria şi eu vreau să se ducă liniştită la biserică. Rănile sunt superficiale, nu m-a lovit decât în muşchii braţelor.

– Da, zise Gustave, dar vezi că sunt cam prea aproape de mână şi mă tem să nu faci tetanos. Să ştii că nu-i de glumă cu astfel de lovituri de spadă …

– Nu mă poţi duce la dumneata acasă?

– Cu plăcere, răspunse Gustave, deşi, deocamdată, nu stau decât într-un palat închiriat. Dar îl voi căuta pe Barnet, care stă chiar lângă mine, şi am să-l rog să aibă grijă de dumneata, cât timp voi lipsi eu ca s-o anunţ pe sora dumitale.

– E perfect, zise Luizzi.

După un ceas sosiră în strada Helder; dar Barnet lipsea. Au trimis repede după un medic, care i-a luat bolnavului sânge şi i-a recomandat repaus absolut. Se făcuse aproape zece.

– Du-te până la mine acasă, îi zise Luizzi lui Gustave, şi spune-i surorii mele că dorinţa mea expresă este să se mărite, fără să mă mai aştepte pe mine; apoi îl voi anunţa pe Henri să vină să mă ia şi să mă ajute să ajung acasă.

– Nu e un lucru prudent, zise medicul.

– Vom vedea, răspunse Luizzi. În orice caz, lasă-i vorbă lui Barnet să vină să mă vadă, imediat ce soseşte acasă.

Gustave plecă să-i îndeplinească dorinţele lui Luizzi. Sângele pe care-l pierduse datorită rănilor, precum şi cel pe care i-l mai luase şi doctorul, făcuse ca Luizzi să se simtă extrem de slăbit. De îndată ce toţi cei ce se ocupaseră de el îl lăsară în pace, căzu într-o stare de somnolenţă; nu-şi dădu seama cât zăcu astfel, dar fu smuls din acea stare de zgomotul uşii care se deschise şi de zgomotul pendulei care bătu de amiază. Persoana care deschisese uşa nu era altcineva decât domnul Barnet. Luizzi îi făcu semn să se apropie şi notarul strigă:

– Ei, ce-am aflat? Că aţi fost rănit într-un duel?

– Nu-i nimic, nu-i nimic, răspunse baronul, mirat de slăbiciunea lui şi de durerea puternică pe care i-o pricinuiau cele trei răni, pe care le crezuse atât de uşoare.

– Asta-i prea de tot, pentru un om a cărui prezenţă e absolut necesară! Ştiţi că eraţi să fiţi ruinat de un pungaş pe nume Rigot?

– Da, zise Luizzi, dar a pierdut procesul.

– În primă instanţă, da; dar a făcut apel. În lipsa dumneavoastră, am amânat procesul cât am putut; dar luna viitoare se va judeca şi va trebui să ne sfătuim asupra mijloacelor de apărare.

Baronul îşi aminti în acel moment că diavolul îi spusese că averea îi va fi înapoiată şi, dacă ar fi fost singur, l-ar fi chemat să-i zică vreo două, pentru că-l minţise.

Barnet continuă:

– Dar cum nu e momentul să vă vorbesc acum despre aceste afaceri încurcate, spuneţi-mi de ce n-aţi cerut să vă transporte acasă la dumneavoastră, unde m-am mirat peste poate că nu v-am găsit?

– Dacă ai fost la mine acasă, trag nădejde că ai văzut-o pe Caroline …

– Câtuşi de puţin, răspunse Barnet pe un ton destul de acru. Mi-a trimis vorbă, printr-o fată înaltă şi destul de obraznică, cum că nu putea fi văzută.

– Scuz-o şi dumneata, zise Luizzi. În ziua măritişului, o femeie are atâtea de făcut …

– Cum, strigă Barnet uluit, se mărită?

– La ora asta, zise Luizzi, aruncându-şi ochii asupra pendulei, s-a şi măritat.

– Şi aţi măritat-o cu acel Henri Donezau? strigă Barnet, accentuând asupra fiecărei silabe, cu mirare şi mânie.

– Da, într-adevăr, răspunse Luizzi.

– Oh, Doamne-Dumnezeule, am sosit prea târziu!

– Ce s-a întâmplat? întrebă Luizzi, ridicându-se în capul oaselor, acest Donezau să mă fi înşelat? Poate că mai e încă timp să mai reparăm ...

Chiar în clipa aceea, Gustave deschise uşa şi intră urmat de Henri şi de Caroline, care se năpusti ţipând către patul lui Armand.

– N-am nimic, surioară, n-am nimic, linişteşte-te, zise Luizzi.

– Mi-ai făgăduit că vei fi curajoasă, zise Gustave; nu te speria aşa ... Gândeşte-te că medicul a declarat că o emoţie ceva mai violentă ar fi periculoasă pentru baron şi că-l poţi face să se simtă mult mai rău decât se simte acum.

– Tac, tac, răspunse Caroline, ştergându-şi lacrimile. Dar nu poate rămâne aici, trebuie să-l ducem acasă.

– Ai dreptate, zise Luizzi. Gustave, fii atât de bun şi fă pregătirile necesare.

Gustave părăsi camera. Dar Henri rămase. Şi prezenţa lui îi aminti baronului de cuvintele lui Barnet.

Alarmat totuşi de vorbele notarului, baronul îi spuse locotenentului, pe un ton pe care se străduia să fie cât mai amical:

– E cazul să-ţi spune „cumnate“, domnule? Căsătoria a avut loc?

– Da, cumnate, răspunse Henri, pe un ton emoţionat şi strângând mâna baronului.

Luizzi observă că Barnet îl examina cu atenţie pe Henri şi că, la răspunsul locotenentului, făcu un mic gest de aprobare. În curând, toată lumea se puse în mişcare ca să-l ducă pe baron acasă; acesta, profitând de o clipă de răgaz, îi făcu semn notarului şi-l întrebă în şoaptă:

– Ce vor să însemne cuvintele „am ajuns prea târziu“?

– Nimic, nimic ... Erau în legătură cu alte planuri ... Poate că v-aş fi propus o altă partidă ...

– Crezi că Henri nu e un om de onoare?

– Nu spun asta ... Dar nu e bogat şi poate ...

– Poate că te-ai gândit cumva la marchizul de Bridely?

– Ei, el are şaizeci de mii de livre rentă, spuse Barnet pe un ton vesel, ca şi cum ar fi fost bucuros că i se oferă ocazia să vorbească despre altceva.

– De ce nu mi-ai scris? întrebă Luizzi, care continua să păstreze o undă de neîncredere în adâncul sufletului.

– Ah, drace! ... Pentru că ... pentru că marchizul nu câştigase încă procesul! spuse notarul dintr-o suflare.

Totul era gata pentru mutarea baronului. Acesta coborî scara, cu pas destul de ferm, dar odată instalat în trăsură se simţi atât de rău, încât de două sau de trei ori fu gata să leşine. În sfârşit, ajunse acasă la el, unde se simţi pur şi simplu îngrozit, când se văzu instalat în patul unde, nu cu prea multă vreme în urmă, fusese cât pe-aci să piară din pricina servitorilor săi. Totuşi, prezenţa surorii sale şi a lui Barnet îl liniştiră. Dar, fără voia lui, dintr-un sentiment pe care nu şi-l putea explica, nu socotea câtuşi de puţin că ar putea să aibă încredere în noul său cumnat. Acest gând îl tulbură atât de mult în timpul zilei, încât seara îl cuprinse o febră violentă, iar când doctorul reveni, nu păru deloc mulţumit de felul cum arătau rănile.

– E nevoie, spuse el, de o odihnă absolută a trupului şi a sufletului, domnule baron; fără asta, pot avea loc accidente grave.

– Îmi voi petrece noaptea lângă patul fratelui meu, zise Caroline.

Gustave făcu o grimasă destul de nostimă, privindu-l pe Henri, care spuse:

– Cumnate, socoţi treaba asta de prisos?

– Cum o să fie de prisos? răspunse destul de acru Juliette. Nimeni nu-l poate îngriji mai bine pe baron decât Caroline. O călugăriţă ştie să panseze cum trebuie rănile.

– Dar n-ai fost şi dumneata călugăriţă? o întrebă Gustave, pe un ton ironic.

– Crezi, îi replică Juliette, luând un aer de demnitate jignită, crezi că s-ar cuveni să stau toată noaptea în odaia unui bărbat?

– Ar fi un act de generozitate, răspunse Gustave, arătându-i din ochi pe Henri şi pe Caroline.

Juliette îşi muşcă buzele cu mânie şi nu răspunse nimic.

– Voi rămâne eu, zise Caroline, vreau să rămân eu! Şi cum s-a făcut târziu, v-aş ruga mult să vă retrageţi.

– Hai, Henri, zise Gustave … Hai! Să ne resemnăm, dragul meu, n-avem ce face.

Henri ieşi, cu un aer înciudat, în vreme ce Juliette îl urmărea cu o privire arzătoare şi curioasă. Abia ieşiră cei doi din cameră, că Juliette se apropie de Caroline şi-i zise:

– Eu voi rămâne în odaia mea şi mă voi culca îmbrăcată; dacă vei avea nevoie de mine, vino şi scoală-mă.

Apoi se întoarse spre baron şi aplecându-se spre el destul de aproape, încât căldura răsuflării ei să-l facă să tresară, Juliette îi şopti:

– Noapte bună, domnule baron … Noapte bună, Armand …

Luizzi abia auzi acea voce vibrantă şi pătimaşă care-i rostise numele ca pe o mărturisire a dragostei sale, că Juliette şi dispăru.

Rămas singur cu sora lui, Armand începu a se gândi la tot ceea ce i se păruse cam bizar în cursul acelei zile; dar nu observase decât nişte gesturi imperceptibile, nişte priviri furişe, nu auzise decât cuvinte întrerupte, pe care se străduise în zadar să le înţeleagă. Din când în când, judecata i se limpezea şi atunci îşi spunea că, probabil, imaginaţia lui, exaltată de febră, dădea un sens ascuns zecilor de întâmplări mărunte, care, de fapt, n-aveau niciunul. Dar, aproape imediat, această tulburare a spiritului reîncepea. Năucit de toate acele gânduri care-l chinuiau fără încetare, puse mâna pe clopoţel şi sună. Uitându-se la Caroline, aşezată într-un fotoliu larg, aflat la picioarele patului, văzu că fata adormise. De altfel, prezenţa şi vocea diavolului nu erau percepute decât de el. Scutură din nou talismanul, dar nu auzi niciun sunet; chiar în aceeaşi clipă, braţul îi fu cuprins de o rigiditate de neînvins, iar trupul i se îndoi ca un arc pe care nicio forţă omenească nu l-ar mai fi putut destinde. Fălcile i se strânseră, dinţii i se încleştară şi baronul îşi dădu seama că fusese atins de acea boală cumplită numită tetanos, rezultatul destul de frecvent al rănilor care sfâşie muşchii. Îi fu cu neputinţă să mai sune din clopoţel, să mai scoată un sunet, ori să mai cheme pe cineva, şi aproape imediat i se păru că fusese izbit cu ceva în cap. Atunci închise ochii şi văzu …

V

Tetanos

Văzu o asemenea lumină, încât ochii săi nici nu putură îndura o astfel de strălucire. Era atât de intensă, atât de pătrunzătoare, încât străbătea corpurile opace, întocmai ca raza care trece printr-un cristal. Era atât de scânteietoare, încât desena pe pereţi umbra flăcării lumânărilor aprinse. Nu mai era vorba de aceeaşi scamatorie care înlăturase din faţa baronului pereţii, distanţa, întunericul, corpurile intermediare ce l-ar fi împiedicat s-o vadă pe Henriette Buré în cumplita ei temniţă. Acum era vorba de o transparenţă care lăsa să se vadă obiectele în sine, deşi trecea dincolo de ele. Îţi făcea impresia unui geam care nu ascunde nimic, era un spectacol neaşteptat, strălucitor, unde totul sclipea şi totul era impregnat în lumină. Astfel, Luizzi văzu dincolo de odaia sa, salonul mobilat aşa cum îl ştia;

dincolo de salon, sufrageria cu tot ceea ce era în ea, apoi anticamera unde Pierre dormea pe o banchetă. Deasupra capului său i se păru că vede, prin plafon, apartamentul surorii sale. Recunoscu fiecare piesă şi urmări acea stranie inspecţie cu o curiozitate plină de încântare. Cercetă cu grijă dacă fiecare mobilă se afla la locul ei; îşi cufundă astfel privirea din odaie în odaie, parcurgând toate amănuntele ornamentelor, căci erau neobişnuite, şi se minună de acel ciudat spectacol pe care l-ar fi vrut mai însufleţit, când iată că recunoscu odaia Juliettei. Fata se afla acolo şi Henri se plimba cu paşi mari prin ea. Juliette îi vorbea cu însufleţire. Baronul ascultă şi auzi tot atât de limpede, cum şi vedea. Şi iată ce-i auziră urechile:

– Grozavă ispravă ai mai făcut, Henri! Ai simţit dorinţa să mă înşeli! Te cunosc eu câte parale faci, te-ai îndrăgostit de proasta asta mică de Caroline!

– Ce dracu te-a apucat? răspunse Henri. Totuşi, trebuie să mă culc cu nevastă-mea, nu?

– Şi dacă eu nu vreau? strigă furioasă Juliette.

– Foarte bine! Plecăm! Nici nu vreau altceva! Am în buzunar două sute cincizeci de mii de franci, daţi de cumnatul meu. Să profităm de faptul că e bolnav şi s-o ştergem peste graniţă!

– Ieri, treaba asta mai era posibilă; dar astăzi, când Barnet se află la Paris, ar fi periculos. La cea mai mică bănuială, va alerga la poliţie, ne va denunţa şi telegraful aleargă mai repede decât trăsura poştei.

– Dar ce, şarpele ăsta de notar ştie chiar totul despre noi?

– Nu cunoaşte amănuntele, răspunse Juliette. Dar e convins că eu am aruncat gazul din lampă peste veşmintele de călugăriţă ale Carolinei, pentru a o sili să se îmbrace altfel şi a merge la serbarea de Sainte-Gabelle la Auterive. Probabil că nimeni n-a putut să-i spună cum am convins-o pe idioata asta că te-ai îndrăgostit de ea şi nici că tandra corespondenţă pe care i-am scris-o, a făcut-o să fie nebună după tine.

– Deci, Caroline mă iubeşte? zise Henri cu o vanitate de taur.

– Umflă-te în pene, îi zise Juliette. Hei, drăguţule, dacă nu ţi-aş fi dictat eu prima scrisoare şi dacă nu l-ai fi pus pe sergentul tău major să ţi le scrie pe celelalte – frumosul Fernand care făcea şi vodeviluri –, nu prea cred că şi-ar mai fi pierdut capul după tine.

– Ei lasă, că scrisorile alea nu-s deloc grozave, zise Henri cu un aer dispreţuitor. Nici nu-ţi închipui cât m-au amuzat, când baronul mi le-a dat înapoi şi am început să le citesc.

– Şi totuşi, tu le-ai scris ....

– Le-am transcris: şi să mă ia dracu, dacă am priceput mare lucru din ele! Dar le-am citit cu atenţie ca să ştiu ce conţineau. Tu vei fi sufletul vieţii mele, inima inimii mele, Juliette!

– Tu spui asta? Tu, care ai vârât-o pe Caroline în toată povestea asta, prima oară când ai rămas singur cu ea?

– Eu, să fiu în locul tău, aş tăcea. Fiindcă, atunci când ai venit înapoi cu baronul, erai roşie ca un mac.

– O, la mine e cu totul altceva!

– Ei nu zău! strigă cu brutalitate Henri.

– Ce vrei, dragul meu, zise Juliette. Baronul e un bărbat frumos, are două sute de mii de livre rentă şi din moment ce tu te-ai însurat ...

– Bagă de seamă, zise Henri, arătându-i Juliettei pumnul.

– Ei şi? La urma urmei, ce-ai să-mi faci?

– Am să vă rup la amândoi braţele! Şi ţie, şi lui! răspunse Henri, al cărui chip căpătă o expresie feroce.

– Fleacuri, ai devenit un lăudăros, zise Juliette.

– Hai, zise Henri, să nu mai vorbim despre asta! M-ai pus să fac destule prostii în viaţă, iar ultima e cea mai gogonată dintre toate.

– Mersi, făcu Juliette. Ţi-am dat o nevastă cu cinci sute de mii de franci zestre!

– Ca şi când n-aş fi putut să mă însor şi fără tine.

– Zău? Şi cum te-ai fi însurat, dacă nu ţi-aş fi făcut eu cunoştinţă cu ea? Şi apoi ţi-ar mai fi dat şi ţie două sute cincizeci de mii de franci din zestrea fetei, dacă n-aş fi vorbit eu cu frate-său să treacă această clauză în contract?

– Ei, ştiu eu că eşti dibace, când te amesteci ... Dar biată fata asta, zău, pe cuvântul meu că mi-e milă de ea.

– Şi mie mi-e milă de baron, dragul meu ...

– Iar o iei de la capăt?

– Îţi jur c-a atentat la ... virtutea mea! Şi nu mai departe decât ieri ... în budoarul său ... Ei, am vrut să-mi bat puţin joc de el dar, pe legea mea, la un moment dat mi-am pierdut capul şi dacă ar mai fi insistat ...

– Juliette! strigă furios Henri.

– Ştii ce? Du-te şi culcă-te cu nevastă-ta şi lasă-mă în pace!

– Ei drăcie! Ştii că ai dreptate? zise mânios Henri. Mă duc ... Şi se îndreptă spre uşă.

– Henri, strigă Juliette, ridicându-se, dacă ieşi de aici în noaptea asta, totul s-a sfârşit între noi!

– Atunci, replică Henri, întorcându-se, nu mă mai plictisi cu baronul tău şi hai să stăm de vorbă serios. Revenind la acel Barnet, ce te face să crezi că ar avea unele bănuieli?

– Din moment ce ţii să-ţi spun, am să-ţi spun. Din pricina celor şase mii de franci pe care i-a dat Carolinei, pe care i-am depus la mama şi care trebuiau să vă slujească la pretinsa voastră fugă.

– Află că cei şase mii de franci i-am vârât în buzunar, iar tu ai venit la Paris datorită acestui ajutor neaşteptat, pe care ni l-a trimis Cel-de-Sus.

– Ei bine, zise Juliette, Barnet s-a neliniştit din pricina celor şase mii de franci, mai întâi la Toulouse, unde mă mai aflam încă şi unde călugăriţele i-au răspuns că habar n-aveau de ei, dar că mai mult ca sigur că amica mea Caroline îi luase cu ea la Evron. Cum Barnet ştia că maicile, urmărind să pună mâna pe averea ei, îşi lăsau protejata să facă ce vrea, s-a mulţumit, pe moment, cu acel răspuns. Dar, mai pe urmă, reîntorcându-se de la Rennes, a făcut un ocol pe la Evron şi a întrebat-o pe stareţă dacă tânăra Caroline îi adusese banii; aceasta, bineînţeles, i-a răspuns că nu.

– Dar ceea ce i-ai povestit Carolinei, aranjează toate lucrurile!

– Pentru ea, da. Dar nu şi pentru Barnet care, la Vitré, a căpătat o droaie de informaţii detestabile despre tine. Şi toate astea, adăugate la cei şase mii de franci …

– Mda! făcu Henri. Şi n-ar fi putut să ia aceşti bani cu ea, la Paris?

– Nu prea … Ce, tu crezi că dacă fata avea bani, baronul ar mai fi fost obligat să împrumute, la Vitré, bani de la notarul Barnet? Tocmai asta l-a făcut bănuitor pe vulpea asta bătrână. Atunci şi-a amintit de cei o mie două sute de franci daţi mamei şi şi-a dat seama că şi cei şase mii luaseră acelaşi drum.

– Cine ţi-a spus toate astea?

– Ei bine, Gustave, care a călătorit împreună cu bufniţa asta de notar şi care, neştiind absolut nimic, i-a spus că mă cunoştea.

– Şi ce anume i-a spus despre tine?

– Nu cine ştie ce … I-a spus că am fost figurantă la teatrul din Marsilia …

– Sper că nu i-a mai spus şi altceva?

– Nu! Gustave n-a venit niciodată la Aix, când şedeam la mama …

– Oh, netrebnica! strigă Henri ca şi cum numele de Aix îi amintea de nişte lucruri cumplite.

– Ei bine, ce vrei, îşi făcea şi ea meseria!

– Păi nu te-a învăţat şi pe tine aceeaşi „frumoasă“ meserie?

– Ei drăcie, zise Juliette, află că, în orice caz, preţuieşte mai mult decât a ta! Fără Revoluţia din Iulie, când i-ai tras un glonţ în cap bătrânului Bequenel, sub pretextul că era un spion, şi i-ai furat semnăturile false pe care i le-ai dat, tare aş vrea să ştiu unde ai fi fost acum! Toată povestea asta ţi-a adus un epolet de ofiţer, datorită frumoasei cereri pe care ţi-am scris-o eu, în vreme ce atâţia alţii, care s-au bătut pe bune şi plini de curaj cu elveţienii şi cu garda regală, au fost lăsaţi deoparte sau trimişi în Alger ca simpli soldaţi. Aşa că nu mai face atâta caz în legătură cu ceea ce-am fost eu înainte de a te cunoaşte!

– Dar ţi-ai continuat meseria şi după ce m-ai cunoscut!

– Iar tu n-ai scos o vorbă, câtă vreme meseria mea îţi dădea de mâncare, zise Juliette, dezgustată. Astăzi însă, când ai rente …

– Ei bine, astăzi nu vreau ca baronul să se învârtă în jurul tău!

– Ei bine, nici eu nu vreau ca nevastă-ta să fie nevasta ta!

– Mă rog, spune-mi tu cum să fac şi fac.

– Păi tocmai asta e, că nu trebuie să faci nimic. Fata e neştiutoare ca un copilaş. N-are habar de nimic!

– Da, dar dacă o întreabă cineva? Frate-său, Barnet …

– Crezi aşa ceva? zise Juliette pe un ton de ironie zeflemitoare. Crezi că Barnet se va duce să-i spună Carolinei: „Doamnă, fă-mi plăcerea şi spune-mi dacă soţul dumitale …“ Hai zău, lasă-mă în pace! Vezi, dragul meu, tu n-ai să poţi fi niciodată un bărbat cu adevărat nobil …

– Pe când tu, dimpotrivă: îţi dai nişte aere de prinţesă şi faci pe mironosiţa, mamă, mamă!

– Ah, strigă Juliette cu înflăcărare, o femeie, vezi tu, are cu totul altceva în cap şi în inimă decât voi, bărbaţii! Dacă m-aş fi născut în timpul Revoluţiei, acum eram mareşală, iar dacă m-aş fi născut înainte, aş fi fost o a doua du Barry. Astăzi însă nu mai e nimic de făcut cu bărbaţii ăştia proşti şi avari!

– Şi eu în ce categorie intru, mă rog?

– Oh, pe tine te iubesc, cu tine lucrurile stau altfel! Dar uite, dacă nu erai gelos ca un prost pe baronul ăsta, l-aş fi lăsat fără un sfanţ, căci i-aş fi păpat toată renta lui de două sute de mii de livre, adică de şase sute de mii de franci!

– Acum sunt şi eu destul de bogat …

– Hai, zise Juliette, te cedez Carolinei … Mie mi-e egal. Îl iau pe baron!

– Nu, strigă Henri, n-ai să-l iei!

– Nu vrei?

– Nu! Îl detest pe acest baron! Îl detest, pentru că-ţi place! Da, îţi place cum vorbeşte, îţi plac mănuşile lui galbene, îţi plac aerele lui de mare senior … Dacă ar fi fost bătrân, n-aş fi zis nu; mi-ar fi fost egal. Dar el nu, de o mie de ori, nu!

– Fie! Dar gândeşte-te la Caroline şi vezi ce faci!

– Bine, vom vedea.

– Bagă de seamă … Ea îmi spune tot şi voi afla imediat ce s-a întâmplat.

– Şi dacă se întâmplă?

– Am scrisorile tale false de schimb, dragul meu.

– Le-ai păstrat, târfă păcătoasă?

– Sunt la loc sigur. Mi-am luat şi eu măsurile mele de prevedere.

Mâniat, Henri se plesni peste frunte, iar Juliette continuă:

– Oh, te cunosc eu câte parale faci, puişorule! Ştiam eu că nu aşteptai decât să mă laşi cu buzele umflate. Mersi! La urma urmei, dacă ţii atât de mult, du-te la nevastă-ta … Eşti liber …

– Ce dracu ai cu biata femeie? Mie nici nu-mi pasă de ea!

– Ba îţi pasă şi încă al dracului de tare!

– Îţi dau cuvântul meu de onoare că nu-mi pasă! Fac şi eu pe nebunul doar de formă, căci, în sfârşit, petrec aici o noapte a nunţii cam ciudată!

– Sigur că această cameră nupţială îţi convine mai mult decât a mea.

– Îţi spun că va rămâne neatinsă.

– Cel puţin în noaptea asta sunt sigură …

Henri se opri în faţa Juliettei, venindu-i brusc o idee neaşteptată. Îşi contemplă îndelung complicea, de parcă ar fi vrut să-i soarbă din privire toată desfrânarea, apoi îi spuse:

– Poate că nu …

– Caroline nu va veni acum acolo …

– Dar, în schimb, vei veni tu.

– Eu?

Juliette surâse, auzind acea detestabilă propunere şi zise:

– În fond, zău că ar fi nostim … Dar nu … Nu vreau … N-am chef …

– Hai, zise Henri, luând-o de mână şi trăgând-o spre el, nu fă pe proasta … Pofta vine mâncând …

– Lasă-mă-n pace, strigă Juliette; mă sufoci! Totdeauna ai fost brutal!

– Ştii bine că, în ce mă priveşte, nu exişti decât tu pe lume, zise Henri, înlănţuind-o cu braţele …

– Ah, eşti insuportabil, zise Juliette, lăsându-se dusă. Şi totuşi nu e bine! Camera aia e chiar deasupra odăii unde se află baronul.

– Păi tocmai pentru asta ar fi nostim, zise Henri.

Şi înşfăcând-o pe Juliette în braţele sale herculeene, străbătu apartamentul, în timp ce ea spunea:

– Vai, Henri, ce idee ţi-a venit! Ce te-a apucat? Eşti un monstru, zău aşa! Apoi, înlănţuindu-l cu braţele pe după gât, adăugă: Dar tocmai pentru asta te iubesc, nătărăule!

Luizzi îi văzu îndreptându-se către camera nupţială, al cărei prag îl trecură. Într-un moment de groază şi de indignare, baronul vru să strige şi, într-adevăr, scoase un strigăt cumplit. Imediat, toată acea viziune delirantă dispăru. Simţi cum se scufundă într-un întuneric profund, nu mai văzu nimic, nu mai auzi nimic, nu mai simţi nimic. Apoi, dintr-odată, deschise ochii şi văzu …

VI

Întâlniri

Îi văzu pe Juliette, pe Henri şi pe Caroline aplecaţi deasupra lui şi împiedicându-l să-şi zdrobească membrele în acele groaznice convulsii care, în tetanos, urmează după etapa de înţepenire. În ciuda durerilor cumplite pe care le simţea, îşi păstrase – aşa cum se întâmplă adesea în această inexplicabilă boală – perfecta percepere a tot ceea ce se petrecea în jurul lui, precum şi deplina sa judecată. Văzându-i pe Henri şi pe Juliette alături, îngrijindu-l cu multă atenţie, baronul trebui să recunoască faptul că, vreme de câteva ceasuri, fusese victima unui delir extravagant şi, în acel moment, o idee care-i trecu brusc prin minte îl făcu să-şi dea seama de primejdia stării sale. Îşi aminti că, în două rânduri, fusese socotit nebun. Abia atunci înţelese că, fiind fără încetare obsedat de revelaţiile diavolului, orice lucru sigur era

pus de el la îndoială, orice adevăr i se părea minciună. Că explica prin crimă şi prin viciu tot ce nu-şi putea explica altfel. Atunci, teama de a vedea acea propensiune a spiritului său oprindu-se la o idee fixă, şi preschimbându-se în nebunie, puse cu atâta putere stăpânire pe baron, încât se hotărî brusc să nu încerce a mai afla diversele mistere ale vieţii, ci să se comporte ca un om obişnuit, conducându-se nu după falsele lămuriri ale diavolului, ci după propria sa judecată şi să privească lucrurile şi oamenii numai prin latura lor bună. Dar poate că Luizzi a făcut atunci faţă de diavol ceea ce a făcut Orgon faţă de Tartuffe. Când ipocritul a părăsit casa burghezului credul, acesta a strigat: „Gata, renunţ la toţi oamenii de bine!" Odată ce Luizzi se hotărî să-şi scoată din minte acea manie de a şti tot, strigă în sinea lui: „De acum încolo, voi crede că toţi oamenii sunt numai oameni de bine!"

Convalescenţa, destul de grea după acea boală gravă mult prea rar urmată de vindecare, i-a risipit toate temerile baronului pe care maladia le făcuse să crească, până ce ajunsese să aibă acea cumplită viziune. Henri era faţă de el de o atenţie deosebită, iar Juliette îi ţinea o fidelă companie, citindu-i, discutând cu o blândeţe, cu o graţie şi o modestie care nu se dezminţiră nicio clipă. Baronul nu avea ochi decât

pentru ea; căci farmecului acelei societăţi plăcute i se adăuga întotdeauna acea atracţie magnetică pe care baronul o simţea fără voia lui. În sfârşit, când fu în stare să iasă, era aproape îndrăgostit de Juliette sau mai bine-zis, pentru a reveni la ciudata pasiune pe care i-o inspira această fată, o dorea ca un seminarist şi se temea de ea ca un copil.

Dar iată că în situaţia baronului avu loc o notabilă schimbare. De îndată ce l-a trimis pe marchizul de Bridely ca să afle cum se mai simţea de Mareuilles, acesta îl trimise şi el imediat pe tânărul du Bergh ca să se informeze despre sănătatea lui Armand. Aceste vizite se înnoiră în fiecare zi, din ambele părţi. Gustave găsi modalitatea de a-i spune doamnei de Marignon, la care locuia de Mareuilles de când îi devenise ginere, că el, marchizul de Bridely, avea acum o rentă de şaizeci de mii de livre, adică aproape două sute de mii de franci, şi această mărturisire îi scuză toate păcatele trecute; tentativa lui de escrocherie deveni o nebunie a tinereţii; se obişnuiră să-l vadă tot mai des şi chiar dacă nu se număra printre intimii casei, lăsau să le scape – cu oarecare vanitate – numele marchizului de Bridely, în faţa tinerilor de neam care frecventau casa doamnei de Marignon. Ba unii chiar murmurară că tânăra şi frumoasa doamnă de Mareuilles regreta, dacă nu persoana şi averea lui

Gustave, cel puţin titlul său de marchiz. Pe de altă parte, Luizzi primise cu multă politeţe vizitele, la început ceremonioase, apoi din ce în ce mai amicale, ale tânărului Edgard du Bergh. Aerul fin şi blând al acelui copilandru care-şi lăsa mereu ochii în jos, întocmai ca o fată, şi care vorbea cu un glas subţire şi melodios, îi plăcu baronului. L-a invitat să vină pe la el şi tânărul a profitat de invitaţie. Din toată povestea asta a rezultat un fel de apropiere prin intermediari între Luizzi şi domnul de Mareuilles; baronul, nedorind să împingă lucrurile mai departe, dar fiind un om care cunoştea regulile înaltei societăţi, prima oară când a ieşit din casă a făcut o vizită adversarului său, a cărui vindecare era mult mai puţin avansată decât a sa. Împăcarea celor doi bărbaţi, care se bătuseră cu atâta curaj, avu loc imediat, cu atât mai mult cu cât nu voiseră să se omoare unul pe celălalt şi cu cât nu aveau niciun fel de motiv ascuns de ranchiună. Dacă Mareuilles şi Luizzi ar fi fost rivali în vreo funcţie politică, s-ar fi invidiat pentru succesele avute în faţa femeilor, pentru caii sau pentru croiala impecabilă a hainelor lor, poate că s-ar fi urât de moarte. După ce l-a văzut pe de Mareuilles, Luizzi a vrut s-o vadă şi pe doamna de Marignon, care l-a primit cu graţia femeii ce ştie să uite şi să-şi aducă aminte numai de ceea ce trebuie. Luizzi se strădui să regăsească în acea bătrână

doamnă ce se ţinea atât de bine, era atât de aşezată şi de demnă, pe zvăpăiata, pe desfrânata Olivia şi băgă de seamă că sub aparenţa ei de femeie neînduplecată se ascundeau multă indulgenţă şi îngăduinţă faţă de mironosiţele de care era înconjurată şi pe care le detesta.

Doamna du Bergh, care se afla acolo, îi mulţumi lui Luizzi pentru buna primire pe care i-o făcuse fiului ei. O regăsi şi pe doamna de Fantan, care-l anunţă că fata ei se măritase, apoi se întâlni cu tânăra doamnă de Mareuilles. Luizzi plecă de la doamna de Marignon împăcat cu toată acea societate pe care diavolul i-o arătase a fi atât de odioasă.

De altfel, de când o părăsise – după prima lui boală – baronul se găsise adesea în contact cu viciile ridicole şi grosolane ale burgheziei, încât se simţi în elementul lui în atmosfera elevată şi plăcută din acel salon. Ascultă cu deosebită plăcere cuvintele măgulitoare şi elegante ale oamenilor din înalta societate şi îşi făgădui să n-o mai ia iarăşi de la capăt cu cercetările lui, în acea plăcută sferă.

Nu trecuseră decât câteva zile de la prima ieşire din casă a baronului, când iată că primi o scrisoare de la notarul Barnet, care părăsise Parisul la două zile după faimosul duel al lui Luizzi. În acea scrisoare, notarul îl conjura pe baron să vină la Toulouse să-şi pună ordine

în afacerile sale, vorbindu-i despre un proiect care-i surâse grozav baronului. Deputatul unui arondisment, unde Luizzi avea cele mai bogate proprietăţi, murise, aşa că urma să aibă loc o nouă alegere. Barnet, care dispunea de un mare număr de voturi, nu vru să le dea nici candidatului de extremă stângă, nici candidatului legitimist. În plus, nu vru, din motive de ură personală, să le dea candidatului ministerial, care pusese mâna şi pe slujba de administrator particular pe care Barnet ar fi vrut-o el. Aşa că-i oferi toate voturile sale baronului, pe care îl asigură de succes, dacă era ispitit să-şi încerce norocul. Baronul citi acea scrisoare familiei sale, din care aproape că ajunsese să facă parte şi Juliette, şi, cu un viu sentiment de plăcere, o văzu pentru prima oară pe acea tânără însufleţindu-se la ideea de a se vârî în politică şi înfăţişându-i un strălucit tablou al carierei care-l aştepta. Luizzi se lăsă deci câştigat de entuziasmul Julietttei; pe parcurs însă, îşi aminti la ce investigaţii erau supuşi nefericiţii candidaţi şi se temu că trecutul său nu era chiar aşa de uşor de explicat alegătorilor burghezi, care erau de-a dreptul fanatici. Totuşi, o ciudată descoperire şi un eveniment nu mai puţin bizar îl făcură să accepte. După câteva zile, aflându-se la doamna de Marignon, vorbi pe un ton destul de detaşat despre candidatura ce

i se oferea. Imediat, izbucniră din toate părţile felicitări pentru norocul lui.

– Vei fi ales, nu-i aşa? îi spuse un domn bătrân cu figura aristocratică. A venit vremea ca Franţa să fie reprezentată de câteva nume care să-i amintească, în sfârşit, că toată gloria ei nu aparţine acestei epoci. Familia Luizzi datează de pe vremea războiului albigenzilor. O găseşti mereu alături de familiile de Levis şi de Turenne, în timpul acelor memorabile evenimente.

– Ar fi de asemenea timpul, dragă domnule d'Andely, zise doamna de Mareuilles, ca deputaţii noştri să nu mai fie toţi nişte avocaţi de canton, medici de ţară sau negustori de fier şi de bumbac. Acei domni, cu hainele lor cafenii, cu lenjeria murdară şi cu mâinile fără mănuşi, ne năpădesc saloanele; se duc la rege, se duc la miniştri şi peste tot se simt ca la ei acasă. Şi o biată femeie n-are ce discuta cu ei, decât doar dacă n-o interesează impozitul pe sare sau tariful vămilor. Deputaţii ăştia nu dansează, nu ascultă, nu ştiu nimic şi nu râd.

– E adevărat, dar votează, zise o doamnă care era renumită pentru vorbele ei de duh; asta-i treaba lor cea mai importantă.

– Şi mai ales a miniştrilor, adăugă un domn care, la rându-i, era renumit pentru opiniile sale îndrăzneţe.

– Îmi pare rău, dragă Lidie, spuse o femeie tânără al cărui chip Luizzi nu i-l putu vedea, fiindcă şedea după fereastră şi faţa îi era ascunsă de o pălărie mare, dar a cărei voce îl frapă, îmi pare rău, dar nu pot fi de aceeaşi părere cu tine. Ai face bine să nu ne răpeşti ultimii bărbaţi care ne mai rămân în saloane şi să nu-l sfătuieşti pe domnul baron să meargă să se piardă în acea mulţime de „onorabili mult prea onorabili" care asudă din greu, împuţind, încă de la intrare, întregul salon. E un rău care se întinde, o miasmă care se impregnează. Şi iată, soţul meu, care abia are vârsta permisă pentru a-şi ocupa scaunul în Camera pairilor, soţul meu a şi început să se molipsească de această manie. Când se întoarce de la o şedinţă de la Înalta Cameră, e la fel ca domnul de Mareuilles, când se înapoiază de la Jockey-Club: soţul meu miroase a politică, iar al dumitale a tabac. Îmi place aproape tot atât, cât un căpitan din garda naţională.

Luizzi încercă să-şi aducă aminte unde mai auzise acea voce, când îi răsună în urechi un alt glas îndrăzneţ şi baritonal, al unei alte femei care, neasemuit de frumoasă, în adevărata accepţie a cuvântului, replică imediat, cu un fel de impetuozitate pătimaşă:

– Ce vrei să facă bărbaţii în epoca noastră, dacă nu se ocupă de treburile politice? Scopul oricărui om care-şi dă seama de inteligenţa sa nu este –

întotdeauna şi în orice loc – de a-şi impune superioritatea în faţa rivalilor săi şi de a-şi crea un nume pe care toţi să fie obligaţi să-l cunoască? Singura care poate duce astăzi la orice este cariera politică. Deci, orice bărbat care are o oarecare ambiţie trebuie s-o urmeze.

– Dacă o luăm aşa, zise tânăra femeie pe un ton destul de acru, o să vi se pară grozav că, în abominabilele zile ale Revoluţiei, un bărbat de onoare a alergat după acel renume de care vorbiţi. Văd că sunteţi de acord ca un gentilom să devină, de pildă, soldatul lui Bonaparte, pentru a ajunge să aibă un epolet de general pe umăr sau un baston de mareşal în mână, şi ca un vechi marchiz de pe vremuri să se facă senator, numai ca să ajungă conte al Imperiului …

– Sigur, doamnă.

– Iată nişte sentimente care mă miră din partea contesei de Cerny, din partea fiicei vicontelui de Assimbret, din partea unei femei care poartă două dintre cele mai preţuite nume ale Franţei.

– Dar care pe mine nu mă miră, răspunse cu dispreţ superba femeie, de a nu le vedea împărtăşite de contesa de Lémée.

– Contesa de Lémée! strigă Luizzi. (Domnişoara Turniquel, îşi spuse în sinea sa, ca şi cum ar fi vrut să isprăvească ideea doamnei de Cerny.)

– Chiar eu, domnule baron, zise tânăra, salutându-l pe Luizzi; eram curioasă să ştiu dacă mă veţi mai recunoaşte.

– A, vă cunoaşteţi? zise doamna de Marignon, vrând să îndrepte pe alt făgaş discuţia dintre cele două doamne, care luase o întorsătură cam neplăcută.

– Am petrecut câteva zile împreună la domnul de Rigot, unchiul meu, zise doamna de Lémée. Nădăjduiesc, domnule de Luizzi, că dumneavoastră nu-l veţi da în judecată, aşa cum a făcut el. De altfel, să ştiţi că a pierdut procesul şi sunt încântată. Într-un fel, e şi vina unui oarecare domn Bador, căruia i l-a încredinţat. Dar, deşi neîndemânarea acestuia m-a făcut să pierd nişte frumoase nădejdi de moştenire, îi mulţumesc totuşi acelui domn pentru că a făcut în aşa fel, încât să nu mai existe nicio discordie între noi.

Luizzi asculta admirând imperturbabilul aplomb al fostei domnişoare Ernestine Turniquel, când cea căreia i se spunea contesa de Cerny, îi zise lui Luizzi:

– Ah! L-aţi cunoscut pe domnul … de Rigot?

– Am avut această onoare, răspunse rece baronul, care dorea să treacă de partea doamnei Lémée, cu scopul ca şi ea să-l menajeze la rându-i, încercând, între timp, să-şi aducă aminte unde mai auzise el numele de Cerny.

– Vă felicit în mod sincer, domnule, spuse contesa, pe un ton aproape obraznic, privindu-l cu atenţie pe Armand de Luizzi.

Doamna de Marignon, vrând din nou să abată discuţia pornită pe seama domnului Rigot, îi spuse lui Luizzi:

– Şi n-am putea să ştim şi noi în ce departament socoţi că veţi fi ales?

– În Aude, zise Luizzi, la N.

– Dar acolo ai un concurent teribil, zise bătrânul care vorbise primul.

– Pe cine, dragă domnule d'Andely? întrebă doamna de Marignon.

Acest nume fu – pentru Luizzi – un prilej de mirare, drept pentru care începu a face nişte reflecţii supărătoare, văzându-l la doamna de Marignon, şi încă în mare intimitate, pe tatăl nefericitei Laura, când acesta reluă:

– Oh, domnule baron, aveţi un concurent teribil, un om care poate conta pe eforturile tuturor prietenilor noştri politici.

– Şi domnul acestea este ...

– Domnul Carin, zise marchizul.

– Domnul Carin? Cel care ...

– Deci, îl cunoşti şi pe el? întrebă contesa, cu un interes care cam bătea la ochi.

– Da, destul de bine ... destul de bine! răspunse Luizzi, devenit gânditor la auzul tuturor acelor nume

evocate unul câte unul, ca pentru a-l lovi cu zeci de amintiri dureroase.

– Ah, replică doamna de Cerny, iată ce numesc eu un om de inimă şi de înaltă capacitate. Cu un caracter mai puţin ferm decât al lui, şi-ar fi stricat viaţa. Însurat cu o cretină, care până la urmă a înnebunit, domnul Carin a trecut prin astfel de necazuri, încât un altul şi-ar fi dat duhul.

– Cel puţin, nevastă-sa n-a mai avut când să-i pună coarne, zise baronul plin de amărăciune.

Toată lumea izbucni în râs, iar doamna de Cerny se înroşi până în albul ochilor.

– Ei, zise râzând doamna de Fantan, nebuniei i se iartă orice; biata femeie nu-şi dădea seama ce făcea. Pe de altă parte, Cerny s-a preocupat destul de ea înainte de a se însura cu dumneata şi ştii că proastele obiceiuri nu se pierd chiar atât de uşor.

Aceste cuvinte îi amintiră lui Luizzi că domnul conte de Cerny încercase să fie mai puţin grosolan, decât ceilalţi bărbaţi care o înconjurau pe doamna Carin. În vreme ce-şi scormonea aceste amintiri, privirile echivoce ale celorlalţi lunecau dincolo de pereţi, ca nişte fulgere îndepărtate. Doamna de Cerny le opri într-o clipă, spunând:

– Orice ar fi fost, domnul Carin a încercat să uite de nenorocirea sa, preocupându-se de tot felul de lucruri

nobile, şi a izbutit. Ah, domnule baron, dacă domnul Carin este concurentul cu care trebuie să lupţi, mai bine lasă-te păgubaş de pe acum!

– Eu totuşi voi încerca, zise Luizzi, cu o energie al cărei secret nu-l bănuia nimeni şi care provenea din indignarea iscată în el de elogiile contesei de Cerny aduse domnului Carin şi de calomnia adusă de ceilalţi nefericitei Louise; voi încerca şi poate că nu voi fi chiar atât de ghinionist, cum credeţi.

– Aveţi un curaj pe care îl admir, zise contesa de Cerny.

– Să vă faceţi provizii serioase de un astfel de curaj, zise bătrânul d'Andely, căci domnul Carin mi-a scris că mai are un concurent de temut, un bogat proprietar de forje din ţinut, un oarecare căpitan Félix Ridaire.

– Félix Ridaire? repetă Luizzi.

– Da, şi domnul Carin e cu atât mai neliniştit, cu cât a auzit spunându-se că acest Ridaire este un bărbat de o capacitate de necontestat şi de o cinste mai presus de orice bănuială.

– Căpitanul Félix Ridaire, repetă Luizzi, cu un surâs dispreţuitor.

– Şi pe ăsta îl cunoşti? strigară toţi, din toate colţurile salonului.

– Da, răspunse Luizzi la fel de energic; îl cunosc şi-l voi combate şi pe acest concurent, la fel ca şi pe celălalt.

– Domnule, dar dumneata cunoşti toată lumea de pe pământ, zise râzând contesa de Cerny.

Luizzi se apropie de ea, în vreme ce câteva persoane se ridicară, împingându-şi cu zgomot scaunele.

– Şi cred că am avut onoarea să vă cunosc şi pe dumneavoastră, îi spuse el, încet, contesei.

Aceste cuvinte ale baronului îi fuseseră dictate de un sentiment de ciudă împotriva tuturor elogiilor acordate cu atâta dărnicie, unor oameni pe care-i ştia bine cât erau de josnici şi de nedemni. Pe de altă parte, dacă numele doamnei de Cerny îi amintise lui Luizzi de povestea doamnei Carin, numele de Assimbret i-l readuse în minte pe vicontele destrăbălat, unul din obişnuiţii casei Béru, ce-i furase lui Libert inima Oliviei sale şi care-l alungase cu atâta mânie, pe bădăranul de Bricoin. O vagă dorinţă de a o tulbura pe acea femeie, îl împinse pe baron să continue.

– Aş putea, doamnă, să vă explic cum o femeie ca dumneavoastră, uitând cu indulgenţă poziţia pe care o datorează domnului conte de Cerny, o frecventează – desigur, numai din indulgenţă – pe doamna de Marignon, şi asta fiindcă sunteţi fosta domnişoară de Assimbret.

– Cum, domnule, spuse contesa pe un ton alarmat şi aruncând o privire semnificativă spre doamna de Marignon, cunoşti ...

– Foarte multe lucruri, zise Luizzi, încurajat de efectul pe care-l produsese; şi cred că aş putea să vă

liniştesc şi în legătură cu atenţiile domnului de Cerny faţă de nefericita doamnă de Carin.

Acele vorbe, prin care Luizzi nu făcea aluzie decât la nevinovăţia bietei Louise, de care era absolut sigur, părură să aibă o cu totul altă semnificaţie pentru doamna de Cerny; o roşeaţă subită îi năpădi chipul. Îl privi pe Luizzi cu o spaimă ciudată şi bâlbâi cu voce schimbată:

– E cu neputinţă … domnule … dumneata nu poţi şti despre ce e vorba!

– Ştiu, doamnă, ştiu tot, replică Luizzi, încântat de a împinge până la capăt această mistificare, al cărei succes fusese atât de neaşteptat pentru el.

Şi, în vreme ce doamna de Cerny îl urmărea cu o privire speriată, el o salută şi ieşi, spunându-şi: „Deci nu există nicio femeie despre a cărei viaţă secretă să vorbeşti, fără să-i trezeşti amintirea fie a unor remuşcări, fie a ruşinii!“ Această reflecţie îl întristă atât de mult pe Luizzi, încât fu gata să creadă tot ce i se năzărise, în timpul bolii, în legătură cu Henri şi cu Juliette. Se gândi totuşi că despre doamna Carin nu avea alte informaţii, decât cele pe care le citise în manuscrisul acelei nefericite. Îşi aminti că diavolul nu-i spusese dacă cele citite erau adevărate sau nu şi că povestea Louisei cam aducea cu o idee fixă. Pe de altă parte, îşi spuse că, presupunând chiar că acea povestire n-ar fi fost rezultatul unei nebunii, era destul de firesc ca doamna Carin să nu mărturisească o slăbiciune care

s-ar fi transformat într-o armă împotriva ei. Aşa că, drept urmare a acestei raţiuni, indignarea baronului împotriva domnului Carin şi a căpitanului Félix se potoli, de îndată ce în sufletul lui se strecură îndoiala. Şi hotărârea pe care o luase, la un moment dat, de a se servi împotriva lor de ceea ce ştia, în lupta sa electorală, i se păru cel puţin imprudentă.

Într-o astfel de dispoziţie se întoarse acasă. Nu se căi de faptul că se prevalase un moment de ceea ce ştia, când iată că, imediat după trăsura sa, o altă trăsură opri în faţa casei sale. Valetul deschise portiera şi baronul a putut observa că strălucitorul echipaj aparţinea unei femei. O mână elegantă, splendid modelată şi de o albeaţă uluitoare, întinse un bilet servitorului care închise portiera. Servitorul intră repede la portar şi-i dădu biletul, repetând ceea ce-i spusese stăpâna sa:

– Dă-l imediat domnului baron de Luizzi!

Apoi se urcă la spatele trăsurii şi-i strigă vizitiului:

– Dă-i drumul! Acasă la noi!

Şi echipajul dispăru, dus ca vântul de cei doi cai superbi. Baronului i se păru că recunoaşte vocea femeii şi nu se înşelase. Luă biletul şi-l citi:

„Domnule

Cuvintele pe care mi le-ai spus necesită o explicaţie grabnică între noi. Socot că mă adresez

unui om de onoare, aşa că nu ezit să-ţi spun că te aştept astă-seară, la ora zece. Vom fi singuri.

Léonie de Cerny“

Acel bilet îl încântă atât de tare pe Luizzi, încât, la început, se gândi să-i răspundă; dar, reflectând mai îndelung, îşi spuse că ar fi foarte încurcat, dacă ar trebui să-i risipească îndoielile doamnei de Cerny. Fu nevoit a recunoaşte că puţinul pe care-l ştia despre relaţiile dintre conte şi Louise nu erau suficiente, pentru a linişti gelozia unei femei; căci sigur că era vorba de un sentiment foarte puternic, din moment ce contesa se hotărâse a face un asemenea demers; apoi îşi spuse că va trebui să-i mărturisească de unde aflase acele lucruri şi Luizzi nu avea de gând să-i spună în ce fel pătrunsese în ospiciul în care era internată doamna Carin. Până la urmă, ajunse la concluzia că ar fi mai uşor şi mai rezonabil să-i trimită un bileţel de scuză, drept pentru care se urcă în odaia lui, propunându-şi să mai reflecteze asupra acestui lucru.

Îi găsi pe toţi la Caroline. Plănuiseră să meargă la Teatrul Porte Saint-Martin, unde se juca o nouă melodramă, şi toţi erau din cale-afară de bine dispuşi: Caroline era încântată, Juliette, de o veselie fermecătoare, la fel şi Henri. De altfel, Luizzi remarcase că manierele locotenentului se şlefuiseră binişor, în contact cu lumea bună; tânărul du Bergh şi marchizul de Bridely

mergeau şi ei. Luizzi refuză să-i însoţească, pretextând că nu se simţea prea bine şi că, de altfel, văzuse acea piesă. Voia să fie liber, pentru a se putea hotărî dacă să se ducă sau nu la doamna de Cerny. În timpul mesei, vorbi despre vizita sa la doamna de Marignon; pomeni, cu afectare, de contesă, pentru a vedea dacă tânărul du Bergh putea să-i mai spună ceva despre ea. Se simţi satisfăcut, dacă nu în ceea ce priveşte curiozitatea, cel puţin în scopul pe care şi-l propusese, căci Edgard vorbi despre doamna de Cerny cu un entuziasm plin de înflăcărare, lăudându-i uimitoarea frumuseţe şi, cu cel mai profund respect, lăudându-i virtutea. Şi de data asta, Luizzi – ascultându-l pe du Bergh – scăpă ocazia şi nu observă tulburarea pe care o produse numele de Cerny asupra Juliettei.

– Am văzut cât e de frumoasă, zise Luizzi; şi nu mă îndoiesc câtuşi de puţin de virtutea ei; dar nu cumva e geloasă? întrebă Luizzi.

– Ea geloasă? strigă du Bergh; câtuşi de puţin, te asigur! Înţelegându-se cât se poate de bine cu contesa, nimeni nu duce o viaţă mai independentă ca soţul ei; nu e geloasă din fire, dar nici contele nu-i dă prilejul să fie. După ce a fost unul dintre oamenii cei mai la modă din Paris, şi-a schimbat complet modul de viaţă. Acum e plin de ambiţii; şi cum soţia sa are şi ea această patimă mai mult decât alte femei, află că se înţeleg de minune.

Acele informaţii nu concordau cu spaima contesei, pricinuită de vorbele aruncate de Luizzi despre aşa-zisa idilă dintre domnul de Cerny şi doamna Carin. Rămase deci la fel de perplex şi-i lăsă pe ceilalţi să se pregătească pentru teatru, unde urmau să vadă grozăviile din *Turnul din Nesle,* pe atunci o mare noutate. Toţi se duseră să se îmbrace. Numai Juliette rămase singură, în salon, cu baronul, care se gândea la ale lui. Deodată, smulgându-l din reverie, fata îi zise foarte simplu:

– Mi-e teamă că n-o să ne prea amuzăm la spectacol, fiindcă văd că dumneata n-ai mai avut curajul să-l vezi a doua oară, însoţindu-ne.

– N-ai dreptate, zise Luizzi cu nonşalanţă. Dimpotrivă, piesa stârneşte un viu interes şi dacă nu m-aş fi simţit atât de slăbit …

– Şi care-i subiectul acestei piese?

– Subiectul … zise Luizzi, privind-o pe Juliette … Pe legea mea, e destul de greu să ţi-l explic … Las autorului grija de a-şi asuma sarcina asta …

– E vorba de o regină a Franţei, zise Juliette, o regină care avea amanţi …

– Şi care, după nopţile de beţie şi de orgie, îi arunca în Sena, completă baronul.

Chipul Juliettei se lumină brusc, ochii îi străluciră sălbatic şi un surâs cald îi înflori pe buzele pline. Baronul fu izbit de ideea care-i veni brusc, şi anume că o fire cum era a Juliettei putea să explice ferocitatea şi

dezmăţul reginei Jeanne de Bourgogne. Împins de dorinţa neîncetată pe care această fată o trezea în el, se apropie de ea şi-i zise:

– În drama asta sunt zugrăvite de minune plăcerile frenetice, sărutările pătimaşe şi toate acele sminteli în care te aruncă dragostea; sunt absolut sigur că acel tablou te va surprinde.

Juliette ridică spre Luizzi nişte ochi umezi, unde privirea îi tremura ca razele unei stele în ceaţă. Armand fu – ca să spunem aşa – inundat de acea lumină şi, fără să-şi dea seama ce face, o cuprinse pe Juliette în braţele sale; apoi, mai cutezător ca altădată, o aşeză pe genunchi, îi căută lacom buzele şi-o sărută. Juliette păru că se topeşte sub acel sărut; dar, smulgându-se din braţele lui, fugi, strigând:

– Oh, nu! Nu, nu!

Poate că baronul s-ar fi hotărât s-o urmeze pe Juliette la spectacol, convins că fata ascundea, sub rezerva ei, o dragoste care o devora şi care ar fi făcut-o să-i cedeze chiar în aceeaşi seară, dacă ar fi ştiut să profite de exaltarea pe care avea să i-o creeze acel *Turn din Nesle*; dar chiar în momentul în care se zbătea între dorinţa de a o poseda pe Juliette şi obligaţia de a da curs invitaţiei contesei, primi un nou bileţel, în care erau scrise următoarele:

„Domnul baron de Luizzi nu mi-a spus dacă va veni sau nu. Aştept răspunsul său şi-l aştept mai ales pe domnul de Luizzi.

Léonie"

Încă o dată baronul îşi spuse că n-ar fi bine să abuzeze de slăbiciunea prietenei surorii sale. Şi ca să nu cedeze unei noi tentaţii, răspunse imediat că va avea onoarea de a se prezenta la ora zece la doamna contesă de Cerny.

În vremea asta, Luizzi îi auzi pe Henri şi pe Caroline discutând veseli şi râzând în camera lor, unde probabil că isprăviseră de mult cu îmbrăcatul. Juliette intră în salon odată cu ei şi tot auzindu-i chemându-se cu acea dulce familiaritate a căsniciilor fericite şi tot văzându-i apropiindu-se, cam prea des, unul de altul, se îndreptă către baron şi-i spuse:

– Trebuie neapărat să-ţi vorbesc astă-seară!

– La ce oră?

– După ce ne întoarcem de la spectacol.

– Dar va fi miezul nopţii, zise Luizzi, care socoti în gând cam cât putea să stea la doamna de Cerny.

– Fie şi la miezul nopţii ... Cu cât mai târziu, cu atât mai bine! zise Juliette.

– Unde te voi vedea?

– În odaia mea, dacă nu ţi-e frică să urci acolo, atâta vreme cât mie nu mi-e teamă să te primesc în ea.

Luizzi făcu un semn că e de acord şi căută mâna Juliettei, care şi-o retrase, spunând pe un ton deosebit şi oftând puternic:

– Vom vedea ... Vom vedea ...

Gustave şi Edgard îşi făcură şi ei apariţia şi în curând plecară cu toţii. Rămas singur, Luizzi începu să reflecteze la cele două întâlniri şi iată cam la ce se gândi: „Cu cât privesc mai mult lumea, cu atât observ că în viaţa oamenilor cel mai mult loc îl ocupă dragostea, sau mai bine-zis ceea ce trece drept dragoste. Femeile nu se ocupă de nimic altceva, fie legitim, fie nelegitim. Or, ar fi dificil ca ele să se ocupe atâta de dragoste, dacă nu s-ar amesteca în ea şi bărbaţii; numai că ei se prefac a nu se gândi prea mult la ea, nu din discreţie, ci din vanitate şi ca să fie priviţi ca nişte spirite grave şi aşezate. Mi se pare că rolul de curios, pe care-l tot joc de atâta vreme, e cam nătâng. Iată o dublă ocazie de a ieşi din el. Juliette va fi a mea oricând voi vrea, chiar şi în noaptea asta dacă am chef; dar o femeie a cărei înfrângere m-ar încânta în cu totul alt mod, ar fi doamna de Cerny, o femeie virtuoasă, o femeie cu idei preconcepute; sigur că un asemenea succes ar fi un triumf măgulitor şi un fel cu totul deosebit de a-ţi petrece timpul".

Pentru a înţelege mai bine acest capriciu al baronului, care o abandona pe Juliette, gândindu-se la doamna de Cerny, trebuie să spunem că acea fată atât

de ciudată, nu acţiona decât asupra simţurilor baronului şi că, de îndată ce nu mai era de faţă, nu mai rămânea nimic din acea atracţie fizică, ce-l domina pe baron.

Doamna de Cerny avea, dimpotrivă, toate atracţiile unui nume ilustru, ale unui spirit elevat, ale unei bune reputaţii care aţâţă întotdeauna dorinţa unui bărbat, şi Luizzi, încă tulburat de discuţia cu Juliette, transferă asupra castei Léonie de Cerny toate dorinţele pe care i le aţâţase acea fată exaltată. Aşa că Luizzi se tot gândi la posibilitatea de a o avea pe contesă, dar se gândea degeaba, fiindcă nu întrevăzu niciun mijloc de a-şi vedea planul realizat. Ce să-i spună acelei femei? După ce făcuse pe finul şi pe delicatul, n-ar fi avut acum aerul unui prost neavând ce-i istorisi? Această teamă de ridicol amestecându-se în gândurile sale, baronul îşi zise că toate confidenţele diavolului făcute până atunci nu-i arătaseră decât fapte din trecut şi niciuna care să-l călăuzească în viitor. Se hotărî deci să cunoască viaţa doamnei de Cerny, pentru a se folosi de cele aflate în vizita pe care urma să i-o facă. Fiind deci singur, îl chemă pe diavol; acesta apăru imediat, dar Luizzi nu-şi crezu ochilor când îl văzu, până într-atât de ciudată îi era înfăţişarea.

VII

Un abate

Purta ciorapi de mătase de un negru mat, care-i scoteau în relief piciorul rotund şi glezna subţire, picioare atât de preţuite de bunicile noastre; avea un pantalon de caşmir negru, foarte strâns sub genunchiul de altfel foarte delicat; avea un pântece şi nişte şolduri cam durdulii. O vestă de mătase neagră, o cravată scurtă şi îngustă, peste care atârna o bărbie dublă; un chip trandafiriu, proaspăt şi surâzător; o gură mică, dinţi încântători, plete lungi şi uşor ondulate; ochi ipocriţi, mâinile albe şi parfumate, lenjerie de o mare fineţe şi de o albeaţă sclipitoare, dar nescrobită, acea invenţie îngrozitoare care transformă cea mai fină pânză în carton; şi, în sfârşit, o mică redingotă neagră, încheiată la un singur rând de nasturi. Dacă nu era diavolul, ar fi fost un preot adorabil; lucru foarte greu de ghicit, fiindcă îşi

ascunsese copitele în cei mai minunaţi şi mai eleganţi pantofi, mici, înguşti, strălucitori, lucraţi mai mult decât dumnezeieşte.

Cu toate că n-ar fi vrut să-l întrebe, Luizzi nu se putu totuşi abţine să nu se mire de înfăţişarea pe care şi-o luase diavolul.

– Ia spune, de unde vii îmbrăcat astfel?

Diavolul îi răspunse pe un ton blând şi melodios:

– Am îmbătat criţă un arhiepiscop neamţ şi un canonic.

– Frumoasă treabă pentru unul ca tine.

– E unul dintre lucrurile cele mai dificile pe care le-am încercat! Am crezut că niciodată n-am să-i pot împinge la acest dulce păcat de moarte, pe care voi îl numiţi lăcomie şi din care face parte şi beţia.

– Probabil că a fost vorba de nişte oameni care toată viaţa lor n-au băut decât apă.

– Ba dimpotrivă, stăpâne, doi găligani care erau atât de obişnuiţi cu vinul, încât, la un moment dat, au fost gata să mă bage ei pe mine sub masă.

– Şi ce interes aveai să-i îmbeţi astfel, din moment ce în fiecare zi trag atât de zdravăn la măsea?

– Pentru că ei nu se îmbată niciodată şi iată în ce constă mustrarea de conştiinţă pentru aceşti iezuiţi înrăiţi. Într-adevăr, Cel-de-Sus i-a spus omului să mănânce ca să trăiască şi să bea atât cât să-şi potolească

setea. Nu le-a spus oamenilor: „Băgaţi în voi zilnic o livră sau două de mâncare şi beţi cel puţin o sticlă de vin!“ Eu ştiu că le-a zis ca fiecare să bea şi să mănânce atât cât are nevoie. Or, află, stăpâne, că arhiepiscopul şi canonicul lui şi-au obişnuit, treptat, stomacurile, cu o asemenea nevoie de mâncare şi de băutură, încât te-ai cruci, nu alta. Ei doi erau în stare să înfulece mâncarea pentru douăsprezece persoane, servită dimineaţa, la prânz şi seara, şi să dea pe gât cincizeci de sticle mici cu vin de Bordeaux, ca pe-un nimic.

– Dar asta e o lăcomie îngrozitoare!

– Mă rog, fie şi lăcomie! Dar nu din plăcerea de a mânca şi de a bea ce e mai bun, pentru că din asta nu capeţi nici indigestie şi nici nu te îmbeţi. Or, ce face omul pe această lume, când greşeşte? Abuzează de ceva! Ce e, de fapt, păcatul? Excesul. Aşa că, în ziua în care câţiva îngeri rotofei vor dori să-şi dispute sufletul acestor doi prelaţi, îi voi înhăţa eu, pentru că nu vor mai putea spune că n-au mâncat şi n-au băut niciodată peste nevoile lor. Am prevăzut argumentul iezuistic de care un adversar abil s-ar fi putut servi în această circumstanţă şi l-am distrus dinainte. Fiindcă i-am lăsat pe cei doi sacerdoţi beţi morţi, căzuţi sub masă şi culcaţi unul peste altul, în formă de cruce, întru marea glorie a Domnului!

Luizzi îl ascultă pe diavol cum vorbea şi-şi dădu seama că era cherchelit, după felul cum se bâlbâia. Nu mai era diavolul sumbru şi grav care istorisise povestea Eugéniei, nici diavolul sceptic şi ironic care-l urmărea cu sarcasmele lui usturătoare; era un diavol nostim, gentil, împopoţonat şi parfumat. Aşa că-i zise:

– Dragul meu, eu te credeam ocupat cu lucruri mult mai serioase, decât astfel de fleacuri!

– Şi ce anume crezi că e mai serios pentru mine, decât să-i corup pe oameni? Ce, crezi că există o clasificare a viciilor, care să mă determine să mă ocup numai de unele dintre ele şi să le dispreţuiesc pe celelalte, cum faceţi voi, oamenii? Crezi că cel puternic, ameţit de puterea lui, care sacrifică liniştea unui stat doar ca să-şi facă o ambiţie, e pentru mine mai puţin demn de dispreţuit decât omul de rând, care le strică odihna celor din casă, din pricina câtorva litri de vin? Îţi închipui că eu fac vreo deosebire între doamna din lumea mare care-şi introduce copiii făcuţi cu amantul, în casa bărbatului ei şi desfrânata care-i duce pe ai săi, făcuţi cu cine se nimereşte, la „Copiii găsiţi"? Păstraţi pentru voi aceste amărâte deosebiri, fiindcă vă aparţin!

– Crezi că morala noastră nu le condamnă la fel?

– Doar n-ai să-mi spui mie că voi trăiţi în virtutea moralei voastre, fiinţe sărmane ce sunteţi! Voi nu trăiţi

nici măcar în virtutea pasiunilor voastre! Căci, cea mai firească, la orice animal, e dragostea, iar voi o minţiţi fără încetare până şi pe cea pe care v-o inspiră orânduirea voastră.

– Nu pricep.

– Du-te în stradă, stăpâne; vezi o fetişcană tânără şi frumoasă foc, dar îmbrăcată în zdrenţe; e posibil ca totuşi s-o remarci; după cum e posibil să treci pe lângă una dintre acele creaturi serbede, coborâtă dintr-un jurnal de modă, cu glugă de mătase, pieptănată cu părul tot atât de lins ca o bucată de satin, strânsă într-un corset care-i face o talie ca un gât de sticlă, înfăşurată în şifoane şi museline scrobite, care-i fac nişte şolduri imposibile şi imorale, legănându-şi formele pe care nu le are şi pe care şi le exagerează în mod impudic, dincolo de amplele proporţii ale lui Venus Callypige; şi imediat o părăseşti pe fetişcana a cărei frumuseţe naturală şi adevărată te-a frapat, şi începi să urmăreşti acel pachet de lenjerie albă şi de mătase strălucitoare.

– Asta, zise Luizzi, ţine de iluzia optică. Aparenţele te înşală adesea ...

– Minţi, zise diavolul. Eşti sigur de ceea ce vezi. Există cutare femeie despre care ştii că noaptea nu mai are nimic de femeie în ea, decât sexul, dar la care te gândeşti cu asiduitate ziua, când îşi completează cu abilitate tot ceea ce-i lipseşte frumuseţii. O adori pentru corsetul care-i face un sân admirabil; pentru că

un găinar (e un cuvânt inventat de voi) afirmă că are o crupă de iapă andaluză; faci o pasiune pentru talia ei strânsă în şireturi, ca un cârnat legat cu sfoară. Voi, stăpâne, nu iubiţi femeile; voi iubiţi cauciucul, scrobeala şi bumbacul!

– Ei bine, fiindcă tot vorbim despre femei, ia spune-mi, ce părere ai despre contesa de Cerny?

– O femeie înaltă, blondă, bine făcută, superbă, exceptând inima, căci se zice că este hotărâtă, îndrăzneaţă, ambiţioasă. Într-adevăr, e o operă splendidă, sculptată în carne. Dacă vreodată se va hotărî să-şi ia un amant, şi-l va face sluga nu a dorinţelor sale de iubire, ci a dorinţelor sale de putere. Sau cel puţin aşa judecă lumea.

– Ai spus: „Dacă vreodată se va hotărî să-şi ia un amant?“ Deci, n-are încă niciunul?

– Niciunul.

– Imposibil! Atunci de ce s-a speriat atât de tare, când am ameninţat-o că-i voi dezvălui secretele?

– Ei drăcie! Ascultă, stăpâne, tu crezi că femeile n-au alte vicii sau alte nefericiri de ascuns, decât numai cele legate de dragoste? Nu te-ai gândit că ridicolul poate uneori să le sperie mai mult decât ruşinea?

– Cum? strigă Luizzi, aplecându-se spre diavol, care, întins într-un fotoliu, îşi descheiase nasturii de la jiletcă, răsuflând ca un om care se sufocă. Cum adică, zise Luizzi, contesa se află în imposibilitatea de a avea un amant?

– Ţi-am spus că are un trup admirabil, că e una dintre acele femei în care se păstrează tipul primitiv al rasei lor originale, una dintre acele încântătoare naturi nordice venite din ţările slave; natură princiară, fecundă, splendid şi viguros alcătuită; ce mai, femeie până în vârful unghiilor.

– Şi cu toate astea, singurul lucru care o preocupă e ambiţia?

– N-aş putea chiar spune că o preocupă, ci mai mult o distrează.

– Ce înţelegi prin asta?

– Că a devenit ambiţioasă, ca să nu devină ticăloasă.

– Bun! Şi de ce asta? Contele e cumva gelos?

– Pe soţia lui? Nu. Dar pe onoarea lui, da!

– Sigur că o păzeşte cu asprimea unui tutore spaniol …

– Dacă te vei duce la ea la zece noaptea, o vei găsi singură; poţi pleca oricând doreşti, fără ca bărbatului ei să-i pese, cu excepţia unor evenimente ieşite din comun.

– Aşa că, zise Luizzi, vizita asta nu va avea rezultatul la care trăgeam nădejde!

– Poate, zise diavolul, poate că vei obţine într-o noapte ceea ce mulţi alţii n-au putut obţine după ani de dragoste sinceră şi de pasiune adevărată.

– Crezi? zise Luizzi.

– Ba chiar sunt convins că, dacă nu vei reuşi, va fi vina ta!

– N-ai putea să-mi dai câteva sfaturi?

– Eu, zise diavolul, oftând, vai, nu! N-am iubit decât o singură muritoare în viaţa mea şi n-am izbutit s-o corup.

– Şi cine a fost …

– Fecioara Maria, zise diavolul, surâzând cu cruzime. Atunci au făcut-o Maica Domnului.

– Şi toate celelalte?

– Toate celelalte? Le-am lăsat oamenilor, cu excepţia Evei, cum ţi-am mai zis. Cum nu erau decât ei doi pe atunci pe pământ, a trebuit să mă amestec, n-am avut încotro. Dacă ar mai fi existat un singur bărbat în plus, şchiop, chior, cocoşat, bâlbâit, tâmpit, i-aş fi lăsat lui această îndeletnicire şi mi-aş fi cruţat eu osteneala. De atunci nu m-am mai ocupat cu astfel de treburi. Aşa că sfaturile mele n-ar fi pe măsura unui stăpân atât de experimentat.

– Spune-mi măcar dacă e una dintre acele femei pe care poţi s-o ai, luând-o, cu îndrăzneală, prin surprindere?

– Nu prea mai cred în astfel de surprize, doar dacă mai există femei care să nu priceapă, cu niciun chip, ce anume vrei de la ele. Dar aşa ceva nu mai există astăzi.

– Mai ales, replică Luizzi, când sunt măritate. Dar poate că mai există totuşi femei a căror imaginaţie ar putea fi exaltată de cuvinte, de descrieri lascive, de priviri focoase?

– Nu mai cred în puterea unei asemenea exaltări, dacă ea n-a devenit o obişnuinţă a spiritului şi a simţurilor. Nu îmbeţi uşor un om sobru; în schimb îl îmbeţi imediat pe cel care în fiecare seară îşi bea minţile.

– Păi, parcă mi-ai spus altceva în legătură cu arhiepiscopul tău.

– Dimpotrivă, zise diavolul. Căci dacă arhiepiscopul nu trăgea la măsea, nu s-ar fi îmbătat niciodată. Există femei care au câte trei amanţi într-o noapte, dar care nu simt niciun fel de beţie a simţurilor. E ceea ce Diderot numea atât de just „fiara feroce“, este ceea ce Juvenal explică atât de bine prin cuvintele: *„Lassata viris et non satiata recessit“*[1] .

– Fiindcă tot veni vorba despre asta, cine-i Juliette, a cărei prezenţă exercită asupra mea o atracţie atât de neaşteptată şi de pătimaşă?

Diavolul păru încurcat, apoi răspunse:

[1] Istoveşte bărbaţii şi tot nesătulă se întoarce (lat.).

– Nu tot ceea ce ne aţâţă ne şi satisface, după ce ne-am făcut pofta! Există mâncăruri doar al căror aspect este apetisant.

– Totuşi, mi se pare că această Juliette …

– Nu va profita de nişte dorinţe pe care le-a trezit în tine, zise diavolul, întrerupându-l pe baron. Există un cuvânt cumplit care a fost rostit de domnul de Mère, ultimul iubit al Oliviei, într-o zi pe când istorisea cum o femeie pe care o iubea cu trup şi suflet, se dăruise dintr-odată altuia.

– Şi care este acel cuvânt?

– Voia să spună, zise diavolul, că nu trebuie să clatini bunele principii ale unei femei, să-i tulburi inima, să-i suceşti capul, să-i tulburi simţurile şi să nu fii acolo la momentul potrivit ca să profiţi de clipa în care e hotărâtă să cadă, atunci când e incapabilă să mai reziste, dacă e slabă.

– Şi care este acel cuvânt?

– Aparţine unei femei …

– Cuvântul!

– E al unei femei de geniu.

– Cuvântul! Vreau cuvântul!

– E vorba de doamna de Staël.

– Îţi baţi joc de mine?

– Pe legea mea, stăpâne, nu sunt decât un biet diavol. N-am dreptul să fiu tot atât de explicit ca o femeie, şi mai ales ca o femeie de geniu.

– Costumul ăsta de abate e cel care te face să fii atât de ipocrit? zise râzând Luizzi.

– Dimpotrivă, stăpâne, l-am păstrat pentru că vreau să-ţi istorisesc o poveste în care e vorba şi de puţină desfrânare şi fiindcă povestirea mea nu s-ar potrivi cu nicio altă înfăţişare.

– Ei bine, şi cuvântul? Care-i cuvântul?

– Cuvântul … Cuvântul e că … Ştii că nu întotdeauna cel care încălzeşte cuptorul bagă şi pâinea la copt. Întoarce aceste cuvinte şi vei afla povestea ta cu Juliette şi cu doamna de Cerny.

– Crezi, zise Luizzi încântat, că doamna de Cerny va fi a mea?

– Asta va depinde de tine.

– Bine, dar cum crezi c-ar trebui să procedez?

– Asta-i o întrebare de licean, amice!

– Timpul trece, zise Luizzi, şi tu nu mi-ai spus nimic!

– Avem tot timpul, zise râzând diavolul. Povestea doamnei de Cerny nu e lungă, iar povestea soţului ei e şi mai scurtă. Ţi le voi spune în trăsură, în timp ce ne vom îndrepta spre foburgul Saint-Germain, unde trebuie să mă duc să vizitez o tânără cucernică.

– Credeam, zise Luizzi, că obişnuieşti să zbori ...

– Uneori. Dar turbaţii ăia m-au obligat să beau atât de mult, încât m-aş rătăci printre atâtea coşuri de sobe.

– Ei drăcie, zise baronul, uite că nu ştiu unde stă contesa ...

– În strada Grenelle-Saint-Germain, numărul ...; trec întâi pe-acolo, apoi mă duc la Ministerul de Interne ...

– Ce, te-ai apucat de politică?

– Da, mă ocup de alegerea domnului de N...

– Unde candidez şi eu.

– Nu te credeam atât de hotărât.

– Află că sunt, dacă ai să binevoieşti să-mi spui un singur lucru.

– Ce lucru?

– Povestea doamnei Carin e adevărată?

– Cât se poate de adevărată.

– Domnul de Cerny n-a fost iubitul ei?

– Nici pomeneală!

– Pot să-i spun acest lucru soţiei lui?

– Ea e şi mai sigură decât tine.

– Cum aşa? se miră Luizzi.

– Uite aşa, răspunse diavolul râzând; dar asta n-o va lămuri de unde ştii tu.

– Nu pot să-i spun că am citit jurnalul Louisei?

– Ar fi mijlocul cel mai simplu şi mai rezonabil, dar să ştii că nu vei avea, cu acest mijloc, nici cea mai mică şansă de succes.

– Mai există şi alt mijloc?

– Iată că sună de nouă şi jumătate, zise diavolul. Hai să ne urcăm în trăsură!

– Iar vrei să mă înşeli, zise Luizzi, sunând pentru ca valeţii să-i aducă trăsura la scară, trăsură pe care o comandase cam de multişor.

– Nu, îţi făgăduiesc în mod sincer că vei afla tot ce vrei despre doamna de Cerny şi mai ales ceea ce trebuie neapărat să ştii.

După câteva clipe, erau instalaţi în trăsură şi se îndreptau către foburgul Saint-Germain.

– Acum, zise Luizzi, fii drăguţ şi spune-mi povestea doamnei de Cerny.

– Iată povestea doamnei de Cerny.

VIII

Povestea doamnei de Cerny

Şi, sprijinindu-se cu cotul într-un colţ al trăsurii, diavolul începu:

– Închipuie-ţi că mă duc la o femeie tânără, care e, cu siguranţă, o excepţie în vremurile noastre. E frumoasă, graţioasă, bine făcută, are o piele albă şi fină; e de neam mare, mă rog, nevasta unui avocat; prin urmare, exact femeia care-mi trebuie pentru o pasiune compromiţătoare sau o aventură galantă; în plus, are un anumit grad de exaltare a inimii şi o droaie de capricii care ar face din ea, dacă ar cădea pe mâini bune, o femeiuşcă plină de mici păcate ascunse, care ar duce o viaţă furtunoasă, zguduită de scandaluri cu uşile închise, ceea ce constituie fericirea femeilor şi, uneori, chiar şi a bărbaţilor.

– Asta e povestea doamnei de Cerny?

– Va veni şi ea, la rândul ei, zise diavolul. Apoi continuă: N-am presupus niciun moment că această creatură tânără ar merita deranjul să mă ocup de ea şi am lăsat bărbaţilor şi femeilor preocuparea de a o abate de la calea cea dreaptă. Dar mama ei a dat-o în grija unui preot bătrân, care a îndreptat toată acea exaltare către religie. Mica demoazelă deveni pioasă şi perseverentă. Se mărită din dragoste, cu un bărbat foarte onorat şi iat-o, în curând, devenind o femeie calmă şi liniştită şi, în sfârşit, mama atentă şi grijulie a doi copii frumoşi. Mi s-a părut că întinde prea mult coarda şi atunci am început să-i corectez toate acele calităţi, după gustul meu. „Ei drăcie, cucoană, mi-am zis eu, eşti pioasă, vei deveni cucernică; eşti perseverentă, te voi face încăpăţânată; eşti cinstită, te voi face abstinentă până la stupiditate; eşti vigilentă, vei deveni bănuitoare; căsnicia ta e un rai, ei bine, va deveni un iad."

– Eşti complet lipsit de inimă!

– Fleacuri! Sunt mai bun creştin decât voi toţi împreună şi-mi tratez aproapele ca pe mine însumi.

– Şi prin ce mijloc încântător ai ajuns la acest frumos rezultat?

– I-am dăruit toate acele cusururi prin acelaşi mijloc prin care dobândise calităţile.

– Adică? întrebă Luizzi.

– Tânăra femeie devenise o persoană încântătoare datorită preocupării unui preot cu frica lui Dumnezeu. Eu i-am dat un popă al dracului.

– Pentru ca să sape bunele principii ale acelei femei şi să dea peste cap toată munca preotului de treabă?

– Ei aş! făcu diavolul, întinzându-şi şalele pe pernele moi ale trăsurii. N-am săpat edificiul acelor virtuţi, ci l-am înălţat peste măsură. A supraîncărca vârful sau a săpa la temelie sunt două mijloace excelente pentru a da peste cap un monument. Află că am auzit de un caz de conştiinţă, dintre cele mai originale care s-au inventat.

– Şi în ce constă acel caz de conştiinţă?

– Se zice că există o anumită morală, care consideră drept păcat tot ceea ce este plăcere. Nu numai că, dacă mănânci mai mult decât trebuie, e o crimă, dar dacă mănânci cu plăcere, atât cât îţi trebuie, e un păcat.

– Şi care e acest caz de conştiinţă?

– Păi cel despre care ţi-am vorbit, zise diavolul, şi care constă în a considera orice plăcere drept un păcat. Or, într-o zi când încântătoarea mea evlavioasă se spovedea … Ei bine, eu îi şopteam abatelui Molinet ce anume s-o întrebe pe puicuţă, iar acesta o iscodea cu un glas mieros:

– De când mă ocup de conştiinţa dumitale, fiica mea, trebuie să recunosc că, în multe privinţe, te afli pe drumul cel bun. Dar mă mai tulbură o îndoială,

fiindcă atunci când întâlneşti o viaţă atât de curată ca a dumitale, ai vrea ca ea să devină desăvârşită, dacă mai poate exista şi altcineva care să fie desăvârşit în afară de bunul Dumnezeu.

– Ai spus tu aşa ceva?

– Şi de ce nu? Dumnezeu e desăvârşit fiindcă El m-a făcut. Şi nu e desăvârşit decât cu această condiţie: căci, dacă răul n-ar veni de la mine, ar trebui să vină de la El şi atunci s-ar duce dracului toată perfecţiunea lui. Dar văd că mă tot întrerupi întruna. I-am spus deci acele vorbe evlavioasei mele, iar ea mi-a răspuns:

– Mi-am scormonit conştiinţa şi te asigur, părinte, că n-am mai găsit alte păcate, decât cele despre care ţi-am vorbit.

– Există şi păcate pe care le săvârşeşti uneori fără să-ţi dai seama.

– Spune-mi-le, părinte …

– Păcate mari de tot …

– Oh, le voi ocoli! Spune-mi şi mie care sunt acelea.

– Răspunde-mi sincer: de cât timp ai născut?

– De un an şi jumătate.

– De un an şi jumătate! Deci de două ori câte nouă luni, i-am spus pe un ton sumbru. Şi vreme de optsprezece luni ai trăit în castitate şi abstinenţă?

– Sunt măritată, părinte, şi socot că trebuie să-mi îndeplinesc îndatoririle impuse de biserică şi să mă supun dorinţelor soţului meu.

– Şi ce rezultă din aceste dorinţe?

– Nu ştiu ce să-ţi răspund, părinte …

– Vreme de optsprezece luni n-ai mai rămas însărcinată?

– Nu! Ultima mea naştere a fost foarte grea şi medicul mi-a spus să mă feresc să mai am copii. De altfel, sănătatea mea e atât de şubredă …

– Ah , fiinţă nevrednică, i-am strigat, sănătatea ţi-e şubredă ca să faci copii, dar, slavă Domnului, îndeplineşti, şi încă cu destulă vigoare, dorinţele bărbatului dumitale, aşa cum mi-ai mărturisit adineauri. Păi, în condiţiile astea, căsătoria dumitale nu mai e o legătură sacră, fiica mea, ci e un adevărat desfrâu! Ea nu mai concordă cu porunca Domnului care a zis: „Creşteţi şi vă înmulţiţi“!

– Dar mă gândeam … zise ea, tremurând.

– Te gândeai, nefericito! am strigat furios. Te gândeai! Iată ce te-a pierdut! Asta e înfumurare, e vanitate! Te gândeai!

Încetul cu încetul m-am potolit şi am început să-i explic penitentei mele că noi considerăm drept un păcat capital orice plăcere, care nu are alt scop decât plăcerea şi am îngrozit-o cu un lung şir de infanticide la care se făcuse complice.

– Trebuie să fi fost vreo cretină care nimerise peste un imbecil.

– Stăpâne, zise diavolul, cunosc o femeie care şi-a schimbat de nouă ori duhovnicul, pentru a obţine iertarea acestui păcat şi pentru a nimeri un preot care să n-o mai întrebe nimic în legătură cu acest capitol, dar n-a izbutit şi atunci a renunţat.

– La ce? întrebă Luizzi. La păcat?

– Ei, la păcat! La salvarea sufletului! Dar cu tinerica noastră, treburile n-au stat aşa.

– Bun, şi ce-a ieşit din toată treaba asta? întrebă Luizzi.

– A reieşit că i-a spus lui bărbatu-său să se culce separat, pentru că ea nu mai voia să aibă un al treilea copil!

La început bărbatul ei a făcut scandal, a strigat, dar degeaba: ea o ţinea pe-a ei. Atunci el a făcut-o nebună, iar ea l-a făcut desfrânat. S-au înjurat ca la uşa cortului şi n-au mai avut ochi să se vadă. Acum se detestă unul pe altul. Femeia se duce în fiecare dimineaţă să se spovedească duhovnicului, iar bărbatul se duce în fiecare seară să-şi petreacă noaptea în oraş.

– Nu te cred, zise Luizzi. Minţi!

– Dacă nu mă crezi, te iau cu mine la ea. Căci iată-ne ajunşi la poarta acestei doamne de Arnetai.

– Mulţumesc! Crezi că trebuie să mai opresc trăsura?

– Nu-i nevoie, răspunse diavolul.

– Atunci, deschide portiera!

– Nu-i nevoie, zise din nou diavolul.

– Lasă măcar geamul în jos!

– Nu-i nevoie, repetă acelaşi personaj.

Şi, zgâriind cu unghia degetului mic cele patru margini ale geamului, acesta se desprinse ca şi cum ar fi fost tăiat de cel mai bun diamant al geamgiului. Grăbit, diavolul dădu să iasă prin acea deschidere improvizată. Dar, chiar în acea clipă, Luizzi îşi aminti că nu-l luase pe diavol în trăsură ca să asculte povestea doamnei de Arnetai; îl apucă deci de picior, dar nu rămase decât cu pantoful lui în mână. Luizzi fu dezamăgit, dar diavolul, agăţându-se de portieră, îşi vârî capul prin acea deschidere improvizată.

– Dă-mi pantoful! îi spuse el baronului.

– Spune-mi povestea doamnei de Cerny! zise baronul.

– Domnul de Cerny a fost unul dintre cei mai frumoşi bărbaţi din vremea lui, dar şi unul dintre cei mai mari desfrânaţi. Dă-mi pantoful!

– Povestea doamnei de Cerny!

– Făcând o călătorie la Aix, domnul de Cerny a dus o viaţă atât de dezordonată, încât a fost gata să moară din pricina unei fetişcane frumoase, cu obrazul proaspăt ca un trandafir. Dă-mi pantoful!

– Dacă nu-mi spui povestea doamnei de Cerny, nu mai vezi pantoful!

– Reîntors la Paris şi vindecat după o lungă şi grea boală, de care se molipsise de la fetişcana aceea, domnul de Cerny a renunţat la destrăbălare, a devenit un om aşezat şi s-a îndrăgostit de domnişoara Léonie de Assimbret.

– În sfârşit, ne apropiem de ce ne interesează. Şi domnişoara de Assimbret ...

– Domnul de Cerny a înconjurat-o cu atâtea griji şi atenţii încât, la un moment dat, a compromis-o ...

– Şi Léonie?

– Domnul de Cerny a fost somat de familia sa şi de familia domnişoarei de Assimbret s-o ia de nevastă pe Léonie.

– Dar ea? Ea? strigă Luizzi cu nerăbdare.

– Domnul de Cerny a refuzat categoric.

– Îţi baţi joc de mine?

– Impresionat totuşi de imensa avere a domnişoarei de Assimbret, domnul de Cerny a sfârşit prin a o lua de nevastă.

– Foarte bine! Şi după asta?

– În prima noapte a nunţii lor ...

– Ascultă, amice! Vezi că am clopoţelul în buzunar! strigă baronul.

– În prima noapte a nunţii lor, domnul de Cerny s-a apropiat cu un aer solemn de patul nevestei sale ...

– Poate că îl înşelase?

– Domnul de Cerny i-a ţinut un discurs nespus de lung; şi, după zeci de ocolişuri, i-a mărturisit adevărul.

– Ce adevăr?

– I-a spus cum boala, pe care o căpătase în câteva minute la Aix, îl ţinuse şase luni la pat şi cum, din pricina ei, devenise ...

– Să nu spui neputincios!

– Ba chiar aşa şi e! zise diavolul. Domnul de Cerny e un bărbat neputincios. Asta-i toată povestea doamnei de Cerny!

– Neputincios! repetă Luizzi, prăpădindu-se de râs.

– Te rog să-mi dai pantoful!

– Neputincios!

– Pantoful! Dă-mi repede pantoful! Căci, iată, ai ajuns la poarta doamnei de Cerny!

– Neputincios! replică baronul, amintindu-şi de răspunsul pe care i-l dăduse doamnei de Cerny: „În ceea ce priveşte grija pe care domnul de Cerny a manifestat-o faţă de doamna Carin“ ... şi râzând de interpretarea firească pe care o dăduse acelei afirmaţii.

– Pantoful meu! Pantoful meu! striga diavolul.

– Neputincios! Neputincios! repeta, râzând, baronul.

IX

Femeia

Trăsura se oprise, dar Luizzi râdea atât de tare, încât nu mai auzi ce-i cerea diavolul. Rămase deci cu pantoful în mână. Coborî înecându-se de râs şi murmurând întruna cuvântul „neputincios“. Urcă astfel în apartamentul doamnei de Cerny şi porunci unui servitor să-l anunţe. Veselia baronului i se păru cam ciudată servitorului, căci îl examină pe Luizzi cu un aer neîncrezător, uitându-se de vreo două, trei ori la obiectul pe care-l ţinea în mână. Băgând, în sfârşit, de seamă cu câtă atenţie se uita servitorul la el şi urmărindu-i privirea, abia atunci observă că ţinea în mână pantoful diavolului. Asta nu făcu decât să-i sporească buna dispoziţie în care se afla şi, izbucnind din nou în râs, îi spuse servitorului să-l anunţe doamnei contese de Cerny.

În timp ce valetul intră în apartament, Armand, rămas singur în anticameră, se uită după diavol ca să-i înapoieze ce-i luase. Dar, nezărindu-l, începu a cerceta pantoful. Acel pantof era într-adevăr splendid, îngust, graţios, cambrat, lucrat dintr-o piele moale şi lucioasă, dublat cu satin roz, ce strălucea ca emailul, unul dintre acei pantofi sortiţi să fie lăsaţi la piciorul patului unei femei ca să demonstreze eleganţa pretenţioasă a celui care-i poartă, dacă, din întâmplare, au fost remarcaţi. Luizzi încă mai admira acel superb pantof, râzând întruna şi gândindu-se că poate diavolul avusese de gând să-l lase la frumoasa evlavioasă, pe care se ducea s-o viziteze, când îl auzi pe servitor înapoindu-se. Neştiind unde să ascundă pantoful amicului său, îl vârî în buzunarul hainei şi intră la doamna de Cerny. Străbătu trei camere imense de diverse stiluri, o sufragerie romană, un salon gotic şi o bibliotecă stil Renaştere; trecu prin dormitorul care era mobilat în cel mai pur stil Ludovic al XV-lea şi ajunse, în sfârşit, în partea cea mai retrasă a palatului, într-un budoar chinezesc, alcătuit din opt panouri şi de un lux dintre cele mai excentrice. Toate panourile erau din lac negru; tapetele şi mobilele acoperite cu satin negru, brodat cu mătase în culorile cele mai contrastante; divanele, foarte joase, erau acoperite cu mătase la fel; tavanul era şi el îmbrăcat în mătase neagră, aşa că, la

prima vedere, acel budoar părea să semene cu o capelă. Dar când la lumina palidă a unei lumânări roz, închisă într-o lampă de cristal de Boemia, atârnată de tavan cu nişte lănţişoare de bronz, descopereai toate acele desene bizare, toate acele păsări fantastice, cu penaje atât de strălucitoare, toate acele figuri groteşti, făcând să le lucească faţa galbenă pe emailul negru şi sclipitor, când vedeai toate acele porţelanuri transparente şi capricioase, broderiile de mătase viu colorate, micile mobile supraîncărcate de mii de fleacuri din aur împletit, din argint cizelat, florile admirabile din vasele diforme, parfumurile pătrunzătoare, ce răzbăteau din casolete ciudate, îţi dădeai seama că te aflai într-unul din acele sanctuare la modă, cu tot ce aveau ele mai bizar şi mai sfidător. Apoi, după ce te mai obişnuiai cu acel loc prestigios, îţi dădeai seama că strălucirea sobră, urâţenia căutată a tuturor podoabelor lui nu erau deloc aşa cum ţi se păruseră la prima vedere.

Înaltă şi blondă, doamna de Cerny şedea pe jumătate culcată pe unul din acele divane; era îmbrăcată într-o rochie de muselină albă şi se profila pe fundalul acela negru, ca umbra albă a unei zâne, noaptea. Capul i se sprijinea pe o pernă de mătase neagră, care-i scotea şi mai bine în relief albeaţa strălucitoare a obrazului, în vreme ce buclele lungi ale minunatului ei

păr blond se răsuceau în inele aurii pe toată perna aceea întunecată şi sobră.

Doamna de Cerny era nemaipomenit de frumoasă. Dar Luizzi recunoscu, văzând-o, câtă dreptate avusese diavolul, când îi vorbise despre acea seducţie, care rezultă din farmecele pe care le datorează o femeie toaletelor sale. Într-adevăr, frumuseţea doamnei de Cerny se mai estompase în acel moment din pricina contrastului îndrăzneţ. Totuşi, ceea ce-l impresionase încă de la început, făcându-l să simtă un puternic sentiment de admiraţie, care pusese cu totul stăpânire pe inima baronului, au fost albeaţa strălucitoare a rochiei sale şi suavitatea acelor plete lungi, bălaie şi ondulate. Uimirea pe care o simţi, văzând acea fiinţă de vis, îl făcu să uite de veselia lui de mai înainte şi deci putu s-o salute pe contesă, fără să-i râdă în nas, şi să se aşeze acolo unde îi arătă ea cu mâna, fiindcă se pare că era mult prea emoţionată ca să poată vorbi.

– Sunt la ordinele dumneavoastră, îi spuse baronul, şi aştept să vă explic motivul care mi-a prilejuit încântătoarea favoare de a fi primit de dumneavoastră.

– Nu ştiu dacă poţi numi favoare o explicaţie care poate deveni foarte serioasă, răspunse doamna de Cerny.

– Aveţi dreptate, doamnă, nici eu nu concep că ar putea exista ceva care să vă privească şi care să nu fie foarte serios.

– Aş vrea să vă înţeleg cât mai clar, domnule.

– Am să vorbesc cât mai limpede, doamnă.

– Ce înţelegi dumneata prin afirmaţia „că n-ar putea exista ceva care să mă privească şi care să nu fie foarte serios“?

– Doriţi o explicaţie: mă voi supune, zise Luizzi, pe care atmosfera deosebită a acelei odăi îl făcu să-şi aducă aminte de educaţia sa aleasă. Da, doamnă, tot ce e în legătură cu dumneavoastră trebuie să fie serios. O legătură spirituală va fi serioasă cu o femeie inteligentă, care a studiat şi a rezolvat cele mai înalte chestiuni sociale şi politice. Prietenia va fi serioasă cu o femeie care numără printre calităţile sale devotamentul şi fermitatea, ce fac ca acest sentiment să fie sacru; în sfârşit, dacă cineva ar cuteza s-o iubească, cu o dragoste adevărată, pe doamna de Cerny, această pasiune ar fi serioasă, căci ea s-ar baza pe cea mai înaltă stimă faţă de cel mai nobil caracter şi pe cea mai vie adoraţie faţă de cea mai desăvârşită frumuseţe.

Francheţea directă a acestui elogiu, tonul sincer şi respectuos cu care a fost rostit, o stingheriră la început pe doamna de Cerny, dar nu părură s-o supere. Totuşi, după o clipă de tăcere, ea răspunse, surâzând:

– Într-adevăr, te admir cum ştii să ne dispreţuieşti, domnule.

– Doamnă, strigă Luizzi, cum puteţi vorbi despre dispreţ? Credeţi că respectul meu pentru dumneavoastră este ...

– Oh, nu te scuza; nu m-ai înţeles, zise contesa, întrerupându-l pe baron. Admir, dacă vrei, cât de puţin ne apreciezi, dacă verbul a dispreţui te sperie, fiindcă văd că nu poţi sta o clipă lângă o femeie, fără a-i spune că e frumoasă şi că e făcută pentru a fi iubită.

– Şi asta din pricină, răspunse Luizzi surâzând, că e foarte dificil să admiri şi să îmbrăţişezi mai multe lucruri dintr-o privire. Ochii spiritului, ca şi cei ai trupului, se opresc, fără a alege, asupra a ceea ce-i frapează cel mai tare; şi, pentru cei care n-au avut onoarea de a fi putut aprecia, în intimitate, toată strălucirea înaltelor dumneavoastră însuşiri, mi se pare firesc de a vrea să contemple ceea ce nu le puteţi ascunde: spiritul cel mai delicat, graţia cea mai desăvârşită şi frumuseţea cea mai pură.

Doamna de Cerny se întoarse către baron, fără să-şi părăsească locul, îl privi atent şi-i spuse cu un surâs franc:

– Ai revenit cu abilitate la teza dumitale. Numai că eu o cred falsă. Mi se pare că admiraţia unui bărbat pentru o femeie – dacă femeia merită într-adevăr

această admiraţie – trebuie să îmbrăţişeze tot ceea ce face ea ca s-o merite.

– Vai, cum vă mai înşelaţi, doamnă, replică Luizzi cu însufleţire; binevoiţi şi ascultaţi-mă, fără să vă înşelaţi în ceea ce priveşte intenţia vorbelor mele, şi poate că veţi recunoaşte că am dreptate.

– Vă ascult, spuse doamna de Cerny, împreunându-şi mâinile peste perna neagră de care se sprijinea.

– Doamnă, există un lucru de care trebuie să fiţi convinsă, zise Luizzi, iar acest lucru este respectul sincer şi adevărat pe care-l inspiraţi, stima profundă pe care v-o datorez. Lucrul de care, de asemenea, trebuie să fiţi convinsă e că ar fi uşor, dacă nu să uiţi aceste două sentimente, măcar să le laşi să predomine prin cea mai vie, mai înflăcărată adoraţie, chiar şi fără speranţă.

– Domnule, spuse doamna de Cerny, nu sunt chiar de atâta rea-credinţă, încât să neg aceste lucruri.

– Ei bine, doamnă, de vreme ce dragostea cea mai pură poate domina un moment respectul ce vi se datorează, înseamnă că o dorinţă smintită poate domina un moment această dragoste atât de pură. Omul care stă alături de dumneavoastră şi vă admiră frumuseţea, graţia şi spiritul vă iubeşte fără să vrea. Cel care v-ar vedea aici, cel care v-ar vedea acest chip frumos, ce se odihneşte într-un mod atât de cochet, în aceste

frumoase mâini, cel care v-ar vedea trupul atât de minunat desenându-se în toată graţia şi plenitudinea perfecţiunii sale, pletele acestea risipite ce vă cad în valuri pe umerii divini, cel care ar simţi acest parfum îmbătător, ce pluteşte în această cameră, ar vedea lumina asta voalată, care aduce a mister, acela, doamnă, ar putea uita un moment, doar un singur moment, respectul pe care-l datorează virtuţilor dumneavoastră şi respectul mult mai tandru, al unei iubiri sacre, dându-şi seama că nicio altă femeie din lume nu poate răspândi în jurul ei o atât de puternică atracţie şi imaginându-şi câtă fericire i-ar putea dărui atâtea frumuseţi.

În timp ce Luizzi vorbea astfel cu o voce timidă şi emoţionată, doamna de Cerny îşi lăsase ochii în jos, îşi ridicase capul şi acum şedea dreaptă pe divanul pe care până atunci stătuse culcată. O roşeaţă vie îi îmbujorase obrazul şi respiraţia ei întretăiată dovedea că vorbele baronului îi pricinuiseră o emoţie, pe care Luizzi o luă drept stinghereală şi ruşine, cauzate de o astfel de declaraţie. Aşa că strigă repede:

– Nu v-am ofensat, doamnă! Am răspuns la o întrebare generală printr-un adevăr pe care poate că nu aveam dreptul să-l particularizez, dar care nu trebuie să vă jignească. Am vorbit de strălucirea deosebită a unei flăcări, pe care orice femeie frumoasă, aşa cum

sunteţi dumneavoastră, o poate face să izbucnească, dar pe care numai dumneavoastră singură o puteţi face să fie pură, fără s-o stingeţi.

Doamna de Cerny continuă să tacă, dar acum avea aerul mai puţin stânjenit, mai puţin preocupat. Luizzi, nevrând să-i lase niciun fel de impresie neplăcută, continuă:

– Va trebui să vă acuz, ca să mă apăr? Va trebui să vă supăr, ca să vă liniştesc? Va trebui să vă spun că e vina dumneavoastră că sunteţi atât de pură şi totodată atât de încântătoare?

– Nu, nu, replică doamna de Cerny surâzând, e de prisos s-o luăm de la capăt; dar m-aţi învăţat un lucru, pe care sunt încântată că l-am aflat, şi anume că unei femei i se pot spune, în mod politicos, cele mai impertinente lucruri.

– Oh, doamnă ...

– Nu te învinuiesc, dimpotrivă, e o artă care mă bucură s-o întâlnesc la dumneata, căci, în sfârşit, domnule, încă n-am abordat subiectul pentru care te afli aici; suntem încă departe de explicaţia pe care ţi-am cerut-o.

– Şi care e acea explicaţie? zise Luizzi, făcând-o pe miratul.

– „Pot să vă asigur – mi-ai spus – despre rezultatul preocupărilor domnului de Cerny faţă de doamna

Carin." Fii amabil şi spune-mi cum poţi să-mi oferi siguranţa că nu s-a petrecut nimic între ei?

– Iertaţi-mă că îndrăznesc s-o elogiez pe doamna Carin în faţa dumneavoastră, doamnă, zise Luizzi, căruia nu-i veni să-i răspundă nici cinstit şi nici impertinent acelei femei, dar mi-aş pune în joc onoarea, garantându-vă totala inocenţă a nefericitei Louise.

– Deci, ai dovezi despre această inocenţă?

– Sunt ferm convins de acest lucru.

– Doar atât?

– Doar atât.

– Am impresia că vorbele dumitale nu voiau să spună doar atât, domnule.

– Vă rog să nu le daţi un alt sens, spuse cu însufleţire baronul.

– Şi ce sens să le dau, domnule, spuse contesa, din moment ce m-ai asigurat că acea legătură despre care a vorbit toată lumea, n-a fost câtuşi de puţin vinovată, aşa cum au crezut toţi?

– Dumneavoastră credeţi că a fost vinovată? întrebă surâzând baronul.

Roşeaţa care acoperi chipul doamnei de Cerny, privirea întrebătoare îndreptată către baron, îi dovediră acestuia că mersese prea departe. Léonie zise:

– Şi de ce n-aş crede că a fost o legătură vinovată, domnule?

Luizzi încercă să dea înapoi şi bâlbâi încurcat:

– Sentimentele domnului de Cerny, principiile sale ...

– Ştiţi că, în ceea ce priveşte fidelitatea, domnul de Cerny nu trece drept un model ...

– Situaţia sa ...

– Situaţia lui admitea foarte bine o legătură cu fata marchizului de Vaucloix.

– Dragostea lui faţă de dumneavoastră ...

– N-am fost socotiţi niciodată doi soţi prea înflăcăraţi.

– Virtutea doamnei Carin, pentru care îmi pun chezăşie onoarea ...

– Răspunsurile dumitale nu mă satisfac, domnule; de ce socoţi că n-ar trebui să cred în deplina infidelitate a domnului de Cerny?

Cuvintele „deplina infidelitate" îl făcură pe baron să râdă. Văzându-se presat cu atâta perseverenţă şi găsind un cuvânt, care putea sluji drept răspuns, zise, lăsând să-i scape vorbele cât mai lent cu putinţă:

– O infidelitate deplină, spuneţi? Asta ar fi o adevărată crimă în dragoste ... o crimă de care nu l-aţi crede în stare pe domnul de Cerny.

Deşi suferea cumplit, Léonie părea totuşi hotărâtă să-i smulgă baronului un răspuns categoric, căci replică mânioasă şi plină de nerăbdare:

– Şi de ce, mă rog, nu l-aş crede în stare pe domnul de Cerny de o asemenea ... crimă? Hai, domnule, dumneata, care deţii arta de a spune tot, nu poţi găsi o perifrază convenabilă pentru a-mi explica ce ai de explicat?

– Credeţi că am ce să vă explic? Şi, la urma urmei, de ce să mă siliţi să vă mai explic, din moment ce m-aţi înţeles atât de bine?

– Eu? făcu pe mirata doamna de Cerny.

Baronului i se păru atât de ciudată insistenţa doamnei de Cerny, încât se hotărî să pună capăt acelui lung echivoc. Totuşi, cum îi era ruşine să jignească o femeie, care de fapt nu merita decât multă milă pentru nenorocirea ei şi multă stimă pentru resemnarea ei, Luizzi spuse cu multă blândeţe:

– Dacă aş fi săvârşit nedreptatea de a vă alarma în ceea ce priveşte infidelitatea domnului de Cerny, ca atâţia alţii, poate că m-aţi fi iertat, dacă v-aş fi spus să uitaţi o vorbă smintită, scăpată în toiul unei discuţii; poate că aţi fi fost mai puţin indulgentă, dacă aş fi încercat să vă fac să credeţi că soţul dumneavoastră n-ar fi putut să vă fie credincios?

Luizzi a rostit aceste cuvinte pe tonul cel mai supus, cel mai potrivit şi mai blând cu putinţă; dar o pornise pe un teren alunecos fiindcă, fără să-şi dea seama, ultima parte a frazei sale avea aerul unei glume

răutăcioase, aşa că doamna de Cerny răspunse pe un ton ferm şi trufaş:

– Ăsta, domnule, nu e răspunsul unui om de onoare; te-am întrebat în mod deschis şi cinstit de ce eşti atât de convins de nevinovăţia domnului de Cerny. Răspunde-mi clar, aşa cum te-am întrebat, şi fără menajamente. Pot şi sunt în stare să-ţi aud răspunsul, oricare ar fi el, fără să fie nevoie să-l îmbraci în cuvinte frumoase. Te ascult, domnule.

– Ei bine, doamnă, zise Luizzi, căruia tonul întrebării i-l dicta pe cel al răspunsului, ştiu şi eu ceea ce ştiţi şi dumneavoastră!

Dar se opri, neputând spune mai mult unei femei, a cărei distincţie îl deranja poate chiar mai mult, decât virtutea ei.

– Şi ce ştiţi, domnule, tot atât de bine ca şi mine şi nu cutezaţi să-mi spuneţi?

– Ei bine, pentru că ţineţi cu tot dinadinsul să vă spun, ştiu ceea ce însuşi domnul de Cerny v-a spus – şi desigur că mult mai stânjenit decât mine – chiar în noaptea nunţii dumneavoastră.

Léonie îşi ascunse capul în mâini, scoţând un strigăt şi, în aceaşi clipă, uşa acelui superb budoar se deschise şi domnul de Cerny îşi făcu apariţia.

X

Soţul

În fiecare mână ţinea câte un pistol. Era palid şi tremura. Privirea fixă, încremenită era îndreptată către baron, căruia îi spuse cu o voce plină de mânie:

– Cine ţi-a spus acest lucru, domnule?

E destul de dificil de descris stupefacţia lui Luizzi şi spaima pe care o simţi, văzându-l apărând pe domnul de Cerny, astfel înarmat. Dacă s-ar fi aflat la un om de rând, care ar fi săvârşit o crimă abominabilă şi pe care el ar fi apucat s-o dezvăluie, i-ar fi dat dreptate să se comporte astfel, de teama de a nu se vedea pe eşafod, dar un om de rangul contelui să se manifeste astfel, numai pentru a scăpa de ridicol? Neştiind ce să răspundă la întrebarea domnului de Cerny, Luizzi, a cărui vanitate nu-i îngăduia să dea dovadă de slăbiciune în faţa unui om de rangul său, se întoarse către contesă, spunându-i rece:

– Deci, doamnă, a fost o capcană ...

Dar spaima şi mirarea zugrăvite pe chipul doamnei de Cerny, îi dovediră mai bine decât orice răspuns, că şi ea era tot atât de mirată ca şi el de apariţia contelui.

– Dumneata aici! strigă ea, adresându-se bărbatului ei.

– Da, eu, răspunse contele, eu care am aflat de la doamna de Marignon cu câtă căldură i-a luat apărarea doamnei Carin, domnul de faţă, eu, căruia aceeaşi doamnă i-a vorbit despre graba de care a dat dovadă baronul ca să te liniştească; eu, care am aflat despre curiozitatea dumitale, doamnă, şi am vrut s-o împărtăşesc.

– Ei bine, domnule? întrebă Luizzi.

– Ei bine, domnule, replică domnul de Cerny, acea curiozitate nu mi-a fost satisfăcută.

– Şi nici n-o pot satisface.

– Atunci, îmi va satisface doamna această curiozitate în locul dumitale, domnule!

– Eu? întrebă contesa.

– Dumneata, doamnă, zise contele, punând zăvoarele la cele două uşi care dădeau în budoar.

– Domnule, sper că ai văzut neliniştea mea şi ai auzit întrebările mele, zise contesa.

– Am auzit răspunsul domnului de Luizzi. El ştie, ţi-a zis, ceea ce ţi-am spus eu în prima noapte a nunţii. La urma urmei, un secret ca al meu se poate şi ghici.

Dar o împrejurare ca aceea despre care a vorbit domnul baron, trebuie să-i fi fost povestită de cineva. Nu eram decât noi doi, doamnă, şi cred că-ţi închipui că nu eu am fost acela care s-a apucat să glumească pe seama unor astfel de lucruri.

– Dar, domnule, din felul în care l-am interogat pe domnul de Luizzi, ar fi trebuit să înţelegi că …

– … nu lui i-ai făcut asemenea confidenţe; sunt sigur de asta, după cum sunt sigur că trebuie să le fi făcut cuiva; aşa că vă rog, pe dumneata, să-mi spui cui le-ai făcut şi pe dumnealui, cine i-a vorbit despre acest lucru, ca să-mi pot da seama din partea cui vin şi pe unde au trecut.

– Mă jur pe sufletul meu, domnule, că niciodată niciun cuvânt n-a ieşit de pe buzele mele.

– Nu minţi, doamnă, zise domnul de Cerny, a cărui mânie izbucni ca o flacără. Din moment ce domnul ştie tot ce s-a petrecut între dumneata şi mine, înseamnă că i-am spus acest lucru sau eu, sau dumneata!

– Dar, în sfârşit, zise şi Luizzi, ce pretenţii ai, domnule? Ce vrei?

– Cum, încă n-ai înţeles ce vreau? răspunse contele. Neputincios! Parcă aşa ai lăsat să se înţeleagă, nu? Neputincios să dăruiesc viaţă, am să-ţi dovedesc că sunt în stare să-ţi dăruiesc moartea.

– Un asasinat! strigă doamna de Cerny, ridicându-se speriată.

– Nu, doamnă, replică plin de amărăciune domnul de Cerny, o crimă pe care legea o prevede şi o iartă. Îl găsesc la nevastă-mea pe amantul ei şi-l ucid …

– Domnule, strigă contesa de Cerny, vei făptui două crime abominabile: vei ucide un om şi-ţi vei dezonora soţia … ba va trebui să mă omori şi pe mine, pentru că voi răzbuna, la rându-mi, moartea pe care ai săvârşit-o!

– Atunci am să vă împuşc pe amândoi, zise contele.

– Dar e cu neputinţă, strigă, pierdută, contesa, în vreme ce Luizzi rămăsese năucit şi mut. E cu neputinţă! Lumea va auzi strigătele noastre … Va veni încoace … Doar n-ai să ne poţi ucide pe amândoi în aceeaşi clipă, încât, unul dintre noi să nu mai apuce să strige …

– Înainte de a veni aici, zise contele, am îndepărtat pe toată lumea. Apoi adăugă: Am prevăzut rezistenţa voastră şi nimic nu vă mai poate salva!

Vorbind astfel, se dădu înapoi şi se sprijini de una dintre uşi, ca şi cum ar fi vrut să împiedice orice fugă şi să-şi creeze spaţiul necesar ca să nu nimerească alături. Apoi trase piedica celor două pistoale.

– Domnule, strigă contesa, făptuieşti o crimă josnică, pentru care nu există nici scuză, nici iertare!

– Crima nu se datorează decât trădării dumitale!

– Ce trădare, domnule! Sunt nevinovată, n-am săvârşit nicio trădare! Ţi-am respectat numele pe care mi l-ai dat!

– Da, zise contele, dar numai în ceea ce-mi era indiferent.

– Ah, spuse cu silă contesa, nu-mi aminti ceea ce ai cutezat să-mi spui; asta a fost prima dumitale crimă, domnule, şi din ziua în care ai cutezat să vorbeşti astfel soţiei dumitale, trebuia să mă aştept de la dumneata că, mai devreme sau mai târziu, aveai să-ţi încununezi josnicia printr-un asasinat.

Contele ridică din umeri, lăsând să-i scape un râs dispreţuitor. Apoi spuse pe un ton greu de definit:

– Doamnă, ţi-am spus şi ţi-o repet în faţa domnului, fiindcă e bine să ştie şi el, ţi-am spus că vreau să fiu generos faţă de dumneata, că vreau să-ţi înlănţui viaţa de un mort şi că voi fi în stare să suport, fără să mă răzbun, ceea ce lumea numeşte un afront, dar pe care eu o numesc o consolare; ţi-am spus că în afară de un scandal, pe care nu-l voi putea suporta niciodată, eram dispus să-ţi îngădui orice, resemnându-mă dinainte la o soartă pe care atâţia alţii n-o acceptă, decât după ce-au fost loviţi. Poate că a fost o nebunie, doamnă, dar nu o laşitate.

– Ba a fost o laşitate, domnule, strigă contesa, o laşitate, pentru că ai prevăzut că adulterul meu putea într-o bună zi să risipească bănuielile cum că aş fi

stearpă şi că un moştenitor cu numele dumitale, dacă nu şi cu sângele dumitale, ar fi fost cel mai bun răspuns dat tuturor supoziţiilor.

– E adevărat, doamnă, spuse contele cu acea neruşinare a omului care, pregătindu-se să înfăptuiască o crimă, e plin de cinism.

Atunci baronul se ridică şi spuse cu răceală:

– Să terminăm, domnule, fiindcă, dacă mai adineauri mi-am spus că unui om ca dumneata i-ar fi silă să săvârşească o dublă crimă numai din pricina unei mânii smintite, acum trebuie să recunosc că cel care i-a putut face o astfel de propunere unei femei este în stare de faptele cele mai josnice şi mai laşe.

La această apostrofă a baronului, contele răspunse printr-un râs crud, care-i dezvălui furia. Păstră un moment de tăcere, apoi zise brusc:

– Ei bine, domnule, reînnoiesc această propunere şi ţi-o fac dumitale!

– Ce vrei să spui? întrebă contesa.

– Hai, domnule de Luizzi, strigă contele cu amărăciune, frumosule domn de Luizzi care ştii să vorbeşti atât de abil femeilor şi să le ironizezi într-un mod atât de spiritual despre nenorocirea întâmplată bărbaţilor lor, iată o femeie pe care ţi-o dau s-o consolezi: e tânără, frumoasă, plină de atracţie şi … neîntinată. Ei bine, ţi-o dăruiesc; fii amantul ei, acum, pe loc, şi vă

iert pe amândoi. Pe dumneata, pentru că te cred capabil să-mi duci mai departe numele, care se va stinge odată cu mine; pe ea, pentru că va şti să păstreze secretul unei greşeli care o dezonorează.

Doamna de Cerny căzu pe divan, ascunzându-şi capul în palme. Luizzi răspunse:

– Într-adevăr, domnule, n-am crezut că la infamia dumitale ar fi cu putinţă să mai adaugi şi această glumă sinistră!

– Glumă? Domnule baron, zise contele rânjind, nu glumesc câtuşi de puţin, ţi-o jur! Vorbesc cât se poate de serios. Ei cum! Acest budoar atât de cochet, această femeie atât de frumoasă, aceste miresme ademenitoare nu te îmbie, nu-ţi fac inima să tresalte? Hai, dă dovadă de un pic de curaj, de un pic de prezenţă de spirit! Îţi jur pe onoarea mea că, dacă eşti în stare să faci ceea ce-ţi cer, vei ieşi de aici viu şi nevătămat, după ce vei fi avut cea mai frumoasă, cea mai nobilă şi cea mai seducătoare femeie din lume. Cu tot spiritul şi puterea dumitale de seducţie, află că nu vei avea niciodată o iubită atât de încântătoare. Hai, domnule, numai în marile împrejurări se văd spiritele mari!

– Ah, răspunse Luizzi cu dezgust, eşti un ticălos!

– Ei bine, strigă contesa, ridicându-se. Eu accept! Datorită curiozităţii mele, domnul de Luizzi a căzut în capcana în care e gata să-şi piardă viaţa. Dacă e nevoie

de onoarea mea pentru a-l salva, ei bine, i-o ofer. Mă voi dărui lui şi-l voi salva!

La acest răspuns, contele deveni livid. Dar îşi stăpâni furia care se reaprinsese în el, în vreme ce Luizzi spuse:

– Oh, doamnă, durerea v-a rătăcit mintea …

– Nu-i prea galant ceea ce spui, domnule baron, zise râzând contele. Vezi? Doamna se pretează cu dragă inimă la această glumă! Dumitale ţi-e mai greu decât ei? Ce-ţi lipseşte ca să obţii această nesperată favoare?

Alb de furie, baronul strigă:

– Haide, domnule, trage drept în inimă! Să isprăvim odată comedia asta! Probabil că ai vreun anume interes, care mie îmi scapă!

Şi, rostind aceste vorbe, baronul îşi desfăcu haina cu violenţă, pentru a-şi expune pieptul gloanţelor domnului de Cerny; dar chiar în clipa aceea, pantoful diavolului, pe care-l vârâse în buzunar, căzu şi se rostogoli pe covor. Contele îşi aruncă, fără să vrea, ochii asupra acelui obiect care căzuse din buzunarul baronului. Şi, fie că acel pantof îl miră într-adevăr, fie că abia aştepta un pretext, pentru a renunţa la povestea cu crima care-l înfricoşa până şi pe el, zise pe un ton plin de ironie:

– Pentru Dumnezeu, iată un portofel ciudat!

La rândul lui, Luizzi îşi dădu seama că acel mic accident era un ajutor nesperat din partea diavolului. Şi, recăpătându-şi siguranţa, răspunse pe un ton la fel de ironic:

– Da, un portofel în care sunt închise secrete cumplite şi care poate că-l va destăinui într-o zi şi pe cel al atentatului ce se va săvârşi aici.

– Conţine şi secretul pe care i l-ai spus doamnei?

– Da, răspunse Luizzi, căci este pantoful celui care mi l-a destăinuit şi care l-a pierdut mai adineauri în trăsură.

Contele luă pantoful de jos şi-l examină cu o atenţie sumbră.

– E de o rară cochetărie şi puţini bărbaţi pot să-l încalţe.

– Te cred! zise Luizzi, care-şi regăsise prezenţa de spirit.

Contele aruncă o privire rapidă spre picioarele baronului, ca şi cum ar fi vrut să compare pantofii acestuia cu cel pe care-l ţinea în mână. Îşi dădu seama că nu-i putea aparţine lui Luizzi şi spuse cu o voce scăzută şi lentă, ca un om a cărui idee se limpezeşte pe parcurs:

– Într-adevăr, există prea puţini oameni care ar putea purta asemenea pantofi. Eu nu ştiu decât unul singur, care se laudă cu picioarele sale mici şi elegante, iar acesta este … poate că e singurul căruia o

femeie ar fi cutezat să-i încredinţeze un asemenea secret, convinsă că nu săvârşeşte niciun păcat. Dar dacă omul ăsta a trădat, înseamnă că e cel mai josnic şi mai ticălos dintre josnici. Omul este …

Vorbind astfel, contele răsucea pantoful pe toate feţele, când iată că se apropie cu el, brusc, de lumânare, fiindcă descoperise un nume scris în fundul pantofului – aşa cum se obişnuieşte – după care strigă:

– Da, el e! Abatele Molinet! Duhovnicul dumitale, doamnă!

– Abatele Molinet! strigă doamna de Cerny. Bine, dar eu niciodată nu i-am spus … ţi-o jur …

– Oh, nu minţi, zise contele pe un ton aspru. Nu distruge prin jurăminte inutile singura şansă pe care o ai de a te ierta! Un preot! Un preot să trădeze secretul pe care i l-ai încredinţat! Păi, atunci înseamnă că e în stare de orice! Necazurile pe care le-a adus în familia de Arnetai, dovedesc cu prisosinţă până unde poate merge cu nedemnele lui investigaţii. Într-adevăr, doamnă, am crezut că nu avusese de-a face decât cu prostia unei femei ca doamna de Arnetai, căci numai una ca ea s-a putut lăsa dominată de sfaturile impudice ale unui popă neruşinat!

Contesa îl privi pe Luizzi cu o mirare pe care baronul o înţelese, dar el nu voia şi nici nu putea să dea vreo explicaţie. Într-adevăr, crezu că întrezăreşte

posibilitatea ca furia contelui să se îndrepte asupra unei alte persoane decât a sa şi, în primejdia în care se afla, nu mai simţi generozitatea de a sacrifica siguranţa unui om nevinovat pe care diavolul, la urma urmei, va şti să-l apere, fiindcă el fusese cel care-l compromisese.

Contele păstra o tăcere înverşunată. În sfârşit, îi privi, rând pe rând, pe baron şi pe contesă.

– Acum, deci sunteţi trei care cunoaşteţi acest umilitor secret! Pe dumneata, doamnă, te iert! Eşti cucernică, nu ţi-am putut stăvili această înclinare. Dar dumneata, baroane, va trebui să mori!

Aceste cuvinte, năruind speranţa baronului, redădură curajul omului de onoare, care răspunse cu răceală:

– În acest caz, cruţă-ţi o crimă inutilă. Habar n-am cine-i abatele Molinet şi nu el mi-a împărtăşit acest secret!

– Pretext jalnic şi tardiv! zise contele. Răspunsul dumitale prea e cusut cu aţă albă! Abatele se afla în trăsura dumitale ... Venea, desigur, de la doamna de Arnetai, a cărei casă se află aici, la doi paşi de noi. De altfel, pot afla imediat dacă a fost sau nu, el ...

– Atunci du-te şi-l întreabă, domnule conte!

– Nu, domnule, nu, n-am să-l întreb; voi face mai mult decât atât. Nu uiţi un pantof într-o trăsură, decât într-o împrejurare care explică de minune obiceiurile

abatelui Molinet. Cum abatele nostru nu are o avere princiară, e obligat ca majoritatea drumurilor sale să le facă pe jos; deci, în cochetăria sa, abatele bate toate noroaiele cu nişte pantofi ordinari, iar în momentul când intră în casa cuiva şi-i schimbă cu aceşti pantofi încântători. Am să mă duc la familia de Arnetai, unde abatele trebuie să mai fie încă; dacă nu mai e, am să dau o fugă până la el acasă şi am să-i dau îndărăt pantoful, spunând că i l-ai trimis dumneata. Dacă se va tulbura, înseamnă că eu sunt cel care are dreptate. Pe urmă, voi şti eu să-l fac să vorbească şi, dacă ceea ce mi-ai spus e adevărat, moartea lui va fi tot atât de implacabilă ca şi a dumitale, domnule baron.

– Ai uitat-o pe a mea, zise contesa. Gândeşte-te bine la ceea ce-ţi spun acum, domnule conte: dacă săvârşeşti o crimă, te voi acuza în gura mare! Jur în faţa Domnului!

– Ei bine, doamnă, în situaţia asta vei împărtăşi şi dumneata aceeaşi soartă!

– Fie, domnule, răspunse contesa, trage! Dar nu vreau să te las să făptuieşti o greşeală şi să mai fii şi cu conştiinţa împăcată. Nu ştiu cine i-a spus adevărul domnului de Luizzi, dar în niciun caz abatele Molinet, fiindcă nu lui i-am mărturisit acest lucru.

– Nu lui? strigă furios contele. Dar cui, nefericito?

– Omului pe care-l iubesc, omului care va ghici de ce m-ai omorât şi care mă va răzbuna, domnule!

– Te pomeneşti că vreun amant! zise domnul de Cerny, reluându-şi surâsul său dispreţuitor.

– Da, domnule.

– E un vicleşug răsuflat, doamnă, în care nu cred. Nu, doamnă, nu, lucrurile sunt foarte clare. Dumneata i-ai spus abatelui, iar abatele i-a spus baronului. Iată toţi intermediarii, iată toate glasurile pe care trebuie să le reduc la tăcere.

Această discuţie, care nu se mai isprăvea, produsese asupra celor trei actori ai ciudatei scene un fel de oboseală, care-i îndepărtase mult de înflăcărarea de la început. Baronului nu-i mai ardea de acele acte de bravadă, prin care îl invitase pe conte să-l împuşte. Doamna de Cerny, abătută de emoţiile prin care trecuse, se prăbuşise pe divanul unde, cu un ceas mai înainte, păruse atât de frumoasă. Până şi contele, acum retras lângă uşa principală, nu mai simţea acea furie pe care o simţise la început şi care poate că l-ar fi făcut să-şi pună în aplicare ameninţarea. Dar, pe măsură ce curajul îi scădea, judecata i se ascuţea; acum nu mai era vorba să evite ridicolul, a cărui spaimă îl împinsese la nişte ameninţări atât de înfricoşătoare; acum, tocmai amintirea acestor ameninţări ar fi vrut s-o facă uitată. Contesa şi Luizzi nu mai puteau să iasă din acel

budoar, după ce le spusese ceea ce le spusese. Acest gând îl chinui multă vreme pe conte, fără să poată ajunge la vreo hotărâre, care să-l scoată din încurcătură în modul cel mai demn cu putinţă. Aşa că se văzu pus în situaţia de a ucide din necesitate şi nu din ură, când, furios pe el însuşi, spuse întocmai ca un om care încearcă a se ameţi cu propriile sale strigăte şi a se însufleţi cu propriile sale mişcări dezordonate:

– Hai baroane, hai doamnă! Voi aţi vrut-o, facă-se voia voastră!

Spunând aceste cuvinte, contele îndreptă unul dintre pistoale către Luizzi, care se dădu speriat înapoi, scoţând un strigăt.

– Aha! Ţi-e frică, zise domnul de Cerny care, neputând să-şi piardă minţile chiar în aşa hal, încât să săvârşească o astfel de crimă, sesiză rapid şansa de a ieşi din încurcătură.

– Frică! zise baronul, trecând peste acel gest de slăbiciune; nu, domnule, e vorba de acele primejdii neaşteptate pentru care omul nu e niciodată pregătit. Iar asasinatele se numără printre astfel de primejdii.

– Ei bine, zise contele, puteţi scăpa amândoi. Puteţi face ceea ce v-am spus adineauri şi încă într-un mod în care să vă satisfacă pe amândoi. Şi iată cum. Doamna îţi va scrie câteva din acele scrisori pe care le trimite amantului ei, scrisori care să aibă date diferite, pricepeţi? Dumneata vei răspunde la acele scrisori în

aşa fel, încât să reiasă clar din ele că doamna ţi-a fost iubită. Vreau o adevărată corespondenţă amoroasă între doi oameni fericiţi. În plus, fiecare dintre voi îmi va scrie câte o scrisoare în care veţi arăta că-mi trimiteţi toată acea corespondenţă, recunoscând că v-am cruţat viaţa amândurora, bărbatului, fiindcă e un laş, iar femeii, fiindcă e o dezmăţată. Odată ce voi avea aceste dovezi în mână, veţi trăi şi veţi putea ieşi de aici, redându-vă libertatea.

– Niciodată nu voi face aşa ceva! strigă baronul.

– Nu vreau niciun fel de discuţii, zise cu violenţă contele. Vă las un ceas ca să reflectaţi şi să consimţiţi la ceea ce v-am cerut. Dacă, în acest interval de timp, n-aţi făcut ce v-am cerut, înseamnă că preferaţi moartea. Cât despre abatele Molinet, adăugă el, aruncând pantoful jos, ştiu eu un mijloc sigur ca să-l fac să tacă.

După asta, contele ieşi şi-i lăsă pe contesă şi pe baron singuri.

XI

Romanul unei ore

De îndată ce se văzură scăpaţi de conte, contesa se ridică şi puse zăvorul la uşa ce dădea afară, apoi se întoarse spre Luizzi. O hotărâre smintită i se citea pe chip. Se aşeză în faţa lui Armand şi-i zise:

– Ei bine, domnule baron, ce ai de gând să faci?

– Nimic în ce mă priveşte, doamnă, dar totul pentru dumneavoastră.

– Domnule, trebuie să ne salvăm unul pe celălalt, fără să ne pierdem onoarea. Deocamdată nu putem ieşi de aici, decât cu învinuirea că dumneata eşti laş, iar eu o femeie pierdută. Vrei să-ţi satisfaci onoarea?

– Aţi cuteza să mi-o sacrificaţi pe a dumneavoastră?

– Nu-i vorba de mine, domnule; nu ne aflăm pe poziţii egale; eu nu pot trăi sau muri decât dezonorată; soţul meu nu poate săvârşi nepedepsit crima la care se gândeşte, decât acuzându-mă de un adulter, pe care

să-l pedepsească printr-un omor. Dumneata tot mai ai o şansă, fiindcă moartea nu te va dezonora. Pentru dumneata nu va fi o ruşine că ai fost amantul meu!

La început, Luizzi nu răspunse nimic, fiindcă situaţia lui îi prilejuise atât de multe idei, încât acum se ciocneau între ele şi făceau să-i vuiască tot capul.

– Nu răspunzi, domnule, zise contesa. Vrei să scrii acele scrisori?

– Nu, zise Luizzi, nu, nu-mi voi încheia viaţa cu preţul onoarei dumneavoastră.

– Zi mai curând al onoarei dumitale, spuse contesa, privindu-l cu atenţie.

– Cum doriţi, doamnă, răspunse baronul. Nu-mi voi răscumpăra viaţa cu preţul onoarei mele!

– Deci, nu vrei să mori, zise doamna de Cerny, plecându-şi capul. Vrei să mori nevinovat … nevinovat şi dezonorat!

Baronul o privi atunci pe contesă, care se aşezase pe un scaun; pe chipul ei era zugrăvită cea mai amarnică disperare. Niciodată nu i se păruse atât de uluitor de frumoasă. Luizzi se apropie de Léonie şi-i zise:

– Şi viaţa, şi moartea au acelaşi preţ … Dumneavoastră sunteţi cea care trebuie să alegeţi între ele, doamnă!

Contesa îl privi îndelung, ca şi cum ar fi vrut să dibuie ceea ce era sincer şi adevărat în inima lui Luizzi.

Apoi se ridică şi-i răspunse rar, ca el să înţeleagă bine fiecare dintre vorbele sale:

– Şi te vei supune acestei alegeri, indiferent care ar fi ea, domnule?

– Mă voi supune.

– Atunci, să începem să scriem, zise contesa.

– Să scriem, zise Luizzi, scoţând un oftat adânc şi aflându-se într-o asemenea stare de tulburare, încât nu mai ştia nici el dacă luase o asemenea laşă hotărâre pentru salvarea lui sau pentru salvarea contesei.

– Hai, îi zise doamna de Cerny, deschizând un mic secreter, scrie domnule; fiindcă, de obicei, nu femeia e cea care începe o asemenea corespondenţă amoroasă.

Luizzi se aşeză în faţa unui mic pupitru dublat cu catifea, luă o pană, dar în loc să scrie, începu să viseze.

– Ei bine, domnule, îi zise doamna de Cerny, refuzi să mă salvezi?

– Nu, zise Luizzi, nu … Eu sunt cel care v-am pierdut prin cuvintele mele imprudente, prin infernala mea curiozitate, cel care v-a adus această catastrofă! Trebuie să vă salvez, pentru că vreţi să trăiţi, trebuie să vă salvez cu preţul onoarei mele. Asta e condiţia destinului funest căruia i-am fost sortit …

Apoi luă pana şi scrise repede cuvântul „*Doamnă*"; dar, după acest efort de imaginaţie, nu putu merge mai departe; nu-i veneau în minte niciuna din acele dulci fraze cu care jonglase de atâtea ori şi începu să viseze,

privind-o pe doamna de Cerny. Ea se aşezase în faţa lui, de cealaltă parte a secreterului. Spaima faţă de situaţia în care se găsea adăugase frumuseţii trăsăturilor sale un fel de înflăcărare, care-l năuci pe Luizzi. O contemplă câteva momente, admiră acel chip nobil şi celest, atât de graţios şi atât de surâzător cu puţină vreme mai înainte, dar acum atât de palid şi de înspăimântat. Uitând de sine, luă pana şi scrise imediat următoarea scrisoare:

„Doamnă,

Există pericole de care nici cea mai pură şi mai virtuoasă femeie nu poate scăpa. Fiindcă există un fel de delir, pe care, în modestia ei, nu poate să-l prevină. Când ea inspiră cuiva dragoste, chiar fără să vrea, trebuie să se resemneze să asculte acea mărturisire. Dacă mărturisirea i se pare o ofensă şi dacă mândria ei suferă, trebuie să se gândească bine că între mândria care se revoltă şi inima care iubeşte, mila trebuie să fie de partea celei mai crude dintre suferinţe şi atunci trebuie să ierte. Deci, mă veţi ierta, doamnă. De altfel, ceea ce cutez să scriu nu e nou pentru dumneavoastră. Dragostea, când e mută, are atâta putere, încât convinge orice femeie. Ea simte că e iubită cu mult înainte de a i se spune: acesta este limbajul inimii, al inimii pe care ea nu se poate să nu-l recunoască. Cea care ascultă cu vanitatea sa, măgulitoarele omagii ale lumii poate fi uşor înşelată;

dar cea care, aşa ca dumneavoastră, şi-a păstrat puritatea emoţiilor, în pofida celor mai severe preocupări ale spiritului, nu se poate amăgi asupra sentimentelor pe care le inspiră. Sufletul este o ureche care nu aude decât vocea sufletului şi care o aude în pofida a orice. Asta nu înseamnă că ea trebuie să fie fericită sau măgulită de această mărturisire a unei iubiri atât de viu resimţite; dar ceea ce cutez să afirm e faptul că ea nu poate nega sinceritatea acestei iubiri şi că, de fapt, asta este singura consolare la care aspir. Într-adevăr, doamnă, nu veţi putea refuza stima dumneavoastră faţă de un om care s-a îndrăgostit cu ardoare de cea mai frumoasă şi mai nobilă imagine a lui Dumnezeu, care îngenunchează în faţa imaginii Sale celei mai sacre şi mai desăvârşite. Ar trebui să mă simt vinovat pentru că dumneavoastră sunteţi această imagine, această operă perfectă şi pentru că îngenunchez în faţa dumneavoastră? N-ar fi drept, dar dreptatea vă aparţine ca şi frumuseţea, căci, ca şi ea, vine din cer. Consider deci că m-aţi iertat.

Armand de Luizzi"

Când baronul isprăvi de scris această scrisoare, o întinse contesei care, cu triştii săi ochi fixaţi asupra lui tot timpul cât scrisese, părea să-l plângă pe acel bărbat pe care îl pusese în acea groaznică alternativă, a morţii sau a dezonoarei. Contesa luă scrisoarea şi o parcurse

repede. Apoi o reciti pe îndelete şi un surâs dulce, dar trist, înflori pe buzele sale.

– Iată ceva cât se poate de amar şi de dureros, domnule; ceva care te dezamăgeşte profund.

– Dar de ce, doamnă?

– Pentru că, trebuie să recunosc, domnule, un bărbat poate vorbi unei femei despre o dragoste care, cu toată puterea lui de convingere, nu-i o dragoste adevărată.

– Nu credeţi asta, doamnă. Scriind aceste rânduri, nu pot spune că am simţit dragostea despre care vorbesc, dar mă întreb cum ar trebui să vorbesc, dacă aş cuteza vreodată să vă iubesc.

– Adevărat? zise doamna de Cerny, privindu-l.

– Da, doamnă; şi, dacă în scrisoarea asta nu există o expresie destul de completă sau destul de respectuoasă a sentimentului pe care ar trebui să vi-l inspire, iertaţi-mă, pentru că totul e din pricina unei preocupări pe care trebuie s-o înţelegeţi.

– Da, da, zise contesa oftând; eşti nobil şi bun cu mine, domnule; îţi sacrifici fericirea pentru o femeie căreia îi e teamă; crede-mă, îţi mulţumesc din suflet. Se opri, ştergându-şi o lacrimă aninată de genele lungi, şi continuă cu efort: La rândul meu, domnule, îţi voi răspunde la această scrisoare.

Mai citi încă o dată scrisoarea, apoi începu să scrie, în timp ce Luizzi o contempla cu acelaşi sentiment de tristeţe şi de melancolie, spunându-şi că acea imprudenţă o pierduse pe frumoasa femeie, reproşându-şi totodată lacrimile pe care nu i le putea şterge tot atât de repede pe cât cădeau pe acea hârtie în care ea vorbea despre fericire şi despre dragoste; şi iată ce scrise:

„Mă iubeşti, domnule; mi-o spui mult prea des ca să n-o cred, şi o cred mult prea mult ca să cutez să ţi-o mărturisesc. Dezvăluirea inimii dumitale e o greşeală, o ştiu şi o simt. A mărturisi dragostea pe care o inspiri înseamnă să spui că ea nici nu te miră, nici nu te jigneşte, înseamnă s-o accepţi, chiar când nu-i poţi răspunde în aceeaşi măsură, înseamnă să te crezi demnă de ea, când de fapt eşti ingrată, înseamnă să pretinzi un adevărat cult, când tu nu acorzi nimic, nici măcar unei simple rugăminţi. Înseamnă, în sfârşit, să fii nedreaptă, şi eu nu vreau să fiu nedreaptă faţă de dumneata. Uită-mă deci, domnule, uită-mă pentru totdeauna şi atunci îmi voi aminti, plină de orgoliu, că m-ai iubit, îmi voi aminti, cu recunoştinţă, că m-ai vrut să-ţi fiu iubită.

Léonie de Cerny"

Contesa luă scrisoarea şi o întinse la rândul ei baronului spunându-i, cu acel surâs dulce şi trist, care-i conferea chipului ei o atât de mişcătoare melancolie:

– Am mers cam departe în această scrisoare. Am spus în ea unele lucruri pe care o femeie n-ar trebui să le spună nici dacă ar fi vorba de o dragoste adevărată.

Dar noi nu suntem în situaţia de a ne apuca să ne analizăm sentimentele; aşa că citeşte!

Baronul citi scrisoarea, apoi o reciti, la fel cum o recitise şi contesa pe a sa; după aceea îi spuse pe un ton de ironie oarecum melancolică:

– De ce anume vă plângeţi, doamnă, când spuneţi că bărbaţii pot mima cele mai plăcute sentimente? Nu credeţi că, atunci când deznădejdea în care vă aflaţi v-a putut dicta această scrisoare, ea ar fi putut să fie scrisă de o cochetă unui bărbat care v-ar iubi în mod sincer?

– Nu cred, zise doamna de Cerny cu o francheţe naivă, nu cred că o cochetă ar fi putut face aşa ceva, căci, ca să-ţi răspund, domnule, mi-am interogat inima aşa cum ai făcut şi dumneata când mi-ai scris; m-am întrebat ce-aş fi simţit dacă vreodată cineva m-ar fi iubit aşa cum te-ai exprimat dumneata şi n-am făcut decât să scriu ce-am gândit eu despre acest lucru.

– Oh, deci aşa aţi fi răspuns, dacă această dragoste ar fi fost adevărată? întrebă Luizzi a cărui privire îmbrăţişă chipul încântător, atât de frumos în tristeţea lui, atât de resemnat în durerea lui.

– Da, aşa cred, răspunse doamna de Cerny, dar ce importanţă mai are! Să ne grăbim şi să terminăm odată cu romanul ăsta epistolar! E rândul dumitale, domnule.

Baronul luă pana, dar de data asta nu se mai opri ca să se gândească înainte de a-şi începe scrisoarea; scrise repede, ca un bărbat care ascultă de îndemnul inimii, pe care o lasă să vorbească în locul său.

Doamna de Cerny urmărea stările de tulburare ce se succedau pe chipul lui Armand, stări în care se reflectau sentimentele pe care le aşternea pe hârtie. Exista atâta francheţe în acea expresie involuntară, încât ai fi putut crede că Luizzi simţea cu adevărat sentimentele pe care le aşternea pe hârtie. Aşa că doamna de Cerny, care-l urmărise atentă, nu mai aşteptă ca el să-i întindă scrisoarea, ci îi spuse de îndată ce sfârşi:

– S-o vedem, s-o vedem ... Şi-i luă scrisoarea, pe care o citi repede. Iată ce cuprindea ea:

„Doamnă,

Ce anume îi cereţi celui care vă iubeşte? Când numai aspectul dumneavoastră îl face să tremure şi să viseze; când toţi vă admiră graţia şi frumuseţea, când părticica de suflet pe care o arătaţi lumii, ajunge pentru a semăna în sufletul său dragostea cea mai sacră şi mai devotată? Cu ce fel de dragoste vreţi să fiţi iubită, când ridicaţi pentru el un colţ din vălul de nepătruns, în dosul căruia se ascund frumuseţile caste şi inocente ale sufletului dumneavoastră, atât de pur; când, dezvăluind o clipă, pentru el, acele strălucitoare atracţii, îl lăsaţi să întrevadă farmecele necunoscute şi misterioase ce depăşesc toate închipuirile sale? Oh, doamnă, cel căruia aţi binevoit să vă arătaţi astfel, e

oare demn de acest lucru? Neofitul, orbit şi năucit de luminile ce inundă piaţa din faţa templului, se teme de a nu putea suporta strălucirea limpezimii celeste, care trece dincolo de uşa întredeschisă a sanctuarului; la fel sunt şi eu în faţa dumneavoastră: sunt nesigur pe mine şi tremur ca şi el, temându-mă că nu vă pot iubi mai mult, când şi aşa vă iubeam destul când abia vă cunoşteam. Da, doamnă, când vă iubeam din toată puterea sufletului meu, îmi închipuiam că n-o să-mi puteţi cere să vă iubesc mai mult; şi, iată, acum descopăr că mi-am dăruit toată inima doar unei părţi din fiinţa dumneavoastră. Aţi fost, faţă de mine, şi mult prea bună, dar şi mult prea crudă. Aţi făcut întocmai ca îngerul frumuseţii, care trece în văluri prin faţa unui sărman muritor. Smintitul îşi dăruie toată admiraţia lui, minunându-se de majestatea ţinutei sale, de graţia şi de suavitatea mersului său; dar îngerul, trecând, ridică un colţ al vălului ce-l acoperă, şi nefericitul se întreabă în ce chip să mai salute acea frumuseţe cerească pe care n-o bănuia. Atunci se înclină şi cere să fie iertat. Iată deci ceea ce trebuie să fac şi eu ... Căci scrisoarea pe care mi-aţi scris-o este uşa întredeschisă a sanctuarului, este vălul care se ridică, este inima dumneavoastră în care am întrevăzut lumina şi frumuseţea. Oh, iertaţi-mă că nu vă iubesc mai mult decât vă iubeam înainte, dar niciun bărbat nu poate iubi dincolo de inima şi de viaţa sa.

Nu poţi să-ţi dai viaţa decât o singură dată pentru cea pe care o iubeşti, nu poţi s-o iubeşti cu mai multă dragoste, decât atâta câtă îţi încape în suflet.

Armand de Luizzi"

Când contesa a isprăvit de citit acea scrisoare, şi-a pus mâna pe inimă ca şi cum ar fi vrut să-i potolească bătăile prea repezi, apoi a spus silindu-se să-şi acopere emoţia cu un surâs:

– Scrisoarea asta e într-adevăr o nebunie curată, domnule; nu s-au mai scris niciodată astfel de lucruri în societate, aşa că nu vei face prea verosimil amărâtul ăsta de roman de dragoste, pe care ne chinuim să-l încropim.

– Doamnă, spuse Luizzi, poate că nu unei femei imaginare i-am răspuns cu o asemenea pasiune. Poate că v-am răspuns chiar dumneavoastră. Căci am dreptate în tot ce spun în această scrisoare. Ştiu despre dumneavoastră un lucru pe care nu-l ştie nimeni; ştiu câtă nobleţe şi câtă forţă se ascunde în sufletul dumneavoastră. Ştiu că nicio femeie n-a meritat atât cât meritaţi dumneavoastră adoraţia şi respectul bărbaţilor şi că niciunul n-ar putea să aibă destul pentru o femeie ca dumneavoastră. Expresia acestui sentiment poate fi o nebunie, doamnă, dar ea îmi pecetluieşte în mod sincer inima şi vă rog din suflet să fiţi ferm convinsă de acest lucru.

– Aş vrea să-ţi mulţumesc pentru părerea bună pe care o ai despre mine, domnule de Luizzi, spuse contesa aruncându-i o privire tandră, ca o strângere de mână. Dar timpul ne presează. Acum e rândul meu să vă scriu, zise ea cu o voce în care simţeai urma lacrimilor. Apoi luă pana şi scrise:

„Vă mulţumesc pentru dragostea dumneavoastră, domnule; vă mulţumesc şi pentru acel entuziasm mai presus de dragostea dumneavoastră. Nu că aş crede că-l merit, aşa cum susţineţi, ci pentru că sunt fericită că l-am putut inspira unui om ca dumneavoastră, chiar dacă se înşală. Eu nu sunt îngerul voalat al frumuseţii; pentru că mă cunoaşteţi foarte bine, în afară poate de rănile mele dureroase pe care n-am cutezat să vi le arăt. Sanctuarul sufletului meu nu e plin de acele lumini scânteietoare pe care vi le imaginaţi şi poate că, pătrunzând în el, aţi fi foarte mirat să vedeţi că e un sanctuar îndoliat şi un lăcaş al disperării. Atunci veţi înţelege de ce vă mulţumesc pentru dragostea dumneavoastră; păstraţi-o aşa cum e, bună şi indulgentă pentru mine, nobilă şi devotată cum sunteţi şi dumneavoastră."

Scriind aceste rânduri, doamna de Cerny lăsa să-i curgă şiroaie de lacrimi pe care şi le ştergea din când în când, apucând apoi din nou pana şi scriind.

– Vezi, îi spuse ea lui Luizzi, vezi ce ţi-am răspuns. Ah, nu mai am curajul să mai continui acest groaznic joc!

– Nu uitaţi că de el depinde viaţa dumneavoastră!

– La ce-mi va mai folosi o viaţă lipsită de onoare şi lipsită de dragoste?

Contesa îşi ascunse faţa înlăcrimată în mâini, câtă vreme Luizzi îi citi scrisoarea. După ce-o termină, o privi pe Léonie. Dar aceasta căzuse pradă disperării. Baronul, aşezându-se în faţa secreterului, puse mâna pe pană şi, cu o hotărâre aproape ciudată, scrise:

„Oare să nu vă fi înţeles bine, doamnă? Această viaţă, despre care lumea presupune că este atât de fericită şi de senină, să fie oare o lungă suită de chinuri îndurate cu atâta curaj? Acel calm al sufletului, pe care unii au cutezat să-l acuze de răceală, să nu fie decât o mască veselă, în dosul căreia se ascund regretul şi disperarea? Să fie oare adevărat că această dragoste, pe care o resimt pentru dumneavoastră, că această dragoste mult mai puternică decât v-am mărturisit, ar putea fi o consolare? Oh, dacă aş putea nădăjdui, doamnă! Dacă aş cuteza să cred, aş îndrăzni să vă scutesc de toate acele chinuri pe care le înduraţi, de toate acele primejdii care vă ameninţă.

Oh, spune-mi un cuvânt, Léonie, un cuvânt şi te voi salva! Te rog să mă înţelegi! Orice nenorocire te-ar

ameninţa, te pot smulge din ea, luând totul asupra mea. Dacă ai nevoie de onoarea mea, e a dumitale. Dacă ai nevoie de viaţa mea, ia-o, îţi aparţine. Ia-o, căci mi-ar fi îndeajuns de plătită dacă, înainte de a mi-o da, mi-ai spune doar atât: „Armand, amintirea dumitale îmi va fi dragă!"

Doamna de Cerny încă mai plângea, când Armand îşi isprăvi scrisoarea.

– Poftim, îi zise baronul pe un ton rugător, citeşte, doamnă, citeşte cu atenţie.

Contesa se uită mai întâi la scrisoare fără s-o poată citi, apoi îşi şterse bine ochii şi o citi încet şi cu mare atenţie. Când isprăvi, ridică spre baron o privire întrebătoare şi-i spuse pe un ton din care bucuria răzbătea printre lacrimi:

– Cui trebuie să-i răspund, Armand?

– Mie, Léonie! strigă el, căzând în genunchi în faţa ei.

– Dumitale, Armand, nu-i aşa? Aici şi la această oră …

– Mie, aici! Mie, care voi muri ca să te salvez!

– Ei bine, Armand, strigă Léonie, îţi voi răspunde: nu, nu mi-e dragă memoria dumitale, fiindcă te iubesc!

– Oh! strigă baronul într-un elan de mândrie, luând toate scrisorile şi rupându-le. Acum n-are decât să vină şi mama contelui, pentru că va trebui să mă ucidă de zece ori ca să poată ajunge până la tine!

– Nu, Armand, nu! Dacă tu mori, voi muri şi eu! răspunse doamna de Cerny, pe al cărei chip se citea o însufleţire de nedescris. Voi muri dezonorată în ochii tuturor, dar nevinovată numai în ochii tăi! Se opri şi, privindu-l pe Luizzi cu o privire mândră şi plină de foc, zise: Şi vinovată numai pentru tine, dacă mă vrei!

– Léonie! strigă baronul, luând-o în braţe, oare să fie adevărat?

– Da, da, da … răspunse ea cu o voce slabă, sunt a ta! A ta, căci te iubesc! Şi, vorbind astfel, îşi ascunse faţa în mâini, în vreme ce Luizzi o ducea spre divanul pe care stătuse atât de frumoasă şi de liniştită, doar cu un ceas mai înainte.

Ea se lăsă moale pe divan, dar, ascunzându-şi ochii cu mâna, spuse cu voce înăbuşită:

– Oh, lumina asta!

Luizzi vru să sufle în lumânarea care ardea în lampa de cristal, dar nu putu ajunge până la ea; şi în vreme ce Léonie îşi îngropase obrazul în pernă, ca şi cum ar fi vrut să-şi ascundă greşeala faţă de ea însăşi, baronul zări pantoful diavolului. Îl luă repede şi-l puse peste lumânare în chip de stingător. Se făcu întuneric beznă, iar pantoful diavolului începu să ţopăie peste lumânare.

XII

Capitol de roman

În vreme ce în budoar se petreceau aceste lucruri, contele se înapoiase acasă și reflectase îndelung la cumplita faptă la care-l împinsese frica de ridicol, care e mult mai puternică decât se poate imagina. Căci domnul de Cerny făcea parte dintre bărbații care ar fi preferat să scape de ridicol printr-o sinucidere, decât să-l sfideze. Odată singur cu el însuși, domnul de Cerny privi mult mai calm fapta pe care socotise că ar avea curajul s-o săvârșească și-și dădu seama că se încrezuse prea mult în forțele sale. Totuși, avea nevoie de un deznodământ la acea scenă. Nu putea să se ducă și să le deschidă ușa celor doi prizonieri și să-i lase să iasă din cameră, câtă vreme nu scriseseră măcar scrisorile pe care ceruse să i le scrie. Se gândi deci cam cum ar trebui să procedeze în cazul în care și baronul, și contesa ar fi refuzat să scrie acea pretinsă

corespondență amoroasă și sfârși prin a ajunge la o concluzie foarte simplă; dacă și unul, și celălalt erau oameni care preferau moartea în locul lașității ce putea să-i dezonoreze, însemna că erau niște oameni de onoare, în care se putea încrede fără nicio teamă. Singurul lucru care-l încurca era maniera de a profita de această împrejurare. Se strădui să inventeze niște mijloace care mai de care mai extravagante, pentru a ajunge la cel mai simplu dintre toate, și anume de a recunoaște în mod cinstit fermitatea purtării baronului și a contesei, să-i felicite și să le spună că voise doar să-i încerce, pentru a se liniști complet. Apoi va adăuga că acum, când îi socotea doi oameni de onoare, avea încredere în ei și că nu le mai cerea nicio altă garanție, decât cuvântul lor. Contele chiar pregătise un mic și frumos discurs în acest scop și aștepta cu nerăbdare să treacă ora pe care le-o acordase. Nu voia să apară mai devreme decât hotărâse el însuși, mai întâi, pentru că voia să-și păstreze față de prizonieri aerul de dârzenie pe care și-l luase față de ei, și în al doilea rând, pentru că trăgea totuși nădejde că vor scrie acele scrisori ce urmau să-i compromită și pe care le-ar fi preferat în locul oricărei garanții. În sfârșit, când trecu timpul acordat, contele – înarmat cu cele două pistoale – coborî destul de încurcat, neștiind nici ce urma să spună și nici ce să facă. Își luase pistoalele,

gândindu-se că, dacă niciuna dintre combinaţii nu ar fi reuşit, era totuşi obligat să-i ucidă pe cei doi.

Toţi dormeau de multă vreme în palat, când contele străbătu lungul şir de camere la capătul cărora se afla budoarul soţiei sale. Ajuns la uşă, ascultă, dar nu auzi nimic. Presupuse că baronul şi Léonie, copleşiţi de disperare, tăceau înspăimântaţi. Atunci contă mai mult ca niciodată pe apariţia sa, cu pistoalele în mâini, pentru a obţine de la ei tot ceea ce voia şi apăsă pe clanţă. Dar uşa nu se deschise şi contele rămase foarte mirat. Printre toate ideile simple care-i trecură prin cap domnului de Cerny, ideea că prizonierii ar fi putut să se ferece în odaie, nu-i venise în minte. Aşa că, în primul moment de mânie, întâlnind acel obstacol neprevăzut, strigă: „Deschideţi!“ Cum nu-i răspunse nimeni, contele dădu o lovitură zdravănă de picior în uşă; dar se părea că uşa fusese bine ferecată pe dinăuntru, pentru că nici nu se clinti. Iritat din pricina rezistenţei uşii, începu să izbească în ea când cu picioarele, când cu tocurile celor două pistoale. Există multe case din Paris unde servitorii, retraşi în oficiu sau în anticameră, pot să audă nepedepsiţi, bătându-se în uşile apartamentelor, pot să audă glasuri ameninţătoare, mobilele rostogolindu-se dintr-un capăt în celălalt al salonului, oglinzile făcându-se ţăndări, geamurile spărgându-se, porţelanurile zburând pe fereastră, fără să

se neliniştească în alt fel decât zicând: „Domnul şi doamna au o explicaţie!“ Atunci, făcând apel la discreţia lor de valeţi bine-crescuţi, lasă furtuna să-şi urmeze cursul şi trăsnetul să cadă asupra mobilierului; apoi, ei adună a doua zi rămăşiţele, având grijă să facă dispărute câteva mici obiecte preţioase, despre care se presupune că au dispărut în încăierare şi care se vor odihni în fundul cuferelor lor sau vor fi vândute negustorilor de „mici ocazii“. Dar trebuie s-o spunem, în casa domnul de Cerny nu existau astfel de obiceiuri; acolo totul se petrecea cu demnitate şi cu calm. Aşa că, atunci când servitorii auziră izbiturile din uşă, crezură că era vorba de vreun accident întâmplat contelui sau contesei, un foc, poate hoţi sau cine mai ştie ce? Câţiva dădură fuga, pe jumătate îmbrăcaţi, chiar în momentul în care contele, după eforturi repetate, spărsese uşa şi intra în budoar, răsturnând toate mobilele care fuseseră îngrămădite în dosul ei. Trezindu-se în întunericul cel mai profund, într-un acces de furie începu să strige:

– Unde sunteţi? Hei, unde sunteţi?

În acel moment, văzu o umbră ivindu-se în uşă şi, mai iute ca fulgerul, se năpusti într-acolo, trăgând un foc de pistol; imediat auzi un trup prăvălindu-se, apoi un ţipăt puternic. O voce, care nu era nici a baronului şi nici a contesei, începu să strige: „Ajutor! Ajutor!“ Era vocea valetului de cameră al domnului de Cerny.

În furia care-l apucase, contele își căută în întuneric prizonierii, hotărât să-i facă să plătească cu sângele lor sângele celui pe care-l vărsase. Înaintă astfel, lovindu-se de pereți, ciocnindu-se de mobile, până ce ajunse în dreptul ferestrei a cărei draperie era lăsată. Presupunând că nefericiții se ascunseseră după ea, trase draperia cu violență. Dar în dosul ei fereastra era larg deschisă. Dintre toate ideile simple, cea mai simplă îi venise baronului, și anume că și ferestrele sunt tot niște ieșiri ca și ușile, e adevărat puțin mai periculoase, dar, în orice caz, preferabile unui glonț.

Văzând aceasta, contele rămase încremenit; servitorii alergau de colo-colo, iar valetul asupra căruia trăsese se pipăia, nevenindu-i să creadă că nu fusese atins. Stupefacția contelui se schimbă în furie turbată, văzându-se înconjurat astfel; porunci servitorilor să aprindă o lumină și să plece. Unul dintre ei, un valet care-și îndeplinea obligațiile după un anumit tipic, chiar în toiul celor mai mari dezastre, era valetul ce aprindea întotdeauna lampa de cristal din tavan. Prin urmare, când contele ceru să se facă lumină, ingeniosul valet în loc să aprindă primul sfeșnic de pe șemineu, care i-ar fi fost mai la îndemână, își făcu datoria și se pregăti să aprindă lampa de cristal. Pentru a face acest lucru se urcă pe un scaun și primul lucru

peste care nimeri fu pantoful diavolului, pe care-l aruncă pe covor, de parcă ar fi atins un șarpe.

– Iaca! strigă el, ce-o mai fi și drăcia asta?

Apariția acelui pantof și mai ales scopul la care slujise i se părură contelui o glumă atât de răutăcioasă, încât îl călcă în picioare cu o furie fără margini, gândindu-se că acum era la bunul plac al posesorului pantofului, dar și la bunul plac al baronului și al Léoniei. Când se mai liniști, văzu niște hârtii rupte și aruncate pe jos. Erau bucăți din scrisorile soției sale și ale baronului. Domnul de Cerny le adună cu grijă și le puse bine. Apoi își trimise toți servitorii la culcare, potrivi bucățile și citi acea corespondență ciudată. Își dădu imediat seama că, în imprudența lor, fugarii îi lăsaseră în mână o armă teribilă. Sigur că aceste scrisori n-ar fi fost suficiente ca să condamne o femeie pentru adulter; dar, adăugate fugii lor în toiul nopții, împreună, pe fereastră, puteau să le fie fatale. Neștiind ce aveau de gând să facă cei doi, nevrând să discute nimic cu niciunul dintre slujitorii săi, contele își luă la el bani, bastonul cu șiș și plecă pe jos. Se urcă în prima trăsură de piață pe care o întâlni și porunci să fie dus la socrul său. Când plecase de acasă, era ceasul unu noaptea. Nu intră la viconte, îl chemă doar pe portar și se asigură că nimeni nu venise la stăpânul său după ora unsprezece noaptea, oră la care părăsise budoarul

soției sale. De acolo se duse la comisarul de poliție din cartierul său și-i povesti, fără a formula vreo plângere, că-i dispăruse nevasta, asigurându-se în felul acesta că ea nu depusese nicio plângere împotriva lui la poliție. Liniștit și sigur acum că va fi în măsură să acuze și nu să fie acuzat, porunci să fie condus acasă la baronul de Luizzi. Portarul îi răspunse că încă nu se întorsese. Domnul de Cerny insistă, spunând că era vorba de o afacere care-l interesa în cel mai înalt grad pe baron.

– Asta nu mă miră, răspunse portarul, pentru că abia acum o jumătate de ceas un comisionar a adus o scrisoare domnului Donezau, care tocmai venise de la teatru împreună cu soția sa și cu domnișoara Gelis. Acea scrisoare era de la domnul baron și trebuia să fie înmânată imediat domnului Henri. Comisionarul era atât de grăbit, încât a trebuit să urc eu cu scrisoarea la domnul Donezau, fiindcă toți servitorii se culcaseră. L-am găsit în picioare, la fel ca și pe doamna. Domnul Henri doar ce-a citit scrisoarea și i-a și spus doamnei: „La ora cutare trebuie să plec ..." Și, într-adevăr, o clipă mai târziu a și plecat și n-a venit nici până acum.

– Dar baronul se va reîntoarce, fără îndoială, răspunse domnul de Cerny; și afacerea e atât de urgentă, încât sunt nevoit să-i aștept să se reîntoarcă, fie pe el, fie pe cumnatul său Donezau.

– Păi asta-i o treabă foarte ușoară, zise portarul. Urcați la primul etaj, la domnul baron; valetul său vă va deschide ușa și vă va pofti în salon, unde n-aveți decât să-l așteptați cât v-o plăcea.

– Ai dreptate, zise domnul de Cerny; uite, ține doi ludovici. Te rog să nu-i spui domnului de Luizzi că-l așteaptă cineva. În afară de valetul său, nu trebuie să mai știe nimeni.

Apoi domnul de Cerny urcă la etaj; sună încetișor, nevrând să se audă până la Caroline, care poate că fusese înștiințată, prin vreo scrisoare adusă de bărbatul ei, despre ceea ce i se întâmplase fratelui ei și care poate că, la rându-i, l-ar fi înștiințat în vreun fel oarecare pe baron că domnul de Cerny venise la el acasă. Valetului îi spuse o altă poveste, pe care o însoți de un bacșiș generos. De altfel, Pierre, ca un valet de casă mare ce era, cunoștea toate numele mai sonore ale aristocrației și cunoștea de asemenea, în marea lor majoritate, și chipurile celor care le purtau. Văzându-l deci pe contele de Cerny, îl pofti în salonul stăpânului său și-l rugă să ia loc.

Dar cu toată mirarea Carolinei, când își văzu soțul părăsind-o atât de repede, cu toată teama pe care o simți, în casă exista o ureche mult mai atentă decât a sa: această ureche era a Juliettei, care-l aștepta pe baron. Auzind pași prin apartamentul de la primul etaj, presupuse că baronul se reîntorsese și aștepta să-l vadă

apărând în odaia ei. Dar trecu aproape o jumătate de oră şi nu se întâmplă nimic. Pierre adormise întins într-un fotoliu „Voltaire“ care, cel mai adesea, îi servea de pat în anticameră, iar portarul veghea singur, dacă se poate numi „veghe“ acel fel de a dormi în picioare, specific tuturor portarilor din Paris. Ciuda Juliettei fu mare; dar se vede că patima care îi dădea ghes era şi mai mare, din moment ce se hotărî să se ducă ea după baron, pe care-l credea în apartamentul său. Baronul pusese să i se construiască o mică scară interioară pentru a urca dintr-un cabinet ce se învecina cu sufrageria, în apartamentul surorii sale. Coborând cu paşi înceţi pe acea scară, Juliette se apropie de salonul baronului. Auzi pe cineva mergând de colo-colo, şi-şi închipui că Luizzi era prada uneia din acele lupte interioare ce preced momentul în care cedezi unei pasiuni pe care o socoţi vinovată. Temându-se ca acele incertitudini să nu fie în defavoarea sa, deschise uşa şi intră. Dar iată că se trezi faţă în faţă cu contele de Cerny, care, auzind uşa, înaintă iute către ea, ca să vadă bine persoana care intra. La început, amândoi se priviră cu o uimire ciudată, apoi amândoi …

XIII

Comentariul capitolului precedent

– Destul despre prezent, zise baronul, întrerupându-l pe diavol.

Într-adevăr, diavolul era cel care-i povestea baronului, într-un mic salon al unui apartament de hotel, în timp ce Luizzi îl asculta cu o atenţie cum nu-l mai ascultase niciodată până atunci, fără să-l întrerupă, fără să-i facă vreo observaţie nici asupra stilului, nici asupra naraţiunii, ceva ce semăna cu un capitol extras dintr-o carte istorisind lucruri ce se petrecuseră de foarte multă vreme. Această atitudine a baronului se datora faptului că era obişnuit cu dibăcia diavolului de a profita de cele mai mici întreruperi, pentru a lungi povestea la nesfârşit, mai ceva decât cel mai dibaci romancier sau foiletonist, pentru a aluneca în tot felul de digresiuni morale sau imorale.

– Destul despre prezent, îi zise el diavolului; ştiu tot ce trebuie să ştiu ca să pot lua o hotărâre decisivă.

– N-ai dreptate, îi replică diavolul. Lasă-mă să-ţi povestesc scena dintre Juliette şi domnul de Cerny; e treabă de o jumătate de oră, deşi ea a durat mai bine de trei ceasuri.

– Am aflat tot ceea ce voiam să ştiu; asta îmi dovedeşte că domnul de Cerny nu ne urmăreşte, sau cel puţin nu e pe urmele noastre.

– Nici pomeneală, zise diavolul, s-a întors la el acasă şi n-a mai plecat nicăieri.

– Deci, putem pleca fără teamă, răspunse baronul.

– Ţi-ai luat toate precauţiile? îl întrebă diavolul.

– Păi, să vedem, răspunse baronul, ca şi cum ar fi vrut să recapituleze tot ceea ce făcuse până atunci. De îndată ce-am instalat-o pe Léonie în acest hotel, i-am scris lui Henri, care a venit şi mi-a adus, aşa cum îl rugasem, banii de care aveam nevoie pentru a părăsi Parisul şi a face toate pregătirile de călătorie.

– I-ai spus de ce pleci?

– Nu, nici pomeneală.

– Unde te duci?

– Nici asta.

– Faci progrese, baroane. Păstrezi secretele numai pentru tine. Şi pe urmă?

– Pe urmă, zise Luizzi, m-am dus eu însumi să închiriez o trăsură, al cărei vizitiu, datorită generozităţii mele, mi-a făgăduit să gonească mai iute ca vântul şi în cinci ore să mă ducă la Fontainebleau.

– Îmi place un asemenea vizitiu. Şi trăsura vine să te ia de aici?

– Nu, ne aşteaptă în colţul unde se întretaie strada Richelieu cu bulevardul.

Diavolul începu să râdă şi Luizzi îl privi mirat.

– Ce-i atât de caraghios în toată treaba asta?

– Locul de unde pleci mi se pare ciudat; ai fi putut alege alt loc, decât poarta unei case de toleranţă şi de jocuri de noroc!

– Vizitiul mi-a propus să ne întâlnim acolo, susţinând că în acel loc n-o să-l observe nimeni, pe când, dacă va staţiona în faţa unei case liniştite şi cu poarta încuiată, ar fi mai uşor luat la ochi.

– Vizitiul ăsta e un bărbat foarte descurcăreţ. Află de la mine că-şi va croi drum în viaţă … Şi acum în ce stadiu te afli?

– Păi, nu aştept decât să-ţi iei tălpăşiţa, pentru a mi-o lua şi eu pe a mea; să ajung la Fontainebleau şi acolo, din sat în sat, să găsesc un mijloc de transport cu care să pot ajunge la Orléans, ca să nu poată nimeni bănui unde ne aflăm.

– Şi deputăţia ta?

– Voi vedea.

– Nu uita că sunt la ordinele tale pentru a te informa despre tot ceea ce vrei să ştii.

– Devii foarte atent şi mă obligi ...

– Vreau să fiu chit faţă de tine, stăpâne. Nu vreau să mai spui, cum ai făcut până acum, că ai săvârşit o mulţime de prostii, pentru nu ţi-am deschis suficient ochii. Aşa că, gândeşte-te bine; nu mai ai nimic să-mi ceri?

– Deocamdată nimic, zise Luizzi, îndepărtându-se şi dând să intre în odaia în care Léonie îi scria tatălui ei.

– Baroane, zise diavolul, oprindu-l, tu ştii că sfaturile mele ţi-au venit adesea pe cale indirectă, de la personaje care au vorbit în locul meu; adu-ţi aminte de tot ceea ce-ai văzut de când ai ieşit din puşcărie şi întreabă-mă, în momentul în care vrei să săvârşeşti un act important, dacă merită sau nu să-l faci.

Luizzi reflectă, dar, raportând toate cuvintele diavolului la aventura lui cu doamna de Cerny, nu găsi nimic care să nu i se pară a fi foarte clar. De altfel, insistenţa diavolului de a-şi oferi confidenţele i se păru baronului cam prea interesată şi se gândi dacă nu cumva acesta voia să-l întoarcă din drum. Pe de altă parte, era grăbit să afle ce-i scrisese doamna de Cerny tatălui ei; cum se apropiau zorile, era cazul s-o şteargă. Intră deci la Léonie, pe care o găsi aşezată în faţa

mesei unde se afla scrisoarea isprăvită de mult şi sigilată.

– Léonie, îi zise el, e vremea să părăsim Parisul. Dă-mi scrisoarea ca s-o duc la poştă. În felul acesta nimeni nu va mai interoga nici slugile de la hotel şi nici vreun comisionar străin. Hai, Léonie!

Contesa, care se sprijinea cu cotul de masă şi cu fruntea în mână, ridică încet capul. O paloare ciudată i se răspândise pe frumosul ei chip, în ajun strălucind de sănătate. Acea albeaţă mată nu era însufleţită decât de cearcănele din jurul ochilor, care dezvăluiau o stare de oboseală, pe care numai febra violentă o împiedica să nu se prăbuşească. Ochii strălucitori sub pleoapele grele, părul ce-i cădea în dezordine în jurul obrajilor şi care în ajun era atât de cochet ondulat în lungi bucle blonde, totul dovedea cât de abătută era acea femeie, obişnuită cu o viaţă calmă.

Privindu-l îndelung pe Luizzi, contesa spuse:

– Armand, încă mai ai vreme să te gândeşti la tine, înainte de a părăsi Parisul.

– Léonie, de ce-mi ceri să mai reflectez la ceea ce fac? întrebă Luizzi. Ai şi început să te îndoieşti de viitor?

– De ziua de astăzi, ca şi de cea de ieri; astăzi vinovată, ieri castă! Nu mă voi mai întoarce în casa bărbatului meu, căci, dacă m-aş întoarce, ar trebui să-i

mărturisesc greşeala şi el ar avea dreptul să mă pedepsească. M-am resemnat cu exilul veşnic. Dar tu, Armand, tu nu te-ai gândit deloc la viitorul care te aşteaptă? Nu te mai poţi însura, nu poţi avea o familie, sau poţi avea numai o familie care să poarte stigmatul adulterului pe care-l merit! Nu mai poţi ieşi în lume, fiindcă societatea te va face să plăteşti, prin toate ofensele posibile, greşeala pe care am săvârşit-o sub ochii ei. Gândeşte-te, Armand ... Pot pleca singură ... Voi fugi ... Iar tu nu-mi vei fi complice; nu voi fi decât eu compromisă!

– Léonie, replică Armand, mi-ai îngăduit să mor pentru tine; nu crezi că merit să trăiesc alături de tine?

– Ţii neapărat, Armand? zise Léonie întinzându-i mâna. Bine, fie! Accept să trăiesc alături de tine, aşa cum am acceptat şi moartea alături de tine!

– Atunci să plecăm, zise Luizzi, care plătise dinainte toate cheltuielile făcute în acel loc.

Amândoi părăsiră hotelul, în costumele pe care le purtaseră mai înainte: el, în haine de vizită, ea în rochie albă de muselină. Căci, la ora înaintată la care fugiseră din budoar, nici unul, nici celălalt nu se gândiseră la acele mizerabile necesităţi ale vieţii materiale, care seamănă o mulţime de mici dureri în toiul celor mai mari disperări. De altfel, niciun magazin nu era deschis, pentru ca Luizzi să-şi poată

procura obiectele necesare călătoriei. Ajunseră încet la trăsura lor, nu se întâlniră decât cu câţiva muncitori care se îndreptau de cu noapte către munca lor şi care se mirară văzând o femeie, la acea oră, îmbrăcată în muselină şi un bărbat cu mănuşi galbene şi ghete de lac mergând pe jos, prin noroi. Ajunseră totuşi destul de repede în faţă la „Frascati“ şi Luizzi, auzind în curte vocile vesele ale femeilor şi ale bărbaţilor care ieşeau din acel loc, deschise repede portiera trăsurii şi-o ajută pe Léonie să se urce, înainte de a apuca s-o vadă careva. Apoi, în timp ce vizitiul se urca, la rândul lui, pe capră, baronul intră şi el în trăsură, chiar în momentul în care un grup zgomotos trecea prin faţa hotelului. Putu deci să audă vocea unei femei care striga:

– Ia te uită! Cine e persoana care pleacă cu trăsura?

– Ei, răspunse alta, trebuie să fie Palmyre, sunt aproape sigură că ea e; îi pune coarne agentului ei de schimb!

Contesa se trase brusc în fundul trăsurii, în vreme ce o altă voce adăuga pe acel ton ascuţit şi lălăit caracteristic fetelor care duc o anumită viaţă:

– Ascultă, Gustave, acum că ai regăsit-o pe Juliette, spune-i să vină să-şi vadă vechile prietene!

Sigur că cele două nume, de Gustave şi de Juliette, nu l-ar fi alarmat cine ştie ce pe Luizzi, dacă n-ar fi recunoscut glasul lui Gustave de Bridely, care spuse:

– Juliette are acum de făcut cu totul altceva ...

Această ciudată coincidenţă îl miră atât de tare pe Luizzi, încât nu se putu abţine să nu scoată capul pe geam să vadă dacă nu se înşelase şi dacă era într-adevăr marchizul; dar un: „Ah, bagă de seamă!“ al Léoniei îl făcu să stea locului, iar starea proastă în care se afla iubita lui îl preocupă în aşa măsură, încât nu se mai gândi la acea întâmplare ce aducea parcă a un fel de avertisment.

Retrasă în fundul trăsurii, Léonie tremura şi din pricina frigului din zori, dar şi a febrei care pusese stăpânire pe ea. Acum nu mai era acea femeie mândră şi superbă, a cărei frumuseţe de împărătească, înaltă şi trufaşă, părea să ateste un curaj aproape bărbătesc; era o biată femeie slabă, timidă, disperată, plângând, tremurând, suferind, ieşită brusc dintr-o viaţă de resemnare liniştită, de tabieturi, unde nu pătrunsese niciodată vreun rău fizic şi care se văzuse aruncată brusc în cea mai îndrăzneaţă şi mai păcătoasă împrejurare. Luizzi se apropie de ea şi-i vorbi cu blândeţe, rugând-o să aibă curaj.

– Am, răspunse ea, am destul.

Dar acele cuvinte îi scăpară printre dinţii care-i clănţăneau, iar glasul îi tremura tot atât de tare ca şi trupul.

– Oh, Léonie, zise Luizzi, de ce te temi? Viaţa ta e acum a mea şi te voi apăra!

– Ştiu, zise Léonie pe un ton în care exista mai multă disperare decât curaj, nu mi-e frică de moarte …

– Te voi apăra de orice calomnie; şi dacă nu voi fi atât de puternic, încât să ţin piept întregii lumi, vom fugi în vreo ţară străină, unde ne vom ascunde sub un alt nume.

– Da, da, nu-i aşa, Armand, că de îndată ce vei putea, vom fugi din Franţa şi ne vom duce să ne ascundem acolo unde numai noi doi vom şti despre greşeala mea?

– Greşeala ta, Léonie? Socoţi o greşeală faptul că ai vrut să scapi de moarte, că n-ai vrut să-ţi dăruieşti viaţa celui care te condamnase doar la resemnare?

– E totuşi o greşeală, Armand, o greşeală! Dar dacă tu mă iubeşti, nu-mi pare rău că am săvârşit-o!

– Oh, Léonie, strigă Armand, ce cuvinte!

Rătăcită, contesa i se aruncă la picioare în trăsură şi strigă, ridicând rugătoare mâinile, către Luizzi:

– Oh, Armand, iubeşte-mă, iubeşte-mă! Ai să mă iubeşti, nu-i aşa? Fiindcă, dacă n-ai să mă iubeşti, ce se va întâmpla cu mine?

Luizzi o luă pe Léonie în braţe şi o linişti prin cele mai sacre jurăminte, în privinţa statorniciei şi devotamentului dragostei pe care i le cerea. Rece ca gheaţa, contesa tremura cumplit în braţele lui Armand.

– Ţi-e rău, zise el, nu te simţi bine! Şi nu m-am gândit să iau nimic ... nici măcar ceva care să te apere împotriva frigului!

– Nu-i nimic, zise Léonie, care se străduia să-şi oprească clănţănitul dinţilor, nu-i nimic, nu te mai gândi la asta!

– Nu, vom opri undeva, înainte de a părăsi Parisul, voi obliga un negustor să deschidă şi-ţi voi cumpăra toate cele necesare.

– Nu, nu, zise Léonie înfricoşată. Să fugim, să fugim repede ...

Totuşi, Luizzi vedea cum starea contesei se înrăutăţea minut cu minut. Se vârâse într-un colţ al trăsurii şi, doborâtă de boală, de frig şi de febră, rămăsese acolo nemişcată, tremurând, murmurând cuvinte fără şir şi răspunzând la tot ce-i spunea Luizzi prin cuvintele: „Mă simt bine! Mă simt bine!“

În sfârşit, zări prin geamurile închise ale trăsurii o mulţime de căruţe ce se îndreptau spre Paris odată cu zorile. Cei care le conduceau erau cu toţii înfăşuraţi într-un fel de mantii scurte, din stofă groasă şi reiată, numite „mantia cărăuşului“. Cu toate recomandările contesei, Luizzi opri trăsura, coborî şi făcu semn unuia dintre căruţaşii care treceau.

– Dragul meu, îi zise el, n-ai vrea să-mi vinzi mantia dumitale?

– Mantia mea? zise căruţaşul mirat. Dar ce vreţi să faceţi cu mantia mea, domnule baron? întrebă căruţaşul, scuturându-şi pipa.

Văzându-se recunoscut, Luizzi îl privi cu atenţie pe om. I se păru că parcă l-ar cunoaşte, dar nu-şi putu aduce aminte de unde. Nevrând să angajeze o discuţie cu el, indiferent cine ar fi fost, îi spuse:

– Am uitat să-mi iau mantia şi mi-e frig. Ţi-o plătesc de zece ori cât face!

– Iaca, zise căruţaşul, deci aţi redevenit bogat, domnule de Luizzi. Cu atât mai bine, cu atât mai bine, adăugă el, scoţându-şi mantia. Ei, nu e ca la noi: bătrânul Rigot e ruinat, sărmana bătrână Turniquel a murit, iar doamna Peyrol, care a ţinut să-i dea toată averea fiicei sale, nevasta pairului, locuieşte acum împreună cu moşneagul Rigot într-o căsuţă sărăcăcioasă, alături de vechiul castel al unchiului ei. Trăiesc amândoi dintr-o amărâtă de stipendie pe care le-o dă acel domn de Lémée, ginerele doamnei Peyrol.

– Ah, strigă Luizzi, lămurit în sfârşit de toate acele amănunte, tu eşti Petit-Pierre! Ai părăsit staţia de poştă?

– Da, o părăsisem ca să devin vizitiu la bătrânul Rigot, care-mi făgăduise marea cu sarea, dar până la urmă a trebuit să renunţ. Ei, e vorba de o istorie teribilă, domnule, dar oricum, mai puţin teribilă decât

scena morţii bătrânei Turniquel. Nu ştiţi, dar doamna Peyrol nu era fata bătrânei Turniquel.

– Cum? zise Luizzi, Eugénie ...

– Se pare că e fata unei doamne din lumea bună, căreia i s-a furat, pe vremuri, copila. Bătrâna a păstrat secretul până în ultima zi, fiindu-i teamă ca nu cumva fiică-sa s-o părăsească. Dar în ceasul morţii, a mărturisit totul ...

– Şi a rostit numele acelei doamne?

– Staţi puţin, zise fostul surugiu; e vorba de o doamnă de ... Cliny ... Cany ... Cauny ... Cauny, asta e, zise Petit-Pierre. Dar ce mama dracului s-o fi întâmplat cu ea în aceşti treizeci şi cinci de ani? Ah, domnule, domnule, nu s-ar fi întâmplat nicio nenorocire, dacă v-aţi fi însurat cu biata femeie!

– Cauny, repetă baronul; dar eu cunosc acest nume, l-am auzit rostit undeva ...

Baronul poate că ar mai fi discutat cu Petit-Pierre, dar acesta, tot vorbind, se apropiase de trăsură şi uitându-se înăuntru se trase înapoi speriat:

– Ah, Doamne, iată o biată femeie care se simte rău!

– Nu-i nimic, nu-i nimic, zise baronul, aruncându-i lui Petit-Pierre cinci sau şase ludovici şi urcându-se repede în trăsură. O văzu pe Léonie prăvălită pe banchetă; o ridică şi o aşeză în aşa fel încât partea de sus a trupului şi capul să se afle în braţele lui, iar restul

pe pernele trăsurii. O înveli bine cu mantia şi o contemplă astfel, palidă, rece, aproape moartă.

– Léonie, Léonie, îi spuse el în şoaptă, strângând-o la piept, curaj, curaj ...

– Mulţumesc ... mulţumesc ... îi răspunse ea ca şi cum ar fi fost pe jumătate adormită. Oh, ce bine e ... Acum e cald ...

O lacrimă căzu din ochii lui Luizzi, auzind acele cuvinte rostite de gura unei femei atât de nobile, de bogate, atât de strălucitoare, care-i mulţumea că o protejase o clipă de frigul care-o cuprinsese. O strânse şi mai aproape de inima lui, o acoperi cu braţele, deşi ar fi vrut s-o acopere cu trupul lui şi, aplecându-se uşor, o sărută pe fruntea îngheţată. Léonie îşi scoase braţele din mantia în care era înfăşurată şi, trecându-şi-le pe după gâtul lui Armand, murmură încetişor, fără să deschidă ochii:

– Mă iubeşti, nu-i aşa? Mă iubeşti ...

– Da, Léonie, da, te iubesc ... Şi Dumnezeu mi-e martor că nu m-am gândit niciodată că voi iubi pe cea mai nobilă, pe cea mai frumoasă dintre femei.

– Mulţumesc ... mulţumesc, repetă Léonie. Nu mă vei părăsi, nu-i aşa?

– Taci, Léonie, taci ... Eu să te părăsesc? Niciodată!

Contesa deschise ochii, a căror strălucire sticloasă anunţa o febră foarte mare, şi spuse, aruncând o privire pătimaşă baronului:

– Da, mă iubeşti! Nu-i aşa? Şi, dacă voi muri, n-ai să mă dispreţuieşti ...

– Léonie ... Léonie ... strigă baronul în timp ce lacrimile îi curgeau pe chipul contesei, de ce vorbeşti despre moarte? Oh, ţi-e rău, nu te simţi bine!

– Nu ... Vorbeşte-mi ... spune-mi că mă iubeşti ... asta îmi face bine ...

Apoi îşi desfăcu braţele de după gâtul baronului şi luându-i una dintre mâini şi-o puse pe inimă, spunându-i încetişor, în somnolenţa în care începea s-o scufunde febra:

– Iubeşte-mă ... iubeşte-mă ... n-ai să ai prea mult timp de pierdut cu mine ... nu, n-o să ai prea mult timp ... şi totuşi sunt fericită ... Grozav de fericită ... O, cât te iubesc, Armand!

Vorbind astfel, ea îi apăsă mâna lui Armand pe inimă şi, pe măsură ce vorbele i se stingeau, această apăsare slăbea şi ea. Apoi braţele îi căzură, capul i se lăsă greu şi se cufundă într-un somn adânc. Luizzi o privi. Pentru prima oară în viaţa lui simţi în el ceva din acea dragoste care aparţine ultimilor ani ai tinereţii unui bărbat; ceva din acea dragoste care face un bărbat să fie om întreg; din acea dragoste care simte nevoia să ocrotească, să se devoteze, care se sprijină pe încrederea în tine însuţi şi

care nu se alarmează, decât atunci când e vorba despre viitor, pentru că el se bazează pe nişte sentimente de onoare, pe care niciun bărbat n-ar fi în stare să le abandoneze vreodată. E dragostea sacră şi pură, care nu are nimic din orbirea iubirilor încrezătoare şi visătoare ale adolescenţei, nici din înflăcărarea pasiunilor tinereţii, e dragostea care prevede lupta pe care o va avea de susţinut, care acceptă toate sacrificiile pe care va trebui să le facă, toată statornicia de care va trebui să dea dovadă şi care înfruntă cu curaj lupta; e dragostea ce-şi impune cu bucurie sacrificiile şi care se înnobilează prin fericirea pe care o simte şi, mai mult decât atât, prin fericirea pe care o dăruieşte. Niciodată inima lui Luizzi nu fusese plină de un atât de nobil sentiment şi pentru prima oară se simţea aproape fericit şi mândru de el însuşi, căci vedea o nobilă existenţă legată de a lui şi simţea în el tăria de care avea nevoie.

Abia în acel moment, văzând-o pe Léonie atât de doborâtă, se gândi că va trebui să ia cele mai sigure măsuri, pentru a scăpa de orice urmărire. Pentru asta trebuia neapărat să ştie ce se petrecea la Paris. Îl chemă deci pe diavol, ştiind că vocea acestuia nu putea fi auzită decât de el, făgăduindu-şi să-i răspundă în aşa fel, încât Léonie să nu audă şi să nu se mire de o discuţie care, pentru ea, nu avea să fie decât un monolog fără sens.

XIV

Contrast

Diavolul apăru.

Îşi dezbrăcase costumul de abate; era îmbrăcat în negru din cap până în picioare, purta la butonieră o panglică în care se aflau reunite toate culorile curcubeului şi care, probabil, indica semnele distinctive a cel puţin o duzină de decoraţii. Dacă, cu vechiul costum, diavolul avusese mâinile curate şi lenjeria de un alb imaculat, acum semăna cu unul din acei mărunţi diplomaţi din statele germane, care-şi petrec viaţa solicitând tuturor, marile decoraţii ale micilor Curţi ale Confederaţiei germanice. Dar, în afară de haina neagră, ţinuta îndoielnică a diavolului îi dădea un aer de sărăcie crasă, specifică intriganţilor ce-şi inventează decoraţii pentru a participa la o masă a hangiilor încrezători, sau pentru a vinde vreo pomadă ajutorilor de primari de la ţară. Situaţia în care se afla Luizzi nu-i

îngăduia să se intereseze de motivele care-l determinaseră pe diavol să-şi aleagă un costum atât de dubios şi, de îndată ce acesta luă loc în trăsură, pe bancheta din faţa baronului, Armand îi zise încet:

– Spune-mi ce face contele de Cerny la Paris, la ora asta?

– Ca să te informez cât mai bine, am să reiau povestirea de acolo de unde am lăsat-o. Înainte de a începe totuşi, îngăduie-mi, stăpâne, să-ţi amintesc că tu ai fost cel care ai refuzat să asculţi totul, până la capăt.

– Ştiu. Dar grăbeşte-te, zise Luizzi, iar odată ce-ai început, îţi jur că nu te voi mai întrerupe.

– Înarmează-te cu mult curaj căci, înainte de a începe, trebuie să-ţi mai spun că vei auzi nişte lucruri cam ... ciudate. Dar, în sfârşit, pentru că vrei să cunoşti viaţa omenească, în tot ceea ce are ea mai ascuns, trebuie să ai curajul să priveşti lucrurile în faţă. E adevărat că adesea sunt hidoase: anatomia corpului omenesc se ocupă de toate murdăriile; anatomia vieţii omeneşti nu va fi desăvârşită, decât dacă se va opri numai la suprafeţele albe şi pure.

– Grăbeşte-te! Îmi aţâţi curiozitatea şi nu mi-o satisfaci niciodată pe deplin.

– Bine, ascultă ... Şi diavolul începu: Ţi-am mai spus, Juliette, crezând că te-ai întors acasă şi supărându-se că nu te duseseşi la întâlnirea pe care ţi-o

dăduse, s-a hotărât să coboare ea în apartamentul tău şi să intre în salon, chiar în clipa în care contele de Cerny se îndrepta spre uşă. Văzând un străin, Juliette se dădu, încurcată, înapoi. Văzând o femeie, contele se opri şi o salută până la pământ.

– Scuzaţi, zise Juliette, am crezut că domnul de Luizzi s-a întors acasă.

– Încă nu s-a întors, răspunse contele, îl aştept şi eu.

Amândoi se salutară din nou, el pentru a rămâne mai departe în salon, ea pentru a se retrage; dar iată că şi unul, şi celălalt se priviră cu mirare. Sigur că Juliette îşi aminti prima în ce împrejurare se întâlnise cu bărbatul pe care-l regăsise acum în salonul baronului; fiindcă, imediat, a şi fost cuprinsă de un fel de spaimă, drept pentru care s-a şi întors repede cu spatele, ca să scape de privirea cercetătoare a domnului de Cerny, şi a pornit-o spre uşă. Numai că retragerea ei precipitată l-a făcut pe conte să-şi aducă brusc aminte de ea şi, luându-i-o înainte, s-a aşezat între ea şi uşă.

– Eşti Juliette Gelis, i-a spus el.

– Vă înşelaţi, domnule, i-a răspuns ea cu tupeu; nu vă cunosc.

– Ticăloasă nenorocită ce eşti! strigă contele, apucând-o cu putere de braţ şi târând-o în mijlocul salonului; nu te face că nu mă recunoşti, fiindcă eu te cunosc foarte bine.

Juliette îşi lăsă capul în jos, muşcându-şi buzele de furie. Apoi, după un moment de dispreţ plin de neruşinare, îi spuse pe un ton grosolan şi sfidător:

– Ei bine, da, sunt Juliette Gelis! Ce mai ai de zis, după toate cele întâmplate?

– Ce mai am de zis! strigă contele, apropiindu-se de ea, cu pumnii strânşi, ca un om care abia se abţine să nu-i tragă o mamă de bătaie. Ce mai am de zis, ticăloaso? Nu-ţi mai aminteşti de ceea ce s-a petrecut între noi la Aix?

– La Aix! strigă Luizzi, întrerupându-l fără să vrea pe diavol şi făcând legătura între ceea ce auzea acum şi ceea ce auzise în ajun.

Diavolul îl privi pe Luizzi cu un surâs dispreţuitor şi-i zise:

– Mi-ai făgăduit că n-ai să mă întrerupi.

– Ai dreptate! zise Luizzi. Vorbeşte, vorbeşte!

Diavolul îşi dădu pe spate pletele lungi, murdare şi unsuroase care-i acopereau chipul şi-şi continuă povestirea.

– Îţi aminteşti, îi zise contele Juliettei, de ceea ce s-a petrecut între noi doi la Aix?

– Ei bine, răspunse ea, mi se pare că te-ai amuzat şi dumneata tot atât de bine ca şi mine. Am făcut tot ce-ai vrut, m-ai plătit, aşa că suntem chit!

Spunând aceste cuvinte, Juliette se îndreptă spre uşă. Dar contele o opri şi-i spuse pe un ton şi mai iritat:

– Încă nu suntem chit! Fiindcă acea noapte de dezmăţ am plătit-o mult mai scump, decât tot aurul pe care ţi l-am dat. Cred că ştii asta, stricato!

– Pe legea mea, zise Juliette, când intri în asemenea case, ştii bine că poţi păţi şi astfel de belele! De altfel, eu n-am murit din asta, văd că nici dumneata şi, în lumea asta amărâtă, cred că avem altceva mai bun de făcut, decât să ne mai gândim la necazuri după ce-au trecut.

Primele cuvinte ale Juliettei îl exasperară pe conte. Dar sfârşitul frazei îl făcu să se abţină. Presupuse, şi pe bună dreptate, că mânia lui exagerată ar putea constitui o mărturisire a urmărilor nefaste ale întâlnirii sale cu Juliette, aşa că-i spuse pe un ton mai calm:

– Ai dreptate, să nu mai vorbim despre asta! Şi, trântindu-se într-un fotoliu, îi făcu semn Juliettei să se apropie, apoi continuă: Văzându-te la baronul de Luizzi, presupun că ai tot interesul să-ţi ţii gura ca să mi-o ţin şi eu pe a mea! Fii deci cinstită cu mine şi voi fi şi eu discret în ceea ce te priveşte. Acum eşti amanta lui Luizzi, nu-i aşa?

– Nu, domnule conte.

– Cu obiceiurile pe care ţi le cunosc şi la ora la care te afli în casa lui, asta e totuşi presupunerea cea mai logică prin care-mi pot explica prezenţa ta aici!

Juliette făcu un gest dispreţuitor şi-i răspunse cu răceală:

– E posibil, ceea ce spui, să se fi întâmplat, dacă l-aş fi întâlnit astă-seară. Adevărul e, adăugă ea foarte serios, că aşa ceva nu s-a petrecut încă între noi!

– De ce? Baronul nu te găseşte pe gustul său? zise contele de Cerny, privind-o pe acea femeie din cap şi până în picioare.

– A trebuit să mă lupt cu mine însămi, ca să nu-i aparţin. De altfel, n-o fă nici tu atâta pe mândrul, adăugă ea, aşezându-se alături de contele de Cerny, fiindcă m-ai iubit mai mult decât o noapte şi, dacă aş mai vrea, ai mai veni din când în când pe la mine!

La aceste cuvinte ale Juliettei, chipul contelui se contractă; dar, cum ele îi dovedeau că ea nu ştia nimic despre nenorocirea lui, se abţinu şi-i răspunse:

– Nu zic nu, deşi mi se pare că acum o cam faci pe mironosiţa, ceea ce probabil te va împiedica să fii tot atât de amuzantă ca odinioară.

– Toate astea sunt bune poate pentru baron, zise Juliette. Dar nu vreau să fac pe ipocrita cu tine. Şi apoi, vezi, eşti la fel de frumos, ba chiar şi mai frumos ca odinioară. Trebuie să recunosc, dragul meu, că înţelepciunea dă roade, adăugă ea, aplecându-se drăgăstoasă către conte, care, fascinat de privirile lascive ale acelei femei, se trase înapoi, pălind. Juliette observă şi,

ridicându-se brusc, adăugă: Nu-ţi fie teamă, n-am de gând să te violez şi, de altfel, ştiu că nu eşti în stare să-ţi înşeli nevasta.

– Cine ţi-a spus asta? strigă mânios contele. Baronul de Luizzi?

– Nici pomeneală. Tânărul du Bergh, care povestea astăzi, la masă, că nu te mai gândeşti decât la politică şi că eşti plin de ambiţii. Înţeleg perfect acest lucru, fiindcă atunci când iubeşti pe cineva, nu vrei să-l înşeli. Uite, eu de pildă, îţi jur că, dacă Henri n-ar fi acum în pat cu nevastă-sa, nici prin cap nu mi-ar fi trecut să-l înşel cu baronul.

– Oh! strigă Luizzi, înţelegând dintr-odată; acea groaznică viziune pe care am avut-o în timpul bolii mele a fost adevărată!

– Păi, nu m-ai chemat tu, zise diavolul, ca să afli ce legături sunt între Juliette şi Henri? Te-am ascultat şi ţi le-am arătat în singurul fel pe care îmi era îngăduit să-l folosesc atunci.

– Şi de ce n-ai intrat să-mi spui că ceea ce vedeam era adevărat?

– Mi-ai cerut adevărul, dar delirai şi nu puteai înţelege. Ţi-am arătat adevărul, ce puteam face mai mult? De altfel, nu ţi-am spus a doua zi dimineaţă: „Străduieşte-te, încearcă să-ţi aduci aminte … N-ai nimic să mă întrebi?“

Luizzi simţea că-şi pierde minţile în faţa înspăimântătoarelor revelaţii, care-l loviseră una după alta. Uitase de femeia culcată în trăsură şi care era cufundată în acel somn agitat al febrei. Atunci, cuprins de tot felul de temeri, strigă fără să-şi mai modereze vocea:

– Isprăveşte-ţi povestirea! Spune-mi tot! Te ascult!

Şi diavolul reluă cu vocea lui rece şi ironică:

– În momentul în care Juliette îi spunea contelui: „Nici prin cap nu mi-ar fi trecut să-l înşel pe Henri cu baronul“, domnul de Cerny îi răspunse acelei fete:

– Ai fi săvârşit o greşeală, pentru că Henri nu e în pat cu nevastă-sa la această oră! A trebuit să plece imediat!

– Pentru a alerga după alta, poate! zise Juliette.

– Nu, răspunse contele. Nu e vorba de o femeie care să-l privească pe Henri al tău, deşi pentru o femeie a fost obligat să iasă.

– E vorba de vreo amantă a nătărăului de Armand?

– Nu, zise contele furios, nu! Femeia despre care e vorba n-a fost şi nu va fi niciodată a baronului de Luizzi.

Diavolul se opri şi, închizând ochii pe jumătate şi râzând cu râsul lui urât, îi spuse lui Armand, privind-o pe doamna de Cerny, care se agita în somn:

– Ce ai de zis de asta, stăpâne?

– Ticălosule! murmură Luizzi, eu nu te întrerup, aşa că nu te întrerupe nici tu!

Diavolul făcu o mutră răutăcioasă şi-şi continuă povestirea, fără să dea atenţie injuriei lui Armand.

– Ea n-a fost şi nu va fi niciodată amanta baronului de Luizzi! spuse contele.

– Nici asta şi nici alta! adăugă Juliette, cel puţin atâta vreme cât nu-i voi îngădui eu! Căci bietul băiat e îndrăgostit de mine, ca un prost!

– Eu îndrăgostit de târfa asta! zise Luizzi furios. Oh, o detest, o dispreţuiesc! Târfă ticăloasă, creatură josnică şi nedemnă!

În acel moment, Léonie se trezi, scoţând un strigăt şi refugiindu-se în colţul cel mai îndepărtat al trăsurii.

XV

Visul

– Oh, Armand, despre cine vorbeşti? zise ea cu o privire rătăcită. Cui i-ai spus „creatură josnică şi nedemnă"?

– În niciun caz ţie, sărmană fiinţă nefericită, strigă Luizzi, căzând în genunchi în faţa ei, în niciun caz ţie, de care acum sunt mai mult ca niciodată legat prin nenorocire. Fiindcă amărăciunile pe care le înduri şi pe care prevăd că le vei îndura încă, văd că ne vin din acelaşi loc.

– Prevezi deci şi alte necazuri? Te-ai gândit cam târziu, Armand ...

– Nu, Léonie, necazurile nu-mi vor veni din partea ta.

În timp ce vorbea astfel, auzi râsul ascuţit şi sacadat al diavolului, care o mânca din ochi pe frumoasa şi

nobila femeie, pe care, în sfârşit, izbutise s-o împingă la rău.

– Nu despre tine vorbeam, continuă Luizzi ridicând vocea, ca şi cum ar fi vrut să răspundă ironiei diavolului. Nu de la tine îmi vor veni necazurile. Iar dacă va trebui să-mi rămână o consolare în viaţă, nu trag nădejde s-o am decât din partea ta. Numai din partea ta, înţelegi?

Râsul diavolului răsună şi mai ascuţit în urechile baronului. Acesta, iritat de insolenţa sclavului său, strigă mânios: „Cară-te!“ Diavolul dispăru, după ce-i şopti baronului la ureche:

– Stăpâne, să nu uiţi că tu m-ai alungat!

Mirată de acel cuvânt al lui Armand ce părea că nu fusese adresat nimănui, contesa îl privi cu nelinişte, dar baronul îi spuse:

– Léonie, iartă-mi incoerenţa vorbirii. Dar în timpul somnului tău am fost obsedat de nişte idei atât de triste, de nişte presimţiri atât de cumplite, încât cred că o clipă mi-am pierdut şirul gândurilor.

– Şi eu la fel, Armand, şi eu la fel … În timpul acelui somn care m-a răpus, şi eu am visat unele lucruri; poate că bunul Dumnezeu dă câteodată visului puterea de a tălmăci un viitor, pe care raţiunea sau mai curând inima n-ar cuteza să-l prevadă.

– Şi care a fost acel vis? întrebă Luizzi.

– Se făcea, zise contesa cu o privire ce părea că vrea să se afunde în trecut, pentru a nu uita niciun amănunt, se făcea, zise ea, că mă aflam într-o odaie sărăcăcioasă, o odaie de han dintr-un sat prăpădit. Şi, deşi era atât de sărăcăcioasă, îmi fusese recomandată a fi fost cea mai frumoasă din han, pentru că odinioară, mi se spusese, locuise în ea un înalt personaj … Stai puţin … acel înalt personaj cică ar fi fost însuşi Papa.

– O cameră în care locuise Papa? zise Luizzi. Zău că e de mirare!

– Nu, nu, răspunse doamna de Cerny, acea cameră există într-adevăr la Bois-Mandé. Şi cum, începând de ieri, mă gândesc întruna să mă stabilesc în apropiere de acel sat, în casa mătuşii mele, doamna de Paradèze, nu-i de mirare ca acest lucru, despre care am auzit adesea povestindu-se, să se fi amestecat în visul meu. Abia acum îmi dau seama de acest lucru! Deci, eram bolnavă şi zăceam în acea cameră sărăcăcioasă, în toiul unei nopţi friguroase în care-mi îngheţaseră şi trupul, şi inima.

– Da, zise trist baronul, era frigul pe care-l simţeai prin somn şi suferinţa adevărată pe care ţi-o inspira sentimentul bolii tale imaginare.

– Tot ce se poate, zise contesa, dar ceea ce n-are legătură cu nimic, e ceea ce am văzut în acea cameră şi care coincidea într-un mod atât de ciudat cu cuvintele

pe care le auzeam în vis … dar pe care tu le-ai rostit de-adevăratelea lângă mine, zise contesa, apropiindu-se de Luizzi.

– Continuă, continuă, îi zise baronul.

Şi contesa vorbi pe acelaşi ton trist şi speriat cu care îşi începuse povestirea.

– Da, eram singură şi bolnavă în acea cameră sărăcăcioasă. Am spus că eram singură, Armand, fiindcă tu nu erai acolo. Dar, de fapt, se afla cineva la picioarele patului în care zăceam şi altcineva la căpătâi. Erau un bărbat şi o femeie. Cred că pe bărbat l-aş recunoaşte, dacă l-aş vedea vreodată. Era urât şi îmbrăcat în negru din cap până în picioare; chipul îi era palid şi purta pecetea unei vieţi desfrânate şi urâte. Avea pletele lungi şi negre care-i cădeau în ochi, iar murdăria lenjeriei şi a persoanei sale m-a făcut să-l iau drept un călător sărac, care venise acolo mânat de curiozitate, dacă n-aş fi observat la butonieră o panglică de diverse culori, care părea să indice că acel om fusese decorat cu mai multe ordine importante.

La această descriere ce semăna într-un mod atât de uluitor cu costumul pe care şi-l pusese diavolul, Luizzi se simţi cuprins de o groază, care-l îngheţă; se apropie de Léonie şi-i spuse încet, cu o voce al cărei tremur nu se potrivea câtuşi de puţin cu cuvintele simple pe care le rosti:

– A, avea o panglică la butonieră?

– Da, zise Léonie, fără să observe emoţia baronului. Cât despre femeia care se afla la picioarele patului meu, era tânără şi poate mi s-ar fi părut frumoasă, dacă nu m-ar fi privit cu o ură care pătrundea în inima mea ca un fier înroşit.

– Nu-ţi mai aduci aminte cum arăta fata aceea? întrebă Luizzi.

– Nu prea clar, zise contesa. Când mi se părea tânără ca o fată de şaisprezece ani, pură şi candidă, când mi se părea mult mai în vârstă şi atunci avea o expresie neruşinată, de sfidare, care mă îngrozea. Cei doi rămaseră aşa, bărbatul la căpătâiul meu, femeia la picioare. Cea care a vorbit prima a fost femeia, care i-a spus bărbatului: „Ei bine, stăpâne, eşti mulţumit?“ Bărbatul şi-a întors spre mine privirea şi mai cumplită decât a tinerei şi i-a răspuns: „Pentru o femeie ca ea, e foarte bine …“

Contesa se opri şi reflectă; apoi continuă:

– I-a spus fetei sau femeii aceleia Jeanette sau Juliette … Nu ştiu prea bine, dar, mă rog, nu are importanţă. Deci, „pentru o femeie ca ea, e foarte bine. A fost ticăloasă şi adulteră, deci îmi aparţine; dar spune-mi, cealaltă l-a renegat pe Dumnezeu, iar baronul a săvârşit incestul?“

„Nu încă“, a răspuns fata.

„Du-te, i-a zis omul acela, şi nu întârzia; căci timpul trece, termenul fatal se apropie şi în curând va expira."

„Mă duc, stăpâne", a răspuns ea. Apoi, întorcându-se către mine, adăugă cu un surâs crud: „Acum n-ai decât să crăpi, căci, datorită mie, iubitul tău te-a părăsit şi nu-l vei mai revedea!" Cum a rostit aceste cuvinte, cum a şi dispărut, iar bărbatul acela urât punându-şi mâna ca de fier pe inima mea, a strigat: „Vino, femeie pierdută, fiinţă ticăloasă; eşti a mea!" Acela a fost momentul în care m-am trezit, momentul în care mi s-a părut că vorbele pe care le rosteai răsunau ca un ecou al celor pe care le auzisem în vis.

– Sau mai curând erau propriile mele vorbe, zise Armand, uluit de acel vis, în care realitatea se împletea cu delirul fierbinţelii.

Luizzi ascultase cu o atenţie profundă povestirea contesei şi împărtăşise împreună cu ea groaza, până în clipa în care omul din vis vorbise despre incest. Când, speriat de ceea ce-i povestise diavolul, a socotit că întrevede în visul Léoniei un cumplit avertisment al groaznicului său confident, le-a găsit imediat câte un nume fiecăruia dintre eroii acelei scene. Pentru el, femeia era Juliette, bărbatul era diavolul; dar povestea cu incestul i-a arătat cât era de dezorientat, fiindcă ştia că nu făcuse nimic în viaţă care să poată fi calificat

astfel. Încercă deci să alunge temerile Léoniei, după ce şi le alungă mai întâi pe ale sale.

În vremea asta, vizitiul lui Luizzi se ţinuse de cuvânt: ajunsese la Fontainebleau. Opriră trăsura la intrarea în oraş. Căci, din moment ce nu voiseră ca vizitiul să poată spune de unde-i luase, nu voiau ca el să ştie nici unde-i lăsase. Baronul luă imediat toate precauţiile necesare pentru ca Léonie să poată intra în oraş fără să fie recunoscută. O lăsă câteva minute în trăsură ca să-i procure obiectele necesare unei femei ce merge pe jos. Frumosul şi elegantul baron o porni pe străzile din Fontainebleau, intrând în magazine pentru a cumpăra un şal, o pălărie şi un voal pentru contesă. După ce se întoarse lângă ea, spre marea mirare a tuturor trecătorilor care se uitau după acel bărbat elegant ce-şi ducea singur cumpărăturile, amândoi porniră prin Fontainebleau şi se duseră să se ascundă la hotelul „Cadran-Bleu", care se afla la doi paşi de poştă, pe poteca ce dădea spre şosea. Acest lucru le îngăduia fie să ia o trăsură particulară, fie o trăsură de piaţă, fără riscul de a fi recunoscuţi, străbătând pe jos un oraş care, în tot timpul anului, era un loc permanent de plimbare pentru toţi parizienii care nu făceau nimic.

Prima grijă a lui Luizzi, ajungând la hotel, a fost să poruncească să i se dea un pat contesei, în care ea s-a şi culcat imediat, iar odihna trupului i-a adus în curând

şi liniştea sufletului. Îşi privi situaţia cu mai puţină groază, sub toate aspectele şi avu grijă să nu şi-o agraveze în niciun fel prin demersuri necugetate. La rândul lui, Luizzi, găsi răgazul necesar ca să se ocupe de amănuntele materiale ale călătoriei ce le mai rămânea de făcut. Îi chemă la hotel pe toţi negustorii care trebuiau să-i furnizeze, atât lui cât şi contesei, haine mai potrivite decât cele pe care le aveau. Aurul constituie o putere căreia nu i s-a calculat încă toată forţa, după cum nu s-a calculat încă toată forţa aburilor şi a metalelor ce se dilată. Într-adevăr, datorită puterii banului, Luizzi izbuti să găsească la Fontainebleau, da, la Fontainebleau, un croitor, o croitoreasă, o modistă, care să le confecţioneze în douăsprezece ore tot ceea ce le trebuia pentru drum.

După ce a pus la punct toate acele amănunte, faţă de care contesa resimţea o caldă recunoştinţă, chiar dacă era vorba şi de un ac în caz că acel ac putea să însemne: „M-am gândit la tine", după ce a prevăzut toate acele amănunte, Luizzi, alături de cea care-l compromisese, socoti că e cazul să se gândească şi la cea pe care o părăsise. Amintirea surorii sale, lăsată pe mâinile Juliettei şi ale lui Henri, îl întristă şi-l făcu să dispere. Baronul ar fi vrut să afle până la capăt scena dintre Juliette şi domnul de Cerny; dar nu cuteza s-o părăsească pe contesă, a cărei voce slabă şi dezolată îi

spunea în orice clipă: „Rămâi, Armand; mi-e frică să stau singură; mi se pare că nu te voi mai revedea niciodată".

Pe de altă parte, chiar dacă ar fi adormit, tot n-ar fi cutezat să-l cheme pe diavol, alături de ea, temându-se de strigătele de mânie pe care le-ar fi putut scoate, auzind ce-i istorisea acesta, strigăte care ar fi făcut-o pe contesă să se îndoiască de judecata iubitului ei. După ce se mai gândi totuşi, îşi spuse că ştia destule pe seama Juliettei şi a lui Henri pentru a o smulge pe Caroline din mâinile lor. Şi, neştiind cui să se adreseze pentru a o proteja, se hotărî să se adreseze ei însăşi, aşa că-i scrise:

„Caroline

De îndată ce vei primi această scrisoare, să ieşi din casă, fără să te vadă bărbatul tău. Nu spune nimănui că ţi-am scris şi pleacă imediat la Orléans; te voi aştepta la «Hotelul Poştei». Nu te alarma din pricina acestei călătorii şi nu te speria că-ţi cer acest lucru. Dacă există vreun pericol pe lume pentru tine, apoi acest pericol constă în a mai rămâne la Paris. Gândeşte-te că poate sunt mai mult decât interesat să-mi urmezi, fără întârziere, sfatul şi că mă bazez pe tine pentru a mă salva.

Armand de Luizzi"

Baronul adăugase această frază pentru a o determina pe Caroline să plece, fiind convins că ea va face pentru el ceea ce poate că n-ar fi cutezat să facă pentru ea, ştiind că are unul dintre acele suflete, gata oricând să se consacre cu bucurie fericirii şi nevoilor altora. După ce isprăvi cu această scrisoare, baronul, pornit pe fapte bune, vru să mai vină în ajutorul şi altor fiinţe pe care le socotea persecutate de soartă şi se gândi la ceea ce aflase despre nefericita Eugénie. Dificultatea pentru Luizzi era să găsească pe cineva de încredere, care să facă ceva pentru sărmana doamnă Peyrol. În situaţia în care se afla, nu găsi pe nimeni la care să apeleze, în afară de Gustave de Bridely.

Arătându-vă scrisoarea pe care o scrisese, vrem să vă facem să înţelegeţi motivele care l-au determinat pe baron să se oprească la o asemenea alegere care, la prima vedere, pare atât de ciudată.

„Dragă domnule de Bridely,

Sigur că trebuie să-ţi aduci aminte de domnul Rigot şi de ciudata condiţie pusă la măritişul celor două nepoate ale sale. Trebuie să-ţi aminteşti de asemenea cum, dintr-un capriciu al cărui secret îl ştii tot atât de bine ca şi mine, m-am hotărât să mă duc eu acolo în locul dumitale. Între timp, iată ce s-a întâmplat: domnul Rigot a fost ruinat, iar doamna de Lémée îi

lasă cu neruşinare în mizerie atât pe bătrânul care şi-a dat averea, cât şi pe mama sa, care i-a cedat-o. În puţinele zile pe care le-am petrecut la domnul Rigot, dacă n-am avut o stimă deosebită pentru acel om, mi-am dat în schimb seama că doamna Peyrol era femeia cea mai onorabilă şi poate cea mai nefericită pe care am cunoscut-o vreodată. Văzând-o atât de nobilă şi de distinsă, în mijlocul unei familii atât de grosolane ca a sa, m-am gândit adesea că această femeie trebuie să fi fost fata vreunei familii nobile, care fusese luată de la mama sa. Astăzi, acea presupunere de pe vremuri a devenit realitate şi iată că am dreptul să spun că doamna Peyrol este fata unei oarecare doamne de Cauny. Nu-ţi pot garanta că acesta ar fi exact numele mamei doamnei Peyrol; dar vei afla amănunte de la ea însăşi, când o vei vedea, căci doresc s-o vezi cât mai repede cu putinţă. Locuieşte în căsuţa de la poalele castelului din Taillis, la câteva leghe de Caen; binevoieşte şi du-i din partea mea banii pe care ţi-i va înmâna bancherul meu, contra acestui bon pe care-l pun în plic. O vei face să înţeleagă că nu e vorba de pomană, ci de un împrumut pe care o rog să mi-l înapoieze atunci când îşi va fi regăsit familia şi averea la care are dreptul. Dificultatea în însărcinarea dumitale va consta în a o determina pe doamna Peyrol să accepte banii. Dar există un mijloc care va fi probabil mai convingător

decât toate insistenţele dumitale: acel mijloc e nădejdea pe care i-o vei insufla că-şi va regăsi familia şi că va avea, probabil în curând, posibilitatea de a-şi plăti datoria. Socot că eşti în stare să-i insufli această speranţă într-un fel mult mai convingător decât mine. Şi dacă-mi aduc bine aminte acum, când sunt mult mai liniştit, numele doamnei de Cauny se asociază, în memoria mea, cu cel al doamnei de Marignon, a cărei viaţă o cunoşti mai bine decât mine. Întreab-o, te rog, despre acea doamnă cu discreţie şi cu menajamente, având în vedere trecutul ei, cu toate că numele de Cauny nu mi se pare a face parte dintre cele care ar putea-o sili pe doamna de Marignon să roşească.

Iată ce rugăminte am la dumneata şi ce-ţi cer, dragă Gustave, ca unui prieten pe care-l socot în stare să-mi facă un astfel de serviciu. Dacă faci ceea ce te rog, te vei plăti faţă de mine de tot ce a fost în trecut şi-ţi vei asigura cea mai vie recunoştinţă a mea în viitor. Îţi încredinţez o sarcină de onoare. Numele pe care-l porţi e o garanţie infailibilă că o vei îndeplini cu cinste.

Armand de Luizzi"

Când baronul se vârâse în povestea asta, îşi luase toate precauţiile, la fel ca orice om cu capul pe umeri din mediul oamenilor obişnuiţi. Într-adevăr, înainte de a duce fantastica viaţă pe care i-o destinase tatăl său,

având în vedere că pe atunci nu-l cunoştea pe diavol, nu era nici mai rău, nici mai prost ca alţii; ba, una peste alta, am putea spune chiar că era mai bun şi mai isteţ decât alţii. Scrisorile pe care le scrisese şi precauţiile pe care le luase pentru ca ele să ajungă la adresele respective sunt cea mai bună dovadă că dacă nenorocirile nu l-au ocolit pe baron, apoi nici calomniile nu s-au prea dat deoparte din calea lui. În loc să arunce scrisorile în vreo cutie poştală din Fontainebleau, le-a încredinţat unui surugiu, ca să le pună la o cutie poştală din Paris. Şi de data asta puterea banului a triumfat asupra articolului de lege ce interzicea în mod categoric surugiilor să ducă scrisori sigilate. Dar această putere a banului nu putea fi folosită chiar atât de des de Luizzi, fiindcă banii se duceau cam repede. Şi, când făcu socoteala cam cât cheltuise, băgă de seamă că banii pe care îi adusese Henri puteau să-i mai ajungă pentru o călătorie în condiţii obişnuite, dar că, dacă ar fi intervenit un eveniment neprevăzut, care l-ar fi silit să părăsească Franţa mai devreme decât socotea, ar fi fost foarte încurcat, fiindcă n-ar fi putut face acest lucru nici repede, nici confortabil.

Dintre toate necazurile, cel care-l necăjea cel mai tare pe baron era s-o vadă pe Léonie îndurând acele nenorocite amărăciuni ale vieţii fizice, acele jenante mici lipsuri prin care mai trecuse o dată. Nevrând totuşi să divulge locul unde se retrăsese, niciuneia dintre

persoanele aflate la Paris, se apucă să-i scrie lui Barnet, pentru a-i cere banii de care avea nevoie cel puţin vreme de câteva luni. Singura dificultate pe care o mai avea de înlăturat era cea a locului unde ar fi putut să aştepte răspunsul notarului. După atâtea precauţii luate, baronul nu voia să se expună şi să apară într-un orăşel ca acela în care se afla, aşa că-l rugă pe Barnet să-i adune banii de care avea nevoie, să-i vâre într-o casetă încuiată cu multă grijă şi să i-o trimită cu poşta, declarând valoarea conţinutului, iar cheia casetei s-o pună într-un plic şi să i-o trimită printr-un curier la o altă adresă (aici lipsea de asemenea locul, pentru simplul motiv că încă nu-l alesese).

Cum această alegere era marea problemă de moment, baronul apelă la contesă. După calculele sale, Caroline trebuia să ajungă la Orléans aproape odată cu ei; o zi de aşteptare ar fi fost suficientă, pentru a se întâlni toţi trei. Dar oraşul Orléans, la fel ca şi Fontainebleau, era prea apropiat de Paris, pentru a putea sta prea multă vreme acolo, fără pericole. Baronul îi vorbi deci contesei despre planurile sale, dorind să aleagă împreună drumul pe care să apuce şi locul unde să se oprească. După ce-i vorbi doamnei de Cerny despre toate măsurile pe care le luase, ea îi spuse cu blândeţe:

– Trebuie să-ţi vorbesc şi eu, la rândul meu, nu despre hotărârea pe care am luat-o, ci despre ideea

care mi-a venit. După cum vezi, e cu neputinţă să părăsim amândoi Franţa, fără să-ţi fi aranjat treburile în aşa fel, încât, atunci când ne vom înapoia, să nu ai niciun fel de neplăceri. Din vorbele pe care le-am auzit eu la doamna de Marignon şi care cred că au fost spuse de un oarecare domn de Bridely, se pare că prezenţa ta la Toulouse e mai mult decât necesară, pentru a-ţi restabili pe deplin drepturile asupra unei averi ce ţi-a fost pe nedrept disputată.

– Se pare că totul se ştie pe lumea asta, zise Luizzi, surâzând.

– Nu trebuie să te miri, răspunse contesa; principalul e că ştiu acest lucru. Ei bine, dragul meu, eu socot că ar fi mult mai rezonabil, mai prudent să te duci direct la Toulouse. Ai să-ţi rezolvi astfel mult mai bine treburile privitoare la viitorul tău, decât printr-o corespondenţă pe care cea mai mică întâmplare o poate da peste cap şi-ţi poate strica toate treburile.

– Poate că ai dreptate, zise Luizzi. Dar vei cuteza să vii cu mine într-un oraş locuit de cea mai aleasă nobilime a Franţei?

– Nu voi face această imprudenţă, zise doamna de Cerny; chiar dacă nu cunosc pe nimeni la Toulouse, unde n-am fost niciodată, cunosc o mulţime de lume din Toulouse, pe care am întâlnit-o la Paris. Dar pot să te aştept liniştită într-un loc unde vei veni să mă iei, de

îndată ce vei fi pus la punct toate aranjamentele necesare fugii noastre.

– Nu, Léonie, zise baronul, n-am să te las singură într-un sat amărât, expusă urmăririi bărbatului tău care, cu toate precauţiile noastre, poate totuşi să descopere locul unde te ascunzi, mai ales că eu s-ar putea să lipsesc mai mult, dacă ţinem seama de timpul necesar ca să ajung acolo, ca să-mi rezolv afacerile şi apoi ca să mă întorc să te iau.

– Dacă nenorocirea face, zise Léonie, ca bărbatul meu să mă găsească, prezenţa ta va fi – şi te rog să mă crezi – un necaz cu mult mai mare decât absenţa ta. Nici nu vreau să mă gândesc la consecinţele unei asemenea întâlniri, căci ar putea fi cumplite. Dacă mă găseşte singură, foarte bine; înseamnă că am fugit singură. Şi, dacă vrea să facă uz de autoritatea lui, la care-i dă dreptul legea, pentru a mă sili să mă întorc acasă, crede-mă, Armand, adăugă ea, întinzându-i baronului mâna, crede-mă că voi şti să scap şi să vin după tine, oriunde îmi vei spune.

– Cred, cred, răspunse Luizzi; dar tu nu ştii, Léonie, ce înseamnă să trăieşti într-un sat mizerabil, unde vei fi singură, fără sprijin, fără nimeni căruia să-i ceri ajutor, în cazul în care ţi se întâmplă ceva, un accident, o boală …

– Adăpostul pe care mi l-am ales nu prezintă astfel de inconveniente.

– Deci, ţi-ai ales un adăpost?

– Păi, mi se pare că ţi-am vorbit despre una dintre mătuşile mele, doamna de Paradèze; locuieşte în castelul ei situat la câteva leghe de Bois-Mandé, aşa că putem face o bucată de drum împreună. La ea m-am gândit să stau cât vei lipsi tu.

– Dar, zise Luizzi, cum ai să-i explici motivul sosirii tale acolo?

– Îi voi spune, pur şi simplu, adevărul. Doamna de Paradèze, a cărei moştenitoare sunt, mă iubeşte ca o mamă şi sunt sigură că, în bunătatea ei, va accepta lesne condiţia pe care i-o voi pune, şi anume de a nu-i spune bărbatului meu că m-am refugiat la ea, ca să scap de cumplita lui persecuţie.

– Dar eşti sigură de discreţia ei?

– Sunt sigură de dragostea ei ca de dragostea ta, Armand; e o femeie care a suferit mult, are o inimă care s-a frământat cumplit; e o fiinţă pe care o iubesc enorm de mult şi care ţine la mine, aşa cum ţin eu la tine, Armand.

– Dar, întrebă din nou Luizzi, va fi singura care va cunoaşte secretul şederii tale în castelul ei?

– Sigur că nu mă voi putea ascunde de domnul de Paradèze, bărbatul ei; dar el e un bătrân trecut de optzeci de ani, doborât de bătrâneţe şi de infirmităţi şi care, de altfel, nu face decât ceea ce-i spune mătuşa

mea, căci ei îi datorează averea pe care-o are, cât şi numele pe care-l poartă.

Armand şi Léonie discutară încă multă vreme această problemă; Luizzi, speriat de a o părăsi fie chiar şi un singur moment pe Léonie; ea, perseverând în generoasa-i hotărâre şi făcându-l să înţeleagă că cel mai bun mijloc de a-şi asigura viitorul era de a-şi construi o bază solidă în prezent. În sfârşit, planul păru atât de chibzuit şi putea fi pus în practică atât de repede, încât Luizzi sfârşi prin a ceda, aşa că zise:

– Ai dreptate, Léonie, eşti mult mai cu judecată decât mine.

– Numeşti judecată, zise contesa, ceea ce nu e decât dragoste, crede-mă, când iubeşti cu adevărat, găseşti în tine inepuizabile resurse de prudenţă şi de putere de apărare. Acum, gândeşte-te la ce oră crezi că putem pleca la Orléans. Cred că e mai bine să luăm diligenţa, căci, dacă nişte oameni care vin pe jos ar cumpăra o trăsură, ar bate la ochi.

– Ai dreptate în tot ce spui, zise baronul.

Luizzi ieşi imediat, apoi se întoarse şi o anunţă pe contesă că nu vor putea pleca din Fontainebleau decât a doua zi, la cinci dimineaţa şi asta, în cazul fericit în care vor găsi locuri în diligenţă. Îi mai spuse că, dacă nu vor găsi locuri, vor închiria o trăsură care, pentru un preţ ce nu speria pe nimeni şi nu depăşea bugetul unor oameni ce voiau să se ascundă, îi va duce la Orléans.

XVI

Dragoste

Restul zilei trecu repede, cu pregătirile de plecare. După o masă servită foarte târziu, servitoarea aprinsese două lumânări şi ieşise din odaie zicând:

– Domnul şi doamna vor fi treziţi mâine dimineaţă la ora patru.

Luizzi şi Léonie rămaseră singuri. În lumea asta nu trebuie să vorbeşti niciodată de rău într-un mod categoric. Să nu vorbeşti de rău pe nimeni şi nimic, să nu bârfeşti nici măcar acele mici mizerii ale vieţii, care, chiar în ziua aceea, i se păruseră atât de odioase lui Luizzi. Orice lucru are un „ce“ al lui care-l salvează de la o reprobare totală, până şi sărăcia, acea detestabilă nefericire care e atât de bârfită, încât e socotită viciu; ei bine, până şi sărăcia păstrează, printre zdrenţele, suferinţele şi peticele ei, unele licăriri de bucurie, ceasuri de voluptate care devin cele mai dulci amintiri

ale vieţii. Cuvântul cel mai adevărat, care a fost poate rostit de vreo gură, unde dragostea a pus adesea cuvinte frumoase, a fost cel al unei curtezane ajunsă bogată şi renumită şi care, în întristătoarea ei veselie de mare doamnă, striga: „Unde sunt timpurile frumoase de odinioară, când eram atât de săracă?"

Şi iată că a venit şi vremea când şi baronului, şi contesei, după ce s-au gândit la situaţia lor şi la şansele pe care le aveau, nu le mai rămânea decât să se gândească şi la ei. Léonie stătea în pat şi-l privea pe baron, aşezat alături, la căpătâi, care – cu capul plecat – se gândea dacă nu cumva uitase ceva. Lui Léonie îi făcea plăcere să-l privească, să-i urmărească preocuparea lui pentru ea şi alături de ea, fără să-i spună nimic, când Luizzi, întorcându-şi privirea către contesă, întâlni acei ochi limpezi şi încrezători fixaţi asupra lui. Amândoi se simţiră cuprinşi de acelaşi sentiment; amândoi înţeleseră, în acel moment, că dificultatea situaţiei lor dispăruse, că femeia nefericită şi vinovată şi complicele ei pieriseră, că în acea odaie strâmtă nu se mai aflau decât doi iubiţi şi un singur pat. Contesa îşi plecă ochii şi roşi, iar Armand, avertizat de acea roşeaţă cum că acelaşi gând care-i venise lui îi venise şi Léoniei, îi mulţumi din adâncul inimii. Dar, văzând pudoarea neobişnuită care se trezise în acea femeie atât de puternică, în acea femeie ce i se dăruise cu atâta curaj,

baronul, atât de obişnuit cu femeile, se simţi timid ca un băieţandru, încât aproape că nici nu mai avea curajul să se apropie de Léonie. Atunci i se întâmplă ceea ce i se întâmplă oricărui amant timid, care n-are alt drept decât cel de a şti că iubeşte şi care se teme să n-o jignească pe femeia iubită, făcând dintr-o mărturisire o pretenţie. Dibaci în a vorbi despre dragoste, atâta vreme cât dragostea nu era decât o simplă dorinţă, acum se temea ca nu cumva acea iubire adevărată pe care o simţea să pară doar o simplă dorinţă. Aşa că se trezi vorbind despre un lucru care nu avea legătură nici cu ceea ce simţea el şi nici cu ceea ce simţea Léonie. Sigur că Luizzi nu avea motive să fie chiar atât de încurcat, dar îşi dădu seama că nimic n-ar fi mai jignitor pentru o femeie ca Léonie, mai ales în situaţia în care se afla ea, decât o ardoare prea mare de a obţine o favoare care pentru ea, cel puţin până atunci, nu fusese decât un sacrificiu ce-i adusese numai necazuri. Teama de a nu o ofensa era atât de mare, încât o întrebă cu o voce emoţionată:

– Te mai doare ceva, Léonie?

Ea ridică spre el frumoşii săi ochi, care între timp deveniseră nespus de dulci, şi-i răspunse clătinând încet din cap:

– Nu, Armand, acum mă simt minunat. Ceasurile de odihnă m-au ajutat să-mi revin pe deplin în fire.

– Cu atât mai bine! Ai nevoie de putere, pentru ceea ce ne-a mai rămas de făcut!

– Voi avea, Armand, simt că voi avea ... îţi făgăduiesc!

Ea tăcu, în vreme ce Luizzi o săruta pe păr, simţind în inimă o zvâcnire necunoscută, de dragoste, pe care n-o mai simţise niciodată. Nu doreşti femeia pe care o iubeşti cu o dragoste sacră, aşa cum doreşti o femeie pentru care simţi doar o pasiune trecătoare. Te gândeşti la ea cu un fel de fericire cu totul deosebită, şi nu cu o simplă dorinţă pătimaşă. În această fericire există şi unele ceasuri, aproape de extaz, aş zice, când viaţa ţi se pare o adevărată bucurie, ce izvorăşte din doi ochi care se cufundă într-ai tăi; există beţii calme şi senine, care n-au nevoie de strângeri pătimaşe, dar care se transmit de la un suflet la celălalt numai printr-o mână caldă strecurată în mâna celuilalt. Dar acea fericire atât de rară, divină, am putea spune, n-o cauţi, o găseşti; o găseşti într-o seară, când stai aşezat lângă cel pe care-l iubeşti, sub un stejar majestuos, în faţa unui peisaj vast, a cărui imensitate face ca solitudinea să fie şi mai grandioasă; o găseşti într-un colţ misterios şi ignorat, la vreun spectacol, când toate privirile sunt îndreptate către scenă, lăsând celor care se iubesc libertatea de a se privi în voie. Luizzi era trist, fiindcă nu trăia niciuna din acele fericiri şi fiindcă nu îndrăznea să ceară altele.

Îşi lăsase capul în jos şi-şi simţea inima grea. Atunci îl privise Léonie şi poate că-l înţelesese, aşa cum şi el o înţelesese pe ea, căci la rândul ei, femeia îi veni în ajutor, pentru a-l smulge din melancolia în care căzuse.

– Probabil că şi tu suferi, Armand ...

El îşi înălţă fruntea şi o privi; ea îşi scoase încet braţul de sub cuvertură şi-l întinse spre el. El o apucă fericit de mână şi-i zise emoţionat:

– Îţi mulţumesc ... Nu, eu nu sufăr, draga mea ... Şi, întorcându-se spre Léonie pentru a o contempla mai bine, adăugă: Sunt cât se poate de fericit ...

– Da ... Şi eu la fel, Armand; sunt fericită! Nu mai ştiu ce se întâmplă cu mine ... Nu mai ştiu decât că sunt fericită!

Şi, rostind aceste cuvinte, închise ochii, ca şi cum ar fi vrut să păstreze în sine privirea plină de dragoste a lui Armand. Apoi o vreme se priviră intens, gustând în toată plenitudinea ei una dintre acele fericiri despre care am vorbit mai înainte şi al căror secret îl cunosc prea puţine inimi. Apoi, veni un moment în care cei doi uitară şi de oboseala de peste zi, şi de ceasurile înaintate ale nopţii, un moment în care Armand îşi sprijini capul de umărul iubitei sale. Printr-o mişcare rapidă şi involuntară, Léonie îl strânse şi mai tare de mână şi-l trase către ea.

– Suferi, Armand, îi şopti ea cu o voce atât de dulce, care merse drept în inima baronului. Suferi … oboseala te-a doborât.

– Nu, răspunse el pe un ton ca şi cum i-ar fi părut rău că ea observase acea oboseală; nu, nu sunt obosit.

– Totuşi, ai nevoie de odihnă, Armand; gândeşte-te, adăugă ea cu un glas timid şi emoţionat, gândeşte-te că mâine plecăm … aşa că va trebui să te odihneşti …

– Da, spuse Armand, aruncând în jur o privire melancolică, da, am să mă odihnesc … pe aici, pe undeva …

– Armand, zise Léonie, ţinându-l de mână, eşti bun şi nobil, Armand, şi-ţi mulţumesc! Da, îţi mulţumesc; ai vrut cu tot dinadinsul să uiţi că ţi-am aparţinut. Da, te-am înţeles perfect şi am înţeles că mă iubeşti, Armand!

– Tu eşti bună şi nobilă, Léonie, tu care ai avut încredere în mine şi mi te-ai dăruit …

– Şi care îţi voi aparţine pe vecie, dragul meu, îi spuse ea, întinzându-i mâinile. Da, strigă ea, da, vino lângă mine! Sunt mândră că sunt a ta!

Şi amândoi se treziră unul în braţele celuilalt, copleşiţi de o fericire ce nu se poate descrie, pentru că acea fericire nu le aparţinea decât lor.

Apoi, după ce noaptea aceea a trecut, când în lungile discuţii ale acelor ore atât de scurte a fost spus

totul despre bucuriile care dau strălucire vieţii, şi aşa destul de ternă şi de plicticoasă, când barierele ce stinghereau o intimitate care urma să dureze multă vreme au fost înlăturate cu blândeţe, iată că se făcu dimineaţă şi odată cu ea veniră şi grijile plecării. Între două persoane de vârsta şi cu obiceiurile lui Armand şi ale contesei, sigur că nu mai putea fi vorba de exuberanţa tinereţii, pentru care orice lucru serios e un motiv de distracţie; în schimb era vorba de dulcea bucurie de a se dărui unul altuia, de a simţi că aparţin atât de deplin unul altuia. Luizzi era fericit, văzând-o pe mândra şi frumoasa contesă de Cerny, atât de obişnuită să se lase pe mâna cameristelor sale, pieptănându-şi singură părul lung şi frumos în faţa oglinzii înguste din acea cameră modestă de hotel, strângându-şi-l aproape cu stângăcie, dar rămânând totuşi la fel de frumoasă, deşi era lipsită de podoabe; se uita la ea cât era de bucuroasă când, căutând câte unul din acele mici fleacuri atât de necesare totuşi femeilor, îl vedea pe Luizzi desfăcând câte un pachet voluminos sau vreo cutie mare de carton, în care găsea exact ceea ce căuta, dovedindu-i astfel că nu uitase nimic din ceea ce-i trebuia. Şi acea fericire reciprocă era pură şi fără idei preconcepute, atât în inima unuia, cât şi în a celuilalt. Peste câteva zile, amândoi aveau să trăiască din nou în luxul cu care fuseseră obişnuiţi, dar

acel moment avea să devină o amintire deosebită, după ce fusese o fericire fără egal. Oh, dragostea este puterea supremă care înmoaie şi îngenunchează spiritele cele mai mândre! Acest lucru s-a întâmplat cu Léonie şi Armand care, uitând că se jucau cu propria lor viaţă, erau – în clipa fugii lor – nespus de veseli, de glumeţi şi de bucuroşi că pleacă. Venind şi momentul plecării, Armand dădu poruncă să se urce cuferele în diligenţă, iar Léonie cără cu mâna ei câteva obiecte, la care nu putea renunţa; apoi cei doi se urcară în diligenţa care era aproape goală şi al cărei cupeu Armand îl închirie în întregime.

XVII

Recunoştinţă

Goneau cu diligenţa strânşi unul într-altul, înlănţuiţi, încă sub farmecul acelei nopţi de dragoste, căci inima e ca o vioară care a fost intens solicitată de o mână puternică şi care vibrează îndelung şi după ce arcuşul care a însufleţit-o n-o mai atinge. Apoi, după ce s-a luminat de-a binelea, gândurile tainice care le dădeau ocol dispărură încet, ca nişte năluci în faţa primelor raze ale soarelui. Puţin câte puţin, realitatea îşi făcu loc în mintea lor, odată cu ziua. Abia atunci Luizzi îi spuse contesei:

– Am fost de acord cu propunerea ta, Léonie. Dar spune-mi, eşti sigură de protecţia doamnei de Paradèze?

– Atât cât poţi fi sigur pe lumea asta de o inimă bună şi îngăduitoare.

– Îngăduinţa e uneori un semn de slăbiciune, Léonie.

– Tot ce se poate, zise doamna de Cerny, şi nu ţi-o pot da pe mătuşa mea drept pildă de curaj, în stare să săvârşească nişte fapte răsunătoare, pline de eroism sau de devotament. Totuşi, să ştii că cedează doar în ceea ce priveşte faptele bune, fiindcă altfel, e în stare să reziste în faţa oricui ar împinge-o să facă vreo faptă rea.

– Cred, zise baronul. Dar poate că ea socoate că ar fi mult mai bine pentru tine să te întorci acasă, lângă bărbatul tău.

– Acest lucru n-ar fi cu putinţă, decât în două cazuri: în cazul în care ar exista lângă ea cineva care ar avea interesul s-o convingă de acest lucru, ceea ce nu e posibil; sau, în cazul că acea persoană ar exista, să aibă asupra mătuşii mele o putere mult mai mare decât aş avea eu asupra ei.

– Eu nu mă îndoiesc de puterea ta asupra oricui, Léonie, zise surâzând baronul; dar iartă-mă că sunt atât de temător, că pun răul înainte ... Pe ce te bazezi, când vorbeşti de această putere pe care-o ai asupra mătuşii tale?

– Pe afecţiunea pe care ea o are pentru mine, pe inima ei bună. Ei, Armand, adăugă ea surâzând, acum te-ai liniştit?

– Adevărul e că nimeni nu te iubeşte aşa cum te iubesc eu şi zău, dacă nu încep să cred că nu există decât două iubiri la fel de puternice pe lumea asta: cea pe care o am eu faţă de tine şi cea pe care o are o mamă faţă de copilul ei.

– Ei bine, doamna de Paradèze e ca o mamă pentru mine; fiindcă a avut nenorocirea să-şi piardă fetiţa.

– Ah, zise Luizzi, copila ei a murit?

– N-aş putea spune asta, răspunse doamna de Cerny, căci cuvântul „pierdut", pe care l-am folosit din întâmplare, trebuie luat în sensul său cel mai exact. Fata a fost într-adevăr pierdută sau furată de la mama ei.

– Ah! făcu Luizzi, uimit de coincidenţa acestei întâmplări cu cea a Eugéniei, pe care o aflase în ajun, doamna de Paradèze a avut o fată!

Dar Luizzi nici nu-şi isprăvi bine fraza că însuşi numele pe care-l rostise îl făcu să-şi dea imediat seama că se înşelase, că Paradèze şi Cauny nu se asemănau câtuşi de puţin, pentru ca Petit-Pierre să fi putut încurca un nume cu altul. De altfel, prea ar fi fost uluitoare coincidenţa, aşa că baronul, respingând din capul locului ideea, se mulţumi să răspundă:

– Nu e singura mamă care se află într-o situaţie atât de tristă; chiar ieri am auzit o poveste asemănătoare; aici însă, fiica e cea care a aflat că nu aparţinuse precupeţei grosolane şi violente, căreia îi spusese tot

timpul „mamă“ şi că, de fapt, aparţinea unei familii nobile de la care a fost răpită.

– Şi şi-a regăsit familia? întrebă doamna de Cerny.

– Uite că încă n-aş putea să-ţi spun.

– Vai, poate că ar fi mai bine pentru ea să nu şi-o mai regăsească, zise doamna de Cerny. O tânără sărmană, crescută grosolan, cu obiceiuri triviale, aruncată dintr-odată într-o lume atât de nouă pentru ea, într-o lume care, după ce a plâns-o vreme de două zile, o va privi mai întâi cu multă curiozitate, apoi cu dispreţ şi ironie şi care n-o va cruţa de cuvintele cele mai crude şi mai umilitoare. Cred că ar aştepta-o o soartă mult prea tristă.

– Sigur, toate astea sunt adevărate pentru o biată fată, aşa cum ai descris-o tu; dar să ştii că puţine femei din popor au ajuns să fie atât de sus plasate ca doamna Peyrol.

– Doamna Peyrol! repetă cu mirare contesa; mi se pare că am auzit rostindu-se acest nume. Nu cumva e mama contesei de Lémée?

– Ba da; şi mai precis, nepoata sau mai curând pretinsa nepoată a acelui faimos unchi Rigot.

– Iată un lucru care mă miră, zise Léonie. Doamna de Lémée e mult prea obraznică, pentru a fi de neam mare.

– Dacă ai vedea-o pe mama ei, ţi-ai schimba părerea, căci se vede cât colo că se trage dintr-un sânge nobil.

– E într-adevăr dintr-o familie atât de nobilă?

– N-aş şti să-ţi spun. Ai auzit vreodată vorbindu-se despre o oarecare doamnă de Cauny?

– Doamna de Cauny? strigă uimită Léonie. Doamna de Cauny! Dar e mătuşa mea!

– Poate una dintre mătuşile tale …

– Mătuşa la care ne ducem acum, spuse contesa, doamna de Paradèze, fostă doamna de Cauny.

– Foarte ciudat, zise baronul şi mai uluit decât doamna de Cerny. Şi totuşi … Ia stai puţin … Stai să-mi aduc aminte … Fiica ei a dispărut la câteva zile după naştere?

– Chiar în aceeaşi zi.

– La Paris a pierdut-o?

– La Paris.

– Prin 1797?

– Într-adevăr, în 1797.

– Atunci ea e! Ea!

– Eşti sigur? zise Léonie deosebit de emoţionată.

– Atât cât poţi fi sigur de un lucru ale cărui date coincid şi ale cărui întâmplări se aseamănă.

– Doamne, cât de mult se va bucura mătuşa mea! Oh, Armand, trebuie neapărat să-i spui!

– O voi face! O voi face!

– Totuşi, trebuie să fim foarte siguri de acest lucru, înainte de a-i spune mătuşii mele ceva! Nu ştiu dacă biata femeie va mai avea puterea să suporte o asemenea bucurie! Dar sunt absolut sigură că va muri, dacă va nădăjdui că şi-a regăsit fiica şi ar constata că s-a înşelat!

– Ai încredere în mine, Léonie, ai încredere în mine! Voi lua toate precauţiile necesare. Şi dacă voi putea să-i înapoiez mamei sale fiica, socot că va fi răsplătită din belşug pentru găzduirea pe care ţi-o va da.

– Da, Armand, da, şi aş fi din cale-afară de bucuroasă, dacă aş putea-o răsplăti astfel. Sărmana mea mătuşă! A fost atât de nefericită, a suferit atât de mult, încât Cerul îi datorează, măcar la bătrâneţe, o astfel de răsplată!

– Spune-mi, zise Armand, tot ce ştii despre împrejurările acestui eveniment, ca să pot să-mi încep cercetările pe un teren sigur.

– Cu plăcere, cu plăcere. E o poveste destul de ciudată, pe care am avut vreme s-o aflu în amănunt şi pe care trebuie s-o afli şi tu la fel, pentru ca deznodământul să nu te mire.

Luizzi se apropie de Léonie ca să asculte cu interes o poveste istorisită de iubita sa, a cărei voce avea pentru el un sunet dumnezeiesc. Şi iată ce istorisi doamna de Cerny.

XVIII

Primul popas de poştă

– Trebuie să-ţi spun, dragă Armand, chiar dacă ştii acest lucru, fiindcă văd că ştii multe lucruri, că tatăl meu, vicontele de Assimbret, şi sora lui, domnişoara Valentine de Assimbret, au rămas orfani încă de mici. Tutela lor a fost încredinţată domnului de Cauny, tatăl soţului mătuşii mele, care a murit la începutul Revoluţiei. Acest domn de Cauny era văduv, iar sora lui, care nu se măritase, locuind în Bretagne, s-a văzut foarte încurcată de copila aflată în îngrijirea lui, aşa că a vârât-o într-o mânăstire, la câteva leghe de Paris. Cât despre vicontele de Assimbret, adică tata, a fost crescut împreună cu fiul domnului de Cauny; au urmat aceeaşi şcoală, au intrat împreună în slujba regelui şi au rămas prieteni, deşi erau două firi diametral opuse.

Privirea pe care ai aruncat-o către doamna de Marignon, când mi-ai amintit de numele tatălui meu,

mi-a dovedit că ştii destul ca să nu mai fie nevoie să-ţi povestesc ce fel de tinereţe a avut.

– Da, zise Luizzi, a fost destul de zvăpăiată.

– Şi încă ăsta e un cuvânt amabil prin care calificì omul cel mai destrăbălat; îţi mulţumesc că l-ai ales, zise doamna de Cerny. Fapt e că atunci când tatăl meu îşi petrecea viaţa când prin saloanele cele mai strălucite de la Curte, când prin budoarele cele mai puţin discrete din oraş, domnul de Cauny îşi continua, cu perseverenţă, studiile şi se vâra cu ardoare în discuţii serioase, susţinând ideile noi, tot mai numeroase pe zi ce trecea. De fapt, tata şi el erau doi reprezentanţi tipici ai celor două lumi diferite din acea epocă. Tata, nepăsător, uşuratic, brav, temerar, dispreţuind clasa burgheză pe care n-o cunoştea şi căreia nu-i recunoştea nici măcar însuşirea de a gândi, bătându-şi joc de ceea ce numea el „doleanţele oamenilor de rând", ascultând ceea ce spunea poporul, ca pe ceva fără sens, tata, zic, era tipul caracteristic al acelei societăţi care trăia doar în saloanele Micului Trianon, luând ca garanţie pentru viitor cele paisprezece secole trecute ale monarhiei. Ca atâţia alţii, nici el nu bănuia că în momentul în care avea loc acea luptă internă a societăţii ce nu mai accepta monarhia, a societăţii care se întărea, care prindea puteri tocmai din rămăşiţele puterii regale şi ale puterii clerului şi nobilimii, ea avea să se debaraseze de ei toţi,

ca de o zdreanţă bună de aruncat la gunoi. Când primele acte de independenţă ale Constituantei îi arătară că nobilimea voia cu tot dinadinsul să schimbe ordinea, el tratã acele prime manifestări drept nişte obrăznicii, iar ridicarea poporului, cu arma în mână, i s-a părut o revoltă de trei parale. Făcea parte din faimosul corp al gărzilor de la Versailles, aşa că n-a pregetat să se facă remarcat prin înflăcărarea lui. Domnul de Cauny, dimpotrivă, era pe atunci prietenul oamenilor al căror nume era pomenit de întreaga Franţă. Îmbrăţişase, cu extremă ardoare, ideile reformei sociale, fără să observe – ca de altfel atâţia alţii – că nu vor putea ajunge să realizeze acea reformă, decât începând să distrugă orânduirea politică a ţării. Poate, de asemenea, şi-o fi dat seama de consecinţele fireşti ale părerilor sale, căci comportarea sa pare să dovedească acest lucru. În vreme ce tata îşi petrecea nopţile în serbările de la Muette, Luciennes şi mai ales de la Operă, domnul de Cauny şi le petrecea pe ale sale în conciliabule unde se urzea propagarea ideilor de libertate, unde se pregătea uriaşa mişcare care avea să-i ia cu sine pe cei ce-o ajutaseră să se nască. În timp ce vicontele de Assimbret alerga după sufragiile celor mai frumoase femei, domnul de Cauny le solicita pe cele ale oamenilor serioşi. Şi dacă n-a părăsit pentru totdeauna Curtea, în ziua în care tatăl meu a fost numit curtean de către regină, ei bine, chiar în

ziua în care tata îi făcuse să crape de invidie pe mulţi dintre prietenii săi, domnul de Cauny era numit de către Tribunalul federal din Rennes, deputat al stării a treia în Adunarea Stărilor Generale. La câtăva vreme după asta, când tata se făcea remarcat la Versailles prin devotamentul lui înflăcărat faţă de Ludovic al XVI-lea, domnul de Cauny îşi dădu demisia din slujba pe care o ocupase la Curtea Regală. Această demisie a fost considerată drept un act de laşitate şi toţi ofiţerii companiei din care făcuse parte domnul de Cauny, jurară să-l pedepsească. Ştii, Armand, că mai întotdeauna, cu cât ai iubit mai mult un om, cu atât îl urăşti sau îl dispreţuieşti mai tare, când crezi că şi-a pierdut onoarea. Îmboldit de astfel de sentimente şi jignit de „trădarea" domnului de Cauny, tatăl meu îşi propuse să aducă el la îndeplinire acea răzbunare şi-l provocă la duel pe cel care fusese atâta vreme prietenul său cel mai apropiat. Sigur că la început domnul de Cauny a refuzat. Principiile filozofice după care se călăuzea îl făceau să considere duelul drept o barbarie. Poziţia sa în Adunarea Constituantă îl obligă să spună că certurile politice nu se puteau rezolva prin înfruntări particulare. Dar aceste motive nu potoliră provocările insultătoare ale domnului de Assimbret; duelul avu loc şi tata fu grav rănit.

Faptul a iscat un scandal uriaş şi toţi l-au ţinut de rău pe tata, spunând că nu trebuia să se bată, mai ales după ce prin întregul Paris a început să se împrăştie zvonul cum că regala Curte, necutezând să reziste în faţa Adunării Constituante în masă, voise s-o dezmembreze. Alţii au spus că era vorba de un asasinat infam şi nu de un duel cinstit, la care fuseseră martori şase oameni. Sigur că toate aceste zvonuri au ajuns până la urechile regelui, care a crezut de cuviinţă că trebuie să-şi arate interesul şi nemulţumirea. S-a spus că Ludovic al XVI-lea l-ar fi lăudat pe tata pentru comportarea sa şi că l-ar fi dat drept exemplu tuturor ofiţerilor, ceea ce a făcut ca numele de Assimbret să fie, mai târziu, înscris primul pe lista proscrişilor.

Nu ţi-am spus motivul secret pentru care contele de Cauny refuzase atâta vreme să-i dea satisfacţie tatălui meu. Bănuiesc însă că l-ai ghicit: contele era îndrăgostit nebuneşte de Valentine; deşi în acea epocă fata avea doar paisprezece ani, părea o fată împlinită şi ca spirit, şi ca frumuseţe.

– Ah, făcu Luizzi, oftând amar, nici atunci şi nici astăzi, după câte văd, mânăstirile nu mai sunt nişte lăcaşuri ferite de seducţie.

– Te asigur că nu e vorba de nicio seducţie, dragul meu. La contesa Valentine, acea pasiune s-a născut şi a crescut odată cu vârsta. Ori de câte ori domnul de

Cauny-tatăl îl trimitea pe vicontele de Assimbret s-o vadă pe sora sa, acesta – pe care o călătorie de câteva ceasuri și o discuție insipidă într-un vorbitor de mânăstire îl plictiseau de moarte – îl lua întotdeauna cu sine și pe prietenul său, tânărul de Cauny. În curând, tata, căruia aceste vizite îi încurcau grozav distracțiile, îl rugă pe prietenul său să se ducă singur s-o vadă pe Valentine și să-i spună ce mai era nou pe la mânăstire, pentru ca el să poată da, la rându-i, raportul tutorelui său. Deși tânăr, domnul de Cauny o iubi la început pe Valentine ca pe o copilă încântătoare și care nu era ocrotită decât de el; căci bătrânul conte, tot timpul bolnav și neputincios, nu ieșea aproape deloc din casă. Apoi, când fata a crescut și s-a făcut frumoasă, el a început s-o iubească, așa cum iubești o femeie. Păstrase obiceiul de a veni s-o vadă mereu, reprezentându-l în calitate de tutore pe tatăl său. Nimeni nu bănuia că vizitele acelea aveau mai mult decât un caracter respectabil. Când între domnii de Cauny și de Assimbret izbucniră neînțelegerile politice, neavertizând-o nimeni pe stareță că între cele două familii intervenise o ruptură, contele continuă s-o vadă pe Valentine, până în momentul acelui deplorabil duel.

XIX

Al doilea popas de poștă

Când doamna de Cerny ajunse cu povestirea aici, sosiră la primul popas de poștă și diligența se opri. Contesa tăcu, fiindcă i-ar fi fost greu să se facă auzită în zgomotul de lanțuri și în larma înjurăturilor surugiilor care înhămau alți cai. În tot acest timp, Luizzi se uită la călătorii din rotonda diligenței și din părțile de deasupra, care coborâseră aproape toți, ca să se dezmorțească. Spre marea sa satisfacție, nu observă printre ei nicio figură cunoscută. Căci începuse să nu mai aibă încredere în memoria lui, nemairecunoscând oamenii de la prima privire.

În momentul în care isprăvi acea inspecție, cu capul scos afară pe fereastra portierei, se auzi strigat de către doamna de Cerny, care-i zise:

– Armand, dă-mi și mie câțiva bani …

Baronul se întoarse şi zări, la cealaltă portieră, o copilă încântătoare, de vreo paisprezece ani, bolnavă, gălbejită şi vorbind cu glas îndurerat.

Baronul scoase un ludovic din buzunar şi i-l întinse cerşetoarei, care-l privi mai întâi cu mirare plină de bucurie, dar care, recăzând în tristeţea ei, spuse mulţumind:

– E prea mult, doamnă, vă mulţumesc …

Se opri, apoi, pornind mai departe, zise încet ca pentru sine:

– E prea mult şi totuşi nu-i destul!

– De ce nu-i destul? strigă tare contesa, chemând-o îndărăt pe mica cerşetoare. De ce nu-i destul, fetiţo dragă?

– O, doamnă, nu cer mai mult! De când eu şi cu bunicul trăim din mila publică, n-am primit niciodată atâţia bani! Dar trebuie să ajungem neapărat la Orléans şi tocmai îmi spuneam că banii ăştia nu sunt destui, pentru a ne putea plăti două locuri, mie şi bunicului, sus, pe imperiala trăsurii.

– Armand … zise contesa, privindu-l rugătoare pe baron.

Luizzi îl chemă pe conductor şi-i zise:

– Lasă-i, pe fetiţa asta şi pe bunicul ei, să se urce pe imperială; voi plăti eu tot ce trebuie!

– Mulţumesc! Mulţumesc, doamnă, strigă veselă micuţa cerşetoare, adresându-se contesei, înţelegând

din instinct că binefacerea de care se bucurase venea din partea ei şi nu din partea celui care dăduse banii.

– Mulţumesc, adăugă ea. Luaţi-vă înapoi ludovicul, din moment ce ne-aţi plătit drumul!

– Păstrează-l, copila mea, zise doamna de Cerny, şi după ce vom ajunge la Orléans, când ai să te dai jos din trăsură, să vii să vorbim puţin amândouă.

– Da, doamnă! Da, doamnă! zise fetiţa, făcând o reverenţă, apoi alergă către bătrânul ce se aşezase pe o piatră în faţa porţii popasului de poştă. Felul în care o ascultă pe copilă, fără să ridice capul, arăta că e orb şi că nu putea vedea nimic din tot ceea ce se petrecea în jurul lui. Atunci, doamna de Cerny, întorcându-se către Armand, îi spuse, surâzând:

– Vezi, dragul meu, am şi început să dispun de averea ta!

– E înfricoşător, replică Luizzi, glumind; şi schimbară amândoi unul dintre acele surâsuri şi una dintre acele priviri în care se află mai multă dragoste, decât în cele mai dulci cuvinte.

Apoi trăsura se urni din loc şi contesa îi zise lui Luizzi:

– Acum să-mi reiau povestirea …

Şi continuă, după cum urmează:

– Aşa cum ţi-am mai spus, contele de Cauny continuase s-o vadă pe Valentine până în ziua duelului

cu tatăl meu. După asta, delicateţea îi impuse sacrificiul de a nu se mai duce la mânăstire, ca s-o vadă pe domnişoara de Assimbret. Îi scrise pentru prima oară, ca să-i explice motivele care-i despărţeau. După ce deplânse, în acea scrisoare, rezultatele acelui nefericit duel, contele încheia asigurând-o pe Valentine că niciodată nu va renunţa la dragostea pe care i-o purta şi că, dacă vor veni vreodată zile mai fericite, când poate că va recâştiga prietenia fratelui ei, atunci nădăjduia să regăsească şi iubirea surorii sale. Dar adăugase că, în ce-l privea, acea nădejde era mult prea îndepărtată, căci prevedea că felul în care decurgeau treburile avea să-i aducă multe necazuri şi că nu se temea să-i mărturisească faptul că era mult prea îngrijorat de viitorul Franţei, ca să-şi mai facă probleme că pusese umărul la Revoluţie. „În acest caz, adăuga el, dacă dumneata sau fratele dumitale veţi avea nevoie de un protector – nu cutez să mai spun un prieten –, nu uitaţi că sunt alături de voi, şi azi la fel ca şi altădată, şi că eu oricum nu voi da îndărăt de pe drumul pe care am pornit, pentru că am întrezărit nădejdea îndepărtată de a-i putea ocroti pe cei pe care-i iubesc."

Povestirea, îi zise Léonie lui Armand, are tot ceea ce-i trebuie unui roman; am citit chiar şi o parte din scrisoarea primită de Valentine. Fapt e că acea scrisoare a avut pentru domnul de Cauny consecinţe

cumplite şi că frazele citate au slujit la condamnarea sa.

– Deci, domnul de Cauny a pierit în timpul Revoluţiei?

– Şi el, şi toţi cei care au vrut să pună botniţă leului, după ce l-au făcut să se dezlănţuie. Dar nu asta e important pentru tine. Ajung imediat şi la împrejurarea care a dus la pierderea fetiţei mătuşii mele, adică a verişoarei mele.

– Nu, nu, zise Luizzi, spune-mi tot, căci, adesea, amănuntele cele mai nesemnificative ajută mult mai mult la descoperirea adevărului, decât lucrurile mult mai importante.

– Iată deci urmarea acestei povestiri, zise contesa. Vindecat după rana căpătată în duel, tata a rămas în Franţa până în zece august, tot trăgând nădejde că se va restabili ordinea, neînţelegând cum e cu putinţă ca o revoluţie să răstoarne tronul, neînchipuindu-şi, mai ales, că supuşii ar putea merge până acolo, încât să-şi judece regele, să-l condamne şi să-l execute. În momentul captivităţii lui Ludovic al XVI-lea, vicontele – recunoscut a fi apărat cu cel mai mult zel palatul Tuilleries – a fost obligat să se ascundă şi, în curând, să plece după prinţii emigraţi. Sigur că, fugind, şi-a amintit că-şi lăsase sora în Franţa, fără niciun protector, căci bătrânul conte de Cauny murise; dar,

pe de o parte, îşi spusese şi el, ca atâţia alţii, că acea emigrare nu putea ţine mai mult de câteva luni, că în curând avea să se reîntoarcă la Paris şi că o companie va fi de ajuns ca să vâre minţile în cap populaţiei revoltate. Dar tot ca atâţia alţii, s-a înşelat şi el. Şi iată că tot în acel timp a sosit şi ordinul de evacuare al mânăstirilor. Într-o bună zi, ofiţerii municipali, însoţiţi de un grup de soldaţi, goliră şi mânăstirea în care se afla mătuşa mea. Luate pe neaşteptate, fără să le lase acelor sărmane femei timpul de a-şi lua cu ele măcar strictul necesar, s-au trezit cu toatele dincolo de poarta mânăstirii, fără un ban, fără mâncare, fără adăpost. Sigur că fiecare a avut grijă să vadă de sine, fără a se mai preocupa de soarta celorlalte. De altfel, mai toate fetele de familie bună plecaseră din vreme în Anglia, împreună cu ai lor. Dintre toate, doar Valentine se mai afla în mânăstire, aşa că ea a fost singura care a rămas realmente pe drumuri, neştiind nici ce să facă, nici unde să se ducă.

Ieri îmi plângeai de milă, Armand, continuă doamna de Cerny, îmi plângeai de milă mie, femeie în toată firea, şi care mă aflam într-o trăsură cu un bărbat ce se jurase că mă va apăra. Îmi plângeai de milă că aveam puţin febră şi că-mi era un pic frig. Dar ia gândeşte-te ce trebuie să fi îndurat o biată fată de

cincisprezece ani, aruncată pe neaşteptate în stradă, îmbrăcată într-un veşmânt care făcea să fie înjurată de trecători şi adesea lovită cu bulgări de copiii satelor pe unde trecea, sau stropită cu noroi şi împroşcată cu cele mai murdare cuvinte. Biata mea mătuşă, Armand, petrecu două zile întregi fără să mănânce şi se culcă două nopţi în şanţurile de pe drum. Iată nişte situaţii prin care se presupune că oamenii din societatea noastră n-au trecut. Şi mai mult ca sigur că, dacă ai s-o vezi pe doamna de Paradèze în magnificul castel în care locuieşte, n-ai să crezi, pentru nimic în lume, că o femeie de rangul şi cu numele ei a fost mai săracă, decât cerşetoarea căreia i-am plătit mai adineauri drumul.

– Faptul mă miră mai puţin decât îţi închipui, zise baronul, căci eu însumi am petrecut odată noaptea la un ţăran, ca să nu dorm sub cerul liber şi noroc că m-am întâlnit cu cineva care mă cunoştea, ca să nu fiu luat drept cerşetor sau vagabond. Dar fii bună şi continuă ...

– Acea mizerie a durat destul de mult, zise contesa, cam vreo cincisprezece zile, timp în care Valentine izbuti să ajungă la Paris. Singurul lucru pe care-l mai avea asupra ei din viaţa pe care o dusese la mânăstire, era scrisoarea domnului de Cauny. O femeie nu pierde

niciodată şi ascunde întotdeauna la piept prima scrisoare de dragoste pe care o primeşte. Ea o păstra fără nicio speranţă, dar după ce a fost alungată din singurul ei adăpost, i-a venit ideea să se ducă şi să se pună sub protecţia domnului de Cauny, cel care-i rănise fratele în duel. Dar sărăcia e groaznică, şi după ce a rătăcit două zile întregi prin Paris, trăind din cerşit, fiindcă foamea o împinsese să facă şi acest lucru, s-a hotărât totuşi să se adreseze celui pe care-l iubea.

Se îndreptă spre locuinţa acestuia, dar nu-l găsi, fiindcă domnul de Cauny – aflând despre actul brutal săvârşit la mânăstirea unde se aflase fata – plecase imediat într-acolo, ca s-o găsească şi s-o găzduiască. O căută în toate părţile, bătu toate drumurile, se luă după toate călugăriţele crezând că era ea, dar n-o găsi; când se întoarse disperat la Paris, i se spuse că o călugăriţă tânără întrebase de el, dar că, aflând că nu era acasă, plecase, spunând doar că se numea domnişoara de Assimbret. Atunci se înfurie pe portarul insolent, care nu numai că nu fusese în stare să-i ofere un scaun şi să-i spună să-l aştepte, dar, obraznic cum îl ştia, probabil că o mai pusese şi pe goană. Această neînsemnată neînţelegere între contele de Cauny şi unul dintre slujitorii săi, care în alte împrejurări n-ar fi

avut nicio importanţă, deveni un lucru foarte grav între cetăţeanul Cauny şi cetăţeanul Follard. A doua zi, când Valentine se prezentă din nou la locuinţa contelui, în momentul în care insolentul portar se pregătea să-şi părăsească stăpânul, îi strigă fetei, arătându-i pumnul: „Cei ce pleacă îi vor face să plătească scump pe cei ce intră!"

Portarul făcea parte dintr-un club unde era preşedinte un fost profesor de muzică al contelui, cu care tânărul de Cauny se purtase foarte frumos, oferindu-i până şi postul pe care-l deţinea la acel club. Mânat de un puternic sentiment de recunoştinţă, profesorul veni să-l prevină pe conte cum că fusese denunţat de către fostul lui portar că găzduieşte călugăriţe şi că, în ciuda tuturor eforturilor sale, clubul hotărâse ca domnul de Cauny să fie chemat în faţa membrilor săi, pentru a da socoteală de mila pe care o manifestase faţă de fosta aristocraţie. Domnul de Cauny, care ştia până unde putea merge un denunţ în acea epocă, socoti că nu putea răspunde mai bine celor de la club, decât că cetăţeanul Cauny nu săvârşise nicio crimă împotriva siguranţei publice, primind-o la el pe cetăţeana Cauny, care-i era nevastă. Îndeplini deci imediat toate formalităţile de căsătorie, care în acea epocă şi aşa erau destul de sumare, şi se însură cu

mătuşa mea, domnişoara de Assimbret. Dorinţa de a-l salva o determină pe Valentine să se mărite cu el, poate mai repede decât ar fi făcut-o din dragoste. Zilele de mizerie prin care trecuse, fără a găsi pe nimeni de la cine să ceară un ajutor, jucaseră un rol cu totul deosebit asupra imaginaţiei acelei fete, care încă era o copilă. Vorbea mereu despre nenorocirea de a rămâne singură şi părăsită în lume. Groaza de o asemenea izolare, cu care a rămas toată viaţa, sigur că a contribuit şi ea la săvârşirea unui act pe care eu l-am privit întotdeauna ca pe o necesitate, dar pe care tata l-a numit o josnicie.

– O josnicie! strigă Luizzi, întrerupând-o pe doamna de Cerny.

– Lasă-mă să termin această povestire şi ai să înţelegi de ce am avut dreptate să spun ce-am spus şi de ce tata a folosit, la rândul lui, acel cuvânt.

Timp de mai mulţi ani, căsnicia domnului de Cauny şi a mătuşii mele a fost fericită. Dar în curând s-a năpustit peste ei o avalanşă de persecuţii, pe care erau departe s-o prevadă. Printr-o simplă întâmplare, acel fost maistru de muzică, despre care ţi-am vorbit, veni într-o zi la domnul de Cauny, iar acesta i-o prezentă pe soţia sa. Atenţia cu care acel bărbat o

examină îl determină pe conte să-l întrebe de ce o cercetează astfel; domnul Bricoin îi răspunse că ...

– Bricoin! strigă Luizzi, întrerupând-o din nou pe doamna de Cerny.

– Îl cunoşti şi pe ăsta? întrebă contesa.

– Nu, răspunse Armand, dar, dacă nu mă înşel, este numele fericitului muritor care a fost primul amant al doamnei de Marignon.

– Din moment ce ştii acest lucru, ştii desigur şi faptul că tatăl meu l-a alungat de la ea cu lovituri de baston. Acel om nu-l uitase; aşa că îi răspunse contelui că o privise cu atâta atenţie pe soţia lui, pentru că semăna uluitor cu un oarecare viconte de Assimbret, pe care-l cunoscuse. Atunci mătuşa mea îi spuse că era normal să semene cu vicontele, din moment ce era sora lui, fără să bănuiască în acel ciudat rămas bun pe care i-l adresă, ce planuri de răzbunare se coceau în mintea acelui nefericit. „Rămâneţi cu bine, doamnă! îi zise el, ieşind. Ne vom mai revedea, ne vom mai revedea!“

Această întâmplare pe care ţi-am istorisit-o a fost repede uitată de doamna de Cauny, încât nu i-a trecut nicio clipă prin gând de unde i se trăgeau necazurile şi persecuţiile. După câteva săptămâni, soţul ei a fost arestat, sub unul din acele mii de pretexte ce slujeau pe

atunci la întemniţarea şi la uciderea unui om. Cum tocmai îi scrisese tatei, a fost învinuit că poartă corespondenţă cu emigraţii. I s-a făcut o percheziţie, i s-au cercetat hârtiile şi acea scrisoare despre care ţi-am vorbit a constituit baza acuzării de trădare. Pentru a doua oară mătuşa mea rămase singură, cu spaimele şi cu slăbiciunea ei. O alta în locul ei, care ar fi cunoscut mai puţin nenorocirile din trecut şi s-ar fi încrezut în perfidia unor patimi ticăloase, poate că s-ar fi lăsat înşelată de felul în care Bricoin se tot oferea s-o ajute, căci aflase – zicea el – că domnul de Cauny fusese întemniţat. A-ţi mai istorisi cum a izbutit totuşi Bricoin să-i câştige încrederea mătuşii, să-i afle toate secretele, ar însemna să-ţi istorisesc povestea unei biete femei părăsite, singură pe lume şi pe care acea izolare pur şi simplu o îngrozea. Sigur că Bricoin a aflat de la ea tot ce voia să ştie, căci, la sfatul său, contele, presimţind soarta care-l aştepta, a făcut un testament, lăsându-şi toată averea soţiei sale, în cazul că va muri fără să aibă urmaşi, şi lăsându-i doar jumătate din ea, în cazul în care va avea un copil. Această clauză fusese trecută în testament, pentru că, în epoca despre care îţi vorbesc, doamna Cauny era însărcinată.

În vremea asta, Teroarea, care apăsase un an şi jumătate Franţa, începuse a fi sătulă de opera ei sângeroasă şi peste câteva luni începu a-şi face testamentul. Domnul de Cauny începu a trage nădejde că va fi eliberat, că va vedea născându-i-se copilul pe care-l purta soţia lui în pântece, când – chiar în ziua în care pe doamna de Cauny o apucaseră durerile facerii – iată că fu luat pe sus din închisoare, urcat pe eşafod şi decapitat. Bricoin o convinse pe mătuşa mea că furia călăilor se va revărsa şi asupra copilului ce se născuse, aşa încât, acea femeie disperată, bolnavă, slabă, singură şi gata să-şi dea duhul de durere consimţi să se despartă de copilul ei, pe care avea posibilitatea – zicea el – să-l încredinţeze unor mâini sigure.

XX

Al treilea popas de poştă

Diligenţa se opri din nou şi doamna de Cerny îşi întrerupse povestirea. Chiar în acel moment, mica cerşetoare se apropie de portieră, arătându-şi căpşorul drăgălaş la geam şi spunându-i contesei:

– Doamnă, iată-l pe bunicul, care vrea să vă mulţumească el însuşi pentru ceea ce aţi făcut pentru noi.

Léonie îl văzu atunci pe acel bătrân orb, dar a cărui figură avea un aer mândru şi hotărât, sub pletele lungi şi albe de care era încadrată.

– Doamnă, îi spuse el, aţi făcut o faptă bună, şi Domnul n-ar fi drept, dacă nu v-ar răsplăti. Nu i-aţi dat o simplă pomană acestui copil, poate că i-aţi dăruit o familie, procurându-i mijloacele de a se duce în oraşul unde ar putea culege unele informaţii despre părinţii care au abandonat-o.

Contesa nu-i răspunse nimic cerşetorului; dar, reîntorcându-se către baron, îi spuse acestuia:

– Iată ceva ciudat, Armand! Încă o fată abandonată şi pierdută! Câte nefericite trebuie să fie astfel aruncate, dacă numai în trăsura asta strâmtă am aflat despre două?

– E ciudat, într-adevăr, zise baronul pe un ton din care răzbătea ceva mult mai profund, decât o simplă uimire. „E ciudat, într-adevăr“, repetă în sinea lui, întrebându-se dacă nu cumva diavolul nu-i aranja anume toate acele întâlniri care-l avertizau de prezenţa lui, ca şi cum l-ar fi ameninţat.

În vremea asta, contesa se întorsese spre cerşetor şi-i răspundea cu interes şi cu acea politeţe specifică femeii din lumea bună.

– Am rugat-o pe fetiţă, domnule, să nu plece din Orléans înainte de a trece să mă vadă. Te rog s-o însoţeşti, căci, dacă vă pot fi de folos cu ceva, o voi face din toată inima.

– De cine să întreb? zise orbul.

– Bagă de seamă, strigă Luizzi, intervenind la timp, nu uita că ar fi o imprudenţă să-ţi spui numele.

– Ai dreptate, zise ea şi-i spuse orbului: Nu-ţi pot spune numele, dar voi face în aşa fel, încât să locuiţi în aceeaşi casă cu mine.

Trăsura era gata de drum. Călătorii îşi ocupară locurile. Dar, de data asta, Léonie nu-şi mai începu

imediat povestirea pe care o întrerupsese. Discuţia dintre ea şi Luizzi începu a se învârti în jurul celor petrecute până atunci.

– Să nu uităm, zise baronul, că avem de îndeplinit mai multe sarcini şi de lămurit mai multe mistere decât credeam. Dar, până atunci, spune-mi ce s-a mai întâmplat cu biata doamnă de Cauny, căzută în mâinile escrocului de Bricoin?

– Nimic, răspunse contesa. S-a măritat cu el.

– Cum, strigă Luizzi, deci domnul de Paradèze este ...

– Nu e altul decât acel Bricoin, care, devenind bogat prin căsătorie, şi-a schimbat numele, luându-şi-l pe cel al unui domeniu al mătuşii mele, ca să nu se mai ştie că fusese un om de rând. Dar, ca să n-o acuzi pe mătuşa mea că a procedat cu uşurinţă şi că a fost nestatornică – ceea ce ar face-o să scadă mult în ochii tăi –, trebuie să-ţi povestesc prin ce manevre josnice a izbutit Bricoin să-şi atingă scopul pe care şi-l propusese de prima oară când o întâlnise pe doamna de Cauny. Dacă spaimele legate de situaţia ei şi a familiei sale, pe care cel ce ştiuse să le inspire Valentinei, în cazul în care ar fi rămas şi fără apărarea lui, o făcuseră să-l ia de bărbat, asta nu înseamnă că-l şi agrea. Căci era grosolan şi cu mult mai în vârstă decât ea şi nu se sfia să-l şfichiuiască adesea cu cele mai usturătoare vorbe. Cam tot pe atunci i s-a

întâmplat Valentinei un necaz, pe care ţie ţi-l pot spune, Armand, şi care de fapt ar putea fi şi scuza pentru care s-a măritat cu un om ca Bricoin. Tânără, frumoasă, încântătoare, izolată, a întâlnit un bărbat distins, de o rară dibăcie în a le convinge pe femei despre nişte sentimente pe care era departe de a le avea, lăudându-se, cu un cinism nemaiîntâlnit, cum îşi bătuse joc de ele şi umflându-se în pene cu infernala putere de seducţie ce-o avea asupra lor; ei bine, acel om şi-a pus în cap s-o numere şi pe mătuşa mea printre victimele sale. Acel om, al cărui nume mătuşa n-a vrut să mi-l spună niciodată ...

– Acel om, zise Luizzi, întrerupând-o, acel om se numea domnul de Mère.

– Îl cunoşti? întrebă mirată contesa.

– Doar ştii, replică Luizzi, că cunosc toată povestea vieţii doamnei de Marignon.

– Şi ce legătură există între domnul de Mère şi doamna de Marignon?

– Păi el a fost ultimul ei iubit, după cum Bricoin a fost primul.

Auzind aceste cuvinte, doamna de Cerny deveni gânditoare; se miră în sinea ei de acele coincidenţe bizare şi-i răspunse lui Luizzi:

– Deci, ultimul iubit al doamnei de Marignon a fost primul amant al mătuşii mele? Şi apoi continuă: Ştii, cam presupun prin ce laş şi insultător abandon a plătit

domnul de Mère dragostea unei femei care se încrezuse, în mod nobil, în el; şi faţă de care a fost cu atât mai ticălos, cu cât ştia că nu are pe nimeni s-o apere.

– S-a răzbunat totuşi pe el, cât se poate răzbuna o femeie, zise baronul, târându-l în mocirla propriei sale infamii, de faţă cu o mulţime de lume şi de faţă cu doamna de Marignon, care nu era pe atunci decât frumoasa Olivia.

– Da, răspunse doamna de Cerny; ştiu că graţie relaţiilor pe care Olivia – din moment ce-i spui astfel, am să-i spun şi eu tot aşa – le mai avea cu vicontele, pe care-l reîntâlnise în Anglia, s-a crezut datoare s-o atragă pe doamna de Cauny la ea, în ciuda ruşinoasei situaţii în care se afla pe atunci.

Luizzi nu se putu abţine să nu remarce cuvintele „ruşinoasei situaţii", pe care le folosise tocmai doamna de Cerny, şi să nu admire cât de mult pot domina convenienţele aşa-zisei lumi bune, chiar în sufletele cele mai cinstite şi mai curate. În vremea asta, doamna de Cerny continuă:

– Ceea ce n-am ştiut, fiindcă mătuşa mea nu mi-a spus, a fost faptul că l-a reîntâlnit pe domnul de Mère şi că i-a spus de la obraz tot ce gândea despre el. Deci, cu inima zdrobită de experienţa pe care o trăise şi în care făcuse cunoştinţă cu perfidia unor bărbaţi, renunţă pentru totdeauna la dragoste şi simţi, mai

dureros ca niciodată, povara singurătăţii. Atunci apăru şi Bricoin care, tot timpul asiduu pe lângă tânăra văduvă, scutind-o de plictiseala afacerilor, protejând-o împotriva rapacităţii unor intriganţi, ba chiar şi a perfidiei lumii, părea a fi singurul protector care-i mai rămăsese. De altfel, el vorbea mereu de căsătorie şi acea legătură sacră pe care doamna de Cauny o apreciase timp de câţiva ani, cât fusese măritată cu domnul de Cauny, era singura ce-ar fi putut s-o lege de un om care să facă din viaţa ei viaţa lui şi din fericirea lui fericirea ei. Un alt motiv pe care încă n-am apucat să ţi-l spun, pentru că eu nu-l văd în felul în care l-a văzut tata, îl constituia faptul că de când născuse fetiţa, n-o mai văzuse niciodată. Bricoin îi spunea mereu că familia la care o dăduse urma să se înapoieze la Paris. Poate că tata avea dreptate, poate că Bricoin îi făgăduise să-i înapoieze mătuşii mele copila, în ziua când aceasta s-ar fi măritat cu el. Orice-ar fi fost, căsătoria avu loc, dar după câteva zile domnul de Paradèze – fost Bricoin – îşi anunţă soţia că avea aproape certitudinea că fata ei murise.

– Îl crezi în stare de o crimă? întrebă Luizzi.

– Ceea ce mi-ai spus despre doamna Peyrol, zise doamna de Cerny, ne dovedeşte că Bricoin n-a mers chiar atât de departe cu ticăloşia. De altfel, n-a adus niciodată vreun act prin care să dovedească faptul că fetiţa se prăpădise. Şi uite aşa, vreme de treizeci şi

ceva de ani, mătuşa mea a trăit cu incertitudinea dacă mai are sau nu mai are fată. Toate cercetările făcute de tata au fost zadarnice, deşi s-a străduit peste măsură să dea de urma copilei, tocmai pentru că nu putea să-l sufere pe domnul de Paradèze şi pentru că voia să dea de moştenitoarea legitimă a averii domnului de Cauny. „A făcut să dispară copilul, spunea el, pentru a pune mâna pe toată averea. Îl voi face să reapară, pentru a-l arunca îndărăt în noroiul din care acest ticălos n-a ieşit nici până astăzi." Căci iată cam în ce fel vorbeşte şi astăzi tatăl meu despre bărbatul surorii sale.

– Şi nu ţi-e teamă, zise baronul, că – dată fiind ura care există între aceşti doi oameni – şederea ta la doamna de Paradèze ţi-ar putea fi periclitată?

– Ţi-am mai spus, zise contesa de Cerny, acum e un bătrân infirm care nu mai are nicio putere şi care abia dacă-şi mai aduce aminte cine a fost.

În timp ce contesa rostea aceste cuvinte, diligenţa intrase în oraşul Orlèans.

XXI

Ultimul nemulţumit

După ce-i scrise surorii sale, Luizzi se instală la „Hotelul Poştei", fără să-şi declare numele. Nici nu i l-a cerut nimeni, având în vedere generozitatea de care a dat dovadă faţă de primul servitor care i-a luat în primire bagajele. În ceea ce priveşte poliţia, aurul este un paşaport excelent.

După ce Léonie şi baronul au fost instalaţi în apartamentul lor, unde li s-a servit şi masa, s-au gândit să-i cheme pe bătrânul orb şi pe micuţa cerşetoare care, conform poruncii lor, veniseră după ei la hotel. Îi chemară în apartamentul lor şi-i rugară să-şi povestească viaţa.

– Dacă-mi îngăduiţi, zise orbul, voi începe cu viaţa mea, fiindcă e mai scurtă; micuţa o să v-o povestească pe a ei, apoi veţi vedea şi dumneavoastră ce puteţi face.

– Vorbeşte, zise Léonie.

Şi iată ce spuse bătrânul:

– Aşa cum mă vedeţi acum, am optzeci de ani bătuţi pe muchie. M-am născut în 1752; în 1770 eram soldat în garda franceză. Nu trebuie să vă miraţi de ceea ce am să vă spun, pentru că, la optzeci de ani şi în situaţia în care mă aflu, am dreptul să spun tot. Aveam deci optsprezece ani şi eram unul dintre cei mai frumoşi tineri din companie. Mărturisesc că nu observasem acest lucru, decât atunci când o femeie frumoasă mi-a spus-o prin camerista ei. S-a nimerit că femeia aceea frumoasă avea un bărbat, care nu prea era bărbat. Se numea Béru, cânta dumnezeieşte la vioară, dar atât.

La numele de Béru, doamna de Cerny şi baronul se priviră cu un fel de mirare (căci Léonie îi cunoştea pe părinţii Oliviei), fiindcă nici unul, nici celălalt nu înţeleseră ciudata frază a bătrânului soldat, care continuă astfel:

– Se pare că doamna Béru se plictisise grozav de bărbatul ei, se pare că şi el se săturase până peste cap de ea şi odată, doamna, venind la o paradă, mă văzuse defilând într-o splendidă uniformă şi mă privi cu înţeles. N-am spus nimic, dar m-am gândit că putea fi o iubită ce mi s-ar fi potrivit de minune, mai ales că era îmbrăcată cu mult gust şi probabil că avea casă şi o

bucătărie pe cinste. I-am făcut semn cu ochiul, ea a râs, apoi am auzit-o întrebându-l pe unul dintre ofiţerii noştri: „Cine-i flăcăul acela frumos, al treilea din rândul întâi?“ Se pare că ofiţerul i-a spus numele meu şi i-a dat adresa de la cazarma gărzilor franceze, căci seara am primit un bileţel de la frumoasă; l-am rugat pe caporal să mi-l citească şi am aflat că eram poftit să trec pe la doamna Béru, motivând că vrea să-mi ceară veşti de prin ţinut, având în vedere că eram de prin împrejurimile oraşului Orlèans, de pe unde era şi ea. Sigur că am dat imediat curs invitaţiei. Tac, din respect pentru doamna şi pentru fetiţa care ne aude; dar, exact după nouă luni, doamna Béru a născut o fetiţă frumoasă, căreia i-a spus Olivia. Am memoria numelor, adăugă bătrânul soldat pe un ton semnificativ.

Léonie şi Armand schimbară o nouă privire, amândoi din ce în ce mai încurcaţi de strania împletire a tuturor acelor întâmplări.

– Or, continuă bătrânul soldat, trebuie să vă spun că în afară de micile daruri pe care mi le-a făcut frumoasa inimii mele, care mi-a dăruit o uniformă din stofă ca la ofiţeri şi care mă punea să mă primenesc de două ori pe săptămână cu nişte lenjuri ca zăpada, mi-a mai făgăduit şi protecţie; numai că această protecţie s-a lăsat atât de mult aşteptată, încât în 1789

eram tot soldat în garda franceză. În vremea asta, fiica mea făcea avere. Dar cum în fața legii nu-mi era fiică, nu-i puteam pretinde nimic. În 1793, în vreme ce Olivia se afla în Anglia, eu eram tot soldat, dar al republicii. Începând de atunci, n-am mai auzit nimic despre ea, doar dacă nu cumva s-o fi dus în Italia. Când m-am întors la Paris, mi s-a spus că fusese văzută pe undeva. Eram tot soldat al Republicii, dar cum aveam și ceva parale, nu-mi mai ardea să-mi caut fata. Banii îmi veniseră pe neașteptate, în urma unei întâmplări ciudate pe care trebuie să v-o povestesc. Într-o seară, în vreme ce treceam prin fața grilajului unui palat de pe strada Varennes, m-am ciocnit de un bărbat care ducea la subțioară un pachet din care se auzeau niște scâncete. Se întunecase, dar am putut totuși observa că bărbatul avea un chip speriat.

– Încotro alergi așa de repede, parcă-ai fi un grenadier în Italia?

– Vrei să câștigi câțiva bani? m-a întrebat el.

– Auzi întrebare! Sigur că vreau!

– În cazul ăsta, spuse el, ia acești douăzeci și cinci de ludovici și acest prunc și du-l la „Copiii găsiți".

Am luat cei douăzeci și cinci de ludovici și m-am uitat la palatul de unde ieșise acel om: avea o fațadă

deosebit de arătoasă și o poartă mare pentru trăsuri, cu două colonete frumoase. Ce mai, un adevărat palat din foburgul Saint-Germain. Eu, care trăisem o vreme și în vechiul regim, mi-am zis: „Bun! Cunoaștem povestea! Trebuie să fie vorba de vreo cucoană din lumea mare, care și-a înșelat bărbatul în lipsă, sau de vreo tânără pe punctul de a se mărita. Treaba e simplă: eu iau pruncul din mâinile medicului, căci acela trebuie să fi fost medicul; medicii nu-s buni niciodată decât la astfel de treburi; de gâtul copilașului văd agățată o hârtie pe care am discreția să n-o citesc, având în vedere că nu știu să citesc și mă amuz, privind la lumina felinarelor scutecele din cea mai fină pânză în care e înfășat copilul. Dar iată că, la rândul meu, sunt și eu acostat de un bărbat, care a fost și el la fel de uimit ca și mine, văzându-mă în mare ținută și cu un prunc în brațe.

– Ei, camarade, mi-a zis, unde dracu ai găsit acest copil?

– La naiba, i-am răspuns, năpădit de un gând, uite colo jos l-am găsit; lângă Gros-Caillou; răcnea ca din gură de șarpe!

– Și ce ai de gând să faci cu el?

– Păi, să-l duc acolo unde îi e locul: la „Copiii găsiți".

Omul se opri, păru să reflecteze o vreme, apoi îmi spuse:

– N-ai vrea să-mi dai mie pruncul ăsta?

– Stai puţin, camarade, i-am spus, nu dai un copil aşa, ca pe un căţel, primului venit, fără să ştii ce gânduri are cu el!

– Păi, să-l cresc, îmi răspunse omul, să-l hrănesc şi să devină al meu. Dacă ai şti câtă nevoie am de un copil!

– Să ai nevoie de un copil? Asta poate când eşti bătrână, dar nu dumneata, care eşti un bărbat atât de tânăr! Într-adevăr, privindu-l mai bine, la lumina felinarului am văzut că era foarte tânăr.

– Ei, fiindcă dumneata ai fost militar, pot să-ţi spun de ce. Nevastă-mea, care pe atunci încă nu-mi era nevastă, a vrut să mă salveze de la recrutare şi a declarat că o lăsasem însărcinată; ăsta a fost şi motivul pentru care a trebuit s-o iau de nevastă. Dar ea nu era şi nici între timp n-a rămas însărcinată. Termenul la care ar fi trebuit să nască se apropie şi dacă se descoperă şiretlicul, declaraţia falsă a nevestei mele poate să-i joace o festă urâtă, iar eu să mă aleg cu o pedeapsă serioasă.

– Nu-i prea frumos ce-aţi făcut, dar, mă rog! Ce-i făcut e bun făcut. De altfel, din soţii buni nu faci

niciodată soldaţi buni. Ia copilul şi lasă-mi adresa, ca să vin să vă mulţumesc din partea lui.

După două zile m-am dus să mă informez despre acel om şi am aflat că Jérôme Turniquel era un bărbat cinstit şi de treabă, demn de încrederea ce-o avusesem în el. La câtva timp după asta, când din cei douăzeci şi cinci de ludovici nu-mi mai rămăseseră decât datorii, m-am gândit să-mi regăsesc fiica. Dar am fost obligat să părăsesc imediat Parisul, pentru a mă ocupa iar de afacerile ţării; fiindcă eram în continuare soldat al republicii. Am plecat în Egipt, unde m-am ales cu o ciumă straşnică, din care am scăpat numai pentru că eram bărbat zdravăn şi frumos şi fiindcă m-a îngrijit o odaliscă din serai, care se îndrăgostise de mine. Am lipsit mai mulţi ani, cutreierând prin ţări străine. M-am reîntors abia în 1803, în nădejdea că-mi voi regăsi familia. Dar se pare că între timp fiica mea devenise mare doamnă şi n-am mai putut să dau de ea. Pe atunci eram soldat în garda consulară. Mi-am petrecut restul timpului în diverse capitale ale Europei până la campania din 1814, când eram soldat în garda imperială. După ce împăratul a fost răsturnat şi odată cu căderea lui mi s-au dus şi nădejdile de avansare, n-am părăsit totuşi haina militară, fiindcă rămăsesem un bărbat frumos

şi zdravăn, până în 1830, când un glonţ care a explodat prea aproape de ochi m-a orbit. Pe atunci eram soldat în garda regală.

Bătrânul soldat se opri şi luă o atitudine plină de mândrie. Apoi adăugă:

– Tot ceea ce v-am spus acum, nu v-am spus-o ca să-mi cunoaşteţi neapărat povestea, ci mai mult ca să aflaţi că, după şaizeci de ani de serviciu militar, au refuzat să mă primească la „Invalizi“, sub pretext că rana mea n-ar fi rană şi că, de altfel, aş fi căpătat-o trăgând asupra poporului. V-am povestit toate aceste lucruri, ca să aflaţi că mi-au tăiat şi amărâta de subsidie pe care o primeam de la stat, de o sută douăzeci şi cinci de franci pe an. V-am spus toate astea, ca să aflaţi şi dumneavoastră cum a fost silit un bătrân soldat, care a stat şaizeci de ani cu arma în mână, să ajungă un biet cerşetor. Asta-i toată povestea mea. Acum, fetiţa vă va spune povestea ei, la care eu nu voi adăuga nimic, pentru că din ziua în care m-a găsit aproape mort de foame pe marginea drumului şi când mi-a dat jumătate din pâinea ei, mi-am dat seama că e o copilă bună şi cinstită. Mi-a spus întotdeauna ce şi cât a primit şi a împărţit totul frăţeşte, pe din două, cu mine. Pentru că, vedeţi, între noi, oamenii sărmani, există cinste şi onoare.

XXII

Hotărâre bună

Dacă n-am insistat îndeajuns, în timpul povestirii de mai înainte, asupra gesturilor pline de uimire ale contesei şi ale baronului, dacă n-am mai spus ce puternică impresie au produs asupra lor cuvintele bătrânului, n-am făcut-o, fiindcă am fost sigur că vă veţi imagina şi singuri acest lucru, mai ales când veţi vedea rezultatele imediate pe care le-a avut.

Abia a isprăvit bătrânul soldat de povestit că Léonie, care părea să fi ascultat cu mult mai multă curiozitate decât baronul cuvintele bătrânului, o opri pe fetiţă, când aceasta se pregăti să-şi înceapă povestirea, spunându-i cu multă drăgălăşenie şi blândeţe:

– Mă credeam mai puternică decât sunt; dar drumul ăsta m-a obosit cumplit şi ochii mi se închid fără voia mea. Să lăsăm pe mâine istorisirea ta, ca s-o pot asculta cu toată atenţia.

Luizzi îşi dădu seama de intenţia contesei şi-i conduse pe cei doi în odăile ce le fuseseră rezervate. Pe chipul Léoniei se citea o preocupare ce plutea între teamă şi speranţă, amândouă la fel de vagi, în timp ce pe chipul lui Luizzi se citea o groază de nespus. După ce făcu parcă un fel de selecţie între diversele emoţii ale sufletului ei, Léonie îi spuse lui Luizzi, cu multă încredere:

– Prin toate astea, se pare că vorbeşte însuşi Cerul! El ne-a scos în cale toate aceste lucruri extraordinare, ca să ne dea prilejul de a face câteva fapte bune care să contrabalanseze greşelile pe care le-am săvârşit!

Luizzi tăcu, dar în sinea lui îşi spuse: „Ba eu cred mai curând că iadul ne dă toate aceste avertismente. Toate astea sunt opera diavolului, care ţine cu orice preţ să mă facă să calc pe de lături şi să pună gheara pe mine.

– Tu nu crezi la fel ca şi mine, Armand? întrebă Léonie, mirată de sumbra preocupare a baronului care, pentru prima oară, nu-i auzise cuvintele şi nu-i răspunsese la întrebare. Nu cumva crezi, continuă Léonie, că toate astea sunt o ameninţare a soartei, căci prea s-au întâmplat una după alta? Sau poate că au vreun sens ascuns, de care noi nu ne putem da seama?

– Nu ştiu, răspunse Armand pe un ton de adâncă descurajare; nu ştiu, pentru că tot ceea ce vine din partea mea mă sperie. Însăşi viaţa mea e o taină care mă înspăimântă şi mărturisesc, în clipa asta, că nu mai am încredere decât în bunul Dumnezeu, care să te

ocrotească, fiindcă numai El mai ştie cât eşti de bună şi de curată şi fiindcă, probabil, numai El te-a adus alături de mine, ca să mă împiedici să merg până la capăt pe drumul pierzaniei.

– Armand! Armand! strigă doamna de Cerny, de ce această slăbiciune, de ce această spaimă? Niciuna dintre aceste ciudate întâlniri nu are vreo legătură cu soarta noastră.

– Pentru mine ele pot avea un sens ascuns, dar pe care nu-l au şi pentru tine!

Chipul baronului, în timp ce vorbea astfel, era de o sumbră resemnare în faţa unei fatalităţi de neînvins; resemnarea în faţa căreia se supune cel pentru care orice strădanie a fost zadarnică şi ale cărui socoteli, oricât le-ar fi făcut el de bine, întotdeauna i-au ieşit rău. Contesa se miră foarte tare de ceea ce vedea şi, simţindu-se descurajată, spuse, la rândul ei:

– Poate că ai dreptate; poate că Cel-de-Sus pedepseşte pe loc orice greşeală.

– Ce vrei să spui? întrebă Luizzi.

– Că abia aflaţi în pragul unei existenţe umile la care suntem condamnaţi şi unul, şi celălalt, poate că tu ai şi început să regreţi acest lucru!

– Léonie, strigă baronul, Léonie, îţi dai seama ce-ai spus? Oare să fiu chiar atât de ticălos, ca să te poţi gândi la un astfel de lucru? Apropiindu-se de ea, Luizzi continuă: Oh, dacă ar fi aşa, atunci ai avea dreptate, greşeala ar atrage după sine pedeapsa, fiindcă

atunci, da, aş merita tot dispreţul tău pentru o astfel de slăbiciune!

– Nu, Armand, zise Léonie, apropiindu-se la rându-i de el şi dându-i la o parte pletele lungi care umbreau fruntea îngrijorată, ca şi cum, odată cu îndepărtarea lor, ar fi vrut să-i gonească şi gândurile care-l frământau; nu, n-am gândit aşa ceva despre tine,. scumpul meu Armand; mi-e frică, asta-i tot! Dar nu de tine, de tine în care cred; de tine despre care ştiu că ai avut o viaţă plină de nenorociri ciudate şi care, cred eu, ai nevoie să fii iubit, ca să fii fericit; iar eu te iubesc atât de mult, atât de mult, încât voi învinge fatalitatea care te-a făcut să suferi atâta!

– Da, răspunse Armand, strângând-o la piept, da, tu eşti îngerul vieţii mele, tu eşti mâna pe care mi-o întinde Cerul pentru a mă smulge din mijlocul furtunii, tu eşti lumina menită să mă călăuzească în noaptea vieţii mele! Vorbeşte! Voi face tot ceea ce-mi vei spune să fac; voi vrea numai ce vei vrea şi tu!

– Ei bine, eu zic, Armand, să luăm ca pe un semn al Cerului toate lucrurile care ne-au mirat şi ne-au speriat atâta! Să ne continuăm opera pe care am început-o şi pe care se pare că ne-a încredinţat-o soarta. Să redăm o mamă fiicei sale.

– Ai dreptate, zise Luizzi, va fi o faptă bună pentru tine şi o ispăşire pentru mine. Acum pot să-ţi spun că m-am şi gândit la acest lucru.

Apoi îi povesti despre scrisoarea pe care i-o trimisese lui Gustave de Bridely şi despre felul în care îi vorbise despre doamna Peyrol. Léonie îl ascultă pe baron, cu un zâmbet dulce, iar când acesta isprăvi, îl sărută pe frunte, ca şi cum ar fi priceput dintr-odată toate acuzaţiile pe care acel om le strânsese în el împotriva lui însuşi.

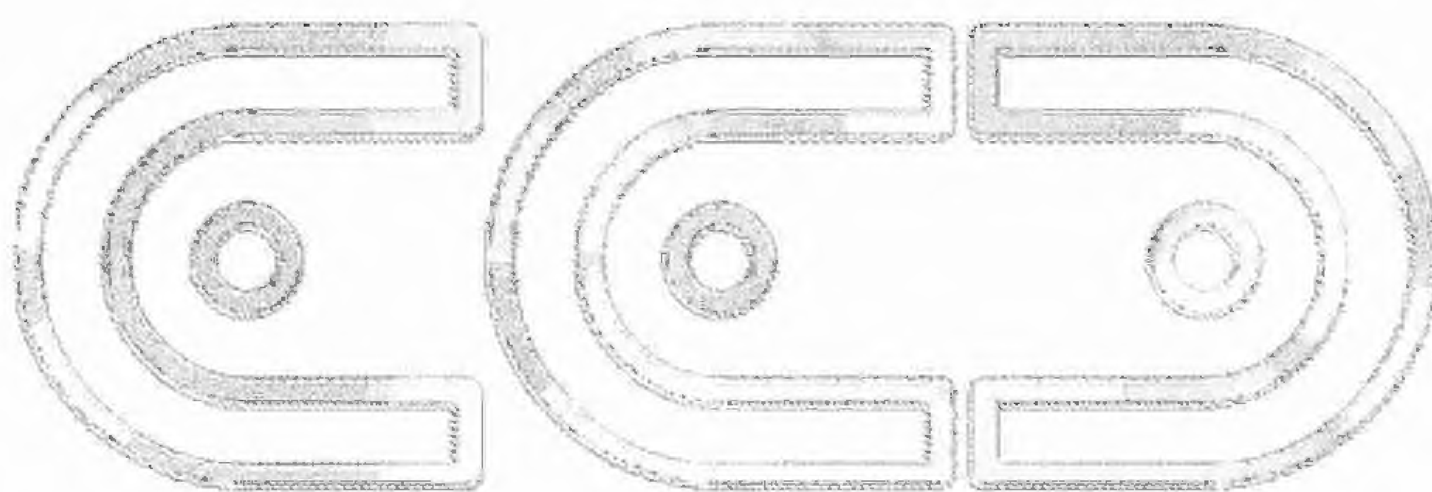
– Armand, vezi bine că, atunci când vrei, poţi fi nobil şi bun, şi că-ţi faci gânduri negre degeaba. Ar trebui să afli dacă domnul de Bridely şi-a îndeplinit misiunea. Deci, i-ai trimis scrisoarea ieri-seară, de la Fontainebleau; ar trebui s-o fi primit azi-dimineaţă. Iar la ora asta, fiindcă uite că s-a făcut noapte, dacă acel om a înţeles ce are de făcut, trebuia să fi plecat din Paris încă de azi-dimineaţă. Trebuie să-i scrii doamnei Peyrol, ca să vezi ce s-a întâmplat şi, dacă marchizul nu s-a dus acolo, ne vom duce noi ca să-i mărturisim acel secret, pe care nu-l putem scrie într-o scrisoare. Sau mai bine să ne întâlnim cu toţii în casa unde urmează s-o aşteptăm pe sora ta şi unde vom fi trei femei care-ţi vom datora fericirea.

– Aşa voi face, zise Luizzi, gânditor; tu culcă-te; cât vei dormi, eu voi scrie notarului meu, ca să-i explic care-mi sunt intenţiile, să-i arăt că douăzeci şi patru de ore la Toulouse îmi vor fi de ajuns pentru a pune la punct toate afacerile care mă cheamă acolo.

Contesa se retrase în dormitorul micului apartament pe care-l ocupau, iar Luizzi rămase singur.

Cuprins

Scanare și prelucrare digitală

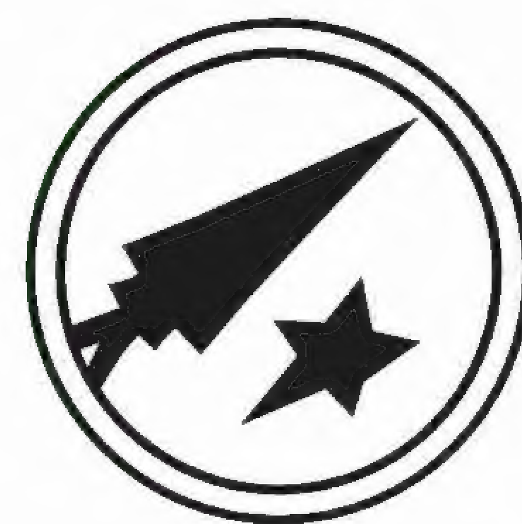
de

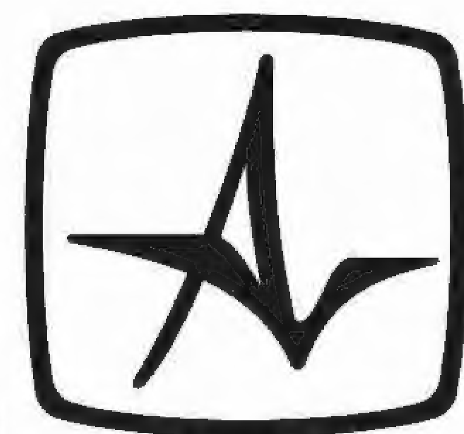
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

